

<u>Oznámení č.</u>	Obsah	Strana
	I <i>Informace</i>	
	
	II <i>Přípravné akty</i>	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	422. plenární zasedání ve dnech 14. – 15. prosince 2005	
2006/C 65/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Akční plán pro státní podpory – Cílenější státní podpory a jejich nižší počet: plán pro reformu státní podpory v letech 2005 – 2009“ KOM(2005) 107 v konečném znění – SEC(2005) 795	1
2006/C 65/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) a k Návrhu rozhodnutí Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011) KOM(2005) 119 v konečném znění/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS)	9
2006/C 65/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 – 2013) KOM (2005) 121 v konečném znění – 2005/0050 (COD)	22
2006/C 65/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu subjektů odpovědných za vydávání osvědčení o registraci vozidel v členských státech k Schengenskému informačnímu systému druhé generace (SIS II) KOM(2005) 237 v konečném znění – 2005/0001 (COD)	27
2006/C 65/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 69/169/EHS, pokud jde o dočasné množstevní omezení dovozu piva do Finska KOM(2005) 427 v konečném znění – 2005/0175 (CNS)	29
2006/C 65/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Dopravní bezpečnost“	30

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2006/C 65/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví finanční opatření Společenství pro provádění rybářské politiky a pro oblast mořského práva KOM(2005) 117 v konečném znění – 2005/0045 (CNS)	38
2006/C 65/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zlepšení mechanismu civilní ochrany Společenství KOM(2005) 137 v konečném znění	41
2006/C 65/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Společné podniky v odvětví rybolovu – současná situace a výhled do budoucnosti	46
2006/C 65/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví klasifikační stupnice Společenství pro jatečně upravená těla dospělých kusů skotu KOM(2005) 402 v konečném znění – 2005/0171 (CNS)	50
2006/C 65/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma „Úloha technologických parků v průmyslové transformaci nových členských států EU“	51
2006/C 65/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Restrukturalizace a zaměstnanost Předvídání restrukturalizací a doprovodná opatření pro rozvoj zaměstnanosti: úloha Evropské unie KOM(2005) 120 v konečném znění	58
2006/C 65/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se v rámci obecného programu „Bezpečnost a ochrana svobod“ stanoví specifický program „Prevence, připravenost a zvládnutí následků teroristických útoků“ na roky 2007 – 2013 KOM(2005) 124 v konečném znění – 2005/0034 (CNS)	63
2006/C 65/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roce rovných příležitostí pro všechny (2007) – směrem ke spravedlivé společnosti KOM(2005) 225 v konečném znění – 2005/0107 (COD)	70
2006/C 65/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Jak začlenit sociální rozměr do vyjednávání dohod o hospodářském partnerství (EPA)“	73
2006/C 65/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Konzultační dokument o státní podpoře na inovace KOM(2005) 436 v konečném znění	86
2006/C 65/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Příspěvek Komise k období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi KOM(2005) 494 v konečném znění	92
2006/C 65/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Směrování k evropské znalostní společnosti – příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii“	94
2006/C 65/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS, pokud jde o některá opatření, která mají zjednodušit postup vyměřování daně z přidané hodnoty a napomoci zabránit daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, a kterou se zrušují některá rozhodnutí o přiznání odchylek KOM(2005) 89 v konečném znění – 2005/0019 (CNS)	103
2006/C 65/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Obnovitelné zdroje energie“	105
2006/C 65/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Zelené knize: Hypoteční úvěr v EU KOM(2005) 327 v konečném znění	113
2006/C 65/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva KOM(2005) 184 v konečném znění	120

2006/C 65/23

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k následujícím návrhům:

- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 40/94, pokud jde o funkční období prezidenta Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2100/94, pokud jde o funkční období prezidenta Odrůdového úřadu Společenství
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2007/2004, pokud jde o funkční období výkonného ředitele a náměstka výkonného ředitele Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2062/94 o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost a zdraví při práci, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1406/2002, kterým se zřizuje Evropská agentura pro námořní bezpečnost, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1592/2002, pokud jde o funkční období výkonného ředitele a ředitelů Evropské agentury pro bezpečnost letectví
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 881/2004 o zřízení Evropské agentury pro železnice, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1035/97, kterým se zřizuje Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1210/90 o zřízení Evropské agentury pro životní prostředí a Evropské informační a pozorovací sítě pro životní prostředí, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 337/75 o zřízení Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1365/75 o založení Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, pokud jde o funkční období ředitele a náměstka ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1360/90 o zřízení Evropské nadace odborného vzdělávání, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 302/93 o zřízení Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 178/2002, pokud jde o funkční období výkonného ředitele Evropského úřadu pro bezpečnost potravin
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 726/2004, pokud jde o funkční období výkonného ředitele Evropské agentury pro léčivé přípravky KOM((2005) 190 v konečném znění – 2005/0077(CNS) – 2005/0078(CNS) – 2005/0089(CNS) – 2005/0085(COD) – 2005/0086(COD) – 2005/0087(COD) – 2005/0088(COD) – 2005/0080(CNS) – 2005/0072(COD) – 2005/0073(COD) – 2005/0074(COD) – 2005/0075(COD) – 2005/0076(COD) – 2005/0081(COD) – 2005/0082(COD) – 2005/0083(COD) 131

2006/C 65/24

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha o politice finančních služeb (2005 – 2010) KOM(2005) 177 v konečném znění 134

2006/C 65/25

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Právním předpisům o hygieně a k řemeslným zpracovatelským podnikům“ 141

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

422. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 14. – 15. PROSINCE 2005

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Akční plán pro státní podpory – Cílenější státní podpory a jejich nižší počet: plán pro reformu státní podpory v letech 2005 – 2009“

KOM(2005) 107 v konečném znění – SEC(2005) 795

(2006/C 65/01)

Komise se dne 8. června 2005 v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan Pezzini.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14.-15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 117 hlasy pro, 2 hlasy proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor neustále zdůrazňoval důležitost kontroly státní podpory jako klíčového faktoru pro:

- politiku zdravé hospodářské soutěže, která je v neposlední řadě způsobem zvyšování konvergence mezi ekonomikami členských států;
- posilování inovace a konkurenceschopnosti EU;
- soudržnost a udržitelný rozvoj ve všech regionech Společenství.

1.2 Pravidla regulující státní podporu se zakládají na textech zakládajících Společenství – smlouvě o ESÚO a smlouvě o EHS. Na rozdíl od smlouvy o ESÚO, která nyní vypršela, smlouva o ES nestanovuje absolutní zákaz státní podpory: existují určitá omezení⁽¹⁾ a nějaké výjimky⁽²⁾ ze zákazu, které poskytují Komisi - a výjimečně také Radě – širokou libovůli schválit podporu jako výjimku z obecného pravidla.

⁽¹⁾ Článek 87 odstavec 2.

⁽²⁾ Článek 87 odstavec 3.

1.3 Navíc články 87, 88 a 89, které upravují tuto složitou záležitost, jsou zahrnuty v sekci II kapitoly VI stanovující obecná pravidla pro hospodářskou soutěž, daně a sbližování zákonů tak, aby byl zdůrazněn fakt, že je třeba se dívat na poskytnutí státní podpory z pohledu dopadu, který může mít na konkurenci na trhu.

1.3.1 V této souvislosti již EHSV zdůraznil, že každý nový akční plán pro státní podpory by měl být kompatibilní s cíli stanovenými v článku 2 Smlouvy o ES, aby bylo zajištěno mimo jiné řádné fungování vnitřního trhu, zavádění nediskriminujících pravidel, harmonický, vyrovnaný, trvale udržitelný rozvoj hospodářských činností, udržitelný a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a sbližování, lepší kvalita života, hospodářská a sociální soudržnost a solidarita mezi členskými státy.

1.4 Státní podpora, jak prohlašuje sama Komise, skutečně je: „forma intervence státu na podporu určité ekonomické činnosti. Znamená to, že určitá hospodářská odvětví nebo činnosti mají výhody, které jiné nemají, a tak je porušována hospodářská soutěž, protože existuje rozdíl mezi společnostmi, které dostávají podporu a těmi, které nedostávají“⁽³⁾.

⁽³⁾ KOM(2005) 147 v konečném znění ze dne 12. dubna 2005.

1.4.1 Podle čl. 87 odst.1 Smlouvy, státní podpora nezahrnuje pouze pomoc poskytovanou veřejnými úřady a financovanou veřejnými fondy, ale také intervence ke snížení nákladů, které jsou normálně součástí podnikatelských nákladů.

1.5 Jednání Evropské rady v březnu 2005 znovu zdůraznilo cíl další práce směrem k snížení celkové úrovně státní podpory, při současném poskytování úlev za neúspěch na trhu. To je v souladu s doporučeními lisabonského summitu v roce 2000 a stockholmského summitu v roce 2001 a odpovídá to nutnosti směřovat podporu k horizontálním cílům obecného zájmu včetně cílů soudržnosti.

1.5.1 Dále se Komise zmínila ve svém nedávném sdělení o kontrole lisabonské strategie v polovině období o tomto cíli snížení státní podpory a přeměrovala ho tak, aby odpovídal neúspěchům na trhu, obzvláště v odvětvích s vysokým potenciálem růstu, a podpořila inovaci (*).

1.6 Evropský parlament také nedávno vyjádřil svůj názor na státní podpory (†) a zdůraznil, že musí být používány zodpovědně a poskytovat protihodnotu, protože:

- se rovnají více než 50 % ročního rozpočtu EU,
- mají důsledky pro veřejné finance, pro hospodářskou soutěž a pro schopnost soukromých podniků investovat v globalizovaném ekonomickém prostředí,
- se vybírají od evropských daňových poplatníků.

1.6.1 EP navíc 12. května 2005 přijal usnesení o posílení evropské konkurenceschopnosti – účinky průmyslových změn na politiku a roli MSP (‡), ve kterém podpořil cíl snížení celkového objemu podpor podnikům, ale vyzdvihl užitečnost určitého typu podpor vyrovnávajících nedostatky na trhu, jako například podpor na výzkum a vývoj a podpor školení a poradenských služeb.

1.6.2 EP konstatoval důležitost státních podpor pro MSP v členských státech a vyzval Komisi, aby zachovala ve strukturálních fondech všechny nástroje podpory pro hospodářskou a sociálně ekonomickou přeměnu regionů postižených přemístěním průmyslu; naléhal, aby se více braly v úvahu malé podniky a mikropodniky (§) v těchto regionech a obecněji ve všech politikách soudržnosti.

(*) Není vždy snadné pochopit informační společnost. Produkty informační společnosti obsahují značné množství informací. Schopnost produkovat stále více inovativní a inteligentní zboží a služby musí být stimulována a podporována, v neposlední řadě státními podporami.

(†) Usnesení EP č. P6_TA(2005)0033 ze dne 22.2.2005.

(‡) Usnesení EP č. A6-0148/2005 ze dne 12.5.2005.

(§) Viz doporučení 2003/361/ES (Úř. věst. L 124, 20.5.2003).

1.6.3 Jako součást plánu na reformu opatření týkajících se státních podpor EP navrhl, aby byl stanoven jasně formulovaný přístup s ohledem na podporu inovací ve všech odvětvích pod hlavičkou lisabonských cílů.

1.7 Soudní dvůr po léta také vyjadřoval své názory na státní podpory při mnoha příležitostech a vytvořil opravdové precedenční právo stanovující konzistentní, velmi podrobné směrnice, v poslední době s posouzením služeb obecného zájmu a s posouzením firmy Altmark z 24. července 2003 (¶).

1.8 Ve své zprávě z dubna 2005 o Přehledu státní pomoci (‡) vykresluje Komise povzbuzující obraz reakcí členských států na lisabonskou strategii a zaznamenává mírný pokles úrovně státních podpor ve vztahu k HDP a dokonce ještě pozitivnější reakce týkající se přeměrování podpor v souladu s návrhy Evropské rady; nicméně zde je ještě mnoho práce.

1.8.1 V roce 2001 vytvořila Komise registr státních podpor a přehled státní pomoci jako základ pro diskusi o strategii ke snížení celkové úrovně státní pomoci a její přeměrování k horizontálním cílům; tyto nástroje byly dále rozvíjeny v roce 2002. EHSV již ocenil snahy Komise dosáhnout větší transparentnosti v oblasti státních podpor, což se zdá být obzvláště důležité v členských státech, které nedávno vstoupily do EU.

1.9 EHSV s potěšením konstatuje, že v roce 2003 celkové roční státní podpory klesly o 3,6 % od roku 1999 a téměř o 30 % od roku 1996; také však konstatuje, že částka 53 miliard EUR (¶¶), z nichž přes 60 % je určeno pro průmysl a služby, je stále ještě vysoká. Také zdůrazňuje svůj zájem o potenciální narušování hospodářské soutěže, které by mohlo být způsobeno nerovnostmi ve státních podporách mezi členskými státy a mezi různými regiony v členských státech.

1.9.1 V dřívějším stanovisku (¶¶¶) uvítal EHSV to, že Komise pokračuje ve vyjasňování a vyladování pravidel se zvláštním zřetelem na předpisy pro blokové výjimky pro podporu zaměstnanosti určené na podporu iniciativ členských států na vytváření pracovních míst.

(¶) Věc C-280/00, Altmark Trans and Magdeburg – Nahverkehrsgesellschaft Altmark (2003) ECR I-7747.

(¶¶) Viz poznámka pod čarou č. 3.

(¶¶¶) Na úrovni EU.

(¶¶¶) Úř. věst. C 108, 30.4.2004.

1.9.2 EHSV plně souhlasí s Komisí, že pravidla pro státní podpory musí být průběžně upravována, aby byl zohledněn politický, hospodářský a právní vývoj. Proto jsou nástroje hodnocení státní podpory periodicky posuzovány, a proto mají často omezené trvání⁽¹²⁾.

1.10 EHSV vítá návrh Komise na všeobecnou reformu v této oblasti⁽¹³⁾, založenou na integrovaném přístupu, který řádně zohledňuje „selhání na trhu“.

1.10.1 Je toho názoru, že přijetí nového rámce, který pohání politiku státních podpor k potřebám rozvoje, by měl být předmětem přezkoumání zahrnujícího usměrňování a vyčerpávající hodnocení vlivu podpory.

1.10.2 Přezkoumání by mělo být založeno na jasných cílech, konzultacích širokého rozsahu a na vyčerpávajících informacích. K jasnému systému kontroly by měl nový rámec navíc zajistit soudržnost mezi politikami, koncentrovaná opatření, větší usměrňování, transparentnost a právní jistotu.

1.10.3 Navrhovaný rámec by měl být v souladu s:

- integrovaným přístupem ke konkurenceschopnosti, o kterém bylo rozhodnuto na zasedání Evropské rady v listopadu 2004 s ohledem na znovuoživení lisabonské agendy, co se týče hospodářského rozvoje, růstu zaměstnanosti a konsolidace podniků,
- potřebou usměrňování politiky státní podpory Společenství, která se stává neustále komplikovanější kvůli postupným dodatkům, které také zvýšily administrativní zátěž jak pro členské státy, tak pro příjemce podpory,
- potřebou zajistit právní jistotu a administrativní transparentnost s jasnými, jednoduchými, předem stanovenými pravidly, která podniky a jejich poradci mohou snadno pochopit a používat,
- zásadou, že podpora by měla být ekonomicky hodnotná; jejím cílem by mělo být usměrňování selhání na trhu, zmenšování nejistoty a zajištění dostatečného stupně předvídatelnosti pro hospodářské pracovníky,
- mechanismy a postupy k identifikaci a zaznamenání opatření, která jsou neslučitelná s jednotným trhem EU-25; musí zajistit praktické způsoby, jak aktivně zapojit zainteresované strany, justici, akademické a obchodní kruhy a občanskou společnost.

1.10.4 Je třeba důkladně zvážit následující body:

- velikost a místo příjemců podpory a objem přidělené podpory (srovnej nařízení „De minimis“),
- kompatibilita nového rámce s politikou životního prostředí Společenství (pravidla nového systému EU pro obchodování s emisemi),

⁽¹²⁾ SEC(2005) 795 z 7.6.2005.

⁽¹³⁾ KOM(2004) 293 v konečném znění ze dne 20. dubna 2005.

— inovační politika (vademezum z listopadu 2004 a nové sdělení z roku 2005) a politika výzkumu a technologického rozvoje (nový rámec pro rok 2006 na podporu výzkumu a vývoje),

— odvětvová průmyslová politika,

— politika soudržnosti (revize směrnic pro regionální podpory (RAG 2006)),

— politika podnikání (nařízení „De minimis“ a revize pravidel o rizikovém kapitálu).

— názory spotřebitelů a přínos pro evropskou veřejnost.

1.11 Podle názoru EHSV je však pro definování rámce společné politiky státní podpory nejdůležitější začít provádět moderní politiku, která získá jednomyslnou podporu všech členských států, protože všechny ekonomiky v EU podléhají procesům přeměny a restrukturalizace jako výsledku globalizace.

1.12 Jako konkurenti a příjemci státní podpory jsou podniky společně s veřejným sektorem v dobré pozici pro ohodnocení efektivnosti vytvořených nástrojů. Je třeba, aby přispěly prakticky k monitorování řešení vhodných pro moderní evropskou politiku státní podpory, a mohou předložit návrhy na vypracování nových směrnic.

1.12.1 Podniky jsou navíc přímo vystaveny jak právním nejistotám a dlouhým schvalovacím lhůtám systémů podpor, tak vážným důsledkům zpětného vymáhání podpor, které byly prohlášeny za neoprávněné. Patří proto mezi ty, které by měly největší prospěch z šíření jednotného chápání legislativy Společenství a zamezení těžkostí a nesourodostí v interpretaci a implementaci.

2. Směrem k vyrovnanému rámci pro reformu státních podpor

2.1 EHSV pevně věří, že návrhy Komise na reformu by mohly být hodnotným tavicím kotlem pro dosažení vyrovnaného sladění:

— rozvojových potřeb všech členských států – udržitelné ekonomiky založené na znalostech s více lepšími pracovními místy a vysokou životní úrovní,

— překážek globalizace, v neposlední řadě v rámci plného respektování pravidel WTO,

— rovné podmínky na velkém jednotném trhu rozšířeném Evropy pro podniky, spotřebitele, daňové poplatníky a občanskou společnost jako celek.

2.2 EHSV plně podporuje zásadu, která tvoří základ reformy „Cílenější státní podpory a jejich nižší počet“, která se snaží, aby podniky byly konkurenceschopnější na domácích a mezinárodních trzích a snaží se vytvořit správné podmínky pro to, aby neefektivnější podniky byly odměněny.

2.3 EHSV plně schvaluje přístup navržený Komisí, který má za cíl zjednodušení pravidel tak, aby hospodářští pracovníci měli větší jistotu a byla zmenšena administrativní zátěž členských států. EHSV opravdu pevně věří, že nejistota ohledně toho, co tvoří právoplatné státní podpory a co ne, pravděpodobně zpochybní právoplatnost kontrolních postupů státních podpor Komise.

2.4 EHSV je přesvědčen, že navržená reforma pravidel pro státní podpory Společenství by měla znamenat:

- větší zapojení institucí různých zúčastněných stran, zvláště podniků, do vytváření politiky a jejího provádění,
- uvedení existujících pravidel do souladu s novými výzvami, aby se podpořily lisabonské cíle a zvýšil prospěch pro veřejnost,
- vytvoření specifických nástrojů na podporu rozšiřování podnikání za poskytnutí vhodných stimulů,
- přijetí nových pravidel pro státní podpory na inovaci a výzkum a vývoj,
- jasnější podmínky pro poskytování fiskální podpory, přezkoumání rámců pro podpůrná opatření, aby mohly být zavedeny daňová zvýhodnění a poskytnut atraktivní jednoduchý nástroj s omezeným dopadem na hospodářskou soutěž, který zajistí rovné podmínky pro znevýhodněné oblasti,
- zavedení mechanismu ohodnocení *ex-post* a monitorování efektivity nákladů opatření, který přezkoumá jejich životaschopnost vzhledem k fungování vnitřního trhu,
- větší mezinárodní spolupráce na koordinaci politiky Společenství s politikami třetích zemí, zvláště těch, jejichž legislativa nestanovuje žádná omezení státních podpor.

2.5 Politika státních podpor je nedílnou součástí politiky hospodářské soutěže a jako taková nejvíce ze všech politik Společenství ovlivňuje hospodářské trendy. EHSV je proto přesvědčen, že politika státních podpor by měla být používána více specificky, aby bylo dosaženo vysoce kvalitního rozvoje a souladu s lisabonskými cíli tak, aby mohla hrát řídicí roli při zajišťování zdravých vývojových trendů hospodářství a zaměstnanosti.

2.6 Konkurenceschopnost je měřítkem schopnosti trhu efektivně vytvářet hodnotné zboží a služby v globalizovaném světě, a tím zvýšit životní standard a zajistit vysokou míru zaměstnanosti. Avšak je třeba připustit, že pokus EU podpořit růst obchodu a lidských zdrojů a dosáhnout vyšší úrovně technologického výzkumu, inovace, vzdělávání a internacionalizace, jak vyzývala lisabonská strategie, byl neúspěšný.

3. Reforma a lisabonská strategie (Cílenější státní podpory a jejich nižší počet)

3.1 EHSV podporuje nový všeobecný rámec politiky státní podpory Společenství založený na politice státních podpor, která:

- je cílenější a výběrová,
- je v souladu a plně integrovaná s lisabonskou strategií, s dokončením jednotného trhu a s ostatními politickými směry Společenství,
- je založena na zjednodušení, transparentnosti a právní určitosti postupů a pravidel,
- dává podnikům a zaměstnancům více institucionální roli v procesech rozhodování a implementace a v hodnocení a monitorování efektivity podpor,
- je založena na sdílení zodpovědnosti prostřednictvím národních koordinačních orgánů,
- je spojena s politikami podpor mezinárodních orgánů a hlavních evropských partnerů na celosvětových trzích,
- je v souladu s pravidly jednotného trhu,
- by zaručila kompatibilitu státních podpor Evropské unie.

3.2 EHSV věří, že politika státní podpory Společenství má hrát aktivní roli ve snaze učinit Evropu atraktivnější pro investory a zaměstnavatele a posiluje konkurenční aspekt podnikání a sociální soudržnost, podporuje výzkum a inovační snahy a konečně podporuje zavádění a rozšiřování nových schopností a vzdělávání lidských zdrojů.

3.3 EHSV se domnívá, že by měly být zavedeny předpisy pro blokové výjimky, aby byl rozšířen a zjednodušen rámec Společenství pro výjimky na podporu vzdělávání a zaměstnanosti, který upřednostňuje podpůrná opatření, která jsou nejvíce transparentní a nejlépe odpovídají specifickým cílům, a mají být stanovena po konzultacích s podniky a sociálními partnery, kteří jako příjemci systému podpor mají nejlepší pozici pro ohodnocení efektivity navržených nástrojů.

3.4 Co se týká systému regionálních podpor, EHSV podporuje záměr v novém programovacím rámci na období 2007 – 2013 zvýšit rozvoj znevýhodněných regionů (NUTS II regiony „postížené statistickým účinkem“, NUTS II regiony „hospodářský rozvoj“ a NUTS III regiony „s nízkou hustotou obyvatelstva“) a odlehlých ostrovů a horských oblastí a tím překonat pocit závislosti na podporách, snížit intenzitu maximálních podpor, zabránit tomu, aby rozdíl v podporách mezi méně rozvinutými regiony překročil 10 % a potírat potenciální vlny přemístění z důvodu disproporčních rozdílů v podporách mezi pohraničními regiony (ne vyšší než 20 % pro regiony NUTS úrovně III).

3.4.1 EHSV podporuje přístup Komise k rozlišování intenzity regionální podpory pro různé typy podnikání, ale je přesvědčen, že by se mělo zabránit nebezpečí zpomalování rozvoje menších podniků a měl by se stanovit jednotný rozdíl 20 % jak pro malé, tak pro střední podniky. Navržené limity podpory investic velkých podniků v regionech, na něž se vztahují nové výjimky, by měly vzít v úvahu novou klasifikaci podniků stanovenou v doporučení Komise pro rok 2003 ⁽¹⁴⁾.

3.5 Co se týče podpor malého rozsahu, EHSV schvaluje zvýšení stropu pro podporu „de minimis“, v neposlední řadě s ohledem na zajištění cílenějších, usměrněných akcí Společenství.

3.6 EHSV je přesvědčen, že Komise by se měla spíše soustředit na státní podpory, které mají významný vliv na obchod, než plýtvat svými zdroji na analyzování velkého počtu případů převážně místního zájmu a měla by vyjasnit význam a interpretaci koncepce „místního zájmu“.

3.7 EHSV je toho názoru, že kontrola státní podpory by měla být přiměřená a efektivní a že by se neměly provádět složité oznamovací postupy v případech, které mají menší význam pro hospodářskou soutěž Společenství.

3.8 EHSV pevně podporuje návrh na státní podpory malého rozsahu předložený Komisí v únoru 2004 s ohledem na poskytnutí větší flexibility členským státům, jednodušší postupy a dostatečné příležitosti na zavedení podpůrných opatření podporujících dosažení lisabonských cílů, přičemž bude zachován přiměřený rozsah kontroly Komise.

3.9 Tam, kde se jedná o odvětvové podpory, je třeba zajistit koherenci mezi odvětvovými politikami EU a režimy podpor v odvětvích dopravy, energetiky, informací a komunikací podle

blokových výjimek doporučených Komisí. Lisabonská strategie stanovila specifické cíle pro kulturní, audiovizuální, filmový a sportovní sektor, kde je velký potenciál pro inovaci, růst a vytváření pracovních příležitostí.

3.10 Rámec Společenství pro státní podpory na ochranu životního prostředí zůstane v platnosti až do roku 2007. Také zde je důležité plnit lisabonské cíle, které usnadňují zavádění systému pro obchodování s emisemi CO₂ (národní alokační plány ETS) jako cílů Kjótského protokolu.

3.11 Podpora inovací (podle Zelené knihy ⁽¹⁵⁾): EHSV je přesvědčen, že existující rámec by měl být rozšířen na typy podpor pro inovační činnosti, na které se nevztahují současné směrnice, a že by měla být definována jasná všeobecná kritéria kompatibility, která nechají členským státům větší prostor pro intervence bez oznamovací povinnosti.

3.11.1 Za účelem vyvolání zlepšení v této oblasti EHSV vyzývá Komisi, aby přesněji specifikovala za pomoci Eurostatu, které výrobní činnosti a které služby mohou být v současné době definovány jako inovační. Někjaké pokyny k této citlivé záležitosti by byly velice užitečné.

3.11.2 V této souvislosti EHSV vítá sdělení o státních podporách a inovacích vydané 21. září 2005, které poskytuje rámec Společenství pro toto klíčové odvětví a identifikuje jak nejzjevnější selhání na trhu, tak vhodná opatření pro případy, které by mohly být napraveny.

3.12 Je třeba navrhnout předem jasně stanovená kritéria pro měření, která selhání trhu pravděpodobně ohrozí inovační opatření a nástroje při provádění lisabonské strategie. Zároveň však členské státy a jejich regiony budou muset dostat dostatečný prostor pro manévrování, aby mohly obměňovat intervence tak, aby byly přiměřené a efektivní a mohly transformovat předkonkurenční výzkum na komerční a tržní inovaci.

3.13 Státní podpory usnadňující investování MSP do inovačních projektů potřebují povzbudit podniky, aby rostly také co do velikosti a zahrnovaly především:

— podporu pro regionální a transregionální inovační sítě,

— podporu průmyslových technologických parků a oblastní politiky,

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. L 124, 20.5.2003.

⁽¹⁵⁾ KOM(1995) 688.

- zavádění tzv. *business angels* a zprostředkovatelů služeb, jako jsou inovativní technologové (venture technologists), dohodci a patentoví konzultanti,
- zřízení center pro převod technologií a rizikový kapitál,
- výškolení a najímání kvalifikovaného technického personálu.

3.14 EHSV je přesvědčen, že nový rámec by také měl vzít v úvahu všechny vnější faktory, které ovlivňují inovační proces, zejména:

- kulturu podniku založeného na inovacích,
- síť vzájemných vztahů s ostatními podniky, organizacemi a veřejnými orgány, které jsou podstatné pro vytvoření a šíření znalostí a inovací,
- referenční rámec zákonů a nařízení, zvláště v oblasti duševního vlastnictví,
- přístup na kapitálový trh především s ohledem na rizikový a náběhový kapitál (revize sdělení k investičnímu kapitálu),
- vzdělávací a školící služby a vztahy mezi akademickým a vědeckým světem a podniky,
- struktury na podporu inovací (např. inkubátory, oblastní sítě, průmyslové technologické parky) a zprostředkovatelské služby.

3.14.1 Všeobecně je přesvědčen, že při hodnocení směrnic o horizontálních podporách, jako jsou podpory pro výzkum, inovace, životní prostředí a lidský kapitál:

- v současnosti stanovená intenzita horizontálních podpor by měla být zvýšena,
- regionální bonusy na zásahy v méně rozvinutých oblastech by měly být zachovány;
- „bonus soudržnosti“ pro zásahy částečně financované strukturálními fondy by měl být zaveden pro nezpůsobilé oblasti nebo oblasti, které již nejsou způsobilé podle článku 83 písmeno c).

3.15 Co se týče podpory služeb všeobecného hospodářského zájmu, mělo by být zdůrazněno, že tyto služby jsou základním prvkem společenské a regionální soudržnosti. V souladu s kritérii stanovenými rozsudkem Altmark⁽¹⁶⁾ a příslušným

rozhodnutím Komise ze dne 13. července 2005 proto musí být vyjasněna koncepce „typického podniku, který je dobře řízen“. Je nutno také zajistit právní jistotu ohledně kompenzace poskytování veřejných služeb, což je forma státní podpory slučitelné se Smlouvou.

3.16 EHSV je přesvědčen, že budoucí legislativa by měla vzít v úvahu skutečnost, že zodpovědnost za definování služeb všeobecného hospodářského zájmu spočívá na národních, regionálních a místních institucích majících demokratickou oprávněnost v této oblasti⁽¹⁷⁾.

4. Zjednodušení a transparentnost postupů

4.1 EHSV je přesvědčen, že mohou být učiněny velké kroky k jednodušší, transparentnější politice podpor Společenství zakládající se na práci Komise zaměřující se na prvky, které mohou pravděpodobně způsobit vážné porušení hospodářské soutěže.

4.2 Je třeba zamezit zpoždění při zpracovávání případů tak, že budou zlepšeny a usměrněny administrativní postupy. Členské státy se musí ujmout svých zodpovědností tak, aby zajistily transparentnost a efektivitu.

4.3 EHSV naléhavě požaduje, aby byly vyvinuty praktické manuály za plného zapojení všech zúčastněných stran, především podniků jako příjemců podpůrných opatření.

5. Reforma a EU-25

5.1 Situace bezprostředně po rozšíření volá po změnách v politice státních podpor, aby se všechny regiony EU staly stejně atraktivní pro investory jako nové lokality a aby se zajistila spravedlivá hospodářská soutěž mezi sousedícími regiony.

5.2 Deset nových členských států v současné době poskytují podnikům mnohem vyšší částky státní podpory – jako procento z HDP – než členské státy EU-15, ačkoliv by se zdá, že se situace postupně vyrovnává. V období 2000-2003 státní podpory v nových členských státech tvořily v průměru 1,42 % HDP ve srovnání s průměrem 0,4 % v EU-15.

⁽¹⁶⁾ Případ C-280/00, Altmark Trans and Magdeburg – Nahverkehrs-gesellschaft Altmark (2003) ECR I-7747.

⁽¹⁷⁾ Výjimka o kompenzaci veřejných služeb (článek 86 odstavec 2) by měla být dosti podstatná, aby zajistila dostatečnou flexibilitu a dynamismus a minimální administrativní zátěž.

5.3 Lisabonská strategie stanovila, že podpory mají být používány pro dosažení horizontálních cílů. V roce 2002 bylo v EU-15 pro tento účel vyčleněno 73 % podpor oproti 22 % v nových členských státech⁽¹⁸⁾.

5.4 Na druhé straně by mělo být uznáno, že nové členské státy se velmi dobře přizpůsobily tržnímu hospodářství, ačkoliv rozšířená EU stále potřebuje učinit velké kroky ke snížení celkové úrovně podpor a povzbudit konkurenceschopnost, trvale udržitelný a soudržný rozvoj a nové evropské hospodářství založené na znalostech.

6. Zapojení zainteresovaných stran: podniky a občanská společnost

6.1 EHSV je přesvědčen, že je nutné lepší řízení praxe a postupů týkajících se státní podpory. Přímo zainteresované strany mají být více zapojeny, obzvláště podniky a občanská společnost, protože jsou přímo vystaveny jak právním nejistotám, tak dlouhým lhůtám odpovědi v systému schvalování podpor Společenství a závažným důsledkům zpětného vymáhání nepřipustných nebo neoprávněných podpor.

6.2 Jako příjemci státní podpory a zároveň konkurenti mají podniky nejlepší pozici pro to, aby:

- odhadly účinnost zaváděných nástrojů, monitorovaly přijatá řešení a definovaly nejlepší možné praktické postupy díky získaným dovednostem a zkušenostem z první ruky,
- podpořily lepší rozšiřování legislativy Společenství způsoby, které jsou jasné, transparentní a přímo přístupné uživatelům, ať už poskytovatelům nebo příjemcům podpory,
- pomohly překonat obtíže a nejistoty, s kterými se setkávají při interpretaci a provádění pravidel, která jsou v nebezpečí, že zpochybní oprávněnost kontroly státních podpor,
- zavedly formy soukromého uplatňování, napomáhajících souladu s evropskou legislativou a jejímu úplnému provádění.

⁽¹⁸⁾ V celé EU bylo v roce 2002 poskytnuto okolo 73 % celkových podpor (bez zemědělství, rybnářství a dopravy) na horizontální cíle včetně výzkumu a rozvoje, malých a středních podniků, životního prostředí a hospodářského rozvoje regionů. Zbývajících 27 % byly podpory směřované do specifických odvětví (hlavně výrobního, uhelného a finančních služeb) včetně podpory na záchranu a restrukturalizaci. Podíl podpor přidělených na horizontální cíle se zvýšil o 7 procentních bodů v obdobích 1998-2000 až 2000-2002. Byl to z větší části výsledek značného zvýšení podpory pro životní prostředí (+ 7 bodů) a výzkum a vývoj (+ 4 body). Tento pozitivní trend byl pozorován v rozdílné míře ve většině členských států. V některých členských státech – Belgie, Dánsko, Řecko, Itálie, Nizozemsko, Rakousko a Finsko – opravdu prakticky všechny podpory za rok 2002 byly přiděleny na horizontální cíle (KOM(2004) 256 v konečném znění).

6.3 Proto je EHSV přesvědčen, že:

- instituce by měly více zapojit podniky do rozhodování a provádění politiky,
- je třeba zavést mechanismy pro hodnocení ex-post a monitorování rentability opatření, která mají být zavedena,
- rozhodnutí Komise by měla být plně přístupná na internetu v jednom z pracovních jazyků Komise a v jazyce příslušného členského státu,
- podniky musí být informovány o probíhajících oznamovacích postupech, aby mohly zjistit, zda úlevy udělené na národní nebo místní úrovni jsou v souladu s nejdůležitějšími pravidly a postupy EU, které se týkají podpor, a aby mohly pracovat s orgány na různých úrovních a dosáhnout efektivnějšího provádění politiky státních podpor EU,
- by mělo být prováděno proaktivní monitorování provádění legislativy, které by zahrnovalo zástupce podniků a občanské společnosti do ekonomické analýzy selhání na trhu a deficitu výkonu v určitých sektorech nebo průmyslových odvětvích,
- je třeba zavést systematické, společné mechanismy na sledování selhání trhu založené na jasně definovaných, transparentních kritériích a také podpůrná opatření, která nemají žádný významný dopad na hospodářskou soutěž na vnitřním trhu a jsou v souladu s lisabonskou strategií.

7. Směrem k politice státních podpor, která je nástrojem růstu a součástí sdílené vize pro integrovaný, soudržný hospodářský rozvoj v EU 25-27, podporující nová pracovní místa a podniky

7.1 EHSV je přesvědčen, že je třeba vykreslit jasný obraz přidané hodnoty státních podpor pro budoucnost Evropské unie, pokud jde o cíle konkurenceschopného, udržitelného a soudržného rozvoje členských států, o kterém bylo rozhodnuto v Lisabonu a který byl znovu projednáván mnohokrát na různých evropských summitech od roku 2000.

7.1.1 Klíčové odvětví označená lisabonskou strategií vyžadují podstatný, cílený finanční vklad, který musí být plně zohledněn v rozpočtové a strukturální politice členských států: je nutný předem daný, koherentní a kompatibilní rámec, ke kterému se všechny politiky musí vztahovat a být s ním v souladu, včetně politiky konkurenceschopnosti Společenství.

7.2 EHSV je přesvědčen, že než bude moci být dosaženo jednotného evropského trhu, který bude moci konkurovat za stejných podmínek s ostatními hráči na celosvětovém trhu, je třeba provést podstatnou modernizaci jak formování, tak provádění evropské hospodářské a především státní politiky podpor. To je také předpokladem pro velké infrastrukturní projekty a velké investice do nehmotného majetku, které jsou nutné pro řádné fungování efektivního, technologicky vyspělého, konkurenceschopného trhu.

7.3 Výbor věří, že je potřeba definovat všeobecná kritéria kompatibility, aby členské státy a regiony dostaly pobídku provádět podpůrnou politiku s cílem dosažení konkurenceschopného hospodářství v souladu s pravidly volného trhu.

7.4 Tam, kde trh není schopen učinit evropské podniky konkurenceschopné a ukáže se být neschopný vytvořit kapacitu pro technologickou inovaci, školení a internacionalizaci, evropská politika státních podpor musí spíše podporovat než brzdit politiky a projekty na stimulaci růstu podniků a na zvýšení jejich schopnosti přilákat nové investice, odborné znalosti a kapitál do Evropy.

8. Závěrečná doporučení

8.1 EHSV je pro modernizaci evropské politiky státních podpor založené na novém proaktivním přístupu a na novém celkovém rámci Společenství. V této souvislosti doporučuje hlavně:

- politiku, která dokáže poskytnout odpovídající reakce a pomoc nebo eliminovat selhání trhu,
- politiku, která podstatně přispívá k dokončení jednotného trhu, aniž by vedla k porušování hospodářské soutěže,
- soudržnější, integrovanou politiku, která podporuje dosažení různých aspektů lisabonské strategie, aby se podniky staly konkurenceschopnější a inovativnější na světovém trhu, přičemž se také zlepší kvalita života a práce veřejnosti,

- posílení struktury průmyslu a služeb podporováním podnikání a uvedením průmyslu a trhu práce do souladu s novými cíli průmyslové politiky a novými požadavky globalizace,
- intenzivní podporu všech forem inovace produktů a procesů, ⁽¹⁹⁾
- proaktivní přístup, aby se Evropa stala atraktivnější pro investory a byla schopna lépe vytvářet pracovní příležitosti, aby se podniky staly konkurenceschopnější, aby byly podpořeny výzkumné a inovační projekty a konečně podpořit rozvoj a šíření nových dovedností a vzdělávání lidských zdrojů,
- větší zaměření na faktory, které opravdu narušují hospodářskou soutěž na vnitřním a mezinárodním trhu, aniž by vytvořily zbytečnou a nákladnou byrokracii ve snaze zvládat omezené místní případy, které nezpůsobí žádné významné narušení,
- přístup založený na jednoduchých, transparentních, jednoznačných postupech a pravidlech společně s opatřeními založenými na pevných, ne libovolných kritériích, která jsou kompatibilní s lisabonskou agendou, co se týče harmonického, soudržného a konkurenceschopného rozvoje na celosvětové úrovni,
- větší institucionální zapojení podniků do procesů rozhodování a provádění při hodnocení a monitorování efektivnosti a při prosazování,
- užší vztah mezi evropskými nařízeními a legislativou a nařízeními a legislativou mezinárodních orgánů WTO a hlavních evropských hráčů na celosvětových trzích,
- výhled do budoucna otevřený všem, kteří činí politická rozhodnutí, a sociálně ekonomickým hráčům s cílem vytvoření společné vize a stanovení způsobu intervence a její míry, která by byla skutečně kompatibilní s rozvojem.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁹⁾ Jak k tomu vyzvala Zelená kniha o inovaci (1995).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) a k Návrhu rozhodnutí Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

KOM(2005) 119 v konečném znění/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS)

(2006/C 65/02)

Dne 25. dubna 2005 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan WOLF a spoluzpravodajem pan PEZZINI.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

Obsah:

1. Shrnutí a doporučení
2. Úvod
3. Obsah návrhu Komise
4. Obecné poznámky
5. Zvláštní připomínky
6. Program EURATOM

1. Shrnutí a doporučení

1.1 Lisabonské cíle⁽¹⁾ se týkají postavení Evropy v globální konkurenci. Jejím základním znakem je globální závod rostoucích investic do výzkumu a vývoje, a to jak na straně již tradičních průmyslových států (např. USA, EU a Japonsko), tak i na straně rychle sílících hospodářských velmocí (např. Čína, Indie, Brazílie, Korea) s podstatně levnější pracovní silou.

1.2 Dostatečně podporovaný, účinný a špičkový výzkum a vývoj jsou totiž významným základem a předpokladem pro inovaci, konkurenceschopnost a blahobyt, a díky tomu také pro kulturní rozvoj a sociální služby. Investování do výzkumu a vývoje vede - s velkým faktorem zesílení - k vyšší ekonomické síle. Tomu odpovídá i cíl 3 % stanovený v roce 2002 v Barceloně⁽²⁾, který z hlediska globálního závodu představuje „pohyblivý cíl“ (moving target).

1.3 Výzkum a vývoj podporovaný Evropským společenstvím vytváří podstatnou evropskou přidanou hodnotu. Otevírá potenciály, jež výrazně překračují schopnosti jednotlivých člen-

ských států, a umožnil již evropský vývoj světového významu. Na nezbytné a obsáhlé národní výzkumné programy členských států má rozhodující a stimulační pákový a integrační účinek, což také vede ke slučování zdrojů. Spojuje elitu evropského výzkumu, evropský průmysl a evropské subjekty s rozhodovací pravomocí. Je katalyzátorem evropské integrace, soudržnosti a tvorby identity. Je jádrem evropského výzkumného prostoru.

1.4 Návrh Komise zvýšit dosavadní výdaje a věnovat nyní těmto cílům téměř 8 % souhrnného rozpočtu Společenství představuje vítaný a nezbytně nutný první krok tím správným směrem. Je minimálním vkladem (který by měl v dlouhodobějším horizontu ještě stoupat) do snah neriskovat pozici Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak ji udržet a posílit. Lisabonské cíle nejsou bez tohoto předpokladu ani v delším časovém horizontu dosažitelné.

1.5 Avšak nejen konkurenceschopnost národního hospodářství, ale i kulturní a politický respekt a vliv, jakož i z nich vyplývající atraktivita pro investory, vědce a inženýry („brain-drain“!) závisí na vědeckotechnické výkonnosti. EU musí zůstat rozhodujícím, vyhledávaným kooperačním partnerem a nesmí ztratit svůj mezinárodněpolitický význam v globální síti.

1.6 V souvislosti s tím Výbor apeluje na Evropský parlament, Evropskou radu a zejména na hlavy států a vlád členských států, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU. Toto rozhodnutí bude významnou zkouškou výkonnosti evropské politiky, jak správně nastavit výhybku pro budoucnost.

⁽¹⁾ To se týká i cílů obnovené Lisabonské strategie (Evropská rada ze dne 23. března 2005).

⁽²⁾ Do roku 2010 je třeba zvýšit celkové výdaje na výzkum a vývoj v EU na 3 % HDP, s 2/3 podílem soukromého sektoru. Viz rovněž Úř. věst. C 95, 23.4.2003.

1.7 Mimo to Výbor vyzývá hlavy států a vlád členských států a evropský průmysl, aby národními výzkumnými programy a výzkumem v oblasti průmyslu přispěly k co nejrychlejšímu dosažení cíle 3 %.

1.8 Výbor podporuje zásadní koncepci obou rámcových programů navržených Komisí (7. rámcového programu a 7. rámcového programu Euratom). Týká se to nejen jejího tematického obsahu a strukturního členění, ale většinou také vyváženosti mezi jednotlivými cíli a prvky programu.

1.9 Výbor vítá, že se podprogramy „Energetika“, „Bezpečnost“ a „Astronautika“ znovu stanou předmětem jednání. Zajištění dostatečného, cenově výhodného a udržitelného zásobování EU energií je jedním z nejdůležitějších problémů majících prioritu v napětovém poli mezi udržitelností, nezávadností pro životní prostředí a konkurenceschopností, a jeho řešení spočívá v dostatečném výzkumu a vývoji. Vysoká závažnost tématu Bezpečnost je v poslední době ještě mnohem zřetelnější v souvislosti s opovržením terroristickými útoky.

1.10 Mnohé z problémů, jež je třeba vyřešit, představují úkoly, jež se vzájemně překrývají, a zahrnují hned několik podprogramů – včetně humanitních věd a ekonomie. V těchto případech Výbor doporučuje postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení. Současné přidělení rozpočtu jednotlivým podprogramům by tak ještě mohlo být ovlivněno. To se týká i části rozpočtu, jež je určena k ekonomickým šetřením a je možná příliš nízká.

1.11 Výbor vítá záměr Komise zjednodušit administrativní postupy, snížit náklady, jež jsou s nimi spojené, a zvýšit tak účinnost evropských výzkumných programů. Momentální množství vynakládané práce a nákladů na návrhové a schvalovací řízení je příliš veliké a způsobuje problémy uživatelům z oblasti vědy a průmyslu. Účast na Evropském programu pro výzkum se účastníkům musí vyplatit, včetně rizika podání žádosti. To platí zejména také pro menší subjekty, jako jsou malé a střední podniky, nebo menší skupiny výzkumných pracovníků z univerzit a výzkumných center.

1.12 Podstatným aspektem je přitom dostatečná kontinuita návrhových a podpůrných modalit, jakož i kooperačních struktur a organizačních forem (nástrojů). Nové nástroje jako Společné technologické iniciativy by měly být zaváděny s velkou obezřetostí a zpočátku jen pro zkušební fázi.

1.13 Vzhledem k rozhodující roli malých a středních podniků v lisabonském procesu Výbor vítá záměr Komise ještě

více zapojit malé a střední podniky do procesu výzkumu, vývoje a inovace. V souladu s tím doporučuje, aby byl rozpočet k tomu určený v případě potřeby ještě zvýšen, pokud by finanční prostředky vyčleněné pro rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 až 2013), jež není předmětem tohoto dokumentu, má však důležitou podpůrnou a zprostředkující roli, nebyly dostatečné.

1.14 Pro šanci na úspěch v případě těchto malých a středních podniků, které byly založeny za účelem rozvoje a uvádění nových technicky vyspělých výrobků na trh, je nezbytný především dostatečný počáteční kapitál a „rizikový kapitál“ (venture-capital), aby úspěšně přestály prvních 5 až 10 let své činnosti.

1.15 Výbor podporuje roli Společného výzkumného střediska a jeho důležité spektrum úkolů v mnoha oblastech, včetně analýzy budoucích trendů ve vědeckotechnické, ekonomické a společenské oblasti, a jejich význam pro politické konzultace.

1.16 Co se týče mnoha dalších, detailnějších poznámek a doporučení, odkazuje Výbor na podrobnější oddíly 2, 4 a 5 tohoto stanoviska.

2. Úvod

2.1 Hospodářská, sociální a kulturní budoucnost Evropy. Budoucí rozvoj Evropy a její postavení v globální mocenské struktuře jsou určovány zejména konkurencí na světovém trhu s měnící se strukturou průmyslu a hospodářství, situací na trhu práce a situací v surovinách. Růst, úspěch a ekonomická síla - jakož i z nich živěná schopnost sociálních služeb a kulturního rozvoje - rozhodující měrou závisí na dostupných znalostech, a tedy na investicích do výzkumu a technického rozvoje; investování do výzkumu a vývoje vede - s velkým faktorem zesílení - k vyšší ekonomické síle.

2.2 Globální konkurenční situace. Zde Evropa stojí na jedné straně v konkurenci s mezitím již tradičními průmyslovými státy, jako je USA, Japonsko nebo Rusko, přičemž zejména investice **USA** ^(²) do všech odvětví spatých s výzkumem a vývojem výrazně převyšují investice EU, a tak neustále zvyšují již existující náskok. Na druhé straně Evropa stojí v konkurenci s rychle sílícími hospodářskými velmocemi, jako je **Čína, Indie, Brazílie**, Korea atd.

⁽²⁾ Zvláště významným příspěvkem jsou přitom značné, a nejen k vojenskému výzkumu sloužící, náklady na výzkum a vývoj z rozpočtu ministerstva obrany USA.

2.3 Globální závod v oblasti výzkumu. Naposledy jmenované země však disponují vůči EU nejen mnohem **levnější pracovní silou**, ale začínají se vyznačovat i rychle **rostoucími vysokými vědeckotechnickými standardy** i značnými investicemi do vzdělávání, výzkumu a vývoje. Pro EU je tedy stále obtížnější zajistit své naopak mnohem vyšší platy i sociální a ekologické standardy pomocí dalšího vědeckotechnického náskoku a odpovídajících kvalitnějších výrobků a postupů. Evropa tedy musí všechno vsadit na to, aby neprohrála tento **globální závod** rostoucích investic do výzkumu a vývoje, jenž je pro její budoucnost klíčový.

2.4 Všeobecné uznání a atraktivita - mezinárodní spolupráce. Nejen konkurenceschopnost národního hospodářství a z ní vyplývající atraktivita pro investory, vědce a inženýry („brain-drain“!), ale i kulturní a politický respekt a vliv závisí na vědeckotechnické výkonnosti. EU musí zůstat rozhodujícím, vyhledávaným kooperacním partnerem a nesmí ztratit svůj mezinárodněpolitický význam v globální síti.

2.5 Lisabonská strategie. V tomto ohledu se Evropská rada v Lisabonu (v březnu 2000) rozhodla vytvořit z Unie nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku světa založenou na znalostech (*). Od té doby je uskutečnění Lisabonské strategie a v ní obsažené vytvoření silného evropského výzkumného prostoru nepochybnou nejdůležitější částí evropské politiky. Evropská rada v **Barceloně** (na jaře 2002) vymezila cíle podpory výzkumu mimo jiné kvantitativně: Je třeba zvýšit celkové výdaje v EU do roku 2010 na 3 % HDP, s 2/3 podílem soukromého sektoru. (**Cíl 3 %**). Výbor však poukazuje na to, že tento cíl představuje z hlediska závodu investic „**pohyblivý cíl**“ (**moving target**); kdo ho dosáhne příliš pozdě, bude i nadále zaostávat.

2.6 Nutnost silného výzkumného programu Společenství. Výzkum a vývoj podporovaný Evropským společenstvím nejen doplňuje výzkumné programy členských států, ale kromě toho vede k podstatné evropské přidané hodnotě. Otevírá potenciály, jež výrazně překračují schopnosti jednotlivých členských států, a umožnil již evropský vývoj světového významu (†). Na nezbytné a obsáhlé národní výzkumné programy členských států má rozhodující a stimulační pákový a integrační účinek. Odpovídá mezinárodnímu charakteru vědy, výzkumu a výroby, a mezinárodnímu trhu práce, jenž je pro ně nezbytný.

2.7 Katalyzátor evropské integrace a soudržnosti. Výzkum a vývoj na úrovni Společenství dále propojuje elitu evropského výzkumu, evropský průmysl a evropské subjekty s rozhodovací pravomocí. Je významným katalyzátorem evropské integrace, soudržnosti a tvorby identity.

(*) Evropská rada tento cíl v březnu 2005 (v Bruselu) v rámci svých rozhodnutí o opětovném oživení Lisabonské strategie výslovně potvrdila a upřesnila.

(†) Příklady úspěšné spolupráce na evropské úrovni: ARIANE, AIRBUS, CERN, ESO, GALILEO, JET/ITER.

2.8 Návrhy Komise. Návrhy Komise se týkají obsahových a finančních opatření, jež jsou pro podporu vědy a vývoje, a tím pro cíle Lisabonské strategie ze strany Společenství naléhavě nutné. Navzdory přírůstku zahrnují stále ještě jen relativně malou část, a sice momentálně stěží 8 % souhrnného rozpočtu EU navrženého pro období let 2007 až 2013.

2.9 Návrhy Komise navíc souvisejí s návrhem na zavedení rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 2013), jež není předmětem tohoto dokumentu. Ten by mohl převzít roli **prostředníka** mezi zde předloženým rámcovým programem a žádoucími inovačními procesy mnoha **malých a středních podniků**.

2.10 Zkouška stanovení priorit. Je proto rozhodující zkouškou závažnosti, výkonnosti a důvěryhodnosti evropské politiky, jestli Parlament a Rada - z hlediska finančního výhledu - a zejména také členské státy vyjádří souhlas s navrhovaným opatřením a přidělí mu náležitou prioritu (viz také odstavce 4.2 až 4.6).

3. Obsah návrhů Komise

3.1 Sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) – dále jen RP7 – se oproti svým předchůdcům vyznačuje následujícími vlastnostmi:

- od počátku zahrnuje Evropu složenou z 25 států;
- vztahuje se na období prodloužené o dva roky;
- obsahuje výrazné zvýšení souhrnného rozpočtu a také ročních rozpočtů;
- nabízí jasné a srozumitelné členění navržených programů a částí programů;
- konkrétními novými částmi programu se stala témata energetický výzkum, výzkum v oblasti bezpečnosti a astronautika.

3.2 Zachováno zůstává naopak období pro sedmý rámcový program Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011) – dále jen RP7 Euratom – zahrnuje ale samozřejmě také Evropu složenou z 25 států.

3.3 RP7 se má skládat ze čtyř specifických programů, které odpovídají čtyřem hlavním cílům evropské výzkumné politiky:

— Spolupráce

Tato část programu zabírá s asi 61 % rozpočtových prostředků největší část **RP7**. Z těchto prostředků má být podporována přeshraniční spolupráce výzkumných činností, včetně spolupráce EU s třetími zeměmi.

— **Myšlenky**

V evropské konkurenci má být podporován „hraniční výzkum“, řízený samostatnou Evropskou radou pro výzkum. Může se vztahovat na všechny vědecké (včetně humanitních věd) a technické oblasti.

— **Lidé**

Podpora vzdělávání a profesního rozvoje výzkumných pracovníků, které se označují jako tzv. akce „Marie Curie“, se má dále rozvíjet a rozšiřovat, včetně intenzivnějších propojení se systémy jednotlivých států.

— **Kapacity**

Aspekty evropských kapacit pro výzkum a inovaci mají být podporovány v následujících oblastech: rozšiřování a vytváření výzkumných infrastruktur; výzkum prováděný ve prospěch malých a středních podniků; regionální uskupení zaměřená na výzkum; uvolnění celého výzkumného potenciálu v „konvergenčních“ regionech EU; otázky v oblasti „věda ve společnosti“; „horizontální“ činnosti v rámci mezinárodní spolupráce.

— **Společné výzkumné středisko**

Navíc bude existovat zvláštní program pro nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska.

3.4 Navržená celková částka finanční účasti Společenství na RP7 činí **72 726 milionů eur**. Tato částka se procentuálně rozdělí mezi činnosti uvedené v čl. 2 odst. 2 až 6 takto:

Spolupráce	61,1 %
Myšlenky	16,3 %
Lidé	9,8 %
Kapacity	10,3 %
Nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska	2,5 %

3.5 **Program Spolupráce** s navrženým celkovým rozpočtem ve výši **44 432 milionů eur** se člení na tematické podprogramy mající prioritu. Přitom je třeba zajistit průchodnost mezi podprogramy a umožnit přístupy, jež přesahují jednotlivá témata. Program se skládá z následujících devíti témat pro výzkum, která by EU měla projednat v rámci spolupráce mezi jednotlivými zeměmi. Zde je ukázáno také navržené procentuální rozdělení rozpočtu.

— Zdraví	18,7 %
— Potravinářství, zemědělství a biotechnologie	5,5 %
— Informační a komunikační technologie	28,5 %
— Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie	10,9 %

— Energetika	6,6 %
— Životní prostředí (včetně změn klimatu)	5,7 %
— Doprava (včetně letectví)	13,3 %
— Sociální, ekonomické a humanitní vědy	1,8 %
— Bezpečnost, vesmír	8,9 %

3.6 **RP7 Euratom** je rozdělen do dvou specifických programů.

3.6.1 Jeden z nich se zabývá těmito tématy:

- **výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy:** vývoj techniky pro bezpečný, udržitelný a hospodárný zdroj energie šetrný k životnímu prostředí a
- **jaderné štěpení a radiační ochrana:** podpora bezpečného využívání jaderného štěpení a dalších možností využití radioaktivity v průmyslu a lékařství.

3.6.2 Druhý program zahrnuje činnosti Společného výzkumného střediska v oblasti jaderné energie.

3.6.3 Celkově má být na provádění **RP7 Euratom** v období 2007 až 2011 vyčleněno **3 092 milionů eur**. Tato částka je procentuálně rozdělena následovně:

a) Výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy	69,8 %
b) Jaderné štěpení a radiační ochrana	12,8 %
c) Jaderné činnosti Společného výzkumného střediska	17,4 %

3.7 Sem patří podrobný výklad a vysvětlení navržených **zásad a nástrojů podpory**. Byly již uvedeny v jednom z předchozích sdělení Komise⁽⁶⁾, ke kterému Výbor zaujal obšírné stanovisko⁽⁷⁾.

4. Obecné poznámky

4.1 Předložený návrh Komise je velmi rozsáhlý dokument, který zahrnuje významný program výzkumu a vývoje s mnoha detaily, fasetami a propojeními. Proto v rámci tohoto stanoviska není možné ani konkrétně vyložit všechny navržené prvky programu a postupy, ani je okomentovat. Podrobné **poznámky se proto omezují** na aspekty, jimž Výbor věnuje

⁽⁶⁾ Věda a technika: klíče k budoucnosti Evropy – obecné zásady pro podporu výzkumu v Evropské unii. KOM(2004) 353 v konečném znění

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

zvláštní pozornost. Poukazuje na svá dřívější doporučení⁽⁸⁾ k příslušným specifickým tématům a zdůrazňuje jejich význam platný i pro 7. rámcový program. Další názory budou obsahovat pozdější stanoviska Výboru ke sdělením Komise v souvislosti se „specifickými programy“⁽⁹⁾ a „pravidly pro přístup“⁽¹⁰⁾.

4.2 Výbor pokládá oba navržené **rozpočty** za minimální vklad (který by se měl v dlouhodobějším horizontu ještě zvyšovat), aby se neriskovala pozice Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak byla udržena a posílena. Vidí v tom vítaný a nezbytně **nutný první krok** a zřetelný signál k přiblížení se, alespoň na úrovni Společenství, politickému **cíli 3 %**⁽¹¹⁾, jež byl vyhlášen na summitu v **Barceloně** evropskými hlavami států a vlád.

4.3 **Bez přiměřených finančních prostředků nemohou RP7 a RP7 Euratom své úkoly v rámci Lisabonské strategie splnit.** Hrozí dokonce nebezpečí, že Evropa bude v globálním závodě i nadále zaostávat. Výzkum a vývoj jsou výchozím bodem a motorem inovačního procesu směřujícího ke konkurenceschopným výrobkům a technikám. Jejich prostřednictvím může dojít k lavinovému efektu, jež bude mít dopad na dynamiku hospodářství a míru zaměstnanosti.

4.4 Kromě toho je návrh Komise jasným signálem pro členské státy, aby následovaly tohoto příkladu a učinily všechno pro to, aby pomocí národních rozpočtů na výzkum umožnily co nejrychlejší dosažení cíle 3 %.

4.5 Výbor proto pokládá **celkovou výši** obou rozpočtů, na nichž je třeba se usnést, za rozhodující zkoušku evropské politiky, její důvěryhodnosti a schopnosti jednat. Přesně na tom se totiž ukáže, zda evropská politika skutečně stanovuje **nezbytné priority** a správně přehazuje výhybku, aby zabránila sklouznutí EU v globálním závodě a mohla splnit sliby Lisabonských cílů.

4.6 **Výzva.** V souvislosti s tím Výbor vyzývá Evropský parlament, Evropskou radu a zejména hlavy států a vlád členských států, aby Komisí navržené naléhavě nutné **investice do výzkumu a vývoje byly dány k dispozici a nestaly se horkým bramborem nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU.** Jinak by vznikly nejen velké škody,

ale nebyly by realizovány ani cíle Lisabonské strategie a prestiž i důvěryhodnost evropské politiky by utrpěla újmu.

4.7 Mimo to Výbor vyzývá hlavy států a vlád členských států a evropský průmysl, aby co do rozsahu významnějšími **národními výzkumnými programy a výzkumem v oblasti průmyslu** podstatným způsobem přispěly k co nejrychlejšímu dosažení **cíle 3 %**.

4.8 Výbor podporuje **zásadní koncepci** obou rámcových programů navržených Komisí (7. rámcového programu a 7. rámcového programu Euratom). To se týká nejen jejího tematického obsahu a strukturálního členění, ale většinou také vyváženosti mezi jednotlivými cíli a prvky programu.

4.9 Výbor vítá, že se návrh Komise zabývá mnoha jeho doporučeními nebo že jim přikládá zvláštní význam. Pokud jde o témata výzkumu v rámci specifického programu „Spolupráce“, týká se to např. jeho stanovisek k tématům **nanotechnologie**⁽¹²⁾, **biotechnologie**⁽¹³⁾, **výzkum zdraví**⁽¹⁴⁾, **informační technologie**⁽¹⁵⁾, **energetický výzkum**⁽¹⁶⁾ (včetně výzkumu v oblasti energie z jaderné syntézy⁽¹⁷⁾), **astronautika**⁽¹⁸⁾ a **výzkum v oblasti bezpečnosti**⁽¹⁹⁾. Na tomto místě je třeba zopakovat, že Výbor všem těmto tématům přikládá velký význam a podle toho rozhodně podporuje jejich zpracovávání. Všechno, co Výbor vnímá ještě jako patrné nedostatky, nebo zvláštní aspekty, bude uvedeno později.

4.10 Co se týče **astronautiky a výzkumu v oblasti bezpečnosti**, Výbor sice doporučil a také zdůvodnil, že by jejich podporu a zpracování umístil mimo RP7. Vidí však i výhody jejich umístění v rámci RP7, např. jednodušší administrativu i lepší koherenci a synergie s jinými částmi programu. Proto se nyní přimlouvá za pokus umístit tyto části programu do RP7 a ze získaných zkušeností při hodnocení v polovině období nebo v RP8 v případě potřeby vyvodit důsledky.

4.10.1 Téma „Aplikace založené na vesmírných technologiích ve službách evropské společnosti“ umístěné v podprogramu astronautika spolupracuje jako typické překrývající se téma (viz oddíl 5) s tématy bezpečnost, životní prostředí a informační technologie.

⁽⁸⁾ Viz poznámky pod čarou 14 až 21.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 440 až 445 v konečném znění

⁽¹⁰⁾ Očekáváno zanedlouho.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 95, 23.4.2003.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 234, 30.9.2003. Úř. věst. C 61, 14.3.2003. Úř. věst. C 94, 18.4.2002.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 74, 23.3.2005. Úř. věst. C 133, 6.6.2003.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 220, 16.9.2003. Úř. věst. C 112, 30.4.2004.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

4.10.2 V současné době bohužel velmi aktuální témata **výzkumu v oblasti bezpečnosti** jako „ochrana před terorismem a trestnou činností“, „bezpečnost infrastruktur a veřejných služeb“, „ochrana hranic“, „bezpečnost a společnost“ atd. jsou překrývající se témata a bylo by vhodné doplnit je v oblasti výzkumu humanitních a sociálních věd tématy jako „výzkum konfliktů a míru“ a „výzkum kultury“, a dozvědět se tak více o pozadí konfliktů a možnostech, jak konfliktům zabránit či předcházet. Zvláštní váhu je třeba přikládat **boji proti terorismu** a kontrole (viz také odst. 6.4.3) nad nebezpečnými **zbraněmi hromadného ničení**.

4.11 Co se týče specifického **programu „Myšlenky“**, Výbor vítá, že i jeho doporučení⁽²⁰⁾ jsou předmětem zájmu. Tato doporučení se týkala zejména nezávislého řízení tohoto programu Evropskou radou pro výzkum, kterou by měli tvořit vynikající mezinárodně uznávaní vědci; Výbor opakuje své doporučení, aby se zapojili i výborní vědci z oblasti výzkumu průmyslu. O to více Výbor doporučuje i Parlamentu a Radě, aby vyjádřili souhlas tomuto novému způsobu podpory výzkumu, s nímž by se mělo zacházet analogicky jako např. s Medical Research Council (Spojené království) nebo s Deutsche Forschungsgemeinschaft (Německo).

4.11.1 Tento program - zaměřený na podporu excelence **ve všech oblastech vědy a techniky** - povede k evropské přidané hodnotě a přispěje ke konkurenceschopnosti EU v globálním kontextu. Výbor poukazuje zejména na to, že⁽²¹⁾ *jen základní výzkum svobody a nezávislosti, výzkum bez pout – a přece ne bezmezný – je schopen dodat nejdůležitější surovinu budoucího blahobytu: nové znalosti (neoficiální překlad – pozn. překl.)*. I průmysl⁽²²⁾ podporuje význam základního výzkumu a jeho podporu.

4.11.2 To odpovídá i opakovanému doporučení Výboru v **inovačním trojúhelníku základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj** (vývoj produktů a procesů) přičíst význam všem třem nezbytným pilířům, jenž jim náleží, a vytvořit tak optimální předpoklady pro úplný úspěch. Z jiného úhlu pohledu je to nezbytné i pro víceoborovost navrhovanou Komisí. Dále Výbor opětovně poukazuje na to, že **hranice mezi pojmy** základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj byly vždy **plynulé a nahodilé**, neměly by tedy v žádném případě být pomoci administrativních opatření uměle zdůrazňovány.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽²¹⁾ Citát z proslovu tehdejšího německého spolkového kancléře Gerharda Schrödera při zahájení Einsteinova roku 2005. Je tam také: „Výzkum základů však zároveň musí mít jistotu, že bude moci probíhat bez tlaku bezprostřední použitelnosti a bez nutnosti neustálých důkazů užitečnosti.“ (neoficiální překlad – pozn. překl.).

⁽²²⁾ Viz The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology*, autor: SPRU - Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grovė Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Ed Steinmueller, 2002.

4.12 Výbor rovněž vítá posílení opatření v oblasti **Lidė** a v ní umístěném **programu Marie-Curie**. Tento program se již osvědčil jako mimořádně úspěšný a důležitý nástroj pro vzdělávání a podporu **„evropských vědců“** a posílení **atraktivit evropského výzkumného prostoru** pro výzkumné pracovníky z celého světa. Výbor opakuje, že výzkumní pracovníci nejsou jen tvůrci nových znalostí, ale i nejdůležitější (pře)nosnou silou těchto znalostí mezi zeměmi a kontinenty, jakož i mezi výzkumnými organizacemi a průmyslem, a tedy i mezi výzkumem a jeho uplatněním.

4.12.1 Jako část tohoto programu je dále třeba zdůraznit cíle **celoživotní učení a profesní rozvoj, jakož i cesty a partnerství mezi průmyslem a univerzitami**. Zatímco první cíl slouží ke kvalifikaci mladých výzkumných pracovníků a zvláště jejich dalšímu profesnímu rozvoji – včetně dalšího rozvoje již zkušených výzkumných pracovníků (viz také následující odstavec), platí pro druhý cíl důležitý úkol dlouhodobě zavádět a podporovat programy pro spolupráci mezi vysokoškolskými zařízeními a průmyslem, především malými a středními podniky, tedy podporovat výše uvedené inovační trojúhelník. Proto by měla být podporována především **mobilita mezi veřejným a soukromým sektorem**. Tato mobilita by měla zahrnovat i mobilitu např. do zemědělství nebo politických institucí a partnerství s nimi.

4.12.2 Tím se Výbor zároveň dotýká **klíčové role univerzit** coby **institucí pro výzkum a vzdělávání**. Aby mohly plnit své úkoly, musí však materiální/přístrojové vybavení univerzit, jejich personální rozpočet a jejich organizační struktura odpovídat tomuto cíli (viz také odstavec 4.15.4). Zde existují - zejména ve srovnání se špičkovými univerzitami např. v USA - velmi závažné nedostatky. Výbor tedy vítá, že Komise k této důležité otázce připravuje vlastní sdělení, ke kterému Výbor zaujme stanovisko. Na tomto místě je třeba předjímat hledisko důležité pouze pro RP7, a sice, že musí existovat podpůrné nástroje, jež jsou přizpůsobeny obvyklé velikosti projektů skupin výzkumných pracovníků působících na univerzitách.

4.13 Výbor kromě toho vítá snahu Komise vytvořit koherentní **profesní obraz „evropského výzkumného pracovníka“**, vybudovat pro něj spolehlivý kariérní postup a tomu přizpůsobit pravidla vnitřního trhu. Výbor již dříve poukázal na to⁽²³⁾, že lidský kapitál je nejcitlivějším a nejcennějším zdrojem pro výzkum a vývoj a že podporuje úsilí Komise o rozvoj a zachování lidských zdrojů. Výbor je s Komisí zajedno v tom, že potřeba zlepšení se týká jak podoby individuálních pracovních smluv pro výzkumné pracovníky, tak i pro všechny druhy mobility důležitého přizpůsobení/převoditelnosti všech prvků sociálního a duchodového zabezpečení.

⁽²³⁾ Viz rovněž Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

4.13.1 Jestliže se nepodaří nabídnout schopným mladým vědcům **atraktivní a plánovatelnou profesní dráhu** (USA: **tenure-track**), budou provádět výzkum mimo Evropu nebo se budou věnovat jiné práci. Mobilita vědců není potřebná a žádoucí pouze uvnitř EU, nýbrž i mezi EU a mnoha dalšími státy. Nesmí to však vést k odlivu mozků („brain-drain“). Zvláštním aspektem je zde, ve smyslu důležité soudržnosti rodin, možnost zaměstnávat oba partnery – tzv. „kariéra ve dvou“.

4.13.2 Výbor zde odkazuje i na doporučení Komise z 11. března 2005 ohledně **Evropské charty výzkumných pracovníků** ⁽²⁴⁾ a na soubor pravidel chování pro přijímání výzkumných pracovníků, které mají posloužit výše jmenovaným cílům. Podporuje záměr, který je zde vyjádřen, a zejména množství specifických podrobností, které slouží k jeho dosažení. Proto lituje, že doporučená úprava zachází v některých bodech příliš daleko, a tím znesnadňuje svoji vlastní akceptaci a v zásadě dobrý úmysl ve vědecké komunitě. Některé ze zvolených formulací a doporučení považuje dokonce za zavádějící, přinejmenším však za nejasné nebo mylné ⁽²⁵⁾. To může mj. ztížit zjednodušení postupů (viz následující odstavec) nebo vést k chybným rozhodnutím. Výbor proto doporučuje tuto důležitou úpravu příležitostně vhodným způsobem přepracovat.

4.14 Výbor v této souvislosti vítá i projevový záměr Komise zjednodušit mnohá opatření a předpisy o navrhovacích a rozhodovacích postupech pod heslem „**zjednodušení**“, a znatelně je tak usnadnit navrhovatelům. Momentální značné množství vynaložené práce a nákladů na navrhovací a schvalovací řízení přeci představuje jednu z hlavních překážek pro uživatele z oblasti vědy a průmyslu. Pokud jde o průmysl, týká se to zejména malých a středních podniků a jejich pozoruhodného inovačního potenciálu, avšak rovněž menších skupinek výzkumných pracovníků na univerzitách. Postupy příznivější pro výzkum by podstatným způsobem zvýšily účinnost podpory výzkumu v Evropě a navíc by přispěly ke zlepšení „bruselského image“ – který bohužel charakterizují zejména pojmy „byrokracie“ a „nadbytečná regulace“ – u evropských občanů. Výbor připomíná svá dřívější doporučení k této problematice a svoji podporu Marimonově zprávě ⁽²⁶⁾. **Účast na Evropském programu pro výzkum se**

⁽²⁴⁾ Úř. věst. L 75, 22.3.2005, s. 67.

⁽²⁵⁾ Týká se to například nedocení (a) skutečnosti, že hlavním úkolem výzkumu je vytvářet nové poznatky, zatímco otázka, co je prospěšné lidstvu nebo důležité pro společnost, nepředstavuje žádné kritérium aplikovatelné v jednotlivých případech (viz Úř. věst. C 221, 7.8.2001, část 4 a 6 (např. odstavec 6.7.1), jakož i poznámka pod čarou 14, nebo (b) důležitého významu dvojího výzkumu právě nejenom v zájmu zajištění nových poznatků, ale i jejich šíření, prohlubování a rozšiřování (viz např. Úř. věst. C 221, 7.8.2001, odstavce 4.7.5 a 4.7.6). Dobrý výzkum si nelze vynutit příliš úzkoprsmými pravidly, nýbrž potřebuje volný prostor. Nejúspěšnějším způsobem, jak prorazit v nových oblastech a dosáhnout dobrých výkonů, je jmenovat ty nejúspěšnější a obzvláště zkušené výzkumné pracovníky do řídicích funkcí, získat a podporovat nejlepší vědce a vybavit výzkumná pracoviště dostatkem spolehlivých přístrojů a finančních prostředků (kritické množství). Viz rovněž Úř. věst. C 204, 18.7.2000 a Úř. věst. C 110, 30.4.2004. Kvalifikaci výzkumného pracovníka nelze ani kvantifikovat ani objektivizovat – její posouzení nevyhnutelně závisí na uvážení jeho zkušenějších kolegů.

⁽²⁶⁾ Report of an Expert Panel chaired by Prof. Marimon, 21 June 2004, Sixth Framework Programme [Zpráva z jednání expertů pod předsednictvím prof. Marimona z 21. června 2004, šestý rámcový program].

účastníkům musí vyplatit, včetně náročnosti a rizika podání žádosti!

4.14.1 Výbor si uvědomuje, že tento záměr se dotýká **napjatého stavu** mezi nezbytnou **transparentností**, předpisy **Evropského účetního dvora** a odborným **posouzením** všech pracovníků s rozhodovací pravomocí. To může a musí vést k větší vlastní odpovědnosti zúčastněných subjektů (za tímto účelem však potom musí být přehodnoceno riziko jejich osobní odpovědnosti) na straně Komise nebo jí pověřených agentur. Z toho zároveň vyplývají velmi vysoké nároky na odborné znalosti zúčastněných subjektů v závislosti na oboru. Výbor proto opakuje svoje doporučení, že je zde třeba vždy zvláštních odborníků s dlouholetými zkušenostmi. Výbor připomíná svá dřívější doporučení v tomto ohledu ⁽²⁷⁾.

4.14.2 Obzvláště důležitým hlediskem pro inovace a pro vymanění se z průměrnosti je při tom nezbytná připravenost **přijmout i nejistotu a riziko** neúspěchu. Proražení do nových vědeckotechnických oblastí a hledání neznámého nelze naplánovat nebo vyložit tak, že úspěch bude zaručen - naopak, je-li vše známo dopředu, nemohou vzniknout žádné nové poznatky. „Nezdar“ proto nesmí být hodnocen jako takový, ale jako užitečný poznatek v postupování způsobem „pokus-omyl“. **Příležitost a riziko jsou dvě strany téže mince.**

4.14.3 Zřízení externích agentur se doporučuje jen tehdy, pokud tím bude zajištěno podstatné zlepšení správních postupů a prokáže se jasná nákladová výhodnost. Potenciální dodatečné resp. externí **správní náklady se v žádném případě nesmí odrazit ve snížení rozpočtu pro samotný výzkum!**

4.15 Výbor obzvláště vítá i ty důležité části programu, které jsou zařazeny do zvláštního programu „**Kapacity**“ a které zahrnují otázky výzkumných infrastruktur, výzkumu ve prospěch malých a středních podniků, Regionů znalostí, výzkumného potenciálu, vědy ve společnosti a akcí mezinárodní spolupráce.

4.15.1 Je třeba zdůraznit důležitý cíl většího zapojení **malých a středních podniků** do procesu výzkumu a inovací a vytvořit pro to vhodné rámcové podmínky a nástroje.

⁽²⁷⁾ Úř. věst. C 204, 18.7.2000 (CES 595/2000, zde odstavec 9.8.4).

4.15.2 Podpora prostřednictvím **programu pro inovace** se může rozvinout v další dobrý nástroj **podpory malých a středních podniků** ⁽²⁸⁾. Avšak i zde musí mít postupy realizovatelnou míru přiměřenou malým a středním podnikům. V závislosti na úspěchu tohoto programu pro inovace považuje Výbor za hodné zvážení, zda by rozsah explicitní podpory malých a středních podniků neměl být vyšší než současných 15 %, zejména také s ohledem na potřeby nových členských států. Výbor zde připomíná svá dřívější vyjádření, že šance na úspěch těchto malých a středních podniků, které byly kdysi založeny za účelem rozvoje a uvádění na trh nových technicky vyspělých výrobků, závisí na dostatečném vybavení počátečním kapitálem a „**rizikovým kapitálem**“ (**venture-capital**), aby úspěšně přestály prvních 5 až 10 let své činnosti. Hospodářský výzkum a hospodářská politika zde mohou mít významný přínos.

4.15.3 Stejně tak důležité jsou cíle optimalizace a rozvoje **infrastruktur výzkumu**, rozvoje **regionálních uskupení** zaměřených na výzkum a podporování a uvolnění výzkumného potenciálu v **konvergenčních a nejvzdálenějších regionech EU**. Zlepšení výzkumných infrastruktur a vybudování nových výzkumných infrastruktur usnadní a urychlí vytváření regionálních uskupení zaměřených na výzkum. I zde však o úspěchu spolurozhoduje především potřeba dostatečného „**rizikového kapitálu**“ (**venture-capital**).

4.15.4 Výbor zdůrazňuje zejména význam dostatečného množství infrastrukturních opatření k posílení univerzit (k tomu viz odstavec 4.12.2). V této souvislosti poukazuje Výbor na to, že na více místech v EU již vznikla úspěšná uskupení technicky vyspělých firem, která se seskupují okolo určitých univerzit a/nebo výzkumných center a vyvolávají růst a inovace i v okolním hospodářském prostoru (poles of economic growth). K tomu také viz odstavec 4.16.2.

4.15.5 Významem **špičkových evropských výpočetních středisek** jako dalšího velmi důležitého infrastrukturního opatření se ještě budou zabývat následující odstavce (viz odstavec 5.8).

4.15.6 Na druhé straně Výbor doporučuje vyčlenit tématickou oblast „**věda ve společnosti**“ z programu Kapacity ⁽²⁹⁾ – pod podmínkou zmínění tohoto tématu rovněž v programu „Myšlenky“ – a přiřadit ji k prioritnímu **podprogramu „Sociální, ekonomické a humanitní vědy“** v programu „Spolupráce“. Tímto způsobem by bylo možné lépe využít potenciální synergické účinky v rámci těchto témat a vytvořit nezbytná propojení. Navíc by bylo jasnější, že celkový rozpočet těchto překrývajících se tématických oblastí činí dohromady 3 % tématických prioritních programů.

⁽²⁸⁾ KOM (2005) 121 v konečném znění - 2005/0050 (COD).

⁽²⁹⁾ Toto doporučení se týká pouze převážně sociologického zkoumání k tématu „věda ve společnosti“. Ta část rozpočtu, která je určena na opatření (výstavy, muzea, zasedání) ke zprostředkování vědy („Communicating Science“), tzn. jejích výsledků a způsobu práce, by naopak měla i nadále zůstat v rámci specifického programu „Kapacity“.

4.15.7 Dobrá a plodná mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vzdělávání je základním stavebním kamenem globálního partnerství a odpovídá podstatě vědeckého výzkumu a vývoje. Akce **mezinárodní spolupráce** ⁽³⁰⁾ zařazené do podprogramu Kapacity slouží významnému záměru spolupracovat (viz rovněž odstavec 4.13.1) s kandidátskými zeměmi, zeměmi sousedícími s EU, rozvojovými zeměmi a rozvojovými zeměmi s rozvíjejícími se ekonomikami. Výbor vítá, že je umožněna přinejmenším stejně důležitá spolupráce s vědecky a technicky velmi rozvinutými zeměmi jako **USA** nebo **Japonsko** v podprogramech „Spolupráce“ nebo „Lidé“ a že je v jednotlivých případech dokonce institucionalizovaná zvláště bilaterálními smlouvami. Výbor uznává, že se tato spolupráce musí zrodit z aktuálních odborných potřeb, přesto tato důležitá fakta doporučuje zviditelnit a zdůraznit.

4.16 **Návaznost a nástroje na podporu výzkumu (režimy financování)**. Výbor již ve svém předchozím stanovisku předložil k oběma aspektům svá doporučení, která důrazně potvrzuje. Vzhledem k naléhavé potřebě větší **návaznosti** opětovně poukazuje na to, že zachování osvědčených nástrojů je významným přínosem a že by navrhovatelům při volbě nástrojů měla být poskytnuta větší volnost. Volba nástroje (nepodporovaného Komisí) pak však nesmí být v posudku penalizována resp. se v posudku nesmí vytvářet pořadí nástrojů. I v **prodloužené době platnosti 7. rámcového programu** – v takovém případě však pouze při adekvátním finančním pokrytí – vidí Výbor přínos k větší návaznosti.

4.16.1 Některé **nástroje** mají **nové označení** nebo jsou **zcela nové**. Na tomto místě Výbor i v tomto ohledu opakuje své obecné doporučení, totiž na jedné straně zacházet velmi opatrně se zaváděním nových nástrojů i s jejich přejmenováním (z důvodu požadované návaznosti), na druhé straně ale také dát při nezbytném vyzkoušení nových nástrojů najevo, že prozatím může jít o testovací fázi.

4.16.2 Kromě již dříve zmíněných **technologických platforem** jsou **Společné technologické iniciativy** novým nástrojem, který má sloužit k vytváření dlouhodobějších partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Přestože zde Výbor zatím postrádá jasnější představy Komise, m.j. rozdíl oproti technologickým platformám, průmysl a zejména malé a střední podniky do nich vkládají velké naděje. Mohly by mimo jiné vést k vytváření kooperativních sítí mezi velkými firmami a malými a středními podniky, ale také s univerzitami a výzkumnými centry, jakož i obecně k větším investicím do výzkumu a vývoje v soukromém sektoru. (viz rovněž odstavec 4.15.4) Proto by měly být nejen podrobněji rozpracovány rámcové podmínky a způsob fungování těchto Společných technologických iniciativ, nýbrž po uplynutí přiměřené doby by se mělo přezkoumat, zda byla splněna očekávání související s tímto nástrojem.

⁽³⁰⁾ Viz též COM RTD info Special INCO, červenec 2005.

4.16.3 Komise by měla dbát na to, aby se při zavádění nových nástrojů neopakovaly stejné chyby jako při zavádění „síti excelence“ v 6. rámcovém programu. Tam vedla chybná informační politika ke **zmatkům** a různému pochopení na straně všech zúčastněných a dokonce uvnitř Komise. Výbor vychází z toho, že mu bude dána příležitost zabývat se podrobnostmi tohoto tématu v některém z příštích stanovisek. **Vítá** návrh Komise zařadit mezi režimy financování rovněž **články 169 a 171** Smlouvy o EU.

5. Zvláštní připomínky

5.1 Zvláštní poznámky patří především tematickým **podprogramům programu „Spolupráce“**, které jsou jádrem rámcového programu. Zde je třeba zopakovat, že Výbor v zásadě vítá návrhy Komise a doporučuje je k provedení.

5.2 Výbor se přitom nejprve zabývá důležitým aspektem **témat zasahujících do různých oborů a oblastí**, která v závislosti na svém druhu vyžadují koordinaci či řízení shora a jako taková často zahrnují i **podprogram „Sociální, ekonomické a humanitní vědy“** (viz též odstavec 5.8). Proto by se mělo zajistit, aby navzdory (i z administrativních důvodů) nevyhnutelné podrobné struktuře jednotlivých programů byla rozpoznána, zpracována a využita **vyšší souvislost** mnoha problémů, které je třeba řešit. V souladu s tím Výbor doporučuje postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení.

5.2.1 Otázkou **výzkumu v oblasti bezpečnosti a boje proti terorismu**, která s tím souvisí, se zabýval již oddíl 4 tohoto stanoviska.

5.2.2 Dalším příkladem je **demografický rozvoj**⁽³¹⁾. Nezbytný výzkum v této oblasti sahá od sběru demografických údajů, příčin a trendů přes nízkou porodnost, která v mnoha členských státech budí znepokojení, až k dopadům tendence stále se prodlužující průměrné délky života. V souvislosti s průměrnou délkou života jde na jedné straně o nezbytný geriatrický/lékařský výzkum a techniku péče⁽³²⁾. Zvlášť důležitým aspektem jsou zde socioekonomické otázky spojené s celou komplexní problematikou.

5.2.3 I téma **zdraví** (viz odstavec 5.9) je konec konců tématem týkajícím se více oblastí, neboť je ovlivňováno způsobem života, pracovními podmínkami, vlivy životního prostředí, výživou, připraveností nechat se očkovat, závislostmi atd.

5.3 Samo sebou také některé podprogramy z velké části **zasahují do více oblastí**. Jejich výsledky mají totiž bezprostřední přínos nejen pro výkonnost evropského průmyslu, ale na základě svého tematického propojení i pro další podprogramy (k tomu opět viz též odstavec 5.2).

5.4 To platí zejména pro podprogramy **Informační a komunikační technologie (IKT)**, jakož i **Biotechnologie, Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie**. Avšak i podprogram **Energetika** je úzce spjat s podprogramem **Životní prostředí** a podprogramem **Doprava**. Proto lze vyváženost mezi jednotlivými podprogramy posuzovat v nejlepší možné případě jen po stránce kvality. Následující poznámky se tedy v této míře musí chápat pouze při zohlednění tohoto omezení.

5.5 Informační a komunikační technologie (IKT) jsou skutečně klíčovými technologiemi pro všechny oblasti průmyslu, hospodářství, služeb, vědy a techniky včetně bezpečnosti a obrany. Jsou určujícím prvkem celosvětové hospodářské soutěže. S ohledem na význam špičkových počítačů pro mnohé důležité otázky – od výzkumu klimatu, výzkumu v oblasti bezpečnosti, výzkumu materiálů až po např. syntézu nových lékařských účinných látek – existuje v Evropě i jasná potřeba dosáhnout vývoj, zejména vůči Japonsku a USA. Tato potřeba se týká jednak zřízení špičkových evropských výpočetních středisek - což je spíš úkolem pro program „Kapacity“ resp. „Infrastruktury“ - a jednak vlastního vývoje příslušného technického (hardware) a programového (software) vybavení v Evropě.

5.5.1 Přesto je zarážející, že i nyní je - stejně jako v 6. rámcovém programu - zdaleka největší část rozpočtu určena na podprogram IKT. Vzhledem k důležitosti (i v rámci národního hospodářství) ostatních témat jako je energetika nebo např. zdraví vyvstává otázka, zda by zde ve smyslu provázanosti mezi podprogramy neměla být ještě zachována možnost určitých **posunů důrazu**. Odpověď na tuto otázku závisí mimo jiné na tom, v jakém rozsahu provádí program IKT přípravné práce pro ostatní programy, např. pro výzkum v oblasti bezpečnosti nebo průzkum vesmíru.

5.5.2 Z podnětu tohoto příkladu Výbor obecně doporučuje připustit při provádění 7. rámcového programu **dostatečnou flexibilitu v přidělování prostředků z rozpočtu** pro jednotlivé podprogramy resp. využít zamýšlenou provázanost např. prostřednictvím společných veřejných soutěží pro podprogramy. Poznámka Výboru na adresu IKT platí obdobně i pro podprogramy Doprava a Astronautika (např. letectví).

5.5.3 Výbor znovu vyjadřuje své uspokojení nad zahájením budování **projektu Galileo**, který je ukázkovým příkladem uplatňování zásady subsidiarity. Výbor v jeho technologii a zejména v jeho využití také vidí typické znaky multidisciplinárních úkolů, jež se vzájemně překrývají, současně s vysokou technickou inovační hodnotou.

⁽³¹⁾ CESE 818/2005 fin.

⁽³²⁾ Úř. věst. C 74, 23.3.2005.

5.6 Výbor opakuje, že velmi vítá vytvoření důležitého podprogramu **Energetika** v rámci 7. rámcového programu, konec konců je totiž v souladu s doporučením, které již několikrát vyslovil. Ale dokonce přes skutečnost, že i 7. rámcový program Euratom je silně zaměřen na energetický výzkum, zastává názor, že by se tomuto životně důležitému a vysoce aktuálnímu tématu měla přikládat ještě větší váha. Energie je „základní potravinou“ konkurenceschopné národní ekonomiky, na jejímž **dovozu** je EU v současné době nejen **závislá, což vzbuzuje obavy**, ale jejíž zdroje budou zřejmě ze střednědobého hlediska ubývat na celém světě. Klíč k řešení problémů s energií leží ve výzkumu a vývoji.

5.6.1 Výbor proto vítá, že se na rozvoj **obnovitelných zdrojů energie** klade tak velký důraz. Hrají hlavní roli v celé problematice energetiky a životního prostředí (globální oteplování). V tomto ohledu odkazuje Výbor na svá četná stanoviska ⁽³³⁾, která pojímají celé spektrum potřeb výzkumu v oblasti obnovitelných zdrojů energie – od geotermie přes biomasu, solární a větrnou energii až po techniky akumulace. Díky financím ze 7. rámcového programu obdrží obnovitelné zdroje energie další důležitou podporu jako doplněk k nejrůznějším podpůrným opatřením na zavedení na trh (např. zákon o zásobování elektrickou energií), která má sloužit vývoji konkurenceschopných produktů. Doporučuje rovněž provést testy, které by podrobněji přezkoumaly energetickou bilanci obnovitelných systémů, protože nedávno se objevily pochybnosti např. o pozitivní energetické účinnosti některých biopaliv ⁽³⁴⁾.

5.6.2 Výbor však poukazuje zejména také na to, že použití „**klasických**“ fosilních zdrojů energie - **uhlí, ropy a zemního plynu** ⁽³⁵⁾ je i nadále, tedy i pro několik příštích desítek let, páteří evropského i celosvětového zásobování energií. Proto mají veškeré výzkumné a vývojové činnosti, které při získávání, přepravě a využití těchto zdrojů energie přispívají ke **zvýšení efektivity** – a tím i přímo či nepřímo ke snižování emisí skleníkových plynů, ten nejvyšší význam pro národní hospodářství a politiku životního prostředí. Tyto aspekty jsou sice zahrnuty do podprogramu Energetika do části pojednávající o emisích CO₂ (včetně **zachycování a uchování CO₂**) a o zvýšení efektivity. Mělo by se však zajistit, aby na ně byly poskytnuty nezbytné prostředky. Navíc zde existuje synergetické propojení na podprogramy **Materiály** a **Doprava**. Mimo to Výbor vítá s tím spjatý program pro výzkum uhlí a oceli ⁽³⁶⁾.

5.6.3 Výbor proto kromě výzkumné a vývojové činnosti v oblasti obnovitelných zdrojů energie doporučuje klást důraz

⁽³³⁾ např. Úř. věst. C 241, 7.10.2002, Úř. věst. C 221, 8.9.2005a Úř. věst. C 286, 17.11.2005.

⁽³⁴⁾ David Pimentel a Ted. W. Patzek, Natural Resources Research, svazek 14, č. 1, 2005.

⁽³⁵⁾ Úř. věst. C 120, 20.5.2005.

⁽³⁶⁾ Úř. věst. C 294, 25.11.2005.

odpovídající významu i na energetické techniky zpracování fosilních zdrojů energie. To platí tím spíše, že v nadcházejících dvou desetiletích je třeba nahradit velkou část stávajících elektrárn využívajících spalování fosilních zdrojů energie a doplnit je o další nové (v EU několik stovek!). Z ekonomického hlediska a z hlediska politiky životního prostředí je velmi důležité, aby byla v tomto směru nasazena **nejmodernější technika**. V neposlední řadě vyvstává v souvislosti s vysokými cenami ropy otázka, odkdy budou techniky získávání pohonných látek z uhlí moci představovat ekonomicky konkurenceschopnou alternativu.

5.6.4 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na svá dřívější a současná stanoviska ⁽³⁷⁾ k energetickému výzkumu a energetické problematice.

5.7 Zlepšení energetických technik je totiž také jedním z nejdůležitějších opatření proti změně klimatu a jiným nežádoucím vlivům životního prostředí ⁽³⁸⁾.

5.7.1 Proto by toto obsahové propojení obou podprogramů mělo být využito i k jejich optimalizaci. Zatímco by měl výzkum v rámci podprogramu Životní prostředí (včetně změny klimatu) poskytnout především **diagnózu**, podprogram Energetika slouží zejména k **terapii**.

5.7.2 Avšak i uvnitř podprogramu Životní prostředí mají být vytvořena a využívána důležitá propojení a součinnosti mezi analýzou/diagnózou (např. „geologie mořského dna“) a možnou terapií (např. „ochrana mořského dna“).

5.8 Také podprogram **Sociální, ekonomické a humanitní vědy** doplněný o program **Věda ve společnosti**, připojený na základě doporučení v odstavci 4.1.5.5, by měl být chápán jako téma zasahující do více oblastí. Výbor mimo to připomíná své dřívější doporučení silnějšího propojení mezi přírodními a humanitními vědami (včetně sociálních věd), jejich protagonisty, ale rovněž jejich metodami a kritérii ⁽³⁹⁾. Sociální a humanitní vědy by se měly podílet také na zjišťování příčin v rámci výzkumu v oblasti bezpečnosti.

5.8.1 V této souvislosti Výbor vítá zdůrazněnou důležitost **průzkumů v rámci národního hospodářství** za účelem rozvinutí těch nejlepších postupů pro vnitřní trh a pro Lisabonskou strategii vzhledem k celosvětovému rozměru hospodářské soutěže a dalším dopadům globalizace. Vyzdvihuje naléhavost výzkumu a politických konzultací (k tomu viz též program

⁽³⁷⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002, Úř. věst. C 133, 6.6.2003, Úř. věst. C 108, 30.4.2004, Úř. věst. C 110, 30.4.2004, Úř. věst. C 302, 7.12.2004, Úř. věst. C 286, 17.11.2005, Úř. věst. C 120, 20.5.2005.

⁽³⁸⁾ Viz též: Německá fyzikální společnost - září 2005 „Klimaschutz und Energieversorgung in Deutschland 1990 – 2020“ [Ochrana klimatu a zásobování energií v Německu v letech 1990 - 2020].

⁽³⁹⁾ Zde se jedná o velmi komplexní otázku, kterou se částečně zabýval Úř. věst. C 221, 7.8.2001 v odstavci 3.9 a oddílu 6.

Společného výzkumného střediska, odstavce 5.10.1) ke zjišťování příčin nezaměstnanosti, silných a slabých stránek různých systémů hospodářství, jakož i ke zjišťování příčin, dopadů a potenciálních změn ve směřování demografického rozvoje. V neposlední řadě zdůrazňuje důležitost prohloubeného zkoumání kauzální souvislosti mezi výzkumem, inovací a blahobytem.

5.8.2 Spolu s **právními vědami** jde při tom konec konců i o vědecké základny pro všechny oblasti politiky EU jako např. sociální politiku, právní politiku, hospodářskou politiku (monevární politiku, fiskální politiku, inovační politiku atd.) a bezpečnostní politiku. Obzvláště se ale jedná o politicko-hospodářsko-právní otázky budoucího vnitřního rozvoje EU - vnitřní trh, soudržnost, integraci a správu nevyjímaje.

5.8.3 Výbor mimo to zdůrazňuje zvláště aktuální otázku **politického a kulturního sebepojetí Evropské unie a jejích hranic**. K tomuto aspektu by se měla propracovat také otázka společných rysů evropské kultury v oblastech umění, vědy, architektury, techniky a módy, ale rovněž v dějinách vývoje ideí, právnictví, pořadí hodnot a řízení státu. Moderní myšlenka státu vznikla v Evropě (a byla poprvé uskutečněna v USA). To ale pak znamená také podrobnější studie o pojetí kultury, jeho fasetách, nejasnostech, hierarchiích hodnot a nedorozuměních.

5.8.4 Vzhledem k rozmanitosti důležitých podotázek by **rozpočet** určený na podprogram Sociální, ekonomické a humanitní vědy i přes navrhované zapojení rozpočtu na Vědu ve společnosti **nemusel stačit**. Konečné posouzení tohoto aspektu vyžaduje zapojení těch dílčích úkolů humanitních věd, které jsou vytyčeny v rámci jiných podprogramů, jako např. Energetiky.

5.8.5 V neposlední řadě Výbor vyzdvihuje všechny **etické otázky** plynoucí z napjaté pozice mezi poznatky, výzkumem a uplatněním, mezi riziky a příležitostmi. Důležitým aspektem, i s ohledem na Lisabonskou strategii, jsou souvislosti a protiklady mezi ideologicko-dogmatickými pozicemi, ochotou podstoupit riziko a pokrokem.

5.8.6 Tím se opět zabývá do tématické oblasti **Věda ve společnosti**. K tomu již Výbor vypracoval velmi obsáhlé stanovisko⁽⁴⁰⁾. I ve smyslu tohoto dřívějšího stanoviska vítá spektrum témat navržené Komisí. Patří sem záměr přiblížit vědecký výzkum a poznatky občanům, posílit vzájemné porozumění a především motivovat mladé lidi ke vědecké kariéře. Naskýtá se zde také možnost zřízení fóra, které by občany a spotřebitele přiblížilo k vědě a výzkumu a zohledňovalo jejich názory.

⁽⁴⁰⁾ Úř. věst. C 221, 7.8.2001.

5.8.6.1 V tomto směru považuje za důležité zejména ty činnosti, které umožňují bezprostřední kontakt, ne-li dokonce možnost „zkusit si to také“: kvalitní technická muzea, specializované laboratoře, akce typu „být jeden den u toho“ atd. Především je však třeba zajistit, aby dobrá a názorná **výuka přírodních věd** získala v učebních osnovách středních škol opět dostatečnou váhu. Tím se má hlavně podpořit zájem a pochopení pro přírodní vědy a techniku. Teprve dostatečné znalosti umožňují vytvořit si vlastní názor na věc.

5.8.6.2 Znalosti z oblasti přírodních věd jsou neodmyslitelné rovněž při procvičování myšlení a při vytváření si **jasného obrazu světa**.

5.8.6.3 Stejně tak důležité je však pomocí tohoto programu více zapojit do diskuse a do rozhodovacích procesů samotné výzkumné pracovníky a jejich úhel pohledu na věc.

5.9 Obzvláště důležitý podprogram se týká velmi širokého tématu **zdraví**, kterým se Výbor zabýval již několikrát. Zahrnuje veškeré činnosti výzkumu a vývoje týkající se témat diagnóza, terapie, zmírnění a prevence chorob.

5.9.1 Prioritou by zde měla být zpočátku léčba nebo prevence těch onemocnění, která se vyznačují velmi vysokou **úmrtností a nemocností** – u dětí, dospělých i starých lidí – nebo která by v případě nekontrolovatelných epidemií měla za následek zvláště vysokou úmrtnost.

5.9.2 Za neustálé prodlužování průměrné délky života lze vděčit jak úspěchům dosavadního lékařského pokroku, tak i nabídce stále lepší a zdravější výživy. Tím však pořád více vystupují do popředí **nemoci podmíněné nesprávnou životosprávou** (např. obezita⁽⁴¹⁾, kouření), jakož i zdravotní postižení a **nemoci z povolání i nemoci dané věkem**. O důležitosti tohoto tématu se již několikrát pojednávalo výše⁽⁴²⁾, nezahrnuje pouze lékařské/lidské aspekty, nýbrž i – s ohledem na schopnost pracovat či náklady na péči – aspekty důležité z hlediska národního hospodářství. Tato důležitost platí i pro celkovou problematiku organizace a financování systému zdravotnictví a využití lékařského pokroku. Analogicky platí i pro výzkum ke zmírnění **zdravotních postižení**, tedy ke zvýšení kvality života zdravotně postižených osob a jejich možnému začlenění do pracovního procesu.

5.9.3 Otázky zdravotních postižení a otázky zdraví se však ne vždy kryjí. Proto by se zdravotní postižení měla brát v úvahu ve všech relevantních oblastech programu.

⁽⁴¹⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006.

⁽⁴²⁾ Viz poznámky pod čarou k odstavci 5.2.2.

5.9.4 Výbor navíc poukazuje na **mezinárodní rozměr** tématu Zdraví: na jedné straně na spolupráci se státy, kteří provádějí intenzivní a úspěšný výzkum, na druhé straně na aspekty zdravotnické pomoci rozvojovým zemím. To přidává spolupráci s WHO (World Health Organisation/Světová zdravotnická organizace) na zvláštním významu.

5.9.5 Také celosvětové šíření nových přenašečů nemocí je mezinárodním tématem, v jehož rámci je spolupráce s WHO rovněž velmi důležitá.

5.9.6 Mezinárodní spolupráce navíc poskytuje příležitost k vypracování podrobnějších klinických studií nejen o populaci obecně, ale také s ohledem na věk: o dětech, dospělých, starých lidech.

5.9.7 Pozoruhodné práce soukromého sektoru v oblasti výzkumu a vývoje (farmaceutického průmyslu a výrobců lékařských přístrojů) na poli zdravotnictví jsou dobrým příkladem uplatnění článku 169 na **partnerství mezi soukromým sektorem a výzkumem podporovaným veřejnou správou** (i členskými státy).

5.10 **Společné výzkumné středisko** (mimo jadernou oblast)

5.10.1 Společné výzkumné středisko se angažuje v oblastech schopných **podporovat politiku EU po vědeckotechnické stránce**. K těm se počítá např. oblast trvale udržitelného rozvoje, ochrany klimatu, potravin, energetiky, dopravy, chemických látek, metod nahrazujících pokusy na zvířatech, výzkumné politiky, informačních technologií, referenčních metod a materiálů, jakož i rizik, nebezpečí a sociálněekonomických dopadů biotechnologie, ale i technik ekonometrického modelování a analyzování. Dalším úkolem je rozvoj vědeckotechnických **referenčních údajů** pro různé oblasti monitorování životního prostředí a potravin. V tom také spočívá hodnotný přínos k vypracování právních předpisů Společenství.

5.10.2 Výbor vidí další úkol Společenství ve spolupráci národních ústavů pro metrologii (měření) s rozdělením úkolů a ve standardizaci při současném zapojení se do jejich programů. Ve smyslu vnitřního trhu a evropské integrace obecně by se mělo zvážit, zda by při zapojení příslušných stávajících národních institucí, příslušných průmyslových odvětví a Společného výzkumného střediska neměl být vytvořen **Evropský standardizační úřad (European Bureau of Standards)**. Dosavadní rozmanitost by poskytovala příležitost realizace paralelních metod, srovnání metod i vývoje novinek při obzvlášť spolehlivém vybavení a spolupráci.

5.10.3 Výbor bere s uspokojením na vědomí, že aktivity Společného výzkumného střediska jsou integrovány do činnosti **mezinárodní vědecké obce**. Takovou integraci však považuje za velmi důležitou i s ohledem na sociální, ekonomické a humanitní vědy uvedené v odstavci 5.8.

6. 7. rámcový program Euratom

6.1 **Kontrolovaná jaderná syntéza**. Výbor opakuje své vyjádření z nedávného stanoviska ⁽⁴³⁾ k energii z jaderné syntézy, totiž že mírové využití energie z jaderné syntézy skrývá potenciál pro velmi důležitý přínos k dlouhodobému řešení problémů zásobování energií ve smyslu trvalé udržitelnosti, nezávadnosti pro životní prostředí a konkurenceschopnosti. Stejně jako jaderné štěpení by ani jaderná syntéza neemitovala žádné plyny poškozující klima, zato by ale měla další důležité výhody.

6.1.1 Výbor blahopřeje Komisi i jiným zúčastněným subjektům k úspěchu jejich jednání, která i on sám doporučoval a jejichž prostřednictvím bylo umožněno přenést důležitý mezinárodní projekt ITER do Evropy. Za pomoci projektu ITER ⁽⁴⁴⁾ byl učiněn rozhodující krok směrem k pozdějšímu „demonstračnímu“ reaktoru DEMO. Ovšem je s tím rovněž spojen závazek financování ITERu podle smlouvy a nezbytných přípravných a doprovodných programů, jakož i přípravných programů pro DEMO.

6.1.2 V tomto ohledu Výbor apeluje také na členské státy, aby se samy rozhodujícím způsobem podílely na evropském programu jaderné syntézy a v souladu s tím podporovaly své laboratoře přidružené k programu. Výbor si je vědom skutečnosti, že program Syntéza tímto vkročil do fáze, jejíž realizace vyžaduje také značné – a oproti dřívějšímu vyšší – vynaložení finančních prostředků. Vzhledem k potenciálu tohoto zdroje energie a závažnosti energetické otázky to však považuje za nezbytné a oprávněné.

6.1.3 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na své nedávné stanovisko ⁽⁴⁵⁾ k tomuto tématu. Přitom zdůrazňuje práci v oblasti vývoje za účelem **přípravy DEMO** (vývoj materiálů i vzorců, systematická koncepce atd.) i průzkumy lepších **koncepcí zapojení**.

⁽⁴³⁾ Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

⁽⁴⁴⁾ ITER bude vyrábět 500 MW energie ze syntézy. Je to mezistupeň mezi dnešními pokusy plazmafyziky, JETu a „demonstrační“ elektrárnou DEMO vyrábějící elektřinu. Je to mezinárodní partnerský projekt na jedné straně mezi Čínou, EU a Švýcarskem a na druhé Japonskem, Koreou, Ruskem a USA, který je realizován v Cadarache (Francie).

⁽⁴⁵⁾ Viz poznámka pod čarou č. 44.

6.2 **Jaderné štěpení a radiační ochrana.** Jaderná energie je nejvýznamnějším v současnosti dostupným zdrojem základní elektřiny vyrobené bez emisí uhlíku. U části obyvatelstva však přetrvávají obavy ohledně provozních rizik a bezpečného ukládání vyhořelého jaderného paliva. Výbor připomíná svá stanoviska k jaderné energii ⁽⁴⁶⁾ (jadernému štěpení) a k tzv. nukleárnímu balíčku ⁽⁴⁷⁾. Již ve stanovisku k nukleárnímu balíčku uvádí, že podporuje Komisi v jejím záměru aktivně stimulovat výzkum v oblasti bezpečnosti jaderných zařízení a nakládání s radioaktivním odpadem i v budoucnosti a koordinovat ho v rámci celého Společenství. Opatření navržená Komisí slouží k tomuto účelu a jsou z obsahového hlediska vítána.

6.2.1 **Reaktorové systémy.** Zde se jedná o výzkumné práce jednak k podpoře dalšího bezpečného provozu stávajících reaktorových systémů (včetně zařízení pro oběh paliv), jednak ke zhodnocení potenciálu a bezpečnostních aspektů budoucích reaktorových koncepcí.

6.2.1.1 Výbor považuje toto zhodnocení za velmi důležité, protože by mělo vést k **vývoji inovačních reaktorových systémů**. Dějiny techniky ukázaly, že největšího pokroku lze dosáhnout dalším inovačním rozvojem popř. generací systémů a koncepcí. Vzhledem k důležitosti jaderné energie z hlediska energetické politiky by zde měl být rozvíjen a využit stávající potenciál – nárůst bezpečnosti, snižování radioaktivního odpadu (zvláště dlouhodobého), extenze zdrojů a odhalení dalších zdrojů.

6.2.2 **Radiační ochrana.** Cílem je prohloubit vědeckou základnu pro ochranu obyvatelstva před ionizujícím zářením, které vzniká při využití radioaktivity nebo jiných zdrojů záření v lékařství, výzkumu a průmyslu (včetně výroby jaderné energie). Obzvláště důležitým předmětem zkoumání jsou při tom **účinky velmi malých dávek záření**, které jsou statisticky obtížně přístupné a na které proto panují stále ještě rozporuplné názory.

6.2.3 Velmi důležitý je rovněž rozvoj, který slouží k technické kontrole a sledování veškerých **opatření k nešíření materiálů** či technologií na výrobu jaderných zbraní.

6.3 Jak pro rozvoj elektráren založených na jaderné syntéze, tak pro bezpečný provoz a další vývoj reaktorů, ve kterých probíhá štěpení jádra, je naléhavě nutné **vychovat** dostatečně kvalifikované **nástupce** a **připravit je** v odpovídajících experimentálních zařízeních. To se podaří jen tehdy, bude-li jaderné technologii v Evropě opět přidělena vyšší priorita a vzroste tak zájem v řadách budoucích vědeckých pracovníků. **Výzkum a vzdělávání** musí i zde osvědčeným způsobem vytvořit **symbiózu**.

6.3.1 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na svá nedávná stanoviska ⁽⁴⁸⁾ k tomuto tématu.

6.4 **Společné výzkumné středisko – program Euratom**

6.4.1 Výbor vítá, že Společné výzkumné středisko **podporuje proces tvorby politiky** v oblasti jaderné energie, včetně provádění a sledování stávajících strategií a reagování na nové požadavky.

6.4.2 Výbor považuje za správné rovněž zaměření „jaderného“ programu Společného výzkumného střediska na **stěžejní témata likvidace odpadu, bezpečnosti a sledování**. Právě v nich spočívají jednak obavy občanů, jednak nutnost spolehlivých řešení. Výbor vychází z toho, že i tyto činnosti budou propojeny a koordinovány s činnostmi členských států.

6.4.3 Dle názoru Výboru je důležitým úkolem také (dále) rozvíjet postupy umožňující ještě lepší sledování **nešíření materiálů** či technologií na výrobu jaderných zbraní (viz též odstavec 4.10.2).

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴⁶⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽⁴⁷⁾ Úř. věst. C 133, 6.6.2003.

⁽⁴⁸⁾ Viz předcházející poznámky pod čarou.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 – 2013)

KOM (2005) 121 v konečném znění – 2005/0050 (COD)

(2006/C 65/03)

Dne 25. dubna 2005 se Rada, v souladu s článkem 56, čl. 157 odst. 3 a čl. 175 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 20. října 2005. Zpravodajem byl pan WELSCHKE, spoluzpravodajkou paní FUSCO.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 125 hlasy pro, 2 hlasy proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Úvodní poznámky

1.1 Mnoho ukazatelů pro růst, zaměstnanost a inovaci nasvědčuje tomu, že Evropská unie se v posledních letech ve světové konkurenci propadla a že tento proces trvá. Největší ekonomickou a sociální výzvou pro EU se stává potírání nezaměstnanosti, vytváření nových pracovních míst a podporování nezbytného hospodářského růstu na trvale udržitelné úrovni.

1.2 Podniky mají při konfrontaci s těmito výzvami hlavní úlohu. 98 % podniků v Evropě představují malé a střední podniky (MSP). Poskytují 55 % pracovních míst v privátním sektoru. Potenciál MSP pro inovace ve výrobních procesech a produktech, jakož i službách, je značný.

1.3 Mnoho podniků využívá výhod jednotného evropského trhu. Často však nemohou z důvodu přetrvávajících omezení, omezených personálních a finančních kapacit, jakož i z důvodu chybějících informací, plně využít jeho potenciál. Zjednat nápravu zde může důsledné provádění lisabonské strategie, dokončení vnitřního trhu a další otevření trhu, lepší právní předpisy, jakož i podpůrné programy přinášející evropskou přidanou hodnotu.

1.4 Rovněž moderně strukturovaná jednání a efektivně pracující veřejné služby mohou mít významný přínos k podpoře konkurenceschopnosti a inovace v Evropě. Přeshraniční twinningová partnerství na všech úrovních mohou zlepšit stále potřebnější spolupráci mezi správními orgány, usnadnit výměnu zkušeností a všem poskytnout osvědčené postupy.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1 „Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci“ (dále jen Rámcový program) má v období let 2007 až 2013 přispět k provedení nově orientované lisabonské strategie, jakož i strategie Společenství pro trvale udržitelný rozvoj.

2.2 Rámcový program pokračuje v celé řadě stávajících podpůrných programů Společenství v různých politických oblastech a spojuje je na soudržném právním základě. Komise navrhuje referenční finanční částku ve výši EUR 4 212,6 mil.

2.3 Rámcový program se obrací na všechny členské státy EU, kandidátské země, země evropského hospodářského prostoru (EHP) a na země západního Balkánu. Další třetí země se ho mohou zúčastnit, pokud tak stanoví bilaterální dohody.

2.4 Cílem rámcového programu je podporovat konkurenceschopnost podniků, zejména MSP, povzbuzovat inovace a zajistit jejich konkurenceschopnost, urychlit rozvoj informační společnosti i energetické účinnosti a zlepšit využívání nových a obnovitelných zdrojů energie.

2.5 Na základě článku 156, čl. 157 odst. 3 a čl. 175 odst. 1 Smlouvy o ES má být vytvořen důležitý a soudržný právní základ pro specifické podpůrné programy Společenství a příslušné části jiných programů Společenství v oblastech, které jsou podstatné pro zvýšení produktivity, inovací a udržitelného růstu v Evropě. Současně má být věnována pozornost doplňkovým aspektům týkajícím se životního prostředí. Rámcový program se bude skládat ze tří specifických podprogramů.

2.6 **Program pro podnikavost a inovaci** vytvoří rámec opatření pro podnikavost, inovaci a konkurenceschopnost. Bude zaměřen na podniky ze všech hospodářských odvětví – ať již vysoce technologicky rozvinuté nebo tradiční. Přístup k finančním prostředkům pro zahájení podnikání MSP a jejich růst je třeba zlepšit. Důraz je rovněž kladen na spolupráci mezi podniky a podporu inovací a environmentálních technologií. Plánují se finanční prostředky ve výši EUR 2 631 mil.

2.7 Program na podporu politiky informačních a komunikačních technologií má podpořit zavedení informačních a komunikačních technologií v podnicích, správních orgánech a službách veřejného sektoru. Navržená opatření upřesňují a chrání novou evropskou iniciativu „i2010“, která bude v příštích letech tvořit rámec pro rozvoj jednotného evropského informačního prostoru a posílení vnitřního trhu pro informační produkty a služby. Program má mít k dispozici EUR 801,6 mil.

2.8 Program Inteligentní energie – Evropa se zaměřuje na podporu trvale udržitelného rozvoje v oblasti energetiky, zlepšení bezpečnosti zásobování a energetické účinnosti, snížení závislosti na vnějších zdrojích energie a zvýšení podílu obnovitelné energie na hrubé domácí spotřebě do roku 2010 na 12 %. Stěžejním úkolem jsou projekty podporování a šíření technologií pro trvale udržitelnou energii, lepší správní struktury a hustší propojení sítí, jakož i obecné povědomí o trvale udržitelném využívání energie. Komisi zřízená Výkonná agentura pro inteligentní energii má i nadále fungovat. Na program byly vyčleněny prostředky ve výši EUR 780 mil.

2.9 Rámcový program se bude provádět na základě ročních pracovních programů, jejichž provedení zajistí Komise. Řídící výbory zajistí monitorování opatření na úrovni členských států a soudržnost národních činností.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Návrh Rámcového programu je obsáhlý a pokrývá velké množství politik a programů. Poznámky se omezují na aspekty, kterým Výbor přikládá zvláštní význam a u kterých si chce být jist, že budou zohledněny i z dalších hledisek.

3.2 Výbor vítá Rámcový program jako důležitý krok k vytvoření synergií při podporování konkurenceschopnosti a inovačního potenciálu podniků a trvale udržitelného rozvoje. Navržená opatření a nástroje mohou být velkým přínosem k posílení sociální soudržnosti, podpoře trvale udržitelného ekonomického rozvoje a uskutečnění cílů růstu a zaměstnanosti vycházejících z lisabonské strategie. Komise správně vyzdvihuje Rámcový program jako důležitou součást politiky Společenství rovněž v navrženém akčním plánu pro oživení lisabonské strategie na úrovni Společenství (KOM(2005) 330).

3.3 Zpráva pana Koka z roku 2004 poukázala na zásadní podmínky, které jsou určující pro **konkurenceschopnost** evropského hospodářství. Plným právem doporučila další rozví-

jení společnosti založené na znalostech, dokončení vnitřního trhu, zlepšení hospodářského klimatu, modernizaci trhu práce – i prostřednictvím strategií „celoživotního vzdělávání“ a „aktivního stárnutí“, jakož i podporování trvale udržitelného životního prostředí. Výbor je názoru, že odpovědnost za vynaložení veškerého možného úsilí ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků vytvořením vhodných rámcových podmínek by měly nést především členské státy. Podpůrné programy EU považuje v tomto směru za důležité a účinný doplňující prostředek. Kromě Rámcového programu je důležité zmínit rámcový program pro výzkum, strategii „celoživotního vzdělávání“ a strukturální fondy.

3.4 Podniky posilují svoji **schopnost inovace** nejen tím, že využívají technologický pokrok. K inovaci přispívá rovněž pevnější zakotvení podnikatelství ve společnosti a kultuře každé země, hlubší manažerské znalosti, zodpovědné vedení podniku a přeshraniční aktivity. Při stanovení cílů Rámcového programu se pojem inovace nesmí pojímat příliš úzce, aby tím nebyla zmařena příležitost většího růstu, zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Podniky jsou hlavními aktéry v procesu inovace, na jehož provádění se mají přiměřeným způsobem zúčastnit sociální partneři.

3.5 Inovace se rodí v lidské hlavě. Vysoká úroveň všeobecného a odborného vzdělání je předpokladem trvale udržitelného zvyšování inovací v Evropské unii. Zaměstnavatelé, zaměstnanci, vlády, univerzity, školy, jakož i veškeré další relevantní instituce nesou rovnou měrou odpovědnost za pokračující zvyšování inovačního potenciálu našich společností. Přeshraniční projekty jsou pro doplnění národních snah o podporování společnosti založené na znalostech nejvhodnější. Výbor vítá, že EU cíleně podporuje vzdělání a odbornou přípravu i v rámci komunitárních programů „Sokrates“ (všeobecné vzdělání), „Tempus“ (vysoké školy) a „Leonardo da Vinci“ (odborné vzdělávání). Integrovaný akční program pro vzdělání, vzdělávání a celoživotní učení pro období 2007 – 2013 může také významně přispět k posílení inovace v podnicích a k úspěchu Rámcového programu.

3.6 Výbor vítá záměr Komise posilovat konkurenceschopnost a inovaci podniků tvorbou lepších právních předpisů a systematickou kontrolou stávající legislativy z hlediska neúměrného zatížení. Obzvláště důležité je účinné hodnocení dopadu nové úpravy. Na hodnocení dopadu by měla Komise intenzivně spolupracovat s Radou pro konkurenceschopnost a s Evropským parlamentem.

3.7 Výbor sdílí názor Komise, že horizontální a koordinující opatření na straně EU mohou přinést vysokou přidanou hodnotu. Bude velmi důležité poskytnout podnikům informace, které co možná nejvíce odrážejí situaci v praxi, a umožnit jim snadný přístup k opatřením a nástrojům Rámcového programu.

3.8 Výbor podporuje cíl Komise podpořit Rámcovým programem nejen technologicky velmi rozvinutá hospodářská odvětví, ale i odvětví tradiční. Právě tato mohou mít ještě větší přínos k vytváření zaměstnanosti a posilování sociální soudržnosti, pokud jim bude umožněno rozvíjet svoji konkurenceschopnost a inovaci. Rovněž oblasti služeb a logistiky skýtají značný inovační potenciál.

3.9 Výbor vyzývá Komisi, aby v zájmu vytvoření co nejvyšší a regionálně i sektorálně široce rozptýlené přidané hodnoty nepojímala definici cílových skupin Rámcového programu příliš úzce. Také družstevní podniky, sdružené podniky a vzájemné společnosti („mutuals“) a inovativní nové podniky a mikropodniky mohou přispět k posílení konkurenceschopnosti a inovace v EU. Prostřednictvím družstev mohou být například využity velikostní výhody, které mají pozitivní vliv na přístup na trh (včetně účasti na veřejných obchodních soutěžích s většími objemy), na pozici na trhu, na rozvoj potenciálu, na další vzdělávání a výzkumnou kapacitu. Pro přístup k projektům Rámcového programu by mělo být rozhodující, zda cílové skupiny vypracují akceptovatelné koncepty, které budou přínosem pro konkurenceschopnost a inovaci a budou ospravedlňovat podporu. Nadace, svazy a průmyslové a obchodní komory mají při zprostředkování Rámcového programu významnou roli.

3.10 Vzhledem k rozpočtovým tlakům v členských státech a na evropské úrovni má financování Rámcového programu určité hranice. Výbor očekává, že v rámci stále ještě otevřeného rozhodování o příštím finančním výhledu budou programu poskytnuty dostatečné prostředky. Zároveň je třeba zajistit co nejefektivnější a nejefektivnější použití prostředků ve prospěch cílových skupin zaměřené na výsledek. Komise by měla přezkoumat, v jakém rozsahu mohou být finance, které jsou momentálně určeny na správu programu, použity na projekty.

3.11 Výbor vítá záměr Komise vyhodnotit své zkušenosti se stávajícími programy, opravit eventuální nedostatky a při provádění Rámcového programu spoléhat na osvědčené postupy. K úspěchu Rámcového programu přispěje srovnávání („benchmarking“) a sledování („monitoring“) rekonstruovatelné

pro všechny strany. Poznatky přispívající k optimalizaci Rámcového programu by se při ročním plánování prací měly zohledňovat včas. Komise a odpovědná místa pověřená prováděním programů by měly kriticky přezkoumat, zda přezkum v polovině období upozorňuje na potřebu úprav. Při tom by měly být zohledněny zkušenosti podniků a dalších cílových skupin. Jistota plánování všech účastníků projektu však nesmí být nikdy omezena.

3.12 Výbor klade obzvláštní důraz na to, aby členské státy zohledňovaly myšlenku „dodatečnosti“. Důrazně je vyzývá, aby trvaly na svých národních požadavcích v zamýšleném rozsahu bez ohledu na evropské dotace. Výbor se domnívá, že členské státy by se měly držet ujednaného cíle vynakládat tři procenta HDP na výzkum a vývoj. Provádění Rámcového programu nesmí v žádném případě vést k tomu, že členské státy poleví ve svém úsilí dosáhnout tohoto cíle.

3.13 Komise právem poukazuje na nutnost úzké vazby nástrojů a opatření Rámcového programu na jiné programy a činnosti EU. Obzvlášť důležitá propojení existují ve vztahu k 7. rámcovému programu pro výzkum, ke strategii „celoživotního vzdělávání“ a k programům strukturální politiky. Komise by měla dbát na to, aby se vytyčené cíle všech zúčastněných generálních ředitelství shodovaly. Veškeré činnosti a závěry všech relevantních grémií musí být transparentní. Horizontální i vertikální synergie mezi EU a členskými státy a mezi ekonomikou, vědou a administrativou budou moci být dosaženy v plném rozsahu pouze tehdy, budou-li dobře sladěny obsahové a organizační priority těchto programů.

4. Konkrétní poznámky

4.1 Při provádění Rámcového programu musí mít cílové skupiny snadný přístup k zamýšleným programům. Ten v minulosti nebyl vždy plně zajištěn. Přidělování prostředků musí být efektivní, musí odrážet situaci v praxi a musí být spojeno s co nejmenší byrokracií (m.j. i vzhledem k podávání zpráv a k dokumentaci).

4.2 Komise by ve smyslu sjednoceného přístupu měla spravovat Rámcový program efektivně a ve vztahu k uživatelům optimálně. Všechny zúčastněné strany, které se účastní provádění Rámcového programu, spoléhají na jistotu plánování a transparentnost. Externí agentura pověřená administrativním prováděním programů by měla smysl tehdy, pokud by se tak výrazně zjednodušily administrativní postupy a snížily náklady.

4.3 Provádění Rámcového programu by mělo být ještě intenzivněji monitorováno „Střediskem pro sledování MSP“ zřízeným Komisí. To může dále zlepšovat výměnu vědomostí a zkušeností mezi členskými státy, mezi podniky i mezi hospodářstvím, vědou a správou. Zprávy střediska pro sledování by se měly přezkoumat co do vhodnosti pro praxi a blízkosti cílovým skupinám. Užitečné by rovněž bylo vymezit rozsah povinností střediska pro sledování tak, aby byl přínos jednotlivých cílových skupin (ve smyslu odstavce 3.9) jednoznačný.

4.4 Program pro podnikavost a inovaci

4.4.1 Přístup ke kapitálu je pro MSP i pro inovativní mikro-podniky stále silně omezen, i když se o tomto problému ví již léta. Zde je třeba okamžitě jednat. Nástroje financování stanovené v tomto programu mají pro úspěch evropské politiky pro podniky rozhodující význam. Výbor vychází z toho, že mohou mít značný mobilizační a pákový účinek.

4.4.2 Výbor podporuje přidělování financí vhodným finančním zprostředkovatelům, aby se snížily náklady na financování (včetně osobních a administrativních nákladů) a zmenšilo se riziko spojené s financováním. „Mechanismus pro inovativní MSP a MSP s vysokým růstem (GIF)“, „Záruční mechanismus MSP (SMEG)“ a „Program pro budování kapacit (CBS)“ mají přispět k usnadnění úvěrového financování a přístupu k rizikovému kapitálu pro podniky. Úvěrování MSP a mikropodniků založených na inovaci, zejména ve fázi zahájení činnosti a růstu, zvýší jejich potenciál růstu a zaměstnanosti. K dispozici by měly být rovněž drobné úvěry a mikroúvěry pro vhodné projekty.

4.4.3 Výbor doporučuje, aby se zahájení a rozšíření přeshraniční činnosti chápalo jako nedílná součást evropské politiky i jako důležitá strategie MSP ke zvýšení konkurenceschopnosti a inovace. Všechna opatření a nástroje stanovené programem by měly tento cíl zohlednit. Komise by v tomto ohledu měla podniky aktivně podporovat prostřednictvím kooperační burzy, informací odrážejících situaci v praxi a dalších vhodných opatření.

4.4.4 Komplexnost evropské palety podpor a právního rámce vyžaduje cílené informace a poradenství pro podniky i jiné cílové skupiny. To se nejlépe provede prostřednictvím sítě nosičů dat, která bude fungovat všude v Evropě a účinně spolupracovat. Občanům a podnikům tak bude ještě lépe zprostředkována přidaná hodnota evropských programů a projektů, i ve smyslu nové komunikační strategie EU.

4.4.5 Výbor klade důraz na to, aby plánovaná soutěž na „partnery pro účast na sítích za účelem poskytování podpůr-

ných služeb ve prospěch podniků a inovace“ proběhla podle transparentních pravidel a účast na ní byla otevřená všem organizacím jednajícím v příslušném regionu a sektoru, které mohou svou strukturou a nabídkou zboží a služeb bezprostředně vyhovět požadavkům podniků. Komisi se doporučuje, aby přitom individuálně zohlednila doporučení stávajících evropských informačních center, center pro přenos inovací (IRC) a podnikatelských a inovačních center (BIC).

4.5 Program na podporu politiky informačních a komunikačních technologií

4.5.1 Výbor vítá zaměření programu na podporu politiky informačních a komunikačních technologií. Tento sektor je hnací silou nezbytného zvyšování produktivity ve všech odvětvích ekonomiky. Vzhledem k navrženým opatřením lze očekávat značnou evropskou přidanou hodnotu.

4.5.2 Podporování evropské informační společnosti přispěje k posílení trvale udržitelného rozvoje v ekonomice, zesílení společenské a sociální integrace Evropy a zlepšení kvality života občanů. Při provádění tohoto programu je třeba obzvláště dbát na to, aby k němu všechny podniky, včetně podniků z tradičních odvětví ekonomiky, měly přístup.

4.5.3 Cílené projekty, navzájem propojené činnosti a zahájení a rozšíření přeshraničních sítí a svazků může podpořit přenos technologií a využití řešení založených na inovativních informačních a komunikačních technologiích blízkých trhu. Výbor je pro vypracování společných technických specifikací a akčních plánů, které usnadní zadávání zakázek v této oblasti.

4.5.4 Program na podporu politiky informačních a komunikačních technologií by měl být strukturálně a programově co nejvíce sladěn s iniciativou „i2010 – evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost“ (KOM(2005) 229). K „i2010“ připravuje Výbor vlastní stanovisko.

4.6 Program Inteligentní energie – Evropa

4.6.1 Výbor vítá zaměření plánovaného programu. Energetická účinnost, podporování obnovitelných zdrojů energie a diverzifikace energie jsou podstatné pro trvale udržitelný hospodářský rozvoj a pro ochranu životního prostředí v Evropě. Program by měl přispět k využití veškerého inovačního potenciálu v oblasti energie, po kterém je nutno pátrat i v systémové technice a přeměně energie.

4.6.2 Tržní technologie a konkurenceschopné produkty budou zásadní pro dosažení cílů programu. Výbor je proto pro podporu projektů, které usnadňují zavedení těchto produktů na trh. Odpovídající činnosti však mají smysl pouze v rané fázi inovačního procesu. Nejlepší technologie a konkurenceschopné produkty lze v zásadě rozvíjet pouze v konkurenčním prostředí.

4.6.3 Výbor vítá záměr Komise propagovat využívání energií šetrné ke zdrojům a šířit adekvátní informace. Tyto činnosti by se neměly obracet jen k odborným kruhům, ale také k široké veřejnosti. Probíhající kampaň „trvale udržitelná energie pro Evropu“ je v tomto ohledu významným přínosem. Má šířit osvědčené postupy a více podporovat povědomí občanů o energetické účinnosti a ochraně životního prostředí. Výbor vychází z toho, že kampaň a Program Inteligentní energie – Evropa se smysluplně doplňují.

5. Závěrečná doporučení

5.1 Výbor vybízí Komisi k ještě přehlednějšímu znázornění cílů a struktury Rámcového programu. Příkladným je přehled prováděcích opatření v článku 6 Rámcového programu. Podobně systematickým způsobem by mohly být představeny i jednotlivé programy a nástroje. To by usnadnilo větší přiblížení Rámcového programu cílovým skupinám. Toho by se měly účastnit organizace občanské společnosti.

5.2 Výbor očekává, že provázáním velkého množství programů a jednotlivých opatření se dosáhne přidané hodnoty. To se podaří pouze v případě, že bude zajištěna optimální koordinace, soudržnost jednotlivých opatření a sladění s dalšími relevantními programy EU. Zde vznikají povinnosti především pro Komisi a správní grémia.

5.3 Výbor vítá zaměření Rámcového programu na hlavní hospodářské, sociální, ekologické a energetické cíle politik EU. Při provádění bude záležet na tom, aby byly roční pracovní programy vytvářeny s ohledem na reálnou situaci v praxi a jasnou závažností pro cílové skupiny, zejména pro inovativní podniky. To lze zajistit jen tehdy, pokud jsou cílové skupiny přiměřeným způsobem zapojeny již do fáze plánování.

5.4 Za účelem lepšího provádění programu a kontinuity politiky vyzývá Výbor Komisi, aby objasnila vazby mezi Rámcovým programem a jinými příbuznými existujícími a budoucími iniciativami. To platí zejména pro „Evropskou chartu pro malé a střední podniky“ z roku 2000, pro „Akční plán pro podnikání v Evropě“ z roku 2003 a pro sdělení o politice malých a středních podniků pro příští léta. To by bylo velmi přínosné pro představitele obchodu a tvůrce politiky na národní, regionální a místní úrovni.

5.5 Výbor bude provádění Rámcového programu pozorně sledovat. Vyhrazuje si právo na předložení nových doporučení ve světle daných zkušeností nebo v kontextu přezkumu v polovině období.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o přístupu subjektů odpovědných za vydávání osvědčení o registraci vozidel v členských státech k Schengenskému informačnímu systému druhé generace (SIS II)

KOM(2005) 237 v konečném znění – 2005/0001 (COD)

(2006/C 65/04)

Dne 16. září 2005 se Rada rozhodla, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 20. října 2005. Zpravodajem byl pan Ranocchiaro.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Schengenská úmluva, která umožňuje volný pohyb osob a zboží, byla podepsána v roce 1990 a začala fungovat v roce 1995. Schengenská úmluva stanoví, které orgány mají přístup k Schengenskému informačnímu systému (SIS) a za jakým účelem mohou být tyto údaje používány. První text úmluvy neumožňoval, aby měly k SIS přístup orgány příslušné pro registraci vozidel.

1.2 Dne 21. srpna 2003 Komise předložila návrh nařízení, kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody, pokud jde o přístup subjektů odpovědných za vydávání osvědčení o registraci vozidel v členských státech k Schengenskému informačnímu systému (SIS) ⁽¹⁾. Jeho cílem bylo umožnit přístup k údajům SIS o odcizených vozidlech a přívěsech, odcizených nevyplněných úředních dokumentech a vydaných dokladech totožnosti (cestovní pasy, občanské průkazy, řidičské průkazy), aby bylo možné zjistit, zda vozidla předložená k druhé registraci nebyla odcizena, neoprávněně používána nebo pohřešována a rovněž zda osoby, které žádají o osvědčení o registraci za tímto účelem nepoužívají odcizené doklady totožnosti nebo doklady o registraci vozidla.

1.3 Evropský hospodářský a sociální výbor vydal své stanovisko k návrhu dne 25. února 2004 ⁽²⁾. EHSV souhlasil s Komisí, že přístup k SIS by měl být rozšířen tak, aby zahrnoval vnitrostátní orgány odpovědné za vydávání a kontrolu osvědčení o registraci vozidel. EHSV vyjádřil rovněž potěšení nad tím, že návrh, který zohledňuje skutečnost, že různé členské státy mají soukromé subjekty odpovědné za registraci vozidel, navrhuje, aby i tyto soukromé subjekty mohly získávat informace potřebné k řádnému provádění jejich práce nepřímo, prostřednictvím jednoho z veřejných orgánů s přístupem k SIS, a to za předpokladu, že bude zaručena ochrana údajů.

1.4 Následně po rozšíření bylo zřejmé, že je třeba vyvinout druhou generaci SIS (tj. SIS II), aby se nové členské státy mohly připojit k systému a aby se schengenský prostor mohl rozšířit na území těchto členských států.

1.5 Vzhledem k tomu, že SIS II vyžaduje příslušný právní rámec a že se jedná o různé oblasti politik, předložila Evropská

komise tři návrhy: první návrh se týká volného pohybu osob, druhý návrh se vztahuje k policejní a soudní spolupráci v trestních věcech, naproti tomu třetí návrh doplňuje dva předchozí návrhy a jeho cílem je poskytnout přístup orgánům, které provádí registraci vozidel, k SIS II.

1.6 EHSV je nyní konzultován v souvislosti s tímto třetím návrhem, jenž je nutným pokračováním předchozího, výše uvedeného nařízení ⁽³⁾, které přijala Rada dne 6. července 2005.

2. Obecné připomínky

2.1 Cílem nového návrhu Komise je zajistit konzistentnost s novými právními nástroji určenými ke zřízení, provozu a využívání druhé generace Schengenského informačního systému (SIS II). Komise uvádí, že hlavní cíl stávajícího návrhu je totožný s cílem návrhu předloženého v srpnu 2003, tj. posílení spolupráce mezi členskými státy založené na účinné výměně informací v rámci boje s podvodem a nezákonným obchodováním s odcizenými vozidly. Komise dále uvádí, že účelem je zaručit, aby měly subjekty odpovědné za vydávání osvědčení o registraci vozidel přístup ke stejným údajům SIS v souladu s novým právním rámcem pro SIS II, jako mají od června 2005, kdy vstoupilo v platnost navržené nařízení.

2.2 Tato otázka je stále aktuální, protože v současnosti je každý rok v Evropské unii odcizeno asi 1,3 milionů vozidel a přibližně 500 000 vozidel zmizí navždy ⁽⁴⁾. Trestná činnost týkající se vozidel souvisí také s další trestnou činností, jako je nezákonné obchodování, pašování a terorismus (výbuchy bomb v autech).

2.3 EHSV znovu zdůrazňuje, že souhlasí s Komisí, aby byl přístup k SIS II rozšířen tak, aby zahrnoval vnitrostátní orgány odpovědné za vydávání a kontrolu výše uvedených dokumentů (viz bod 1.2). Navíc by také soukromé subjekty odpovědné za registraci vozidel mohly získávat informace nepřímo, prostřednictvím jednoho z veřejných orgánů s přístupem k SIS II, a to za předpokladu, že bude zaručena ochrana údajů. Je zejména důležité zajistit mechanismy sloužící k omezení přístupu k údajům v systému, které jsou vyhrazeny pro orgány uvedené v článku 101 Schengenské úmluvy.

⁽¹⁾ KOM(2003) 510 v konečném znění - COD 2003/0198.

⁽²⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁴⁾ Pramen: statistiky Europolu, Haag, 27. června 2005.

2.4 Obecné připomínky a další připomínky, které EHSV uvádí ve svém stanovisku ze dne 25. února 2004, by měly být rovněž vzaty v úvahu. Některé připomínky lze opět uvést. EHSV se domnívá, že by návrh například posílil bezpečnost a urychlil soudní řízení. Tento návrh bude také působit na členské státy jako stimul pro to, aby umožnily volnější pohyb vozidel v rámci Unie. Je ovšem důležité, aby byl návrh v souladu s vnitrostátními právními předpisy a právní úpravou členských států. Je také důležité poskytnout přístup členským státům, které nejsou signatáři Schengenské úmluvy, a zvýšit spolupráci s Interpolem a Europolem, aby bylo možné bojovat proti nezákonnému obchodu s odcizenými nebo neoprávněně používanými vozidly v zemích, které nemají přístup k SIS II. EHSV rovněž zdůrazňuje význam shromažďování, zpracování a zveřejňování statistických údajů týkajících se tohoto typu trestné činnosti s cílem posílit přístup řešení tohoto problému.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Návrh Komise je souladu s rozhodnutím Rady ze dne 22. prosince 2004 o boji s trestnou činností s přeshraničním dopadem týkající se vozidel (2004/919/ES) ⁽³⁾. Rozhodnutí uvádí, že „zvlášť důležitá je spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány příslušnými pro registraci vozidel, stejně jako poskytování informací dotčeným osobám“. Článek 7 rozhodnutí uvádí, že orgány činné v trestním řízení informují vnitrostátní orgány odpovědné za registraci vozidel o tom, zda je vozidlo nacházející se v procesu registrace vedeno jako odcizené, a že přístup do databází za tímto účelem se uskutečňuje při rádném dodržení ustanovení práva Společenství. EHSV vyjadřuje potěšení na tím, že myšlenky uvedené v rozhodnutí Rady jsou nyní zapracovány do návrhu Komise.

3.2 I když se návrh Komise vztahuje pouze k přístupu orgánů odpovědných za registraci k určitým údajům v SIS II, EHSV by chtěl zdůraznit potřebu větší spolupráce, aby bylo možné bojovat s trestnou činností týkající se vozidel. Jak uvádí článek 4 rozhodnutí Rady „členské státy přijmou nezbytná opatření pro pořádání vhodných pravidelných konzultací mezi příslušnými vnitrostátními orgány v souladu s vnitrostátním právem a mohou do těchto konzultací zapojit zástupce soukromého sektoru (například majitele soukromých registrů pohřešovaných vozidel, pojistitele a zástupce obchodu s automobily) za účelem koordinace informací a zajištění vzájemného souladu činností v této oblasti“. EHSV se domnívá, že Komise musí tyto myšlenky zohlednit ve své budoucí práci v oblasti boje s trestnou činností týkající se vozidel.

3.3 Jako příklad výše uvedených názorů by EHSV chtěl uvést dřívější projekt Interpolu s názvem *Stop Register Stolen Cars*

(*StoreSto Car* později nazvaný *Vehicle Identification, Research and Analysis, VIRA 17*). Cílem tohoto projektu bylo spojit všechny údaje o autech do jedné databáze, informace poskytované identifikačním číslem vozidla (VIN), jestliže bylo ohlášeno odcizení, registrace, vývoz nebo dovoz, výroba nebo sešrotování vozidla. Taková databáze je základem spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení, orgány odpovědnými za registraci, celními úřady, výrobci aut a pojišťovnictvím.

3.4 Co se týká stávajícího návrhu, EHSV si rovněž přeje zdůraznit, že obecně existuje málo možností, jak fyzicky prohlédnout vozidlo, aby bylo možné určit jeho totožnost a zjistit, zda bylo ohlášeno jeho odcizení. V mnoha zemích je registrace vozidla spojena s prohlídkou. Je proto možné při prohlídce vozidla zkontrolovat, zda bylo odcizené. Je tudíž důležité, aby měly orgány odpovědné za registraci prostředky pro odhalování odcizených, neoprávněně používaných nebo pohřešovaných vozidel.

3.5 Jak již bylo uvedeno výše v bodě 3.2, je třeba větší spolupráce, aby bylo možné bojovat s trestnou činností týkající se vozidel. Další příležitostí k fyzické prohlídce vozidla je jeho dovoz nebo vývoz. EHSV doporučuje, aby celní úřady kontrolovaly údaje SIS II stejně jako orgány odpovědné za registraci, jak při dovozu, tak při vývozu vozidla.

3.6 Při kontrole, která má určit, zda bylo ohlášeno odcizení vozidla či nikoli, musí být rovněž možné zjistit totožnost vozidla. Totožnost vozidla lze zjistit za pomoci identifikačního čísla vozidla (VIN). Není neobvyklé, že je totožnost odcizeného vozidla zfalšovaná nebo zkopírovaná. EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby v budoucnosti existovalo více možností identifikace vozidel. Musí být podrobně prověřeny a zhodnoceny návrhy na elektronickou identifikaci vozidel (EVI) či lepší značení náhradních součástí.

3.7 Nakonec EHSV navrhuje, aby bylo v nejbližší budoucnosti přijato opatření k rozšíření působnosti tohoto nařízení. Stávající návrh Komise, jehož cílem je v podstatě určit, zda je vozidlo odcizené, neoprávněně používané nebo pohřešované, by měl být spojen s možností navrácení vozidla zpět. Tato možnost se značně liší stát od státu a závisí na odlišných ustanovení o dobré víře uplatňovaných v dané zemi. V některých zemích je možné získat vlastnické právo k odcizenému vozidlu, bylo-li takové vozidlo nabyto v dobré víře, kdežto v ostatních zemích to možné není. Kromě toho musí být v budoucnosti prozkoumány a zhodnoceny možnosti navrácení vozidel zpět, u kterých bylo zjištěno, že byla odcizena.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁾ Úř. věst. C 389, 30.12.2004.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 69/169/EHS, pokud jde o dočasné množstevní omezení dovozu piva do Finska

KOM(2005) 427 v konečném znění – 2005/0175 (CNS)

(2006/C 65/05)

Dne 30. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 93 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedné.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan Byrne.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. – 15. prosince 2005 (jednání dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 115 hlasy pro, 3 hlasy proti a 14 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Finsko požádalo o prodloužení stávajícího omezení dovozu piva cestujícími přijíždějícími ze zemí mimo Evropskou unii na období po 1. lednu 2006. Cílem žádosti je řešit problémy daňové, hospodářské, problémy v oblasti zdraví společnosti a veřejného pořádku.

1.2 Navrhovaná úprava umožňuje Finsku toto omezení prodloužit do 31. prosince 2006. Nejvyšší povolený objem šesti litrů se však zvyšuje na šestnáct, což odpovídá objemu, který nyní Finsko připouští.

1.3 EHSV tuto úpravu podporuje.

2. Situace

2.1 V roce 2000 byla Finsku udělena výjimka platná do 31. prosince 2005, umožňující omezit individuální dovozy ze třetích zemí na nejvyšší přípustný objem šesti litrů. Jedná se ze-

jména o situaci na hranicích s Ruskem, kde je alkohol mnohem levnější, takže podle běžných peněžních limitů by jednotlivec mohl dovézt zhruba 200 litrů piva.

2.2 Vzhledem k velkému cenovému rozdílu by neomezené dovozy měly závažné důsledky pro finské maloobchodníky, výběr daní státem i společenské a zdravotní poměry.

2.3 Finsko však v roce 2004 přistoupilo k významnému snížení daně a začalo uplatňovat vyšší maximum šestnácti litrů namísto šesti. Finsko tedy hledalo cesty, jak situaci řešit dlouhodobě.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor bere na vědomí kroky, které Finsko učinilo, aby problému čelilo, a proto je toho názoru, že prodloužení výjimky do 31. prosince 2006 je správné.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Dopravní bezpečnost“

(2006/C 65/06)

Dne 2. června 2005 se, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci „Dopravní bezpečnost“

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan **SIMONS**.

Na 422 plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 124 hlasy pro, a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Po teroristických útocích 11. září 2001 v New Yorku, v listopadu 2003 v Istanbulu, 11. března 2004 v Madridu, 7. července 2005 v Londýně a ostatních spáchaných na dalších místech, značně vzrostl zájem o otázky bezpečnosti. Všichni se snaží přijmout opatření s cílem co nejlépe ochránit osoby, dopravní prostředky a majetky, jak ve smyslu preventivním, tak operačním. Na politické úrovni se bezpečnost stala žhavým tématem.

1.2 Pod pojmem „bezpečnost“ je třeba si v této souvislosti představit opatření směřující k prevenci teroristických útoků a kriminality, zejména krádeží.

1.3 Výbor rovněž nezůstal nečinný. Přijal různá stanoviska k této problematice, mezi nimiž průzkumné stanovisko ze dne 24. října 2002⁽¹⁾, jehož zpravodajkou byla paní BREDIMASAVOPOULOU, je velmi významné, neboť zkoumá do hloubky bezpečnost v námořní plavbě a civilním letectví.

1.4 Evropská komise vydala dne 23. prosince 2003 konzultační dokument týkající se bezpečnosti nákladní dopravy, ve kterém se obrací na zúčastněné strany s žádostí o poskytnutí svých stanovisek k tématu bezpečnosti. Ve svém sdělení Radě a Evropskému parlamentu⁽²⁾, Komise rovněž navrhla vytvoření rámcového programu pro oblast bezpečnosti a dne 12. srpna 2005 byl v Úředním věstníku ES⁽³⁾ zveřejněn pracovní program ochrany proti terorismu. Některé prvky uveřejněné v těchto dokumentech byly použity při zpracování tohoto průzkumného stanoviska.

1.5 Hlavním cílem tohoto průzkumného stanoviska je vyjasnění role a odpovědnosti různých subjektů operujících v oblasti bezpečnosti na vnitrostátní i mezinárodní úrovni, a sice:

— osob (cestující a zaměstnanci dopravních řetězců);

— dopravních prostředků, majetku a infrastruktury, s konečným cílem zvýšit bezpečnost osob, majetku, dopravních prostředků a infrastruktury.

1.6 Toto průzkumné stanovisko se týká výlučně dopravní bezpečnosti ve smyslu zabezpečení různých druhů dopravy, nikoliv bezpečnosti provozu. Skutečnost, že v některých zemích Evropské unie neexistuje rozdíl mezi těmito dvěma pojmy, je zdrojem obtíží.

1.7 Pokud jde o bezpečnostní režimy v oblasti infrastruktury pro pozemní dopravu, je třeba rozlišovat koridory transevropských sítí (RTE), včetně přechodů od infrastruktur vnitrostátních. Co se týče způsobů pozemní dopravy, není vždy jasné, kde začíná a končí subsidiarita.

V oblasti bezpečnostních opatření v pozemní dopravě je třeba být si vědom toho, že v logistickém řetězci existuje velmi silná vzájemná závislost všech druhů dopravy ať již pozemní nebo jiné a že tato skutečnost vyžaduje, aby se zúčastněné strany dohodly na opatřeních, která je třeba přijmout. V této oblasti je nezbytné postupovat koordinovaně, aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže mezi jednotlivými druhy dopravy. V tomto ohledu je třeba mít na paměti, že náklady spojené s bezpečností se mohou u jednotlivých druhů dopravy výrazně lišit.

Je rovněž třeba zdůrazňovat aspekty přímo vyplývající z posilování bezpečnostních opatření. Mohli bychom zejména zkoumat následující otázky:

— Jaký dopad mají bezpečnostní opatření na pracovníky?

— Mají studijní programy zaměřené na techniku řízení obsahovat také „krizové řízení“?

⁽¹⁾ Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 174.

⁽²⁾ KOM(2005) 124 v konečném znění z 6.4.2005.

⁽³⁾ Úř. věst. C 198, 12.8.2005, s. 1.

— Kdo ponese náklady na bezpečnostní opatření?

— Jaká bude úloha pojišťovacích společností?

Vzhledem k šíři problematiky nejprve upřesníme strukturu tohoto průzkumného stanoviska. Kapitola 2 – Obecné připomínky – bude věnována obecnějším otázkám bezpečnosti. Jejím obsahem bude rozdělení odpovědnosti a pravomocí mezi Evropskou unií, vnitrostátní orgány, různé druhy dopravy, cestující, zaměstnanci a vedení podniků. Dále se budeme věnovat legislativním aspektům. Kapitola 3 – Specifické připomínky – uvede nejprve přehled iniciativ směřujících ke zvýšení bezpečnosti na různých úrovních. Podrobněji se budeme věnovat otázce bezpečnosti samotných druhů dopravy. Kapitola 4 se bude týkat nákladů na bezpečnost a bude zkoumat, kdo je bude hradit. Úloha pojišťovacích společností je také obsahem této kapitoly. Konečně kapitola 5 uvede souhrn předcházejících kapitol a závěry.

2. Obecné připomínky

2.1 Bezpečnost – obecná odůvodnění

2.1.1 Zajištění bezpečnosti osob a majetku u všech druhů dopravy je v současné době pro politické a rozhodovací činitele a pro podniky prvořadým úkolem. Pod pojmem zajištění bezpečnosti je třeba rozumět zavedení bezpečnostních opatření proti terorismu a kriminalitě. Zdá se ovšem, a tuto poznámku si nelze odpustit, že nemůžeme ani zdaleka hovořit o koordinovaném přístupu. Koordinovaný postup je přesto naléhavou nezbytností, neboť celková pevnost řetězu závisí na odolnosti jeho nejslabšího článku.

2.1.2 Bezpečnost jednotlivých druhů dopravy je z důvodu své komplexnosti pojem, který nelze snadno a přesně definovat. V případě bezpečnosti druhů dopravy vyvstává v plné šíři otázka subsidiarity. Týká se to nejen vymezení pravomocí mezi Unií a vnitrostátními orgány v oblasti opatření, která je třeba přijmout a jejich financování, ale také – ve stejné míře – se to týká i odpovědnosti a pravomocí různých druhů dopravy, cestujících, pracovníků a řídicích subjektů.

2.2 Bezpečnost v sektorech námořní plavby a letecké dopravy.

2.2.1 Od 11. září 2001 došlo k významnému pokroku v oblasti bezpečnosti námořní plavby a letecké dopravy. Evropská rada přijala opatření na základě zprávy EHSV ze dne 24. října 2002, jejíž návrhy v oblasti bezpečnosti se týkaly zejména sektoru námořní plavby a letecké dopravy. Jedná se o nařízení (ES) č. 2320/2002 o společných pravidlech v oblasti

bezpečnosti civilního letectví, nařízení (ES) č. 725/2004 o posílení bezpečnosti plavidel a přístavních zařízení a o návrh směrnice o posílení bezpečnosti přístavů (KOM(2004) 76, konečné znění). Všechny tyto předpisy obsahují ustanovení o inspekcích na úrovni Společenství. Týkají se kontroly kvality v těchto sektorech. Pravidla týkající se námořní dopravy jsou obsažena ve směrnici, která byla přijata dne 10. května 2005.

2.3 Bezpečnost v pozemní dopravě

2.3.1 V oblasti pozemní dopravy je situace v členských zemích EU dosti rozdílná. Velkoměsta, jako Madrid, Londýn a také Paříž přijala bezpečnostní opatření částečně pod vlivem teroristických útoků provedených ve veřejné dopravě. V ostatních městech a zemích ještě k tomuto kroku nedošlo, ale dopad nedávných útoků vyvolal pocit uvědomění si nutnosti těchto bezpečnostních opatření (*).

2.3.2 Jako první vyvstává následující otázka: Kdo je kompetentní k přijetí bezpečnostních opatření týkajících se více než jednoho druhu pozemní dopravy, Evropská unie nebo vnitrostátní orgán, a pokud je to on, jaká je úloha Evropské unie?

2.3.3 Výbor se domnívá, že za „bezpečnost“ odpovídají společně členské státy i Evropská unie, a že je v zájmu členských států, aby byla přijata bezpečnostní opatření pro různé druhy pozemní dopravy. Za tímto účelem by členské státy měly vytvořit rámec zahrnující řadu minimálních norem, které by měly být pro všechny druhy pozemní dopravy považovány za prahové. Volný výklad nepřichází v úvahu. Jelikož se jedná o harmonizaci opatření v různých druzích pozemní dopravy, měly by vnitrostátní orgány vytvořit jeden specializovaný orgán, jehož posláním by byla koordinace opatření, které jednotlivé druhy pozemní dopravy a místní orgány chtějí zavést. Zároveň by dbal o to, aby každé toto opatření bylo skutečně účinně uplatňováno.

2.3.4 Výbor je toho názoru, že Evropská unie by měla mít úlohu koordinátora těchto opatření na mezinárodní úrovni. Unie by měla povzbuzovat členské státy k definování jednotného společného přístupu. Vzhledem k přeshraniční povaze osobní a nákladní dopravy a k nutnosti koordinovat vnitrostátní bezpečnostní opatření, je nezbytná intenzivní spolupráce mezi vnitrostátními orgány a Evropskou unií.

(*) Téma bezpečnosti veřejné dopravy ve velkých městech bylo podrobně projednáno v předběžném stanovisku Výboru regionů týkajícího se „Bezpečnosti všech druhů dopravy, včetně otázky financování“. (CdR 209/2005 – zpravodaj: pan Robert NEIL, člen Londýnského zastupitelstva).

2.3.5 Vnitrostátní orgány si musí být vědomy toho, že je v oblasti bezpečnosti pozemní dopravy čeká ještě mnoho úkolů. Je třeba podporovat vznik „pocitu naléhavosti“. Vnitrostátní orgány musejí povzbuzovat různé druhy dopravy k přijímání a zavádění bezpečnostních opatření. První pobídkou by mohly být minimální normy bezpečnosti, které by stanovily základ pro sektor pozemní dopravy na evropské úrovni. Každý druh dopravy si musí být vědom své krajní zranitelnosti v případě neexistence bezpečnostních opatření.

2.3.6 Nezbytná spolupráce jednotlivých druhů dopravy musí být ostatně zanesena do povědomí. Bude například třeba sjednotit opatření pro vlaky, metro a autobusové společnosti. Informační akce určené cestujícím a zaměstnancům o chování v případě katastrofy musejí být rovněž sjednocené.

2.3.7 V nákladní dopravě bude třeba soustředit zvýšenou pozornost na zranitelné styčné body jako jsou terminály a seřazovací nádraží. Spolupráce vnitrostátních a místních orgánů a jednotlivých druhů dopravy a řídicích pracovníků překladišť a terminálů je nezbytná.

2.4 Úloha jednotlivých subjektů

2.4.1 Výbor se domnívá, že ochrana fyzické infrastruktury je záležitostí vnitrostátních, regionálních nebo obecních orgánů.

2.4.2 Specializovaný orgán, uvedený v odstavci 2.3.3 bude pověřen koordinací. Měl by zabránit jakékoli roztržičnosti na vnitrostátní úrovni a zároveň propagovat společnou politiku na úrovni mezinárodní, s cílem usnadnit koordinaci uvnitř EU.

2.4.3 Kromě koordinační úlohy v rámci EU, Výbor s radostí zaznamenává, že byla na podporu bezpečnosti v sektoru osobní a nákladní dopravy a přepravy energií uvolněna částka ve výši 3,5 milionů EUR v rámci šestého rámcového programu.

2.4.4 Vzhledem k tomu, že jednotlivé druhy dopravy jsou abstraktním pojmem a jejich fungování je zajištěno jen díky uživatelům (cestujícím a zákazníkům) nebo díky těm, kteří v tomto sektoru pracují (zaměstnanci), je nezbytné vést cílenou akci na podporu těchto skupin. Pokud jde o cestující a zákazníky, měla by se tato podpora projevit stálou informovaností. Měli by přestat být pasivními uživateli dopravy a přijmout bdělý a uvědomělý postoj. Zaměstnanci určitého druhu dopravy mají klíčovou úlohu při vypracování a uplatňování bezpečnostních opatření. Výbor soudí, že proto, aby mohli co nejlépe plnit tuto úlohu, je důležité jim poskytnout specifické vzdělání zaměřené na jejich poslání v oblasti bezpečnosti.

2.4.5 Úloha podnikových řídicích pracovníků spočívá v zahrnutí problematiky bezpečnosti do filosofie a kultury dotyčných podniků. Tito vedoucí pracovníci budou muset svým

spolupracovníkům dát možnost specifického vzdělání v této oblasti. Pokud jde o vedoucí pracovníky, Výbor se domnívá, že výuka techniky řízení by měla obsahovat „krizové řízení“, aby mohli dostát svým úkolům v případě katastrofy.

2.5 Jaké mají být formy bezpečnostních opatření?

2.5.1 Na otázku, zda bezpečnostní opatření v pozemní dopravě mají být definována donucovacím způsobem, například prostřednictvím právní normy nebo méně formálním způsobem, například formou certifikace nebo značky kvality, Výbor odpovídá, že toto téma je natolik vážné, že k němu není možné přistupovat neformálním způsobem.

2.5.2 Výbor se domnívá, že v každém případě je nutné na vnitrostátní úrovni stanovit minimální normy pro bezpečnostní opatření s doporučením dalšího rozšíření. Rovněž bude třeba prosadit povinnost zajistit výměnu informací o přijatých nebo uvažovaných bezpečnostních opatřeních. Na mezinárodní úrovni by země měly mít povinnost opatření harmonizovat a předávat informace příslušným mezinárodním orgánům.

3. Specifické připomínky

3.1 Dříve než se budeme věnovat otázce, zda byla nebo mají být přijata bezpečnostní opatření v různých druzích pozemní dopravy a jakého druhu mají být, je třeba sestavit přehled opatření přijatých příslušnými mezinárodními orgány.

3.1.1 Mezinárodní námořní organizace (IMO)

IMO přijala sérii opatření v sektoru námořní plavby, která mohou sloužit jako příklad pro pozemní dopravu.

a) IMO přijala kodex ISPS (*International Ship and Port Facility Security* – Řád mezinárodní bezpečnosti lodí a přístavních zařízení). Tento kodex stanovil mezinárodní rámec pro spolupráci veřejných orgánů, místních správ, společností námořních dopravců a přístavních orgánů s cílem identifikovat bezpečnostní rizika a přijmout vhodná opatření. Jedná se o bezpečnostní nároky plavidel a přístavních zařízení. Tento kodex vstoupil v platnost 1. července 2004.

b) Změny provedené v Úmluvě SOLAS (*Safety of Life at Sea* – Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři) byly podnětem k provedení revize kodexu IMDG (*International Maritime Dangerous Goods* – Mezinárodní předpis o přepravě nebezpečných věcí). Obsahuje podrobná doporučení co se týče balení, označování a skladování nebezpečných materiálů.

Změny vstoupily v platnost 1. ledna 2004.

3.1.2 Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO)

Již od roku 1971 jsou v oblasti mezinárodní letecké dopravy uzavírány závazné dohody k potlačení kriminality a terorismu. Poté, co došlo koncem šedesátých let k sérii únosů letadel, ICAO přijalo rozhodnutí o rozšíření základní úmluvy o letecké dopravě. Příloha č. 17 Chicagské úmluvy byla tedy rozšířena o pravidla týkající se systematických prohlídek všech cestujících obchodních civilních letů. Toto opatření je uplatňováno od roku 1972 a těžko si umíme představit, že by v tomto ohledu došlo ke změně. Po útoku na dvojčata (Twin Towers) v roce 2001 byla příloha 17 zpřísněna. Byly zavedeny nové povinné normy, týkající se zejména přístupu do kabiny pilotů, zpevnění dveří a jejich zámeků a také v oblasti nákladní letecké dopravy. Byly rovněž zpřísněny nároky na vzdělání a kvalitu kontroly.

3.1.3 Evropská konference pro civilní letectví (ECAC)

Na evropské úrovni je to rovněž Evropská konference pro civilní letectví (ECAC), která se zabývá vypracováním a zaváděním politiky bezpečnosti letecké dopravy, jež vychází samozřejmě z mezinárodních pravidel stanovených ICAO. Byl vypracován evropský manuál bezpečnosti v letecké dopravě pod názvem „Dokument 30“. Tento manuál obsahuje ustanovení týkající se bezpečnosti, které přes jejich autoritativnost nemají bohužel donucovací povahu, vzhledem ke statutu ECAC. Z tohoto důvodu rozhodla Rada Evropské unie dne 14. září 2001, tedy tři dny po útocích v New Yorku o působnosti EU v oblasti letecké bezpečnosti. Díky tomuto rozhodnutí bylo přijato nařízení č. 2320/2002 „o zavedení společných pravidel v oblasti bezpečnosti civilního letectví“, které vstoupilo v platnost dne 19. ledna 2003. Rada ministrů rovněž rozhodla dne 14. září 2001, že Komise bude mít možnost vykonávat přímou kontrolu kvality v členských státech.

3.1.4 Mezinárodní organizace práce (ILO)

Jedná se o revizi Úmluvy o průkazech totožnosti námořníků. Cílem této úmluvy je posílení bezpečnosti identifikace námořníků s cílem lépe zajistit bezpečnost cestujících a posádek a posílit bezpečnost plavidel. Svoboda pohybu není nijak omezena, volné vylodování je zaručeno. Tato revidovaná Úmluva se týká zejména výroby a vydávání průkazů totožnosti námořníků. ILO a tato Úmluva mohou sloužit jako vzor pro pozemní dopravu. Z tohoto důvodu zde byly uvedeny.

3.1.5 Světová celní organizace (WCO)

a) Kjótská dohoda revidovaná WCO

V červnu 1999, Rada WCO přijala revizi Úmluvy WCO z roku 1974, známé jako Kjótská dohoda, která zjednodušuje a harmonizuje celní režimy. Důležitým aspektem

revidované úmluvy je zlepšení průhlednosti a předvídatelnosti v celní oblasti. Současná Úmluva má tyto klíčové prvky:

- využití informací dostupných ještě před obdržetím zboží k selekci,
- zavádění techniky krizového řízení,
- maximální využití informačních systémů,
- plánování koordinovaného postupu s dalšími úřady,
- zajištění nepřetržitého přístupu k informacím o celních podmínkách, právních předpisech a
- obecných zásadách.

b) Vzor celních údajů WCO

Tento vzor obsahuje sadu mezinárodních normalizovaných údajů podle požadavků orgánů veřejné moci v oblasti mezinárodní dopravy. Představuje první článek budoucí normalizované celní informační databáze pro potřeby bezpečnosti. Tento vzor byl vypracován tak, aby fungoval v plně automatizovaném prostředí.

c) Jednotné značení zásilek WCO

Výhodou tohoto způsobu značení je přidělení jednotného čísla každé zásilce, což zjednodušuje její identifikaci a sběr informací, které se jí týkají.

d) Hlavní směry CIS (ACIS: *Advanced Cargo Information System* – Informační systém CIS Cargo information) se zaměřují v souladu s revidovanou Kjótskou dohodou na shromažďování údajů z oblasti bezpečnosti a na jejich operativní poskytování celním orgánům.

e) Celní úmluva o kontejnerech obsahuje technické předpisy pro kontejnery s celní pečeti používané v mezinárodní dopravě, jakož i postup při schvalování tohoto typu kontejnerů. V současné době se pracuje na revizi této úmluvy z roku 1972, aby odpovídala zvýšeným nárokům na bezpečnost.

Informace Světové celní organizace obsažené v tomto odstavci je třeba považovat za užitečné i pro pozemní druhy dopravy, které mohou některé prvky použít.

3.1.6 Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO)

V roce 2003 ISO přijala hlavní směry pro stanovení předpisů na mechanické pečetení kontejnerů určených pro nákladní dopravu.

Dále vytvořila normu pro použití rádiových identifikačních štítků na kontejnery určené pro přepravu zboží, jakož i společný protokol o používání digitálních pečeti.

3.1.7 Evropská unie (EU)

- a) Opatření přijatá EU se týkají zejména bezpečnosti námořní plavby, přístavů a leteckého sektoru. Několik příkladů je uvedeno v odstavci 2.3.

V oblasti kombinované dopravy vydala Evropská komise v prosinci 2003 studijní dokument o bezpečnosti nákladní dopravy. Uvádí v něm možná ohrožení a opatření, která jsou vhodná k ochraně dopravního řetězce.

Komise v tomto dokumentu uvádí, že všechna navrhovaná opatření by měla být v rovnováze s typem rizika pro každý druh dopravy jednotlivě a zároveň pro celý řetězec.

Dokument obsahuje tyto návrhy opatření:

- zabezpečení infrastruktur evropského významu pomocí akcí členských států (vypracování plánu bezpečnosti, který bude každoročně aktualizován, identifikace rizik, určení kontaktního místa a výběr osob odpovědných za bezpečnost infrastruktur, určení orgánu veřejné moci, který bude pověřen auditem všech akcí);
 - vypracování bezpečnostních norem pro poskytovatele služeb (na úrovni Společenství, vypracování minimálních bezpečnostních norem pro poskytovatele mezinárodních služeb, zavedení pojmu „oprávněný subjekt“ a „známý odesílatel“ do dopravního řetězce);
 - zavedení pojmu „předběžné informace“ v elektronické podobě: tento pojem by mohl být v případě některých tras nebo zásilek používán povinně podle typu rizika;
 - používání speciálních pečeti a zámků pro zásilky citlivé z hlediska rizika a bezpečnosti;
 - dbát o to, aby členské státy nezaváděly jiné normy, které by byly překážkou ve fungování trhu. Za tímto účelem, Komise navrhuje ve svém dokumentu celou řadu opatření.
- b) Sdělení Komise ze dne 24. července 2003 a návrh nařízení stejného data, ve kterém Komise navrhuje upravit celní kodex Společenství. Tento návrh má znovu stanovit úlohy celních orgánů na vnějších hranicích EU vzhledem k posíleným bezpečnostním normám pro dovoz a vývoz zboží.

3.1.8 Evropská hospodářská komise OSN (EHK/OSN)

Pracovní skupina pro celní problematiku v oblasti dopravy (WP30) a administrativní výbor TIR (mezinárodní silniční

doprava) se dohodly v únoru 2003 na postupném zavádění informační sítě TIR, která v současné době existuje pouze v papírové podobě. S karnetem TIR může být zboží dopraveno do nečlenských států Unie s minimální časovou ztrátou na hranicích, vzhledem k tomu, že karnet TIR je celní dokument uznávaný v mezinárodním měřítku.

Tyto informace se týkají bezpečnosti v silniční nákladní dopravě. Výbor doporučuje posoudit, zda tento typ opatření je použitelný pro jiný druh dopravy.

3.1.9 Opatření přijatá Spojenými státy

Je samozřejmé, že od útoků 11. září 2001 Spojené státy ukazují cestu, kterou je možné se dát v oblasti bezpečnostních opatření. Například zákon o bioterorismu (*Bioterrorism Act*) vstoupil v platnost v roce 2002. Tento zákon zavádí povinnost předem oznamovat některé informace o dovozu potravinářských produktů ještě před jejich příchodem na půdu Spojených států. Potravinová produkce a skladovací zařízení musejí být zaregistrovány u Federálního úřadu pro potravinářské a farmaceutické produkty (*Food and Drug Administration – FDA*) a musí jmenovat svého zástupce ve Spojených státech.

3.1.10 Pro zachování čitelnosti tohoto průzkumného stanoviska jsou některá přijatá opatření uváděná bez důkladnějšího prozkoumání.

Je žádoucí, abychom se před přijetím opatření na úrovni Evropy seznámili se zkušenostmi získanými ve Spojených státech a využili je. Jde zejména o tato opatření:

- a) iniciativa v oblasti bezpečnosti kontejnerů (*Container Security Initiative – CSI*),
- b) partnerství cla a obchodu proti terorismu (*Customs-Trade Partnership against Terrorism – C-TPAT*),
- c) 24 Hour Advance Manifest,
- d) zákon o bioterorismu (*Bioterrorism Act*).

3.2 Iniciativy průmyslových odvětví přijaté jednotlivě nebo společně s orgány veřejné moci

- a) program *Business Anti-Smuggling Coalition – BASC*,
- b) Memorandum of Understanding on Electronic Business,
- c) usnesení Mezinárodního svazu silniční dopravy (IRU) o bezpečnosti v silniční dopravě,

- d) hlavní směry IRU pro oblast bezpečnosti,
- e) standardní plán bezpečnosti IRU (ve stádiu přípravy),
- f) program *Operation Safe Commerce* – OSC,
- g) iniciativa *Smart and Secure Tradelanes*.

3.3 Většina iniciativ uvedených v předcházejících odstavcích se týká bezpečnostních opatření v nákladní dopravě obecně a zvláště v případě kontejnerové dopravy. Výbor se domnívá, že některá z uvedených opatření jsou použitelná i pro dopravu osob.

3.4 Bezpečnostní opatření přijatá pro různé druhy dopravy jsou dosti různorodá. Jak již bylo řečeno, sektor námořní dopravy, včetně přístavů a letecké dopravy je nejpokročilejší v zavádění těchto opatření. Tento stav věci byl velmi dobře popsán ve stanovisku Výboru ze dne 24. října 2002⁽⁵⁾, jehož zpravodajkou byla paní REDIMA-SAVOPOULOU. Z tohoto důvodu průzkumné stanovisko nebude pokračovat v rozboru těchto druhů dopravy.

3.5 Zranitelnost pozemních terminálů a skladovacích a překládacích míst zasluhuje zvláštní pozornost. Ke specifickým druhům dopravy patří i doprava potrubím. I když je pravda, že majitelé terminálů věnují mnoho energie jejich zabezpečení, Výbor má dojem, že si v dostatečné míře neuvědomují velkou zranitelnost zejména skladovacích a překladových míst, ani naléhavou nutnost spolupráce s druhy dopravy, které překladiště využívají.

3.6 Výbor se také domnívá, že pocit naléhavé nutnosti v souvislosti s ohrožením potrubní dopravy a překládání není dostatečně vyvinut. Naléhavě žádá, aby si příslušné orgány rychle uvědomily hrozící nebezpečí a nutnost přijetí bezpečnostních opatření na ochranu zaměstnanců i infrastruktury.

3.7 Sektor železniční dopravy rozvíjí kulturu, která klade důraz na zajištění zaměstnanců, cestujících i zařízení. Doufáme, že tato kultura umožní ve stejné míře věnovat pozornost otázce bezpečnosti. Bude třeba věnovat zvýšenou pozornost citlivým místům, jako jsou nádraží a seřazovací zóny. Mezinárodní svaz železnic (UIC) bude muset formulovat doporučení s cílem zaručit nutnou koordinaci na mezinárodní úrovni.

Vnitrostátní železniční společnosti musí vypracovat informační návody pro cestující i zaměstnance, jak se zachovat v případě katastrofy. U zaměstnanců by tento pokyn měl být součástí jejich profesní přípravy.

3.8 Sektor vnitrozemské lodní dopravy využívá námořní přístavy zejména pro nakládku a vykládku zboží. V tomto případě je uplatňován kodex ISPS. Je třeba zamezit tomu, aby přísné dodržování tohoto kodexu mělo dopad na fungování logistického řetězce. Přístavy, společnosti dopravců a inspekční služby musí dbát na to, aby byl kodex ISPS dodržován. Pokud jde o profesní přípravu posádek plavidel, Výbor se domnívá, že by problematika bezpečnosti měla být její nedílnou součástí.

3.9 Teroristické útoky v Madridu a Londýně vynesly do popředí zranitelnost veřejné dopravy. Byla přijata opatření v oblasti dozoru a kontroly, aby se zvýšila úroveň bezpečnosti cestujících a zaměstnanců.

3.10 Sektor profesionální silniční dopravy je, vzhledem k počtu společností provozujících autobusové služby a nákladní dopravu, extrémně zranitelný – v sektoru působí několik set tisíc velmi mobilních společností. Tento sektor se již delší dobu potýká se značnou kriminalitou. Krádeže kamionů s nákladem nebo bez nákladu jsou běžnou událostí a často mají psychické následky pro řidiče. IRU dělá všechno proto, aby přiměla orgány veřejné moci a tržní subjekty přijmout bezpečnostní opatření. Jako příklad můžeme uvést výzvu ke zvýšení počtu hlídaných parkovišť. Vzhledem k tomu, že tento sektor velmi citlivý na rizika, IRU vypracovala, jak uvedeno v odstavci 3.2 obecné zásady pro oblast bezpečnosti obsahující sérii doporučení pro řídicí pracovníky, řidiče i správce. Navíc je třeba uvést vytvoření rámce pro uzavírání dohod o spolupráci s celními orgány na dobrovolném základě.

3.11 Hlavní výchozí body pro stanovení obecných zásad uvedených v odstavci 3.10:

- bezpečnostní opatření nesmí být natolik přísná aby byla překážkou dobrého fungování podniku;
- nově připravovaná bezpečnostní opatření musí být v rovnováze s cíli, které sledují, s náklady a dopady na provoz;
- jednostranná opatření států jsou nepřijatelná;

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 61 ze dne 14.3.2003, s. 174.

- bezpečnostní opatření musejí být srozumitelná a přijatelná;
- vzhledem k mezinárodní povaze dopravy, způsob uplatnění bezpečnostních opatření by měl být stejný, proporcí a nediskriminující a nesmí narušovat nejvýkonnější obchodní výměny. Pokud k narušení dojde, musí být co nejmenší.

Je nezbytné, aby cílové skupiny byly ještě před přijetím bezpečnostního opatření přesvědčeny o jeho nezbytnosti. Žádné bezpečnostní opatření by nemělo být uplatněno, aniž by cílová skupina byla informována. Výbor žádá naléhavě, aby tato informace byla včas sdělena.

3.12 Pokud jde o sektor soukromé dopravy, Výbor doporučuje bez ohledu na druh dopravy, aby odpovědný pracovník podniku přijal odpovídající bezpečnostní opatření pro zaměstnance, dopravní prostředky i infrastrukturu.

3.13 Výbor konstatuje, že orgány veřejné moci a pozemní doprava si stále více uvědomují nutnost začlenění bezpečnostních opatření do každodenní činnosti. Zatím se však nedá mluvit o sladěném postupu. Po prozkoumání jednotlivých druhů dopravy lze říci, že nejvíce práce bylo vykonáno v sektoru námořní a letecké dopravy, z důvodu jejich mezinárodní povahy. Zatímco v sektoru veřejné dopravy nastala doba větší ostražitosti, iniciativy v nákladní dopravě se obvykle omezily na opatření specifické pro tento druh dopravy. Opatření týkající se celého logistického řetězce doposud nebyla přijata i když místa překládky z jednoho druhu dopravy na druhý jsou nejzranitelnějším článkem. Výbor vyzývá orgány veřejné moci k ustavení kontrolního orgánu na vnitrostátní úrovni pro celý logistický řetězec.

4. Náklady bezpečnostních opatření

4.1 Nutnost posílení bezpečnosti cestujících, zaměstnanců, dopravních prostředků a nakládky je vzhledem k nárůstu kriminálních a teroristických činností zcela evidentní. Méně zřejmá je naopak odpověď na otázku, kdo má hradit náklady spojené s bezpečnostními opatřeními, které jsou, jak je všeobecně známo, značně vysoké. Například náklady na přepravu jednoho kontejneru jsou odhadovány na 30-40 USD.

4.2 Než budeme moci jasně stanovit, kdo má hradit náklady, je nutné prostudovat jednotlivé kategorie nákladů. Soupis jednotlivých nákladů:

- a) náklady na vypracování nařízení a kontrolu jeho plnění;

- b) náklady na zjištění a rozbor stupně nebezpečnosti a výdaje na pomoc nečlenským zemím EU dosáhnout stejné úrovně bezpečnosti, jako v členských státech;

- c) náklady investičního typu, vzniklé například výběrem a školením zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a nákupu materiálu potřebného pro zajištění bezpečnosti;

- d) běžné výdaje na bezpečnost, jako například náklady na zaměstnance, výdaje na údržbu zařízení, náklady na informace v oblasti bezpečnosti, náklady na pojištění, náklady na opatření veřejného pořádku s cílem dosáhnout přijatelné míry dodržování legislativy.

Dále je třeba brát v úvahu náklady spojené s opatřeními přijatými před nebo následně po mimořádné události, jakou je příklad teroristický útok. Bude třeba najít vhodné řešení. Výbor se domnívá, že tyto náklady mají v prvním období nést orgány veřejné moci.

4.3 Na otázku, kdo nebo která instituce má v první fázi nést náklady, zdá se logické, pokud jde o první dvě kategorie, aby to byly vnitrostátní nebo místní orgány, zatímco u dvou následujících by to měly být spíše podniky.

4.4 Z ekonomického hlediska by náklady měly být nakonec hrazeny prostřednictvím těch činností, které je generují, aby se mohly promítnout do cen (například jízdenka v případě veřejné dopravy nebo tarif v sektoru nákladní dopravy). Ceny zboží a služeb musí totiž pokrýt co nejvíce mezní sociální náklady, včetně nákladů spojených s bezpečností. Bezpečnostní opatření mohou mít ovšem natolik obecnou povahu, že náklady musí nést celé společenství.

4.5 Kdybychom tuto inflexi vzali v úvahu, znamenalo by to, že náklady vynaložené na bezpečnost budou nakonec hrazeny spotřebitelem, který je uhradí zaplacením vyšší ceny za konečný produkt nebo občany, kteří je uhradí formou veřejných výdajů, které hradí daňový poplatník v případě, že orgány veřejné moci financují bezpečnostní opatření obecného zájmu.

4.6 Výbor se domnívá, že pojišťovací společnosti mají druhořadou úlohu. Pokud podmínky pojišťovacích smluv nepočítají s vyloučením pro teroristické útoky, eventuelní dávky budou vždy placeny pojištěncem formou zvýšeného pojistného. Existuje samozřejmě příčinný vztah mezi stupněm bezpečnosti a vyšší pojistného. Čím vyšší úroveň budou mít opatření, tím nižší bude výše pojistného.

4.7 Vzhledem ke svým úkolům a pravomocím může Evropská unie mít pouze koordinační a kontrolní úlohu. Může ovšem financovat informační a komunikační kampaně. V rámci 6. rámcového programu byla na bezpečnost vyčleněna částka 3,5 milionů EUR.

5. Shrnutí a doporučení

5.1 Výbor konstatuje, že teroristické útoky posledních let vyvolaly zvýšený zájem o bezpečnostní problematiku na všech úrovních.

5.2 Nutná opatření byla přijata zejména v sektorech námořní a letecké dopravy a stala se součástí mezinárodních pravidel. Kontrolou jejich provádění byla pověřena EU.

5.3 Pokud jde o bezpečnost pozemních druhů dopravy, Výbor zastává názor, že musejí být přijata nezbytná ustanovení, zejména z důvodu vysokého stupně vzájemné závislosti mezi jednotlivými druhy dopravy a zranitelnosti míst skladování a překládání nákladu z jednoho druhu dopravy na jiný. Je nutné co nejdříve přijmout koordinovaný postup, poněvadž nejslabší článek určuje pevnost celého řetězce.

5.4 Výbor upozorňuje na skutečnost, že mnoho jazyků Evropské unie nerozlišuje mezi pojmy zabezpečení a bezpečnost. Tento nedostatek může být příčinou záměny. Výbor doporučuje užívat jednoznačnou terminologii.

5.5 Výbor zastává názor, že za přijetí bezpečnostních opatření odpovídají členské státy. Jejich úkolem je stanovit rámec minimálních norem, které mají jednotlivé druhy dopravy dodržovat, aby mohly stanovit práh nutných opatření. Orgány veřejné moci by měly vytvořit speciální instituci pověřenou zajištěním provádění těchto opatření.

5.6 Výbor se domnívá, že Evropská unie plní úlohu koordinátora opatření na úrovni Společenství a mezinárodní úrovni, zatímco úloha vnitrostátních a místních orgánů spočívá spíše v přijetí konkrétních ustanovení, v kontrole jejich uplatnění, v šíření informací o terorismu a kriminalitě na všech úrovních. Vnitrostátní a místní orgány musejí kromě jiného dbát o posílení spolupráce mezi jednotlivými druhy dopravy.

Konečně, Výbor se domnívá, že dalším jeho úkolem je ochrana fyzické infrastruktury.

5.7 Uživatelé jednotlivých druhů dopravy hrají hlavní úlohu v bezpečnosti. Cestující a zákazníci musí být prostřednictvím informačních kampaní povzbuzeni k přijetí ostražitého a aktivního postoje a zaměstnanci jednotlivých druhů pozemní dopravy musí absolvovat specifické školení zaměřené na jejich úlohu v oblasti bezpečnosti. Výbor se domnívá, že úloha podnikového managementu spočívá zejména v začlenění problematiky bezpečnosti do podnikové filosofie a kultury a v nabídce možností školení v této problematice a zároveň musí dbát na to, aby vzdělání v oblasti řízení obsahovalo „krizové řízení“.

5.8 Výbor má pocit, že situace v jednotlivých druzích pozemní dopravy je dosti rozdílná. Orgány veřejné moci a jednotlivé druhy dopravy si více uvědomují naléhavost začlenění bezpečnostních opatření do běžné denní činnosti. Bohužel musíme konstatovat, že se prozatím nedá mluvit o soudržnosti. Situace v sektoru veřejné dopravy je lepší než v sektoru nákladní dopravy. Přijaté iniciativy v nákladní dopravě jsou omezeny na druh dopravy jako takový. Výbor doporučuje orgánům veřejné moci, aby určily příslušnou instituci, která bude zodpovědná za celý řetězec.

5.9 Pokud jde o sektor soukromé dopravy, Výbor doporučuje bez ohledu na druh dopravy, aby řídicí podnikový management přijal nezbytná bezpečnostní opatření k ochraně dopravních prostředků a infrastruktury.

5.10 Výbor se domnívá, že náklady na bezpečnost se musí promítnout do ceny finálního produktu, aby byly hrazeny spotřebitelem a nakonec občanem prostřednictvím státního rozpočtu, ve formě daně, v případě, že opatření jsou přijata veřejnými samosprávnými orgány.

5.11 Výbor je tohoto názoru, že pojišťovací společnosti mají druhořadou úlohu. Eventuální služby musí být hrazeny pojištěnci formou zvýšeného pojistného. Pojistné musí být tím nižší, čím vyšší je úroveň bezpečnostních opatření. Je třeba dbát na to, aby výše pojistného odrážela tržní rizika.

5.12 Evropská unie, jako kapitálový účastník, financuje výzkumné a informační programy zaměřené na tuto oblast.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví finanční opatření Společenství pro provádění rybářské politiky a pro oblast mořského práva

KOM(2005) 117 v konečném znění – 2005/0045 (CNS)

(2006/C 65/07)

Dne 19. května 2005 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 9. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan SARRÓ IPARRA-GUIRRE.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 122 hlasy pro, žádnými hlasy proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Evropská komise vyzvala EHSV k vypracování stanoviska k návrhu nařízení Rady, které vytváří rámec finančních zásahů nutných pro provádění společné rybářské politiky (SRP), tento je dotován 2 583 miliony eur a doplňuje návrh nařízení Rady o Evropském rybářském fondu⁽¹⁾ (EFF) s rozpočtem 4 963 milionů eur.

1.2 Jedním z cílů SRP je zefektivnění finančního zásahu. Cílem návrhu nařízení je přispět ke zlepšení podmínek při provádění finančních zásahů v konkrétních oblastech a stanovení specifických cílů pro každou z nich.

1.3 V současnosti by Výbor rád vyjádřil své hluboké znepokojení nad chybějícím rozhodnutím ohledně schválení rozpočtu na období 2007-2013. EHSV je názoru, že EU se nachází v těžké situaci, pro jejíž vyřešení je třeba vynaložit nejvyšší politické úsilí. Financování SRP by se nemohlo uskutečnit, pokud nebude dodržen rozpočet pro tento návrh nařízení a pro Evropský rybářský fond. Výbor vyzývá Radu, aby přijala taková politická rozhodnutí, která nezabrání financování SRP, tedy aby bylo zaručeno udržitelné využívání živých rybných zdrojů a akvakultury, které umožní trvale udržitelné podmínky v oblasti hospodářské, životního prostředí a sociální. V tomto smyslu EHSV také lituje, že Rada dodnes nerozhodla o návrhu nařízení o Evropském rybářském fondu.

1.4 Návrh nařízení uvádí čtyři oblasti, ve kterých budou prováděna finanční opatření Společenství:

- kontrola a prosazování pravidel SRP;
- opatření pro zachování zdrojů, shromažďování údajů a zlepšení vědeckého poradenství týkající se udržitelného řízení rybolovných zdrojů tak, jak to předpokládá SRP;
- řízení SRP;
- mezinárodní vztahy v oblasti SRP a mořského práva.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 267, 27.10.2005.

1.5 Výbor považuje tento návrh nařízení za důležitý a souhlasí s navrhovanými oblastmi působení.

2. Finanční opatření Společenství v každé ze čtyř oblastí působnosti

2.1 Kontrola a prosazování pravidel SRP

2.1.1 Finanční opatření, která budou uplatňována v oblasti kontroly a provádění pravidel SRP, budou přispívat ke zlepšování kontroly rybolovných činností prováděných členskými státy a hodnocení a kontroly prováděné útvary Komise. Pro finanční opatření Společenství jsou způsobilé výdaje členských států, které souvisejí s novými kontrolními technologiemi, odborným vzděláváním, prováděním pilotních inspekcí a programů pro pozorovatele, s audity a s informačními semináři.

2.1.2 Financovány budou také výdaje Komise týkající se správních ujednání se Společným výzkumným střediskem, provozní výdaje týkající se inspekce prováděné Komisí a výdaje Agentury Společenství pro kontrolu rybolovu.

2.1.3 Výbor souhlasí s opatřeními navrhovanými v oblasti kontroly a prosazování pravidel.

2.2 Opatření pro zachování zdrojů, shromažďování údajů a zlepšení vědeckého poradenství týkající se udržitelného řízení rybolovných zdrojů tak, jak to předpokládá SRP

2.2.1 Návrh nařízení pojednává v druhé oblasti působení finanční pomoc členským státům s cílem posouzení stavu zdrojů, úrovně rybolovu a dopadu, který mají různé druhy rybolovu na zdroje a mořský ekosystém, výkonu odvětví rybolovu ve vodách Společenství a mimo ně, aby členské státy zřídily víceleté agregované soubory vědeckých údajů, které začleňují biologické, technické, environmentální a hospodářské informace.

2.2.2 Tyto informace budou získávány shromažďováním základních údajů členskými státy a dodatečných údajů Komisí.

2.2.3 S ohledem na to, že řízení rybolovu závisí na dostupnosti údajů týkajících se biologického stavu rybích populací a dopadu činnosti rybářského loďstva, EHSV souhlasí s navrženými finančními opatřeními v souvislosti se shromažďováním základních údajů ze strany členských států. Zároveň souhlasí s financováním shromažďování dodatečných údajů Komisí, s tím, že tyto slouží k optimalizaci a standardizaci shromažďování základních údajů členských států. Výbor se ovšem domnívá, že pro zlepšení řízení rybolovu by mělo být možné financovat – prostřednictvím členských států – výdaje vzniklé v odvětví rybolovu Společenství na provádění studií nutných k vyhodnocení dopadu rybolovných činností na životní prostředí a k vyhodnocení sociálně ekonomické situace v daném odvětví.

2.2.4 Výsledkem reformy SRP byly nové požadavky na vědecké poradenství, zejména ohledně přijetí systému zohledňujícího ekosystém a řízení smíšených lovišť. Výbor proto souhlasí s výdaji, které jsou způsobilé pro finanční opatření Společenství v oblasti vědeckého poradenství.

2.2.5 EHSV nicméně opakuje, jak již požadoval ve stanovisku k Evropskému rybářskému fondu^(?), aby se finanční pomoc týkala také vědeckého poradenství v odvětví rybolovu. Ekonomické úsilí v této oblasti je zásadní pro splnění pravidel SRP.

2.3 Řízení SRP

2.3.1 Finanční opatření v souvislosti s třetí oblastí působení se zaměřují na zapojení zúčastněných subjektů na všech stupních SRP a na jejich informovanost o cílech SRP a opatřeních, která s nimi souvisejí. Řízení této finanční pomoci bude provádět Poradní výbor pro rybolov a akvakulturu a regionální poradní sbory, Evropská komise bude organizovat informační a vzdělávací semináře.

2.3.2 Výbor souhlasí s těmito opatřeními a je toho názoru, že Komise by měla zvážit prodloužení období financování provozních nákladů těchto regionálních poradních sborů, jak je zmiňováno v bodě 5.3 „Finančního zákonodárského prohlášení“ připojeného k návrhu nařízení.

2.4 Mezinárodní vztahy v oblasti SRP a mořského práva

2.4.1 V oblasti mezinárodních vztahů se finanční opatření budou vztahovat na výdaje plynoucí z dohod o rybolovu a dohod o partnerství v odvětví rybolovu, jako i na účast

Evropského společenství v mezinárodních organizacích. EHSV je toho názoru, že v oblasti specifických cílů v rámci mezinárodních vztahů patří mezi nejdůležitější dlouhodobě zachovat a udržitelně využívat rybolovných zdrojů ve vodách třetích zemí a v mezinárodních vodách a zachovat zaměstnanost v oblastech závislých na rybolovu.

2.4.2 Výbor považuje pro politiky Společenství za zásadní, aby Evropská unie byla zastoupena ve všech mezinárodních organizacích souvisejících s činností rybářského loďstva a s mořským právem, neboť budoucnost mezinárodních rybolovných zdrojů záleží na zodpovědném řízení mezinárodních organizací. Proto EHSV souhlasí s navrženými finančními opatřeními Společenství v oblasti mezinárodních vztahů.

2.4.3 EHSV je toho názoru, že by z navrhovaných finančních opatření měla být na žádost členských států nebo Komise financována přítomnost zástupců odvětví rybolovu na schůzích mezinárodních organizací.

2.5 Technická pomoc

2.5.1 EHSV souhlasí s finančními opatřeními Společenství vynaloženými na výdaje spojené s přípravnými, návaznými, monitorovacími, auditními a hodnotícími činnostmi nezbytnými k dosažení cílů tohoto návrhu nařízení.

3. Sazby spolufinancování, finanční postupy, přidělování finančních prostředků a kontrola a hodnocení

3.1 Návrh nařízení stanovuje pro jednotlivé členské státy sazbu spolufinancování finančních opatření různých výdajů v každé oblasti působení. EHSV nemá žádné námitky k navrhovaným sazbám.

3.2 Návrh nařízení zakazuje akumulace podpory Společenství a stanovuje, že akce financované na základě tohoto nařízení neobdrží pomoc z jiných finančních nástrojů Společenství. Výbor je názoru, že finanční nástroje jiných politik Společenství, jako jsou politiky rozvoje, výzkumu, zahraničního obchodu a životního prostředí, by měly také přispět na akce v oblasti mezinárodních vztahů navržených v tomto návrhu nařízení. Sama Evropská komise jasně konstatuje ve „Sdělení o integrovaném rámci pro uzavírání dohod o přidružení v oblasti rybolovu s třetími zeměmi“, že hlavním cílem Evropské unie je podpora udržitelného rybolovu pomocí SRP jako i podpora cílů dalších politik Společenství jako je evropská rozvojová politika, politika výzkumu, zahraničního obchodu a životního prostředí.

(?) Stejně jako pozn. 1, bod 3.5.3.6.

3.3 Návrh nařízení definuje finanční postupy v každé oblasti působení. Podrobně definuje, jak a kdy mají být předloženy Komisi žádosti členských států o finanční opatření Společenství jako i rozhodnutí Komise o těchto žádostech, které stanoví celkovou částku, výši finančního příspěvku členského státu a jakékoli podmínky pro finanční příspěvek. Vzhledem k tomu, že nařízení plánuje také ochranu finančních zájmů Společenství prostřednictvím používání preventivních opatření proti podvodům, korupci a jakýmkoli jiným nezákonným činnostem jako i kontroly a audity poskytnuté finanční pomoci, Výbor považuje systém financování a kontroly navrhovaný v nařízení za přiměřený.

4. Závěry

4.1 EHSV souhlasí s návrhem nařízení Rady, kterým se stanoví finanční opatření Společenství pro provádění rybářské politiky a pro oblast mořského práva, a žádá Komisi, aby měla na zřeteli následující připomínky:

4.2 EHSV považuje tento návrh nařízení, kterým se stanoví finanční opatření Společenství pro provádění SRP a oblast mořského práva, za nutný doplněk návrhu nařízení Rady k Evropskému rybářskému fondu (EFF).

4.3 Výbor hluboce lituje, že až do nynějška, kdy je zpracováno toto stanovisko, nebylo rozhodnuto o přijetí rozpočtu pro období 2007-2013, období, ve kterém mají být plně uplatněna finanční opatření navrhovaná v tomto stanovisku, jako i toho, že Rada nerozhodla o návrhu nařízení o Evropském rybářském fondu.

4.4 EHSV žádá Komisi o dohled, aby případné změny v rozpočtu v rámci finančního výhledu neovlivnily procentuálně rozpočet SRP, neboť by cíle vytyčené reformou SRP nebyly dosažitelné.

4.5 Navrhované oblasti působení jsou nutné a dostatečně obsáhlé, neboť návrh nařízení přiděluje členským státům a Komisi dostatečné prostředky pro zefektivnění finančního zásahu SRP.

4.6 EHSV by s ohledem na Komisi rád podpořil zásadní význam, který v rámci navrhovaných oblastí působení má vědecké poradenství. Udržitelné využívání rybolovných zdrojů

a s tím související úspěšnost SRP záleží na vědeckých znalostech, jejich hloubce, pravdivosti a aktuálnosti o stavu různých druhů rybolovných ryb. Vysoké úsilí, které vyvíjejí rybolovné úřady na úrovni Společenství a členských států, jako i odvětví samo zavazují k tomu, aby Evropská unie měla co možná nejlepší vědecké poradenství o svých vlastních zdrojích a zdrojích mezinárodních vod.

4.7 Výbor se domnívá, že ve snaze zlepšit vědecké poradenství by mělo být možné financovat – prostřednictvím členských států – výdaje vzniklé v odvětví rybolovu Společenství na provádění studií nutných k vyhodnocení dopadu rybolovných činností na životní prostředí a k vyhodnocení sociální a ekonomické situace v daném odvětví. Dále si myslí, že finanční podpora by měla pokrývat také vědecké poradenství v odvětví rybolovu.

4.8 Výbor souhlasí s navrhovanými finančními opatřeními v oblasti řízení SRP, neboť pomohou podpořit zapojení zúčastněných subjektů na všech stupních SRP a jejich informovanost o cílech SRP a opatřeních, která s nimi souvisejí.

4.9 Co se týče regionálních poradních sborů, je Výbor toho názoru, že by mělo být prodlouženo období financování jejich provozních nákladů.

4.10 Přítomnost Evropské unie v mezinárodních organizacích, které souvisejí s činností rybářského loďstva a mořským právem, je podle EHSV velmi důležitá, a proto souhlasí s navrhovanou finanční pomocí pro tyto plány i pro rybářské dohody, včetně dohod o spolupráci v odvětví rybolovu s třetími zeměmi, neboť tyto dohody jsou zásadní pro zachování a udržitelné využívání rybolovných zdrojů ve vodách třetích zemí a ve vodách mezinárodních a rovněž pro zachování zaměstnanosti v oblastech závislých na rybolovu.

4.11 EHSV je nicméně názoru, že by z navrhovaných finančních opatření měla být na žádost členských států nebo Komise financována přítomnost zástupců odvětví rybolovu na schůzích mezinárodních organizací.

4.12 Výbor je názoru, že finanční nástroje jiných politik Společenství, jako jsou politiky rozvoje, výzkumu, zahraničního obchodu a životního prostředí, by měly také přispět na akce v oblasti mezinárodních vztahů SRP.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zlepšení mechanismu civilní ochrany Společenství

KOM(2005) 137 v konečném znění

(2006/C 65/08)

Dne 3. června 2005, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, se Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 9. listopadu 2005. Zpravodajkou byla paní SÁNCHEZ MIGUEL.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor 133 hlasy pro a 1 proti následující stanovisko.

1. Úvod

1.1 Čím dál častěji dochází na území EU a obecně po celém světě ke katastrofám; zčásti se jedná o katastrofy způsobené přírodními jevy: záplavy, zemětřesení, požáry, extrémní sucha, hurikány atd., zčásti o teroristické činy, které šíří hrůzu v řadách nevinného obyvatelstva. Můžeme konstatovat, že v obou případech je více či méně jejich příčinou lidská činnost, ačkoli co do úmyslnosti je nelze srovnávat. EU se zavázala k prevenci v souvislosti se změnou podnebí, a to nejen na základě Kyótského protokolu, nýbrž prostřednictvím četných opatření, jejichž účelem je chránit zemi, vodu a vzduch. Jedná se o závazek s preventivními účinky, který může vést k zachování a obnově stavu naší půdy, našich moří a atmosféry a současně přispět k tomu, aby se rozšířil po celém světě. Ostatně snaha čelit teroristickým činům⁽¹⁾ vedla ke vzniku mnoha koordinačních nástrojů, jak na úrovni policie, tak na úrovni soudů, jež umožnily zlepšit vztahy spolupráce mezi členskými státy.

1.2 Přesto musela EU vytvořit mechanismus Společenství pro poskytování pomoci, pokud na jejím území dojde ke katastrofě jakéhokoli typu. Tímto systémem je systém civilní ochrany, který podporuje a usnadňuje mobilizaci životně důležité pomoci na pokrytí okamžitých potřeb v oblastech zasažených katastrofami, a to i mimo území Společenství. Toto sdělení si klade za cíl zlepšit mechanismus civilní ochrany vytvořený v roce 2001⁽²⁾ a doplnit akční program na podporu civilní ochrany⁽³⁾ prostřednictvím Návrhu nařízení Rady, kterým se vytváří nástroj pro rychlou reakci a připravenost na mimořádně vážné události⁽⁴⁾.

(1) Dne 6. dubna 2005 Komise představila – KOM(2005) 124 v konečném znění – následující nástroje: Sdělení, kterým se stanoví rámcový program „Bezpečnost a ochrana svobod“ pro období 2007–2013; Rozhodnutí Rady, kterým se stanoví specifický program „Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků“ na roky 2007–2013; Rozhodnutí Rady – Obecný program „Bezpečnost a ochrana svobod“ (SEK(2005) 436).

(2) Rozhodnutí Rady č. 2001/792/ES, Euratom.

(3) Rozhodnutí Rady č. 1999/847/ES z 9. prosince 1999.

(4) KOM(2005)113 v konečném znění / 2005/0052 (CNS) z 6. dubna 2005.

1.3 Je vhodné připomenout potřebu definovat, co se míní civilní ochranou, jež je mnohdy zaměňována s humanitární pomocí. Komise zřetelně odlišuje, co je náplní každé z nich, přestože smyslem obou je „záchrana životů a zmírnění následků katastrofy během prvních dnů“. Kvůli tomu vyjmenovává rozdíly mezi nimi a na prvním místě uvádí, že civilní ochrana může zmírnit důsledky katastrofy i pro životní prostředí, a ne jen pro obyvatelstvo; dále se zmiňuje, že její účast a vybavení je hrazeno z prostředků členských států, nikoli humanitárních a nevládních organizací, a může působit jak na území EU, tak mimo ně, avšak pokud působí ve třetích zemích, její postupy jsou odlišné.⁽⁵⁾

1.4 Na území Společenství funguje mechanismus zvláštním způsobem, spouští se pouze na požádání členského státu, v němž dojde ke katastrofě. Nicméně je třeba poznamenat, že může působit na mezinárodní úrovni, v koordinaci s dalšími mezinárodními organizacemi, zvláště s Úřadem OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA), s nímž zavedl některé operativní postupy, a za podpory Červeného kříže a nevládních organizací, jež působí v místě.

1.5 Způsob, jakým se zachovala EU při mimořádných událostech, k nimž došlo v poslední době a jež bohužel neberou konce, přivedl Radu pro obecné záležitosti a vnější vztahy na mimořádném zasedání 7. ledna 2005 k návrhu vylepšit mechanismus Společenství a vytvořit prostředky pro rychlou pomoc. Krátce nato, 13. ledna, přijal Evropský parlament „Prohlášení k nedávnému neštěstí způsobenému tsunami v Indickém oceánu“, v němž vyzývá k vypracování opatření ohledně personálních i materiálních záloh a výcviku, která by platila v případě jakékoli katastrofy.

(5) Rozhodnutí č. 2001/792/ES, článek 6.

1.6 Právní rámec, jímž se v současnosti řídí působení v oblasti civilní ochrany, je tvořen dvěma zmíněnými nástroji: mechanismem civilní ochrany Společenství a akčním programem civilní ochrany; předmětem tohoto sdělení je právě první z nich. Operačním jádrem mechanismu je Monitorovací a informační středisko (MIC), jež sídlí v Evropské komisi a funguje 24 hodin denně. Má k dispozici databázi služeb civilní ochrany každého státu i údaje pocházející z vojenských databází.

2. Obsah návrhu Komise

2.1 **Zdokonalení mechanismu civilní ochrany Společenství.** Poslední události jasně ukázaly, že je nezbytné zdokonalit mechanismus civilní ochrany, zlepšit koordinaci mezi členskými státy a rovněž s dalšími organizacemi, které při takových událostech zasahují. Sdělení předkládá čtyři návrhy, jak situaci zlepšit:

2.1.1 **Posílit připravenost** prostřednictvím odborného výcviku jednotek a uskutečňováním modelových cvičení, na prvním místě je ovšem třeba vyhodnotit již existující zdroje; zavést modulární přístup, který by počítal s moduly rychlého nasazení, a uskutečnit výcvik a společná cvičení určená ke zvýšení interoperability a posílení společné zásahové politiky.

2.1.2 **Analýza a hodnocení potřeb** prostřednictvím systému včasného varování, který by využíval prostředky MIC a soustřeďoval veškeré informace a jež by usnadnil koordinaci s dalšími organizacemi, které poskytují pomoc, zejména s OSN. Posílení vyhodnocení potřeb přímo na místě neštěstí umožňuje poznat zvláštní potřeby každého případu pro to, aby byl zásah účinnější. Navrhuje se zvýšit stav personálu MIC a přezkoumat hodnotící metodiky a normy.

2.1.3 **Zlepšení koordinace** je jedno z nejdůležitějších zlepšení. Jde o zlepšení koordinace příspěvků jednotlivých států, jež by umožnilo koordinovat evropskou asistenční pomoc a zlepšilo komplementaritu a koordinaci s OSN a jinými organizacemi, které poskytují humanitární pomoc, či s vojenskými složkami. Tato koordinace by měla posílit operační plánovací schopnost na místě a měly by se do ní zahrnout i různé služby Komise.

2.1.4 **Zlepšení pomoci občanům.** Jak ukázala zkušenost s řešením kritické situace spojené s tsunami, ochrana evropských občanů je možná díky spolupráci mezi civilní ochranou a konzulárními orgány dotčených zemí a prostřednictvím posílení spolupráce mezi zeměmi postiženými katastrofou a členskými státy.

2.2 Tato opatření navržená Komisí, určená ke zlepšení situace, musí být provázena navýšením zdrojů, jež má k dispozici civilní ochrana. Rada proto vyzvala k předložení návrhů, jak současně zdroje posílit. V akčním plánu EU z 31. ledna 2005 již byly zmíněny důležité otázky, na něž je třeba se soustředit.

2.2.1 Především se navrhuje **shromáždit zdroje civilní ochrany** tak, aby v případě nedostatečného pokrytí situace pomocí vnitrostátních zdrojů a kompetencí bylo možné k dosažení větší účinnosti zásahu přijmout kroky na evropské úrovni.

2.2.2 Posílení vyhodnocovací schopnosti MIC předpokládá jeho **proaktivnější přístup**, zvláště pokud jde o informování třetích zemí. Je tedy důležité udržovat flexibilní vztahy, které by umožnily pružně využít zdrojů určených k zásahu na základě žádosti postižené země.

2.2.3 **Pohotovostní moduly** mají důležitou roli během zásahů při velkých neštěstích a při každé žádosti o pomoc ze strany členského státu či třetí země. Proto je důležité zavést systém navržený v tomto sdělení, aby bylo možné počítat se základními pohotovostními moduly neustále připravenými k zásahu na území EU či třetích zemí.

2.2.4 **Posílení logistické základny** a zdrojů, aby MIC mohl jednat rychle a efektivně. Náklady zásahových jednotek za pronájem vybavení budou financovány z evropských zdrojů⁽⁶⁾, avšak bude třeba věnovat se součinnosti s OSN v této otázce pro případy, kdy se zásah provádí ve třetích zemích.

2.2.5 **Mezinárodní koordinace** je jedním z klíčových bodů pro okamžitou reakci na neštěstí. Mechanismus Společenství má k dispozici zdroje, jež v koordinaci se zdroji ostatních organizací mohou reagovat účinněji. Je třeba myslet jak na složky OSN, tak na nejrůznější humanitární organizace.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá obsah návrhu na zlepšení mechanismu civilní ochrany Společenství vzhledem k důležitosti posílit a vylepšit všechny prostředky, s nimiž se počítá pro zásah v případě katastrofy uvnitř i vně území EU. Zkušenosti získané během posledních let ukazují, že fungování civilní ochrany na úrovni Společenství lze v mnoha bodech zlepšit; v tomto směru cítíme, že je nejprve třeba přijít s připomínkami, aby byla navrhovaná opatření na zlepšení mechanismu Společenství účinná.

⁽⁶⁾ Již citovaný návrh nařízení Rady z 6.4.2005.

3.2 Nejprve je nezbytné posílit schopnost EU reagovat na různých úrovních prostřednictvím národních systémů civilní ochrany:

3.2.1 Oblastní informační a komunikační systémy

3.2.1.1 Bylo by vhodné posílit Systém CECIS⁽⁷⁾ tak, že by přešel na systém založený na satelitních spojeních schopných přenosu obrazu, zvuku a dat, propojený prostřednictvím MIC⁽⁸⁾ se základnami a odbornými středisky, aby měl k dispozici data, experty i modely (například předvídatelných následků) odpovídající okolnostem dané pohotovosti. Například Evropská vesmírná agentura a Společné výzkumné středisko mohou poskytovat kartografické údaje o třetích zemích a odhad škod či aktualizované kartografické údaje týkající se situace po neštěstí (například zemětřesení či povodni), jež může učinit infrastrukturní síť nepoužitelnou pro doručení pomoci. Zmíněná síť by byla založená na kontaktních místech v každém členském státě, jež by mohla přispět svým dílem k řešení situace.

3.2.1.2 Proud informací mezi jednotlivými asistenčními jednotkami EU a MIC musí být plynulý, bezpečný a nerušený:

- spojení s oblastmi zasaženými katastrofou je obvykle zcela nedostačující, jednak kvůli zničení infrastruktury (běžné i bezdrátové sítě), jednak kvůli zahlcení sítí;
- na druhé straně nelze vyloučit vládní zásahy, jež by se snažily kontrolovat informace unikající ze zasaženého území za hranice státu, podobně jako se kontroluje pohyb asistenčních jednotek.

3.2.1.3 Řešení, které se zcela jasně nabízí, je použít satelitní spojení. Zkušenosti ukázaly, že:

- je dostatečně nezávislé na zdevastovaném okolí (k vysílání stačí kufřík a dostatečný samostatný zdroj elektrické energie);
- je spolehlivé, pokud jde o případnou kontrolu informací a jejich sledování třetí stranou.

3.2.1.4 Avšak taktéž má omezenou přenosovou kapacitu dat a v určitých případech je zahlceno jinými potřebami či uživateli (mimo jiné sdělovacími prostředky). Proto je vhodné trvale vyhradit jistá frekvenční pásma satelitního přenosu, aby bylo možné dostatečně zajistit spojení zasažené oblasti či oblastí s MIC a současně mezi jednotlivými oblastmi, kde dochází k zásahu.

3.2.1.5 Pokud jde o pokrytí, mohlo by se uvažovat o nevelké geografické ploše (EU a přilehlé oblasti), ovšem ve skutečnosti by bylo třeba celosvětového pokrytí. Příklad nedávné tsunami jasně ukazuje, že toto řešení je nedostatečné; bylo by třeba pokrýt nejen spojení s MIC, ale i mezi tak vzdálenými zásahovými

oblastmi, jako jsou Maledivy, Srí Lanka, Thajsko a Indonésie.

3.2.1.6 Pro účinnost spojení je tedy nezbytné, aby si EU vybuodovala satelitní systém, který by k tomu byl (výhradně) určen a byl bezpečný (neproniknutelný), spolehlivý a měl globální dosah. Tento systém bude muset zvládat přenos zvuku, dat (faxy, zprávy, ale i snímky s vysokým rozlišením) a videokonferencí.

3.2.1.7 Společné výzkumné středisko, Evropská vesmírná agentura a Komise (generální ředitelství pro informační společnost) mají dostatečnou kapacitu k tomu, aby vyhověly potřebám vyjádřeným správním výborem pro akční plán a potřebám mechanismu, který závisí na generálním ředitelství pověřeným civilní ochranou (generální ředitelství pro životní prostředí).

3.2.2 Nezbytnost minimálních zásahových prostředků

3.2.2.1 Během zásahů asistenčních jednotek:

- zásahové jednotky jsou členskými státy vybaveny prostředky, které jim zajišťují soběstačnost, a komunikačními systémy vhodnými pro danou oblast;

— tyto jednotky jsou koordinovány koordinátorem Evropské unie, který má mimo jiné za úkol: koordinaci jednotek vyslaných členskými zeměmi, zprostředkovávání kontaktu s úřady postižené země, koordinaci s Úřadem OSN pro humanitární záležitosti atd.;

— dosud Unie neposkytovala koordinátorovi prostředky; pouze jistý druh komunikačních prostředků. EU bude muset zajistit odpovídající prostředky a vybavení, aby koordinátorovi a jeho týmu usnadnila jeho úkol, od komunikačních technologií po stany, jednak proto, aby se usnadnila koordinace s dalšími jednotkami a úřady postižené země, jednak proto, aby byl zajištěn výkon práce koordinátora, která často probíhá v náročných podmínkách;

— zmíněné vybavení, které by mělo nést jasně viditelné symboly EU, poslouží jakožto jednoznačný ukazatel přítomnosti EU a symbol její účasti po boku obyvatel postižené oblasti. Na území Unie to bude symbolem vnitrouzemní solidarity, mimo ně se tak upevní postavení EU na mezinárodní úrovni.

3.2.2.2 Pokud jde o pomoc členskými státy v naléhavých případech:

- v určitých případech členské státy nemohou poskytnout nezbytnou pomoc, buď proto, že ty státy, které mají nezbytné vybavení, je potřebují pro případ očekávané či vyhlášené pohotovosti, anebo protože se používá pouze ve zvláštních situacích, jež neopravňují k jeho získání;

(7) Komunikační systém mechanismu

(8) Monitorovací a informační středisko („Monitoring and Information Centre“)

- lesní požáry představují typický příklad prvního případu, kdy jsou státy vybavené vzdušnými prostředky ve stejné situaci ve stejném časovém období a vzhledem k hrozícímu nebezpečí na vlastním území je obvyčejně delikátní vyslat takové prostředky do zahraničí. Mezi středozezemními státy Unie vládne velká solidarita a ve velmi vážných situacích se takové prostředky posílají z jedné oblasti do druhé podle potřeby;
- velké záplavy, kdy je zapotřebí velké množství výkonných čerpadel, představují druhý případ, neboť zmíněná čerpadla obvykle tvoří součást vybavení zásahových jednotek ve většině zemí Unie;
- v dalších typech situací, které souvisejí s terorismem nového typu, se rovněž žádají prostředky a vybavení, které umožňují čelit jistým případům, jež nejsou z důvodu své výjimečnosti o nic méně vážné;
- na základě všeho, co zde bylo uvedeno, by Unie měla být schopná zajistit si prostředky a vybavení buď vlastní, nebo takové, jež prostřednictvím smluv umožní podpořit schopnost rychlé reakce členských států.

3.2.3 Centralizace operačních základů

3.2.3.1 Současné uspořádání mechanismu je založeno na poskytování určitých typů zásahových jednotek, prostředků a vyhodnocujících týmů na úrovni EU. Je to sice pokrok v porovnání s naprostým vakuem existujícím v dané oblasti dříve, ovšem neznamená to, že by situace již byla naprosto uspokojivá.

3.2.3.2 Sama geografická rozloha Unie a rozličná škála rizik, jimž je třeba čelit, vyzývají k úvaze – uvnitř vlastního mechanismu – o podpůrných strukturách na regionální úrovni, kam by byly přednostně umísťovány jisté typy vybavení a prostředků, které by tak byly rychleji k dispozici a byly by lépe uzpůsobeny specifičnosti rizik na regionální úrovni v rámci Unie.

3.2.3.3 Zmíněné prostředky by mohly být sezónní (případ letadel určených k boji s lesními požáry) či stálé.

3.2.3.4 Jinou možností zlepšení by mohlo být přerozdělení prostředků shromážděných sousedícími státy zemím postižené oblasti. Stejně by bylo možné uvažovat o tom, že by Unie podporovala hromadění prostředků sdílených středně velkými zeměmi nebo zeměmi, jež čelí společnému nebezpečí (záplavy v určitém povodí, zemětřesení atd.).

3.2.4 Vytvoření ústředního technického orgánu, který by byl v pohotovosti 24 h denně

3.2.4.1 Přestože MIC je v pohotovosti 24 hodin denně, v současnosti postrádá zdroje, ať už lidské či technické, stejně

jako pohotovostní centra většiny členských států. Komise se musí zavázat k tomu, že tuto situaci změní.

3.2.4.2 Ovšem současný pohled Komise se omezuje na přidělení jistých prostředků v závislosti na druhu pohotovosti, o jaký se jedná. Je vhodné položit si otázku, zda je to dostatečně ambiciózní vzhledem k tomu, co si žádá situace.

3.2.4.3 MIC není ze své definice v případě pohotovosti ani střediskem pro rozhodování, ani střediskem pro operativní koordinaci, to se nijak nezpochybňuje. Pokud však jde o pomoc při přijímání jistých rozhodnutí či plánování pomoci, je třeba vyhnout se improvizování a mít stanoven postup, který se navíc bude lišit podle okolností pohotovosti. V případě záplavy, sesuvu půdy, zemětřesení či sopečného výbuchu se nepostupuje stejně. Liší se i prostředky.

3.2.4.4 Proto je nezbytné, aby MIC měl kromě spolehlivějších údajů v případě pohotovosti, za kterýmžto účelem počítá Komise s kontakty se specializovanými organizacemi uvnitř i mimo Unie, předem sestavené plány pomoci, v nichž by se v závislosti na typu naléhavé situace a její závažnosti, zemí, kde nastala, atp. našla rychlá a účinná odpověď. Tady by se mělo bezpochyby počítat s pohotovostními jednotkami, jež jsou k dispozici v každé zemi.

3.2.4.5 Plán, jež je třeba vytvořit, by měl stanovit, zda by MIC kromě své monitorovací funkce mohl přijmout úlohu koordinátora mezinárodních organizací, organizací zaměřených na humanitární pomoc, a zejména dobrovolníků, kteří se hlásí při jakémkoli neštěstí. Koordinace je úloha, kterou musí zastávat organizace, jež disponují všemi informacemi a cennými prostředky k tomu, aby ji vykonávaly.

3.2.5 Výcvik asistenčních jednotek

3.2.5.1 Není pochyb o tom, že členskými státy předem vybrané asistenční jednotky vědí, jak jednat v případě pohotovosti. Současný výcvikový program má dobré výsledky, pokud jde o schopnost společného zásahu. Je třeba zvýšit počet kurzů a snažit se poskytovat je i v jiných jazycích než v angličtině, neboť si lze představit zásahy v oblastech kulturně blízkých jiným jazykům, jako například francouzštině či španělštině.

3.2.5.2 Jakmile budou sestaveny plány pro případnou asistenci, bude třeba s nimi seznámit asistenční jednotky, takže je bude třeba zahrnout do výcvikových programů.

3.2.5.3 Pro poskytování těchto nových kurzů by se mělo počítat s využitím nových metod dálkového studia.

4. Zvláštní připomínky k návrhu Komise

4.1 Návrh jde bezpochyby správným směrem, ale lze jej vylepšit, pokud si uvědomíme, že tento mechanismus je především nástrojem pro použití v rámci EU, a tedy v současnosti jedním z nástrojů (abychom netvrdili, že „nástrojem“ jediným) solidarity uvnitř EU.

4.2 Unie tedy nesmí šetřit prostředky, pokud chce zabezpečit co nejrychlejší a nejúčinnější reakci na různé typy případů nouze. Proto je zásadní, aby existovaly předem stanovené zásahové postupy či asistenční plány, které je třeba vyzkoušet v simulovaných situacích a pozměnit je na základě takto získaných zkušeností či zkušeností ze skutečných zásahů.

4.3 Tyto plány se musí opírat o spojení, aktualizované mapy a prostředky náležitě k tomu, aby se dosáhlo uspokojivé míry koordinace. Zmíněné prostředky musí pocházet z vlastních zdrojů Unie. Evropské zásahové plány budou představovat vzor na mezinárodní scéně, který ještě vylepší obraz a vliv Unie na mezinárodní úrovni.

4.4 Na druhé straně by se mělo dbát pokynů vyhodnocující skupiny a koordinátorů Unie, pokud jde o obnovu postižené oblasti a možné návrhy činností pro období po neštěstí.

4.5 EHSV je toho názoru, že veškerá činnost prováděná v rámci mechanismu Společenství musí být z rozpočtu dostatečně finančně zajištěna, aby se tak zabezpečil nejen dostatečný počet technických sil, ale i prostředků samých, které posílí evropský zásah a jeho viditelnost, především při neštěstích v zahraničí. V rámci vlastních prostředků je třeba obzvláště zdůraznit otázku dopravy, neboť existence vlastní flotily by umožnila rychlou reakci, jež minimalizuje následky katastrof.

4.6 Pokud se jedná o zásah v třetích zemích, je důležité, aby se zásahy mechanismu považovaly za nedílnou součást zahraniční politiky Unie a aby se jim přiznávala důležitost, již si zaslouží jako důkaz okamžité solidarity Evropské unie se zeměmi zasaženými neštěstím.

5. Závěry

5.1 EHSV podporuje obsah sdělení ke zlepšení mechanismu civilní ochrany Společenství. Avšak domnívá se, že je možné je v některých konkrétních otázkách vylepšit, a především se domnívá, že některé z našich připomínek jsou plodem hodnocení představitelů organizované občanské společnosti, zastoupených ve Výboru.

5.2 Ze všeho nejdříve by se měl zvolit vhodný právní nástroj, neboť je to nutné k tomu, aby se naplnění navrhovaných opatření stalo závazným. Domníváme se, že nařízení⁽⁹⁾ představuje takový vhodný harmonizační a přinucovací nástroj pro všechny členské státy EU.

5.3 Dále je třeba zdůraznit otázku rozpočtových prostředků určených pro mechanismus, které by měly pokrýt náklady spojené s náborem personálu a nákupem vlastních prostředků. Také by se navzdory tomu, že sdělení nekonkretizuje finanční pomoc určenou členskými státy, mělo v novém návrhu na Fond solidarity⁽¹⁰⁾ počítat se všemi typy přírodních katastrof včetně extrémního sucha.

5.4 Ze zlepšení, která EHSV navrhuje ke zlepšení mechanismu a která jsou obsažena v připomínkách tohoto stanoviska, je třeba zdůraznit:

- vytvoření satelitního komunikačního systému,
- vytvoření asistenčních jednotek vlastních tomuto mechanismu,
- určení osob a jednotek v EU, zvláště pro práci v zahraničí,
- regionalizaci operačních základů a koordinace mezi nimi,
- technický výcvik jednotek, přičemž je třeba mít na zřeteli otázku jazyků.

5.5 EHSV jakožto zástupce organizované občanské společnosti chce veřejně podpořit dobrovolnickou činnost při katastrofách. Často dlouhodobá a bezplatná práce dobrovolníků je nejen projevem solidarity, ale také nepostradatelnou činností při odstraňování jak materiálních, tak lidských škod v oblastech stížených katastrofami.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Byl vypracován například návrh nařízení, kterým se vytváří nástroj pro rychlou reakci a připravenost na mimořádně vážné události. KOM(2005) 113 v konečném znění ze 6. 4. 2005

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 108 v konečném znění, přijat 6. 4. 2005

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Společné podniky v odvětví rybolovu – současná situace a výhled do budoucnosti

(2006/C 65/09)

Dne 14. července 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko ve věci: *Společné podniky v odvětví rybolovu – současná situace a výhled do budoucnosti*.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 9. listopadu 2005. Zpravodajem byl **pan Sarró Iparra-guirre**.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 122 hlasy pro, žádným proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Společná rybářská politika (SRP) poprvé charakterizovala společné podniky jako nástroj strukturální politiky v nařízení 3944/90, když je definovala jako „*soukromou společnost sestávající z jednoho nebo více rejdářů Společenství a jednoho či více společníků z třetí země, s níž Společenství udržuje vztahy, kteří jsou propojeni smlouvou pro společné podniky a mají za cíl vytěžovat a využívat rybolovné zdroje, které se nacházejí ve vodách patřících pod svrchovanost a/nebo správu těchto třetích zemí, za účelem přednostního zásobování trhu Společenství*“⁽¹⁾. V devadesátých letech se SRP v porovnání s minulostí výrazně vyvinula a zažil se pojem „modrá Evropa“, který je dnes opět aktuální, dokonce v širších debatách, které mají za cíl vytvoření společné námořní politiky.

1.2 Koncepce společných podniků nebyla během vývoje SRP přezkoumána, a proto zůstaly výlučně alternativním nástrojem rybářské strukturální politiky k vyřazení nebo konečnému vývozu lodí, jak je definováno v odpovídajících člancích nařízení, které jsou citovány dále ve stanovisku v odstavci 2.1.2. Proto se platné nařízení uplatňovalo pouze jako finanční kontrola.

1.3 Společné podniky v odvětví rybolovu jsou ovšem daleko více než pouhé nástroje strukturální politiky rybolovu; představují prostředky k dosažení řady cílů, které jsou jasně stanoveny v různých textech a platných nařízeních Evropské unie týkajících se zásobování trhu, politiky spolupráce, politiky zaměstnanosti, politiky regionálního rozvoje, podpory zodpovědného rybářství, působení Evropské unie v různých regionálních rybářských organizacích a obecně podílu kapitálu a kvalifikovaných pracovníků členských států na udržitelných investičních projektech v různých zemích a na různých trzích.

(1) Čl. 21 a) nař. 3944/90.

1.4 Po reformě SRP nemají sice společné podniky již žádnou funkci jako nástroj strukturální politiky, ale je zároveň zřejmé (jak bude dále uvedeno), že v současnosti téměř neexistují nařízení, která by společným podnikům propůjčovala specifický rámec na základě vlastních pravomocí a politik EU.

1.5 Ve stanoviscích vyžádaných Komisí Výbor vždy upozorňoval na to, že je třeba přizpůsobit společné podniky v odvětví rybolovu nové společné politice rybolovu. Tak se vyjádřil během projednávání této politiky ve stanovisku, které EHSV vydal k návrhu nařízení Rady k zavedení reformy SRP⁽²⁾. Opakoval to ve stanovisku o Evropském rybářském fondu⁽³⁾ k návrhu nařízení Rady týkajícímu se zmíněného fondu⁽⁴⁾ a toto bylo veřejně sděleno také komisaři pro rybolov během jeho návštěvy specializované sekce NAT EHSV dne 16. června 2005; komisař souhlasil se zvážením tohoto sdělení.

1.6 Cílem tohoto stanoviska je prohloubit postoj EHSV a poskytnout další argumenty ve prospěch změny v koncepci společných podniků a s tím souvisejících právních předpisů, vycházejí přitom z oficiálních dokumentů a faktů v nich obsažených.

1.7 Pokud bude změna koncepce přijata, bude zapotřebí vytvořit obsáhlý a specifický popis tohoto typu podniků, jelikož jsou výjimečným jevem v mezinárodním obchodu a otevírají Evropské unii specifické možnosti pro působení na poli mezinárodních vztahů.

(2) Úř. věst. C 85, 08.04.2003.

(3) Úř. věst. C 267, 27.10.2005 (odstavce 3.5.1.1.2.1 a 5.5 druhá odrážka).

(4) KOM(2004) 497 v konečném znění – 2004/0169 (CNS).

2. Obecné poznámky

2.1 Zavedení společných podniků do práva Evropské unie

2.1.1 Společné podniky v odvětví rybolovu byly zavedeny do zákonodárství Společenství na základě nařízení Rady č. 3944/90, které změnilo nařízení Rady č. 4028/86, jako nástroj pro snížení kapacity rybářské flotily Společenství a pro zásobování trhu Společenství s ohledem na omezenost zdrojů ve vodách Společenství a zákaz přístupu do výlučných ekonomických zón třetích zemí. Tento přístup má čtyři důvody: zamezení nadměrné kapacity, zaručení dodávek, udržení části pracovních míst a realizace politických a obchodních dohod s třetími zeměmi⁽⁵⁾. S cílem zavést tato opatření bylo přijato nařízení Komise č. 1956/1991⁽⁶⁾.

2.1.2 Přijetím nařízení Rady (EHS) č. 2080/93⁽⁷⁾ a č. 3699/93⁽⁸⁾ bylo financování společných podniků v odvětví rybolovu integrováno do Finančního nástroje pro orientaci rybolovu (FNOR). V souladu s principem subsidiarity byly členské země zodpovědné za výběr, provedení a kontrolu projektů, jako i za platbu odměn. Tyto podpory byly původně shodné s odměnami, které se vyplácely za vyřazení nebo vývoz lodí, a nyní představují 80 % odměny, která je vyplácena za vyřazení lodí. Rejdař Společenství se tedy mohl oprávněně domnívat, že rozdíl mezi odměnou za vyřazení lodí a odměnou za vývoz lodí do společného podniku je zapříčiněn tím, že mezi EU a novým společným podnikem, který dostává loď či více lodí od rejdaře, dále existuje vztah podpory. Tyto principy byly dále platné v nařízení Rady č. 2468/98 ze dne 3. listopadu 1998⁽⁹⁾, které změnilo nařízení Rady č. 3699/93, jako i v nařízení Rady č. 2792/1999 ze dne 17. prosince 1999⁽¹⁰⁾, i když je třeba zdůraznit, že poslední jmenované nařízení definovalo společný podnik zjednodušeně jako „*jakoukoliv obchodní společnost s jedním či více společníky z třetí země, ve které je loď registrována*“⁽¹¹⁾.

2.2 Bezprostřední příčiny

2.2.1 „Zelená kniha o budoucnosti společné politiky rybolovu“⁽¹²⁾ uznala, že kapacita flotily Evropské unie je nadměrná, zároveň ovšem konstatovala globalizaci v rybářském odvětví a oprávněnou snahu řady rozvojových zemí o rozšíření jejich vlastního rybolovného průmyslu. S ohledem na vysoké kapitálové nároky na investice do rybolovu (flotila, přístavy, mrazáky,

továrny etc.), které zelená kniha uznává, měly tyto tři body vést ke konkrétní debatě o důležitosti společných podniků, jež by měla být větší, než vyplývá z oficiálních dokumentů té doby⁽¹³⁾.

2.2.1.1 Společné podniky v odvětví rybolovu jsou prostředkem, jak se může EU podílet a jak může investovat do rozvoje rybolovného odvětví v rozvojových zemích, čímž umožní vytvoření a růst plně rozvinutého odvětví. Dodávání rybářských plavidel těmto podnikům je prospěšné nejen pro rybářské aktivity, ale i pro různé jiné sektory, jako přístavy, služby (opravy, inženýrství, zásobování potravinami, úschova, překládání, nakládání a vykládání, služby pro posádku, cesty atd.), zachování mrazící sítě (které je vyžadováno směrnicemi EU pro bezpečnost v potravinářství prostřednictvím investic do nákladných mrazících zařízení), dodržování hygienických norem pro potraviny a konečně i vytvoření zpracovatelského průmyslu.

2.2.1.1.1 Společné podniky umožní nejen zachovat kvalitní pracovní místa v Evropě, vysoké a střední funkce v rámci hierarchie posádky, ale zároveň vytvořit mnoho pracovních míst na lodích a ve firmách v oblasti služeb, které vznikají v jejich okolí. Toto zaměstnání může být vhodnou alternativou pro místní rybáře (pokud jde o pracovní podmínky a příjem), kterým jinak zbývá jen tradiční rybolov, často nevykonný a škodlivý pro vlastní zdroje, jelikož chybějí nebo jsou nedostupující mechanismy pro kontrolu, uskladnění či prodej atd.

2.2.1.2 Tvorba místního bohatství a vývoz úlovků (dále zpracovaných či nezpracovaných) umožňuje vytváření hodnotných mezinárodních řetězců, ve kterých jsou výnosy spravedlivěji rozděleny, a exponenciálně navýšit HDP a příjem na hlavu vytvářené v tomto odvětví v příslušné zemi, čímž se postupně vytváří industrializované odvětví tam, kde dříve existoval výlučně pobřežní rybolov s nedostatečnými hygienickými a obchodními standardy.

2.2.1.3 Společné podniky v odvětví rybolovu byly nuceny zavázat se k prioritnímu zásobování evropských trhů, což zaručuje a udržuje investice ze strany rejdařů, průmyslových partnerů, členských států a EU (pomocí podpor) a umožňuje zásobovat deficitní trh Společenství, ve kterém se zvyšuje spotřeba ryb na základě doporučení vědeckých a veřejných institucí evropským občanům ohledně zdravé a pestré výživy. Kromě toho musí zásobování přísně dodržovat potravinářské směrnice Evropské unie.

⁽⁵⁾ Etude de bilan des sociétés mixtes dans le contexte des interventions structurelles dans le domaine de la pêche, COFREPECHE 16.6.2000 (http://europa.eu.int/comm/fisheries/doc_et_publ/liste_publi_bilansm.pdf).

⁽⁶⁾ Nařízení Komise (EHS) č. 1956/91 ze dne 21. června 1991, které zavádí prováděcí opatření k nařízení Rady (EHS) č. 4028/86 ohledně opatření k podpoře zakládání společných podniků – Úř. věst. L 181, 08.07.1991, s. 1–28.

⁽⁷⁾ Úř. věstník L 193, 31.7.1993, s. 1..

⁽⁸⁾ Úř. věstník L 346, 31.12.1993, s. 1..

⁽⁹⁾ Úř. věstník L 312, 20.11.1998, s. 19..

⁽¹⁰⁾ Úř. věstník L 337, 30.12.1999, s. 10..

⁽¹¹⁾ Článek 8.1, druhý odstavec nařízení Rady č. 2792/1999 ze dne 17. prosince 1999.

⁽¹²⁾ KOM(2001) 135 v konečném znění, 20.3.2001.

⁽¹³⁾ Sdělení Komise o integrovaném rámci pro partnerské dohody v oblasti rybolovu s třetími zeměmi KOM(2002)637 v konečném znění z 23.12.2002, s. 7 a pozn. 15 na stejné straně.

2.2.1.4 Aktivity společných podniků v oblastech závislých na rybolovu uvnitř Evropské unie umožňují udržení zaměstnanosti v odvětví tím, že zůstávají zachovány kanceláře, technická zařízení a dodavatelské pobočky podniků v Evropě a pracovní místa v pomocném průmyslu, ať již přímo, v případech, kdy se velké lodi vracejí do svých domovských přístavů v Evropě za účelem provedení pravidelné čtyřleté opravy, nebo nepřímo, vytvářením sítě služeb „know-how“ s místním sektorem služeb, který byl zmíněn výše.

2.2.1.5 Společné podniky v odvětví rybolovu dodávají Evropské unii potřebná data pro pozorování a kontrolu úlovků ve vodách třetích zemí a vodách mezinárodních, protože existují právní vazby s rybářskými společnostmi v zemích původu. To umožňuje EU zastávat vedoucí postavení v odpovídajících regionálních rybářských organizacích, které existují nebo jsou organizovány pod záštitou FAO (organizací OSN kompetentní v této oblasti) ⁽¹⁴⁾. Je tomu tak proto, že z důvodu finanční kontroly ze strany Komise, členských států a Účetního dvora musí společné podniky dodávat členským státům půlroční zprávy o úlovcích.

2.2.1.6 Společné podniky také umožňují udržovat zastoupení zájmů EU v odvětví rybolovu v mezinárodních vodách a rybolovných zónách, se standardy vyžadovanými evropskými, právně zakotvenými požadavky na udržitelný rybolov, zachování a obhospodařování zdrojů, bezpečnost na palubě lodí, kontrolu, potravinovou bezpečnost atd. Tím by bylo zabráněno, nebo by se tak minimalizoval negativní vliv zahraničních rybářských flotil, které nepřispívají k rybářskému a průmyslovému rozvoji třetí země a nezaručují kvalitu výrobků, jejichž cílovým odbytištěm je Evropská unie, a neumožňují vhodnou kontrolu zodpovědného obhospodařování zdrojů.

2.2.1.7 Pomocí společných podniků může Evropská unie účinně přispět k rozvoji místního rybářského průmyslu v zemích, se kterými uzavřela rybolovné dohody a ve kterých působí společné podniky nebo společnosti třetích zemí kontrolované evropskými podnikateli. Zmíněný rybolovný průmysl prospívá trvalým zásobováním trhů mořskými výrobky jak třetím zemím, tak Evropské unii.

2.2.2 Tato odůvodnění se ovšem neodrazila ani nepřímo ve jmenované zelené knize, ani v odstavci 3.9 o „mezinárodním rozměru SRP“ ⁽¹⁵⁾, ani v odstavci 5.8 o „mezinárodních vztazích“ ⁽¹⁶⁾. Společné podniky nejsou ani jednou zmíněny jako účinný nástroj k uplatňování zásad rybářské politiky definovaných v zelené knize, i když byly do roku 2002 předmětem četných právních předpisů Společenství, jak se uvádí v tomto stanovisku.

⁽¹⁴⁾ <http://www.fao.org/fi/inicio.asp>.

⁽¹⁵⁾ s. 19

⁽¹⁶⁾ s. 38 až 42

2.2.3 Prakticky úplné vypuštění společných podniků z nové SRP je doloženo tím, že poslední zpráva s obsáhlými údaji vyžádaná Komisí pochází z roku 2001 a lodi připadající společným podnikům v ní nejsou uváděny odděleně ⁽¹⁷⁾. Předtím byl proveden specifický průzkum k posouzení společných podniků v kontextu strukturálních opatření v odvětví rybolovu (*Etude de bilan des sociétés mixtes dans le contexte des interventions structurelles dans le domaine de la pêche*), který byl předložen 16. června 2000. Z tohoto dokladu vyplývá, že v současnosti existuje asi 300 společných podniků, které disponují více než 600 lodmi. Tyto podniky však nyní vypadly z právních předpisů Společenství v odvětví rybolovu a nacházejí se v právním vakuu. Nyní existují pouze jako zahraniční podniky, na kterých se podílejí partneři ze Společenství a které mají povinnost prioritně zásobovat a pravidelně informovat Evropskou unii, mají ovšem jen ochranu, kterou zaručují bilaterální dohody mezi zemí původu a zemí určení o vzájemné ochraně investic.

2.3 Současná situace

2.3.1 V průběhu prací na konečném znění citované zelené knihy byla schválena nařízení Rady (ES) č. 1263/1999 ze dne 21. června 1999 o finančním nástroji pro orientaci rybolovu ⁽¹⁸⁾ a nařízení Rady (ES) č. 2792/1999 ze dne 17. prosince 1999 ke stanovení modalit a podmínek pro strukturální opatření Společenství v odvětví rybolovu ⁽¹⁹⁾. Těmito nařízeními byla prodloužena právní existence společných podniků v odvětví rybolovu v rámci FNOR do vypršení jejich platnosti, tedy do 31. prosince 2006.

2.3.2 Nařízením Rady (ES) č. 2369/2002 ze dne 20. prosince 2002, které mění nařízení č. 2792/1999 ke stanovení modalit a podmínek pro strukturální opatření Společenství v odvětví rybolovu, byly společné podniky k 31. prosinci 2004 prakticky vyloučeny ze strukturální politiky Společenství v odvětví rybolovu ⁽²⁰⁾. Společné podniky jsou však nadále součástí *acquis*, neboť jsou pro ně závazné předpisy, které platily v době jejich vzniku, ale chybí jim střednědobě a dlouhodobě platný specifický právní předpis.

2.3.3 Zásada, na jejímž základě byly zrušeny podpory pro společné podniky v odvětví rybolovu a odpadly veškeré odkazy na ně v právních předpisech, se nachází v bodě odůvodnění 5 posledně jmenovaného nařízení, podle kterého má být finanční odměna FNOR přidělována v první řadě za vyřazování rybářských lodí. Snížení rybolovné kapacity je pouze jedním z mnoha cílů politiky Společenství, k jejichž dosažení mohou společné podniky sloužit, jak bude vysvětleno dále v textu.

⁽¹⁷⁾ „European Distant Water Fishing Fleet“ some principles and some data, duben 2001, francouzská a anglická verze jsou na stránkách generálního ředitelství Komise pro rybolov.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. L 161, 26.6.1999.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. L 337, 30.12.1999, s. 10.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. L 258, 31.12.2002, s. 49.

3. Zvláštní připomínky

3.1 Smysl pokračování specifických opatření pro společné podniky v odvětví rybolovu v rámci FNOR

3.1.1 Proti vyloučení z platných právních předpisů hovoří to, že společné podniky v odvětví rybolovu se zakládají na hospodářském konceptu, který je velmi vhodný pro globalizovanou ekonomiku, neboť na jedné straně nabízí úsporu nákladů (které jsou v cílové zemi zpravidla nižší než v zemi původu, členském státě EU), na druhé straně se podporuje přenos technologií, tvorba a dělení přidané hodnoty, přístup ke zdrojům a zásobování trhů.

3.1.2 Společné podniky v odvětví rybolovu pomáhají na jedné straně k dílčímu zachování pracovních míst na pevnině i na moři v oblastech EU, které jsou odkázány na rybolov, na druhé straně vytváří nová pracovní místa pro kvalifikovanější pracovní sílu ve třetích zemích, kde podniky sídlí, k čemuž patří i vzdělávání zaměstnanců a navazující vzdělávací programy v cílové zemi.

3.1.3 Společné podniky v odvětví rybolovu byly začleněny do práva Společenství v rámci strukturální politiky v roce 1990, tedy před patnácti lety, a ukázalo se po celé toto období, že jsou účinným nástrojem. Nevhodným vyloučením společných podniků z nové SRP Komise a z právních předpisů platných od 1. ledna 2005 ztrácí Evropská unie účinný nástroj hospodářské spolupráce s třetími zeměmi – převážně rozvojovými –, a navíc to může narušit nezbytnou důvěru, která by měla být základem vztahů mezi evropskými podniky a institucemi Společenství.

3.1.4 Společné podniky v odvětví rybolovu mohou a musejí figurovat v multilaterálních a bilaterálních dohodách s třetími zeměmi o spolupráci jako zvláštní kapitola a v konkrétních ustanoveních by měla být zohledněna jejich specifická situace jak ve vztahu k vlastnímu rybolovu, tak co se týče podpory a ochrany evropských investic v zahraničí, cla, zaměstnanosti, daňového práva atd.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

3.1.5 Společné podniky v odvětví rybolovu mohou sice podle platné právní normy spadat pod tzv. partnerské dohody, v praxi ovšem nebyly zaznamenány žádné výrazné výsledky, proto by byl třeba právní předpis, který by koordinoval kompetence různých pracovišť Komise (Generální ředitelství pro rozvoj, Generální ředitelství pro spolupráci a Generální ředitelství pro rybolov) a který by podnikatelům a jiným aktérům v odvětví vyjasnil, jak mají jednat v rámci těchto dohod nebo jiných stávajících nástrojů, aby se dosáhlo zmíněných výrazných výsledků.

4. Závěry

4.1 Výbor považuje za vhodné, aby společné podniky v odvětví rybolovu, které již nepředstavují strukturální alternativu k vyřazování rybářských lodí v rámci řízení kapacity flotily, byly při probíhající přezkoumání společné politiky rybolovu a v souladu se závěry Rady z 19. července 2004⁽²¹⁾ uznány jako nástroj sloužící k zásobování trhů a k obsáhlému působení v tomto odvětví. Evropská unie může uplatňovat tento nástroj v rámci svých vlastních kompetencí a mezinárodních a regionálních závazků jako i bilaterálních dohod s cílem účinně provádět společnou rybářskou politiku v souladu se zásadami FAO a WTO; musí se však postarat o to, aby nedošlo ke zvýšení rybolovných kapacit, které by mohlo vést k nadměrnému využívání zdrojů.

4.2 Výbor považuje za nutné aby:

4.2.1 Komise provedla podrobnou studii a bilanci současné situace a potenciálu společných podniků v odvětví rybolovu a předala její závěry ostatním institucím Společenství a příslušným odvětvím;

4.2.2 do platného zákonodárství Společenství byla zavedena nutná opatření a mechanismy nezbytné k tomu, aby společné podniky v odvětví rybolovu dlouhodobě získaly právní jistotu a stabilitu pro činnost v rámci bilaterálních nebo multilaterálních dohod s třetími zeměmi a aby byla zohledněna specifická činnost jejich činnosti a jejich význam pro obhospodařování rybolovných zdrojů, zásobování trhů, tvorbu pracovních míst v oblastech závislých na rybolovu, vytváření přidané hodnoty, pro spolupráci a mezinárodní obchod.

⁽²¹⁾ Viz dokument 11234/2/04 rev. 2 (tisk 221) k dispozici na stránkách www.consilium.eu.int.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví klasifikační stupnice Společenství pro jatečně upravená těla dospělých kusů skotu

KOM(2005) 402 v konečném znění – 2005/0171 (CNS)

(2006/C 65/10)

Dne 7. října 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 9. listopadu 2005. Zpravodajem byl **pan Frank Allen**.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 127 hlasy pro, 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Účelem tohoto návrhu je provedení kodifikace nařízení Rady (EHS) č. 1208/81 ze dne 28. dubna 1981, kterým se stanoví klasifikační stupnice Společenství pro jatečně upravená těla dospělých kusů skotu⁽¹⁾. Nařízení nahradí různé akty, které jsou do něj začleněny⁽²⁾, zcela zachovává jejich obsah, a omezuje se tak pouze na jejich spojení a zapracování pouze takových formálních změn, které vyžaduje samotná kodifikace.

2. Obecné připomínky

2.1 Výbor považuje za velmi užitečné začlenit všechny texty do jedné směrnice. V kontextu lidové Evropy příkládá Výbor

stejně jako Komise velký význam zjednodušování a vyjasňování práva Společenství, tak aby bylo jasnější a přístupnější řadovým občanům, tedy aby jim poskytlo nové příležitosti a možnosti využít zvláštních práv, která jim náležejí.

2.2 Bylo zajištěno, aby tato kompilace ustanovení neobsahovala žádné změny podstaty a sloužila pouze k prezentaci práva Společenství jasným a transparentním způsobem. Výbor vyjadřuje svou plnou podporu tomuto cíli a ve světle těchto záruk návrh vítá.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Prováděno v souladu se sdělením Komise Evropskému parlamentu a Radě – Kodifikace *acquis communautaire*, KOM(2001) 645 v konečném znění.

⁽²⁾ Viz příloha III tohoto návrhu.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru na téma „Úloha technologických parků v průmyslové transformaci nových členských států EU“

(2006/C 65/11)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 10. února 2005 rozhodl vypracovat v souladu s článkem 29, odst. 2 Jednacího řádu stanovisko k tématu: „Úloha technologických parků v průmyslové transformaci nových členských států EU“

Poradní komise pro průmyslové změny, která byla pověřena přípravou prací Výboru na toto téma, přijala stanovisko dne 23. listopadu 2005 (zpravodaj: pan TÓTH, spoluzpravodaj: pan KUBÍČEK).

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání dne 14. prosince) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 127 hlasy pro a 6 se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Na zasedání v březnu 2005 se Rada Evropské unie rozhodla znovu zahájit Lisabonskou strategii a soustředit se na růst a zaměstnanost.

1.2 V doporučení č. 10667/05 z července 2005 Evropská rada vyslovila návrhy v rámci integrovaných hlavních směrů ohledně hlavních směrů hospodářských politik (HSHP) na období 2005-2008).

1.3 Osmý směr HSHP se týká nezbytnosti usnadnit všechny druhy inovace v členských státech. Mezi prostředky navrženými za tímto účelem EHSV v tomto stanovisku poukazuje na to, že parky, o kterých pojednává, odpovídají všem podmínkám stanoveným Radou a mohou být považovány za „inovační střediska“, která jsou uvedena jako druhý způsob podpory inovace. Zdá se, že ve všech členských státech tyto parky na jedné straně spojují univerzity a výzkumné ústavy a na straně druhé podniky a zapojují orgány na místní a regionální úrovni, čímž přispívají k překonání technologických rozdílů mezi regiony.

1.4 EHSV dále zdůrazňuje, že parky, o kterých pojednává toto stanovisko, nyní v široké míře přispívají k plnění cíle desátého směru HSHP. Poskytují totiž základní prvky průmyslové síti, která je podle Rady v Evropě nezbytná, a díky své výjimečné konkurenceschopnosti posilují průmyslovou základnu Unie.

1.5 Parky v nových členských státech EU jsou strukturovány podle zásad parků obdobného druhu již existujících v evropské patnáctce či na mnoha místech světa. I když se názvy liší – názvy, které se nejčastěji objevují v právnických formulacích, jsou „průmyslový park“, „vědecký park“, „technologický park“, „vědecko-technologické centrum“, „výzkumný park“, „obchodní park“, „inovační centrum“ a „technologický inkubátor“ – účel je vždy stejný. Park je na jedné straně místem, kde spolupůsobí věda a technologie a na straně druhé ekonomický rozvoj.

Soustřeďuje součinnost plynoucí ze spolupráce mezi institucemi a podniky s cílem zjednodušit přístup na trh a sdružuje vysoce odborné specializované služby, které usnadňují jeho využívání tím, že věnuje zvláštní pozornost vzniku podniků, podpoře zaměstnanců při vytváření vlastních podniků a vytváření sítí kontaktů.

1.6 Bulharsko a Rumunsko, oba budoucí členské státy, které s EU zahájily jednání o přístupu, vydaly v oblasti průmyslových a technologických parků zákony.

1.7 Parky poskytují globální rámec a nezbytné prostředky pro usnadnění inovace a podporu územního rozvoje. Jejich činnost obvykle zahrnuje zakládání podniků, podporu přenosu technologie a programy na podporu neformálních investorů („business angels“). Navíc poskytují jedinečnou příležitost k podporování a usnadňování transakcí rizikového kapitálu. Parky pozitivně přispívají k vytváření, zahajování a provádění shodných či podobných programů Společenství. Představují efektivní partnery, kteří jsou schopní vyvíjet činnost ve spolupráci s ostatními subjekty.

1.8 Zřízení a rozvoj parků v deseti nových členských státech obvykle proběhlo souběžně s převedením zásad ochrany životního prostředí do praxe. V rámci nových institucí bylo toto převedení do praxe od počátku zaručeno přísnými environmentálními normami, které vstoupily v platnost po harmonizaci, jež byla předběžnou podmínkou přistoupení. V rámci budování parků na základě reorganizace či průmyslových změn představuje otevření parku nejčastěji první krok pro zavedení řešení, jež respektují životní prostředí.

1.9 Průmyslové parky jsou výsledkem společného vlivu několika rozvojových trendů. Jsou regionální (místní) reakcí na globalizaci, odpovídají nezbytnosti překonat různé kulturní, národní a národnostní problémy, jakož i nutnosti vyrovnat hluboké rozdíly v oblasti hospodářského rozvoje.

1.10 Řešení, jež parky poskytly, měla jasně pozitivní dopad na zaměstnanost, protože vytvořila řadu nových pracovních míst (např. v Maďarsku bylo od r. 1997 vytvořeno více než 140 000 nových pracovních míst). Rozvoj parků měl též pozitivní vliv na usídlování podniků v daných regionech a umožnil předvídat desindustrializaci (od r. 1997 se více než 2 500 podniků usídlilo v maďarských průmyslových parcích). Takto vytvořená pracovní místa jsou obecně spojena se špičkovými technologiemi, vyžadují velmi hluboké specializované znalosti, aby bylo možné reagovat na výzvy průmyslové restrukturalizace.

1.11 V rozvinutějších evropských zemích a zvláště v případě evropské patnáctky se institucionální, právní a finanční systém regionalizace rozvíjel po desetiletí. Totéž platí i pro strukturu průmyslového rozvoje a terminologie, které nejlépe reagují na měnící se podmínky hospodářského růstu a systému státních dotací a dotací Společenství. V nových členských státech se jedná zvláště o pokrok, který je třeba učinit, aby se v těchto oblastech dohnalo zpoždění a dosáhlo se úrovně ostatních států Unie, které zauímají přední místo. V souvislosti s těmito snahami byla vždy průmyslovým parkům věnována zvláštní pozornost a bude tomu tak i v budoucnu. Tyto parky totiž napomáhají zlepšit konkurenceschopnost, vyrovnat rozdíly v územním rozvoji a nalézt řešení pro problém zaměstnanosti. Specifické je na této situaci to, že hospodářské a sociální vztahy, které převládaly při vstupu do Unie, mají vždy dva aspekty. Stále se vyskytují tradiční institucionální, řídicí a finanční prvky, ačkoliv jsou z velké části na ústupu, a existují souběžně se stále více rozhodujícími prvky řízení a správy, které se začaly nedávno rozvíjet.

Ve vstupujících zemích svědčí vznik průmyslových parků o nových ambicích v hospodářské a průmyslové politice a v politice územního rozvoje.

1.12 Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je poukázat na potenciál průmyslových parků a prvky, které je spojují, se zřetelem na úlohu, kterou má plnit Unie. Tyto infrastruktury, jež **podporují hospodářskou a sociální soudržnost**, si zaslouží zvláštní pozornost **vzhledem k průmyslovým změnám**. Je třeba zdůraznit, že právě vytvoření interního právního řádu EU posílilo úlohu průmyslových parků v zemích Unie. Některé nové členské státy a země, jež vyjednávají o přistoupení, již před několika lety zareagovaly na tento vývoj. Navíc tyto strategie hospodářské politiky, které ve své komplexnosti berou v úvahu potenciál průmyslových parků a určují směr, kterým by se měly ubírat v souladu s požadavky mezinárodní integrace, nebyly všude stanoveny.

1.13 V dokumentu IP/05/1252 Komise evropský komisař pro podnikání a průmyslovou politiku uvádí spolu s evropským komisařem pro vědu a výzkum, že se inovace a výzkum nachází ve středu podnikání. V této souvislosti jsou důležitá

inovační střediska a průmyslové klastry orientované na výzkum. Bod 3.2 doprovodného akčního plánu vyzývá k podpoře takových organizací a vyzývá členské státy, aby plně využívaly zdrojů strukturálních fondů (MEMO/05/366).

1.14 Průmyslové, technologické, vědecké parky a jiné struktury s obdobným názvem hrají úlohu inovačního střediska, čímž přispívají k realizaci priorit současné fáze provádění HSHP na období 2005-2008 a Lisabonské strategie. Prostřednictvím tohoto stanoviska z vlastní iniciativy si Evropský hospodářský a sociální výbor přeje na jedné straně podpořit spolupráci a rozvoj mezi strukturami stejného typu v evropské patnáctce a na straně druhé v deseti nových členských státech. Dále Výbor usiluje o zlepšení dostupnosti dotací přidělovaných Evropskou komisí a způsobů financování poskytovaných ostatními institucemi Unie průmyslovým, technologickým, vědeckým a jiným parkům ve všech členských zemích EU.

2. Průmyslový park jako inovační středisko – druhy parků a jejich rozvoj ve světě

2.1 Druhy parků

Z mezinárodních zkušeností, jakož i z výše citovaných zdrojů vyplývá závěr, že vlastně neexistují dva totožné průmyslové parky. Na druhé straně je běžné, že v témž parku dochází k neustálým změnám. Rozvíjející se struktury svědčí o této **rozmanitosti**, jakož i o **schopnosti** průmyslových parků **přizpůsobit se** měnícím se potřebám. Z toho důvodu jsme se rozhodli pro globální výklad **pojmu „inovační středisko“**, který přesahuje činnost v parcích, jež by souvisela pouze s inovací v průmyslovém, technologickém a vědeckém sektoru a v dalších sektorech, a zvolili jsme význam **široké řady činností vytvářejících určitou hodnotu**.

Tento přístup je v souladu s termíny, jež používá Evropská komise pro označení středisek konkurenceschopnosti a inovace. Podle definice Komise se střediska vyznačují úzkou spoluprací mezi státními či soukromými podniky, vzdělávacími institucemi a výzkumnými ústavy na určitém ohraničeném území. Středisko realizuje společné projekty inovačního charakteru a vytváří součinnost mezi různými místními subjekty. Tato spolupráce se soustředí na určité technologické či vědecké oblasti a musí poskytovat nezbytné prostředky, aby byla zaručena mezinárodní konkurenceschopnost a transparentnost.

2.2 Mezi parky, které lze řadit podle funkce (účelu), patří:

- vědecké parky,
- technologické parky,
- inovační střediska,
- obchodní parky.

Celkovou organizační strukturou se vyznačují:

- vědecko-technologické centrum,
- technologické středisko,
- technologický distrikt,
- podnikatelská oblast a metadistrikt.

Co se týče způsobu vybudování, lze jmenovat dva základní druhy parků, které se značně odlišují:

- průmyslové parky typu „**greenfield**“
- parky **vybudované v rekonstruovaných střediscích**.

2.3 Parky se v jednotlivých fázích vývoje neustále mění. Místo obrovských průmyslových infrastruktur se objevují spíše zařízení, která jsou schopná poskytovat důmyslnější a vyšší přidanou hodnotu, v nichž hrají informační a komunikační technologie a široká řada inovačních služeb poskytovaných správou parku podnikům, které se zde usídlují, stále větší úlohu.

3. Situace v nových členských státech Unie

3.1 V deseti členských státech, které vstoupily do Unie 1. května 2004, se převážně vyskytují průmyslové parky odpovídající některým druhům infrastruktur podrobně popsaným v odstavci 2.1. Na **Kypru** je několik struktur zvaných „inkubátory podniků“. Tyto soukromé struktury jsou částečně financované státem a spravují různé konkrétní projekty.

3.2 V **České republice** bylo vytvořeno 82 průmyslových zón prostřednictvím CzechInvestu, vládní agentury pro investice a podporu podnikání, v rámci vládního programu na podporu rozvoje průmyslových zón. V r. 2001 byl tento program doplněn o nové podprogramy s názvy jako „Regenerace průmyslových zón“, „Budování a regenerace leasingového majetku“ a „Akreditace průmyslových zón“.

3.3 V **Estonsku** existuje několik druhů průmyslových parků s různými charakteristikami a názvy. Část vznikla díky podpoře místních orgánů a dalších organizací. Zabývají se především výzkumem a vývojem a spolupracují s velkými univerzitami. V této zemi nyní existují dva parky tohoto typu: v Tartu a Tallinnu. Průmyslové parky vzniklé na základě soukromých iniciativ sestávají z výdělečných podniků, které působí zejména v sektoru logistiky, obchodu, průmyslu a služeb.

3.4 V **Polsku** vznikla většina průmyslových parků v posledních letech. Ačkoli nyní nemají téměř žádný ekonomický význam, je to dáno především tím, že v současnosti přitahuje investory, zvláště ty zahraniční, hlavně 14 speciálních ekonomických zón (SEZ). Tyto zóny byly vytvořeny vládními výnosy přijatými na základě právních ustanovení mezi lety 1995-1997 na období 20 let. S cílem podpořit regionální

rozvoj byly založeny v regionech s málo rozvinutým průmyslem či v těch, kde byla nezbytná průmyslová restrukturalizace. Původně bylo investorům zaručeno 100 % osvobození od podnikové daně během prvních deseti let a 50 % osvobození během dalších deseti let, jakož i úplně osvobození od majetkové daně. 1. ledna 2001 byl preferenční systém harmonizován s normami Společenství. Zvláštní status SEZ by měl vypršet nejpozději v prosinci 2017, a proto lze usuzovat, že v budoucnu význam, počet a rozloha průmyslových parků vzrostou.

3.5 V **Lotyšsku** nesou parky název „obchodní parky“. Podniky se zde usazují kvůli infrastrukturám a dalším administrativním výhodám, kterých se jim dostává. V Lotyšsku je národní program pro výzkum a vývoj řízen zákonem o inovaci.

3.6 V **Litvě** přispělo odhodlané úsilí vlády, jejímž cílem bylo podpořit rozvoj průmyslu s vysokým počtem pracovní síly a s dosti vysokou přidanou hodnotou, jako je elektronický průmysl a automobilová elektronika, či rozvoj průmyslových odvětví a sektorů služeb vyžadujících vysoký znalostní kapitál, jako jsou biotechnologie, informační technologie a laserová technologie, k vytvoření průmyslové struktury země. Program rozvoje průmyslového parku, který byl zahájen v druhé polovině devadesátých let, je zaměřený na okolí velkých měst a disponuje organizovanou infrastrukturou, představuje jeden z nástrojů hospodářského rozvoje v Litvě. Vzhledem k blízkosti kvalifikované pracovní síly se úsilí o průmyslový rozvoj soustřeďuje v bezprostředním sousedství velkých měst.

3.7 V **Maďarsku** zahájila vláda v r. 1997 systém rozvoje průmyslových parků. Návrhy na dlouhodobý rozvoj všech projektů průmyslového parku musí z hlediska způsobilosti posoudit ministerstvo hospodářství. Pokud je jejich úroveň vyhovující, získají tyto struktury právo nazývat se průmyslový park. Cílem průmyslových parků je zvýšení konkurenceschopnosti a tvorby pracovních míst, jakož i vytváření podmínek umožňujících činnost v sektoru průmyslu, logistiky a služeb, která odpovídá normám Společenství a respektuje životní prostředí. Maďarské průmyslové parky sdružují přibližně 2 500 zahraničních mezinárodních firem a maďarských malých a středních podniků a zaměstnávají přes 140 000 pracujících.

3.8 Na **Maltě** svědčí statistiky z minulého roky o poměrně vysokém významu průmyslové výroby v hospodářství. Malta Enterprise, agentura pro podporu investic, vytvořila „Inkubační centrum podniků“ se záměrem podpořit rozvoj inovačních projektů zvláště v sektoru informačních technologií, telekomunikací a vývoje v oblasti strojního inženýrství, elektroinženýrství, průmyslového designu, obnovitelných energií a biotechnologií. Inkubační centrum poskytuje podnikům působícím v těchto oblastech možnosti investic a financování, jakož i různé infrastruktury nezbytné pro jejich provoz.

3.9 Na **Slovensku** jsou podpory pro průmyslové parky řízeny zákonem o průmyslových parcích (193/2001) novelizovaným v letech 2003 a 2004. V souladu s tímto zákonem se za průmyslové parky pokládají ty oblasti vyznačené v územním plánu, v jejichž obvodu vyvíjí jeden nebo více podniků průmyslovou činnost. Místní a regionální orgány mohou založit průmyslový park na pozemku, jež mají ve vlastnictví. Zákon také zaručuje, že dvě či více obcí mohou na základě smlouvy společně vytvořit průmyslový park.

3.10 Ve **Slovinsku** se průmyslové parky nazývají „technologické parky“. Jejich cílem je podporovat vznik a rozvoj firemních projektů vyžadujících použití vyspělých technologií a širokou vědeckou přípravu. Tyto technologické parky také vytvářejí fyzické a znalostní infrastruktury nezbytné k provádění těchto iniciativ a zvláštní pozornost věnují potřebám malých a středních podniků. Působí též jako prostředník mezi podniky a vysokoškolskými ústavami. V dokumentech ministerstva hospodářství se uvádí, že technologický park je právnická osoba, která se též podílí na konkretizování projektů, na rozdíl od inkubátoru, který také představuje právnickou osobu, ale pouze vytváří podmínky pro jejich zahájení.

4. Strategické cíle, modely

4.1 Ať jsou mezi průmyslovými parky jakékoli rozdíly, postupně vytvářejí **sít**, která se v kontextu **hospodářské, průmyslové a inovační politiky** dané země orientuje na dané **veřejné cíle**. Když se zabýváme **prioritami správních orgánů**, povšimneme si snahy „**soustředěné na úkoly**“ – s důrazem na vládní zdroje – a snahy „**soustředěné na šíření**“ – zaměřené na výsledek a synergie, jakož i jejich kombinace.

4.2 **Oba typy definované na základě společných cílů se od sebe úplně neliší**, protože např. finanční podpora špičkových technologií prostřednictvím průmyslových parků zlepšuje nejen situaci regionu, ale napomáhá též celkově pokroku inovace. Jde pouze o to, jak se stanoví priority.

5. Lisabonský proces a průmyslové parky

5.1 Lisabonský proces považuje za zvláště důležité úkoly rozvoj inovace jako prostředek podpory růstu, zaměstnanosti a udržitelnosti, podporu šíření technologie, jakož i využívání a uvedení výsledků výzkumu a vývoje na trh. Mezi jeho organizačními, finančními a právními podmínkami mají průmyslové parky a struktury, které s nimi souvisejí, zvláště důležitou roli.

5.2 Průmyslové parky mají velice specifickou úlohu v podpoře inovace. Z toho důvodu se nestačí při vytváření

seskupení průmyslových parků zabývat aspekty, které se týkají v úzkém slova smyslu průmyslu a zemědělství. Přínos vědecké akademické a univerzitní základny je čím dál tím nezbytnější k nalezení řešení pro výzvy, kterým čelí hospodářství. Zlepšit konkurenceschopnost, dosáhnout větší ekonomické pružnosti, využít předností lidských zdrojů – tyto cíle mohou být dosaženy pouze s pomocí **vědecké základny** a zvýšením hospodářské inovace.

6. Přenos znalostí, inovace

6.1 Inovační střediska a poradenské agentury

6.1.1 Činnost těchto institucí není omezena pouze na jednu vytýčenou oblast, jelikož propojují vědu s hospodářstvím prostřednictvím služeb, které poskytují (buď bez zisku či na obchodní bázi) podnikům **v kraji či v zemi**. Hlavní rozdíl mezi různými kategoriemi spočívá v tom, jestli se tyto instituce považují za organizaci poskytující služby („dárce“) či podnik „příjemce“. Střediska a agentury podporují podniky a pomáhají jim využít výsledky výzkumu, přičemž v tomto procesu prakticky zastávají úlohu prostředníka. Naopak organizace, které poskytují služby týkající se výzkumu a vývoje, mají své výzkumné ústavy a v jistých případech jsou tyto ústavy dokonce součástí stejného útvaru jako cílové podniky.

6.1.2 **Hlavní služby** poskytované středisky a agenturami jsou poradenství, zprostředkování technologií, správa databáze obchodních informací, pořádání obchodních schůzek a veletrhů, zprostředkování kontaktů se specialisty, dodávání infrastruktury nezbytné k provádění pokusů, podpora zaměstnanců při vytváření vlastních podniků, zprostředkování kontaktů s business angels a zapojení do sítě.

6.1.3 Tyto organizace se věnují hlavně **poradenství podnikům**. Například inovační střediska v Nizozemí a ústavy pro výzkum a vývoj v Norsku hrají úlohu prostředníka. Služby, které poskytují podnikům, prakticky spočívají v seznamování s výsledky výzkumu a v pomoci při jejich osvojení. V Německu provádějí transferová centra a agentury technologický transfer přímějším způsobem, prostřednictvím poskytování tohoto druhu služeb, stejně jako servisní centra zpracovatelského průmyslu, která existují ve Spojených státech. Mezi jejich služby patří půjčky pro financování výzkumu, které jsou udělovány v rámci státních programů. Podnikům poskytují finanční podporu, aby mohly zaměstnávat univerzitní odborníky a částečně financovat jejich platy.

6.1.4 Agentury tohoto typu obvykle vznikají **na základě veřejných iniciativ** (či jsou případně prostředníkem obchodní komory, jako je tomu v Německu) a zjištění, že **technologický rozvoj může být** pro ty, jimž jsou tyto programy určeny, **efektivní pouze tehdy, je-li jim poskytnuta vnější pomoc (obvykle státní)** a že zefektivnění těchto programů je v dlouhodobém zájmu hospodářství. V rámci financování jsou zřejmě velké rozdíly. Např. v nizozemských centrech je rozpočet financován nizozemským ministerstvem hospodářství a část služeb se v nich poskytuje zdarma (prvních 16 hodin poradenství). V Norsku je činnost poradců pro výzkum a vývoj také financována státem. Např. v Německu a ve Spojených státech však centra dostávají finanční podporu ze specifického fondu, která postupně klesá (v Německu během tří let a ve Spojených státech od 50 % během šesti let), část služeb se poskytuje bezplatně a část se platí.

6.2 Instituce poskytující služby v oblasti výzkumu a vývoje

6.2.1 Instituce s lepší organizací, které budují užší **vztahy** mezi **vědou a průmyslem**, se vyznačují tím, že **propojují** výzkum, zejména v oblasti průmyslu, s vývojovými ústavami a podniky a také poskytují služby v oblasti výzkumu a vývoje především malým a středním podnikům na základě smluv, jež odpovídají přesným úkolům, a to s pomocí státního financování. Jejich činnost úzce souvisí s činností univerzit, je však třeba se jimi zabývat odděleně a odlišit je od univerzitních agentur a univerzitních parků.

6.2.2 Tyto organizace také vznikají **na základě veřejných iniciativ** a ostatně částečně vykonávají své aktivity ve státním rámci. V rámci své činnosti šíří výsledky vědeckého výzkumu částečně prováděného na zakázku soukromého (průmyslového) sektoru a částečně veřejného sektoru (ministerského). Mezi nimi nicméně existují značné rozdíly ohledně financování. Rozdíly mohou v některých případech představovat 10 % až 100 %.

6.3 Terminologie průmyslově-univerzitních parků

6.3.1 Tyto parky vznikají hlavně v blízkosti center znalostí, jako jsou univerzity a výzkumné ústavy, se kterými mají uzavřenou smlouvu, nebo jsou jejich součástí (jako v Maďarsku InfoPark či INNOTECH, inovační park Technické univerzity v Budapešti). Materiální podmínky jejich provozu jsou však zajišťovány veřejnými finančními prostředky (na národní nebo místní úrovni). Tyto parky vytvářejí prostřednictvím špičkové technické infrastruktury stále lepší podmínky, které jsou nezbytné pro inovaci. S pomocí technologického transferu se provádí stále více etap inovačního procesu, může dojít k rozšíření činnosti v různých parcích, k uvedení prodejného výrobku na trh a dokonce k jeho výrobě ve velkém měřítku či k vytvoření nového průmyslového odvětví.

6.3.2 Mnoho výzkumných parků a vědeckých parků vzniklo v oblastech, kde se staly základem prosperity a vytvořily mnoho vědeckých příležitostí. Takové oblasti existují ve Francii (například Lyon). Co se týče ostatních francouzských parků, velký význam má též typ **vědecko-technologického centra**, které je považováno za **nové pojetí města**. Stejným způsobem, i když v rámci programu, vznikly první japonské parky, vytvořené podle modelu vědecko-technologického centra, blízkého francouzskému typu. Nejznámější z těchto japonských parků je park v Tsukale, městě, které bylo založeno jako **nové město zcela zaměřené na vědu** jako investice typu „greenfield“. V současnosti vznikají vědecko-technologického centra z místních iniciativ. Ve Spojených státech, kde byly založeny první inovační parky, došlo k jejich vzniku též na obdobných místech (jako např. Silicon Valley či okolí Route 128 v Bostonu).

6.3.3 V současné době existují inovační parky ve všech zemích Evropské unie, od Lisabonu až po Athény. Parky, kterými jsme se doposud zabývali, jsou z organizací zaměřených na inovaci nejsložitější a představují největší organizační snahy, protože v rámci podpory inovace poskytují veškeré (výše uvedené) výhody parků.

7. Doporučení

7.1 EHSV považuje za nezbytné, aby Evropská unie hrála v členských zemích a jejich různých regionech aktivní roli ve zřízení a rozvoji průmyslových a technologických parků jako středisek inovace. Jedná se o to, aby byla zajištěna úplná integrace starých a nových členských států do rozšířeného vnitřního trhu, který představuje jeden ze základních prvků nového partnerství pro růst a rozvoj, plánovaného v rámci obnovené Lisabonské strategie. Tento přístup má za cíl:

- posílit konkurenceschopnost nových členských států a zajistit lepší výsledky evropského hospodářství jako celku tím, že se sníží rozdíly mezi jednotlivými územími,
- úspěšně čelit výzvě, kterou představuje rozvoj konkurenceschopnosti na místní a regionální úrovni tím, že se zajistí efektivnější řízení průmyslových restrukturačních, znovuvyužití přírodních, finančních a lidských zdrojů a technologické a ekonomické strategie schopné řídit zároveň možnosti a závazky plynoucí z evropské integrace a globalizovaného trhu,
- zaručit úplné využití možností, které poskytuje zřízení vnitřního trhu v rozšířené Evropě, v případě potřeby prostřednictvím zapojení průmyslových parků do transregionální úrovně na základě jejich globálních cílů,

- zvýšit celkovou úroveň výzkumu a inovace a dbát na to, aby jejich výsledky byly lépe a úplněji přizpůsobeny trhu a uvedeny do prodeje, zejména tím, že budou navázány ještě užší styky mezi sektorem malých a středních podniků a vědou a výzkumem, přičemž bude zajištěna odborná příprava vysoce kvalifikovaných lidských zdrojů jak na operační, tak na organizační úrovni, bude modernizována veřejná správa a právní rámec, který s ní souvisí, a bude rozvíjen potenciál všech zúčastněných subjektů, kteří se podílejí na rozhodovacím procesu ohledně parků, což pomůže Evropské unii stát se nejdynamičtější ekonomikou na světě při vydání 3 % HDP na inovaci,
- prostřednictvím evropské sítě průmyslových a technologických parků zlepšit spolupůsobení mezi průmyslem, sektorem služeb a finančním sektorem, jakož i kontakty v rámci technologie a schopnost šíření a osvojování nových poznatků s cílem zvýšit schopnost inovace a konkurenceschopnosti a zajistit soulad mezi různými cíli – růstem, konkurenceschopností, zaměstnaností, trvale udržitelným rozvojem a rovností příležitostí – zejména využíváním interakce a konsensu,
- pravidelně kontrolovat a vyhodnocovat výsledky průmyslových a technologických parků, jejich skutečnou technickou kapacitu, reálné výsledky a další pozitivní účinky, jež vytvářejí, přičemž se bude vycházet především ze standardních kritérií, které byly předem stanoveny,
- zajistit soulad s legislativním rámcem EU, včetně hospodářské soutěže a pravidel pro veřejnou podporu, a současně zohlednit trvalý vývoj těchto pravidel.

7.2.1 EHSV se domnívá, že je třeba provádět evropskou politiku na třech úrovních, evropské, národní a místní/regiónální, jejímž cílem je efektivní rozvoj sítě průmyslových a technologických parků, aniž by byla zanedbána zásada subsidiarity, stanovená ve smlouvách, a právní předpisy EU, včetně práva hospodářské soutěže.

7.2.2 Výbor doporučuje zaujmout globální a integrovaný přístup, který zahrnuje sedmý rámcový program pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace, Evropský investiční fond (EIF), Evropskou investiční banku (EIB), evropskou iniciativu pro růst, strukturální fondy, víceletý program pro podniky a podnikání, prostředky naplánované v rámci nové politiky partnerství, rámcový program pro inovaci a konkurenceschopnost (RPIK), jakož i vzdělávací programy a programy odborné přípravy Společenství, přičemž je třeba brát zřetel na hlavní směry HSHP 2005-2008. To umožní zajistit větší flexibilitu při výběru prostředků, jež mají být použity, a zaručí koordinaci, provázanost i větší zjednodušení alespoň v přístupu k programům a provádění téhož návrhu s různým názorem na věc. Cílem je na meziregionální a transregionální úrovni podpořit integrované programy spolupráce mezi průmyslovými a technologickými parky a průmyslovými distrikty s cílem rozvíjet transevropské sítě.

7.2.3 Co se týče mechanismů nového rámcového programu pro inovaci a konkurenceschopnost (viz INT/207, studijní skupina), EHSV doporučuje, aby program pro inovaci a podnikání a program strategické podpory informačních a komunikačních technologií (IKT) výslovně zmiňoval rozvoj sítě průmyslových technologických parků a průmyslových distriktů, zvláště co se týče financování v počáteční fázi, rozšíření prostřednictvím snazšího přístupu k rizikovému kapitálu a opatření pro účinnější zavádění a využívání IKT prostřednictvím iniciativ e-Europa a i2010. Je důležité, aby nové mechanismy RPIK zahrnovaly podporu sítě průmyslových a technologických parků a distriktů, též s cílem podpořit účast malých a středních podniků v evropském sedmém rámcovém programu pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace.

7.2.4 Co se týče individuálních programů uvedených v sedmém rámcovém programu a zvláště v programu „Schopnosti“, „Personál“ a „Společné výzkumné centrum“, EHSV doporučuje:

- posílit podpůrná opatření pro malé a střední podniky, především ohledně výzkumu, organizací a seskupení podniků. Je třeba uznat plnou oprávněnost transevropských sítě průmyslových a technologických parků, klastrů či průmyslových distriktů při předkládání výzkumných návrhů,
- posílit ustanovení, která mají zajistit plné využití znalostního a výzkumného potenciálu evropských regionů, podporovat rozvoj průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů, jakož i rozšíření jejich evropských a transevropských sítě a financovat prognózy ohledně technologické účasti s cílem umožnit rozvoj střednědobých a dlouhodobých projektů a strategií souběžně s prognostickou činností v tematické oblasti „Věda a společnost“ v rámci specifického programu „Schopnosti“,
- zaručit dostupnost dostatečných finančních a lidských zdrojů pro partnerství a výměnu mezi podniky a univerzitami v rámci specifického programu „Personál“ s cílem reagovat na potřeby průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů. Je důležité, aby zainteresovaní výzkumní pracovníci znali specifické potřeby pro rozvoj malých a středních podniků,
- dbát na to, aby odborné poznatky shromážděné Společným výzkumným centrem byly zcela přístupné průmyslovým a technologickým parkům a průmyslovým klastrům, zejména tím, že bude financován jejich nepřímý podíl na vytváření sítě kontaktů, na podpoře odborné přípravy a mobility a na vytváření technologických základů, přičemž bude využívána vysoká evropská přidaná hodnota soustředěná Společným výzkumným centrem a jeho institucemi, zvláště IPTS (Institute for Perspective Technological Studies) v Seville.

7.2.5 Co se týče EIF a EIB, iniciativy pro růst a strukturálních a kohezních fondů, je třeba v souladu s rozhodnutími Evropské rady na summitu v březnu 2005 zvýšit a zlepšit součinnost v oblasti výzkumu a inovace mezi fondy Společenství, EIF a EIB. Evropská rada též zdůraznila, že je důležité, aby si místní a regionální subjekty daleko lépe osvojily Lisabonskou strategii se všemi třemi rozměry (hospodářským, sociálním a environmentálním). EHSV doporučuje, aby se zvýšily snahy při revizi politiky soudržnosti, která usiluje o zajištění konvergence, konkurenceschopnosti a územní spolupráce, dále doporučuje, aby se zvýšily finanční prostředky na inovaci a rozvoj společnosti založené na znalostech za účelem anticipování a podpory ekonomických změn přispívajících k růstu konkurenceschopnosti a výhod plynoucích z konkurence a zvýšila se odborná kvalifikovanost pracovní síly, zvláště v nových členských státech. Z toho důvodu je třeba rozvíjet činnost průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů, jakož i jejich sítí, zvláště prostřednictvím zvýšené evropské územní spolupráce a spolupráce mezi veřejnými a soukromými subjekty (partnerství veřejného a soukromého sektoru), jakož i v rámci programů financování, jako je iniciativa „Inovace 2010“ EIF.

7.2.6 Pátý víceletý program pro podniky a podnikání, jakož i Evropská charta malých a středních podniků uvádějí, že je důležitá taková činnost, jako je rozvoj vzdělávání a odborného školení podnikatelů, vytváření opatření umožňujících levnější a rychlejší založení podniků, modernizace právního a zákonného rámce, vytváření větší kvalifikované pracovní síly, usnadnění přístupu ke službám na internetu, zlepšení finančních a daňových podmínek, posílení technologických kapacit malých a středních podniků, zlepšení přístupu k modelům a k praxi vyzkoušenými počítačovými službami (e-business). Výbor vždy rozhodně podporoval činnost Společenství, která je považována za obzvláště důležitou z hlediska průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů.

7.2.7 EHSV má za vhodné, aby nová evropská politika sousedství, zejména co se týče části, na níž se dříve vztahovaly oblasti činnosti 2 a 3 programu INTERREG, zahrnula do financované činnosti na podporu meziregionálních, transregionálních, evropských a transevropských sítí též činnost týkající se průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů.

7.2.8 EHSV klade důraz na spolupráci členských států s úřady práce a všemi institucionálními subjekty na evropské úrovni, jenž mají zájem na vytváření pracovních míst, aby bylo zajištěno, že parky budou i nadále v pozici, kdy vytvářejí nova

pracovní místa za současného využívání příležitostí, které nabízí vytváření sítí kontaktů. Zástupci podniku, odborů, místních úřadů a nevládních organizací musí být zapojeni, aby bylo zajištěno, že budou vytvářena pracovní místa, která vyžadují významné doplňkové znalosti vysoké kvality (mlčky). Zaměstnanci pracující v parcích musí mít možnost účastnit se průběžného školení a zaškolování, které bude přizpůsobené průmyslové restrukturalizaci. V souladu se stanoviskem EHSV .../2005 přijatém dne 28. – 29. září (CCMI/019) bychom měli zdůranit, že sociální dialog a účast zaměstnanců jsou rozhodující při přípravě průmyslové změny a směřování procesu správným směrem.

7.2.9 Výbor klade důraz na opatření ke zlepšení evropských systémů vzdělávání a odborné přípravy, které mohou podpořit rozvoj nových modelů výroby a spotřeby, jež respektují životní prostředí, zejména prostřednictvím vzdělávací a školicí činnosti pro transformaci průmyslových a technologických parků a průmyslových klastrů. Uskutečňování nových programů pro odbornou přípravu a vzdělávání v těchto průmyslových parcích a klastrech může přispět k tomu, že se pracovní místa v průmyslu a technologii, vyžadující vysokou kvalifikovanost, stanou atraktivnější pro evropskou mládež.

7.2.10 V souladu se svými předešlymi postoji k této věci, především v souladu se svým stanoviskem 374/2005 z 12. dubna 2005 o evropských průmyslových distriktech EHSV zdůrazňuje, že je důležité zřídit evropskou základnu parků a průmyslových distriktů coby inovačních středisek (evropská základna inovačních středisek) k vytvoření společných strategických postojů a společných akcí pro rozvoj kapacity a umožnit kulturní rozvoj odborů pracujících a profesních organizací v průmyslu ve spolupráci s příslušnými subjekty organizované občanské společnosti. V tomto rámci je třeba usilovat o využití všech nástrojů vhodných pro přenos znalostí a inovace: výměny vyzkoušených metod, stanovení základních harmonizovaných požadavků pro identifikaci, rozhodnutí o společných opatřeních pro odbornou přípravu, přímého přístupu k odborným poznatkům Společného výzkumného centra, rozvoje společné terminologie a klasifikace, využití potenciální součinnosti mezi průmyslovými parky a klastry z různých zemí a podpory využívání této součinnosti tím, že těmto strukturám bude poskytnuta možnost přímo se zúčastnit programů a iniciativ Společenství. Zároveň je třeba rozvíjet společné systémy hodnocení, kontroly a srovnání výsledků evropských průmyslových a technologických parků a průmyslových distriktů.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Restrukturalizace a zaměstnanost Předvídání restrukturalizací a doprovodná opatření pro rozvoj zaměstnanosti: úloha Evropské unie

KOM(2005) 120 v konečném znění

(2006/C 65/12)

Dne 28. dubna 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 23. listopadu 2005 (zpravodaj: pan ZÖHRER, spoluzpravodaj: pan SOURY-LAVERGNE).

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 121 hlasy pro, 1 hlasem proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

Shrnutí

Evropský hospodářský a sociální výbor vítá obsáhlou mezioborovou iniciativu, kterou Komise vyvinula. Komise se zde zabývá otázkou, která je stejně tak důležitá pro podniky jako pro zaměstnance. Změny v průmyslu a schopnost zúčastněných na ně reagovat jsou důležitými faktory k udržení konkurenceschopnosti. Úspěch ovšem záleží na tom, jak se s důsledky změny vyrovnáme v sociální oblasti.

S analýzou jevu, který Komise popisuje, je Výbor v podstatě srozuměn, uvítal by ovšem podrobnější analýzu.

Restrukturalizace jsou vždy spojovány především ze strany zaměstnanců s obavami z jejich negativních dopadů. Dobře řízené restrukturalizace ovšem vedou i k novým výzvám a možnostem. V podstatě záleží na tom, jak se k takové situaci podnik postaví, jak jsou řízeny jednotlivé fáze, jestli spolupracují různí aktéři a jestli pracují ve společném duchu, který umožní využít příležitosti.

Výbor sdílí názor, že odpovědi na otázky v souvislosti s jevem restrukturalizací musí být součástí strategie rozvoje a zaměstnanosti.

Přesnější koordinace uvnitř Komise, spočívající ve vytvoření interní pracovní skupiny, a pravidelný dialog s Evropským parlamentem a Radou jsou vítány.

Výbor v zásadě souhlasí s prioritami, které Komise jmenuje v souvislosti s přezkoumáním strategie zaměstnanosti. Strategie zaměstnanosti nemůže být přitom zkoumána odděleně od makroekonomických rámcových podmínek a průmyslové politiky.

Co se týče finančních nástrojů, Výbor souhlasí s tím, že budou v posílené míře směřovány na anticipaci a management restrukturalizací.

Co se týče průmyslové politiky, jedná se podle Výboru především o to, aby bylo prohloubeno sektorové zaměření, které umožňuje, aby byly nalezeny přístupy podle potřeb jednotlivých sektorů. Zlepšení právních předpisů, které platí pro podniky, je významný bod, který ovšem vyžaduje konkrétnější zkoumání a upřesnění.

Technologické iniciativy, a především technologické platformy, považuje Výbor za jednu z nejdůležitějších možností, jak může být situace vylepšena. Je třeba dbát na to, aby bylo vytvořeno prostředí příznivé pro inovace.

Ohledně politiky konkurenceschopnosti vyvstává otázka, jestli jsou stávající instrumenty dostatečné. Výbor v souvislosti se státní pomocí zdůrazňuje, že je třeba dbát na to, jak tyto souvisí s restrukturalizací a přesunem produkce.

Evropské středisko pro sledování změn v Dublinu musí přitom hrát dle názoru Výboru významnou roli.

Obzvláštní pozornost je třeba věnovat budování sektorového sociálního dialogu. Výbor sdílí názor Komise, že sociální partneři mohou na základě znalostí z oboru mít zvláštní alarmující funkci. Tento instrument by ovšem neměl být nasazován pouze v krizových situacích.

Ohlášené sdělení o sociální zodpovědnosti podniků očekává Výbor se zájmem.

Výbor principiálně vítá vytvoření „Fóra pro restrukturalizace“. Cílem fóra musí být rozvíjení prezentace osvědčených postupů a analýza místních překážek při jejich uplatňování (právní předpisy).

Vedle modernizace a zjednodušení právních předpisů, které jsou již všeobecně obsaženy v lisabonském akčním programu a které Výbor vždy vítal, ohlásila Komise Zelenou knihu k vytvoření pracovního práva. Právě v kontextu s restrukturalizacemi musí být cílem při vytvoření pracovního práva vyvážený vztah mezi flexibilitou a bezpečností.

Pro podporu mobility v rámci Unie se zdá být jediný uvedený návrh na směrnici o přenositelnosti práv na penzijní připojištění poněkud nedostačující. Bude nutné zvážit řadu podnětů podporujících mobilitu, např. v oblasti kvalifikace, pracovního trhu, sociálního a daňového práva, včetně odstranění administrativních překážek volného pohybu pracovních sil.

Výbor by uvítal, kdyby sociální partneři pokračovali ve svých pracích k tématu restrukturalizace a konkretizovali je.

Evropské podnikové rady (EPR) mají při restrukturalizacích nezanedbatelnou roli. Slyšení k přepracování směrnice EPR je třeba zvážit z hlediska restrukturalizací, musí být ovšem projednáno v širším kontextu.

Výbor sdílí přesvědčení Komise, že restrukturalizace nesmí znamenat sociální úpadek a snížení hospodářské podstaty.

Není možné dosáhnout toho, aby negativní důsledky na zaměstnance byly zcela potlačeny. Opatření, která je nutno přijmout na evropské úrovni, musí tedy obsahovat vedle požadavků uvedených Komisí také takové, které umožní nutnou ochranu zaměstnancům v přechodných fázích.

1. Úvod

1.1 Sociální agenda přijatá dne 9. února 2005, jakož i Sdělení o revizi strategie udržitelného rozvoje⁽¹⁾, stanoví, že Komise vypracuje strategii řízení restrukturalizací založenou na lepším vzájemném působení příslušných evropských politik, větším zapojení sociálních partnerů, větší součinnosti mezi politikami a finančními nástroji a úpravě právních a smluvních rámců.

1.2 Sdělení Komise Restrukturalizace a zaměstnanost⁽²⁾ předložené dne 31. března 2005 uvádí opatření, která musí Unie rozpracovat nebo posílit, aby se mohl mobilizovat potenciál, který má k dispozici, a to z hlediska jednak horizontálního a jednak odvětvového, přičemž navržená opatření se budou týkat nejrůznějších politik Společenství.

⁽¹⁾ Hodnocení strategie udržitelného rozvoje EU v roce 2005: výchozí rekapitulace a budoucí směry vývoje (KOM(2005) 37 v konečném znění), rovněž z 9. února 2005.

⁽²⁾ KOM(2005) 120 v konečném znění.

1.3 Jelikož se jedná o sdělení Komise určené široké veřejnosti, uvádí text znovu obecné úvahy, zejména k existenci restrukturalizace ve fázích, s nimiž se mohou setkat všechny podniky potýkající se s potřebou přizpůsobení.

2. Shrnutí dokumentu Komise

2.1 Komise je přesvědčena, že restrukturalizace nesmějí být synonymem sociálních kroků zpět a ztráty ekonomické podstaty. Mohou být naopak zárukou ekonomického a sociálního pokroku, avšak pod podmínkou, že jsou správně předvídány, že je podniky mohou rychle a účinně řídit a že opatření orgánů veřejné moci pomohou zajistit, aby proběhly za řádných podmínek.

2.2 Restrukturalizace podniků jsou zároveň často spojeny s náklady, které mohou být velmi vysoké nejen pro dotyčné pracovníky, ale také pro místní a regionální ekonomiku. Udržení sociální soudržnosti, kterou se vyznačuje evropský sociální model, vyžaduje vytvoření doprovodných politik, jejichž cílem by bylo snížit sociální náklady na nejnižší míru a podporovat vyhledávání alternativních zdrojů pracovních míst a příjmů.

2.3 Proto odpovědi, které mají být dány na úrovni Společenství, musejí klást důraz na čtyři požadavky:

— Požadavek soudržnosti mezi dotyčnými politikami, aby růst a restrukturalizace, které s sebou nese, nezpůsobily znehodnocení lidského kapitálu.

— Požadavek dlouhodobého výhledu, který musí zahrnovat různé politiky Společenství. Zúčastněné subjekty jak z ekonomické, tak sociální oblasti potřebují předvídatelnost, aby mohly jednat.

— Požadavek účasti všech dotyčných zúčastněných stran a v první řadě sociálních partnerů.

— Zohlednění územního rozměru, neboť předvídání změny je neúčinnější na místní úrovni. Z tohoto hlediska musí hrát regionální politika a politika soudržnosti Evropské unie úlohu katalyzátoru.

2.4 Sdělení uvádí opatření, která mají být rozpracována nebo posílena v souvislosti s různými prostředky, které může Unie po této stránce zároveň mobilizovat z hlediska horizontálního i odvětvového. Během provádění těchto opatření je nezbytné co nejvíce omezit náklady, které ponесou podniky, a přitom zajistit zlepšení předvídání a řízení restrukturalizací.

2.5 Konkrétně se v příloze 1 sdělení navrhuje 12 opatření, mezi nimi zejména:

- přezkoumání evropské strategie zaměstnanosti,
- reforma finančních nástrojů a vytvoření fondu pro úpravu růstu,
- vytvoření fóra „Restrukturalizace“,
- posílené monitorování na úrovni odvětví, jež jsou v krátké době nejvíce vystavena restrukturalizacím

3. Obecné poznámky

3.1 Výbor souhlasí s široce pojatým přístupem napříč různými politikami, který Komise zvolila. Komise tím otázkou důležitou pro podniky i zaměstnance. Výbor se k tomuto tématu vyjádřil již v několika stanoviscích. Průmyslové změny a schopnost zainteresovaných stran se jim přizpůsobit jsou pokládány za hlavní faktory zachování konkurenceschopnosti. Úspěch však závisí na překonání sociálních dopadů průmyslových změn.

3.2 Jelikož se Komise ve svém sdělení zmiňuje o restrukturalizacích, vyvstává samozřejmě i otázka definice tohoto pojmu. EHSV rozlišoval v různých stanoviscích mezi „průmyslovými změnami“ jako nepřetržitým procesem rozvoje určitého podniku popř. odvětví a mezi „restrukturalizacemi“ jako zvláštní formou průmyslových změn – zpravidla bezprostředně nastalým procesem (často nuceného) přizpůsobení se podmínkám ekonomického prostředí usilujícím o znovuzískání konkurenceschopnosti.

3.2.1 Ačkoli Komise z důvodu snazšího pochopení nedělá rozdíl mezi oběma pojmy, Výbor doporučuje podrobnější vnímání této problematiky. Klíčem k řízení změn je bezpochyby předvídání a proaktivní řešení změn. Restrukturalizace v průmyslu jsou přece v globálním prostředí rostoucí a diferencovanou výzvou. Obojí vyžaduje odlišné způsoby přístupu a různá opatření.

3.2.2 Podpora změn nemůže být sama o sobě cílem. Jasně definovaná dlouhodobá a do budoucnosti orientovaná průmyslová politika může mít pozitivní vliv na tyto změny a ovlivnit důsledky tak, aby z toho vznikly nové příležitosti. Z tohoto hlediska bude Výbor zkoumat nové sdělení Komise „Nová průmyslová politika“ (KOM (2005)...).

3.3 Výbor v zásadě souhlasí s analýzou jevu, kterou Komise popisuje. Komise uvádí čtyři hlavní důvody pro restrukturalizace:

- Vývoj evropského vnitřního trhu a mezinárodní otevření národních hospodářství
- Technologická inovace
- Vývoj řídicího rámce
- Změny ve spotřebitelské poptávce

3.3.1 Tím se Komise ve své analýze omezuje na všeobecně známé všeobecné faktory. Rozhodující je také, jestli jsou restrukturalizace dlouhodobě plánovány, aby mohlo být zabráněno určitým vývojovým tendencím, nebo jestli nastávají krátkodobě z důvodu vnějších tlaků příp. chyb v managementu. Příkladem pro to je vývoj poměru tržního potenciálu a výrobních kapacit: nebude-li to zohledněno, vzniknou nadměrné kapacity, které budou dříve či později důvodem pro restrukturalizace. Výbor by uvítal podrobnější analýzu, neboť z těchto situací vyplývají i rozdílné metody řešení.

3.3.2 Restrukturalizace jsou vždy spojovány především ze strany zaměstnanců s obavami z jejich negativních dopadů. Dobře řízené restrukturalizace ovšem vedou i k novým výzvám a možnostem. Existuje řada příkladů úspěšných a méně úspěšných restrukturalizací. V podstatě záleží na tom, jak se podnik k takové situaci postaví, jak jsou řízeny jednotlivé fáze, jestli spolupracují různí aktéři a jestli pracují ve společném duchu, který umožní využití možností.

3.4 Sdělení navrhuje málo konkrétních opatření, některá pouze oznamuje. Výbor si uvědomuje, že Komise nemůže za současného stavu učinit o mnoho více. Považuje nicméně sdělení za dobrý základ pro rozvoj politiky Společenství na toto téma, jež vyžaduje koordinaci zainteresovaných generálních ředitelství a členských států.

4. Zvláštní poznámky

4.1 Výbor sdílí názor, že odpovědi na otázku restrukturalizací musí být součástí strategie pro růst a zaměstnanost. Řízení změny může významným způsobem přispět k dosažení cílů Lisabonské strategie.

4.1.1 V této souvislosti se EU musí ptát, jak může přispět k opatřením přijatým na místní, regionální a národní úrovni. Může sehrát klíčovou úlohu rozvinutím diskuse v členských státech a přispěním k podpoře informovanosti o tomto tématu. Může také využít všech nástrojů, jimiž disponuje, k předvídání změn a doplnění transformací.

4.2 Mobilizace horizontálních opatření Společenství

4.2.1 Vítaná je zejména přísnější koordinace v rámci Komise vytvořením interní pracovní skupiny, jakož i pravidelný dialog s Evropským parlamentem a Radou. Zapojení všech zainteresovaných generálních ředitelství může přispět k rozvoji synergie mezi různými výkonnými útvary, jejichž společným cílem je předvídat a řídit změny. Z pohledu Výboru však musí být zaručeno, že se interní pracovní skupina bude soustředit na koordinaci a že v Komisi zůstanou v platnosti jasné kompetence vzhledem k legislativě a realizaci opatření Společenství.

4.2.2 U přezkoumání strategie zaměstnanosti Výbor v zásadě souhlasí s prioritami stanovenými Komisí. Zvláštní pozornost je v této souvislosti nutno věnovat odborné přípravě, celoživotnímu vzdělávání a kvalitě organizace práce včetně kvalitního řízení lidských zdrojů. Strategie zaměstnanosti musí zohledňovat makroekonomický kontext a průmyslovou politiku. Koordinace ekonomických politik s průmyslovou politikou a strategií zaměstnanosti by umožnilo lepší řízení změn.

Stabilní, předvídatelné a vzájemně sladěné makroekonomické rámcové podmínky v Evropě jsou zásadním podkladem pro úspěšné řízení restrukturalizačních opatření.

Místní podmínky, za kterých restrukturalizace nastávají, jsou určující a musí být integrovány do globální politiky.

4.2.3 Co se týče přezkoumání finančních nástrojů, Výbor souhlasí s tím, aby tyto nástroje byly zaměřeny více na předvídaní a řízení restrukturalizací a zdůrazňuje, že je nutno zachovat obecné cíle stávajících fondů.

4.2.4 Finanční nástroje navrhované Komisí pod názvem „schopnost pomoci Společenství v naléhavých případech“ byly zatím Radou spíše skepticky ohodnoceny. Přesto by podle EHSV neměla zůstat stranou základní diskuse o možnostech finanční pomoci s cílem usnadnit přechody v případě neočekávaných událostí, jež mají silné dopady na úrovni odvětví či regionů nebo sociální dopady. EHSV podporuje Komisi při její snaze takový nástroj vytvořit.

4.2.5 K průmyslové politice se Výbor vyjádřil již ve svém stanovisku z prosince⁽³⁾. Z pohledu Výboru jde především o prohloubení odvětvového přístupu, jenž umožní nalezení na míru šitých přístupů pro jednotlivá odvětví. Při tom by se neměly pojmout pouze ty oblasti ekonomiky, které jsou v krizi, nýbrž analyzovat by se mělo pokud možno co nejvíce odvětví, která jsou pro Evropu důležitá, aby bylo možné včas zabránit změnám a proaktivně je řešit. Hlavní úlohu při tom musí hrát sociální dialog.

Vylepšení předpisového rámce vztahujícího se na podniky je sice důležité, vyžaduje však konkrétnější posouzení a upřesnění.

(3) Úř. věst. C 157, 28.6.2005 – Podporování strukturální změny: průmyslová politika pro rozšířenou Evropu (KOM(2004) 274 v konečném znění).

To by mělo vést k úlevám pro podniky, aniž by tím byly oslabeny sociální a ekologické standardy.

4.2.6 Výbor považuje za jednu z nejdůležitějších cest ke zlepšení situace technologické iniciativy, především technologické platformy. Technologické inovace představují způsob, jak rozhábat zdánlivě strnulé fáze, a to především v otázce energie, emisí odpadů nebo recyklace výrobků. Tyto inovace by takto umožnily technologický vývoj, jenž by příslušným průmyslovým odvětvím vrátil jejich konkurenceschopnost.

4.2.6.1 Při tom je rovněž třeba dbát na to, aby se vytvořilo prostředí příznivé pro inovace. Daňové pobídky a ochrana duševního vlastnictví jsou pro to zásadními podmínkami. Při řízení restrukturalizací by se také měla zohlednit i potřeba reorganizací a sociální inovace.

4.2.7 Vzhledem k politice hospodářské soutěže vyvstává otázka, zda jsou momentálně dostupné instrumenty dostačující. Klíčovou úlohu hraje čím dál více faktorů konkurenceschopnosti, jež nejsou řešeny v rámci politiky hospodářské soutěže; jedná se například o zdanění podniků.

Pokud se jedná o státní pomoci, jsme ještě daleko od vyhlášení reformy, jež by přeměrovala tyto pomoci do oblastí, jež nejvíce přispívají k růstu a zaměstnanosti. V této souvislosti Výbor zdůrazňuje, že je třeba věnovat více pozornosti vztahu mezi státní pomocí, restrukturalizacemi a přesuny výroby. Pravidla pro státní pomoc nesmí i nadále být diskriminující a sociální soudržnost musí být i nadále podporována. V této souvislosti poukazuje Výbor na to, že musí být věnována obzvláštní pozornost praktickým postupům mimo Evropskou unii.

4.2.8 K zahraniční politice se Výbor vyjadřoval již v několika stanoviscích.

4.2.9 Evropské středisko pro sledování změn v Dublinu musí podle názoru Výboru převzít hlavní roli při vývoji nezbytných analytických nástrojů kontroly restrukturalizací. Poradní komise pro průmyslovou změnu by měla nadále prohloubit spolupráci se střediskem pro sledování změn.

4.3 Posílení partnerství pro změnu

4.3.1 Je třeba brát zvláštní zřetel na posílení sociálního dialogu na úrovni odvětví. Výbor sdílí názor Komise, že sociální partneři mohou díky své znalosti odvětví vykonávat zvláštní varovací funkci. Po tomto nástroji by se však nemělo sahat jen v krizových situacích, ale vždy, když to sociální partneři považují za nutné, a nejen tehdy, když vidí „znepokojující vývoj“. To by více odpovídalo požadavkům na předvídaní restrukturalizací a zajištění doprovodných opatření.

4.3.2 Výbor se zájmem očekává avizované sdělení Komise o sociální odpovědnosti podniků, které se bude týkat zejména pozitivních iniciativ, s nimiž přicházejí podniky spolu se zúčastněnými stranami v případě restrukturalizace. Jde přeci o podporu a zveřejnění nejenom dalšího rozvoje právních základů, ale i dalších příkladů dobré praxe v řízení změn. Výbor poukazuje především na to, že zohledněny musí být i ty zainteresované strany, které jsou restrukturalizacemi jednotlivých podniků ovlivněné nepřímo (např. subdodavatelské podniky, poskytovatelé služeb atd.).

Kromě toho se Výbor k sociální odpovědnosti podniků vyjádřil již ve svém dřívějším stanovisku.

4.3.3 Výbor principiálně vítá zřízení fóra „Restrukturalizace“. Jeho cílem musí být rozvíjení prezentace osvědčených postupů a analyzovat místní překážky (právní předpisy) jejich transpozice. Pro posouzení výsledků je ovšem příliš brzy. Výbor je ale připraven přispět svými kompetencemi fóru a spolupracovat na tom, aby byla vytvořena přidaná hodnota pro evropskou politiku. Základním předpokladem pro to je pracovní způsob, který nevytváří žádnou novou byrokracii a soustředí se na ty otázky, které dosud nebyly projednány v dostatečném měřítku. Organizacím občanské společnosti, kterých se to týká, musí být umožněno podílet se na této činnosti.

4.4 Úprava předpisového a smluvního rámce

4.4.1 Kromě modernizace a zjednodušení právních předpisů obecně stanovených již v Lisabonském akčním programu, které Výbor vždy vítal, oznamuje Komise sepsání Zelené knihy o vývoji pracovního práva. Právě v kontextu restrukturalizace musí být cílem vývoje pracovního práva vyvážený vztah mezi pružností a zabezpečením.

4.4.2 Co do podpory mobility v rámci Unie se návrh směrnice o zlepšení přenositelnosti práv na penzijní připojištění, který je jediným návrhem, zdá poněkud skrovný. Mobilita pracovníků v souvislosti s restrukturalizací je podstatně mnohovrstevnější téma. Přeshraniční mobilita je pouze částečným aspektem. Pracovníci se musejí umět přizpůsobit novým podmínkám, které byly vytvořeny na základě restrukturalizací. V nejzazším případě to pro ně znamená novou

pracovní orientaci nebo hledání nového pracovního místa. Proto by mělo být zjištěno, jaká opatření musejí být přijata na úrovni Společenství, národní nebo regionální, aby byl těmto pracovníkům přechod ulehčen. Bude se muset uvažovat spíše o balíčku pobídek, jejichž cílem bude usnadnit mobilitu, např. v oblasti kvalifikace, pracovního trhu, sociálního a daňového práva, včetně odstranění administrativních překážek volného pohybu pracovních sil.

4.5 Druhá fáze konzultací s evropskými sociálními partnery o restrukturalizacích podniků a evropských radách zaměstnanců

4.5.1 Komise zde ve sdělení určeném široké veřejnosti poprvé zahájila konzultace se sociálními partnery o dvou rozdílných tématech. Tato cesta se neobejde beze sporů a zbývá ověřit, zda byl zvolen správný postup pro konzultace se sociálními partnery.

4.5.2 Nezávisle na těchto formalitách by Výbor uvítal, kdyby sociální partneři pokračovali v práci na tématu restrukturalizací a zkonkretizovali ji.

4.5.3 Evropské rady zaměstnanců hrají při restrukturalizacích podniků ne právě nevýznamnou roli. Na konzultace o revizi směrnice o evropských radách zaměstnanců je proto třeba pohlížet s ohledem na restrukturalizace, musí však být pojednány v širším kontextu. Právo zaměstnanců na informace a konzultace zakotvené ve směrnici o evropských radách zaměstnanců není omezeno pouze na restrukturalizace.

4.6 Závěry Komise

4.6.1 Výbor sdílí přesvědčení Komise, že restrukturalizace nesmí znamenat sociální úpadek a snížení hospodářské podstaty. Restrukturalizace mohou významně přispět k hospodářskému a sociálnímu rozvoji. Jak Komise správně poznamenává, je velmi důležité, za jakých podmínek k restrukturalizacím dochází.

4.6.2 I přesto není možné dosáhnout toho, aby negativní důsledky na zaměstnance byly zcela potlačeny. Opatření, která je nutno přijmout na evropské úrovni, musí tedy obsahovat vedle požadavků uvedených Komisí také takové, které umožní nutnou ochranu zaměstnancům v přechodných fázích.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se v rámci obecného programu „Bezpečnost a ochrana svobod“ stanoví specifický program „Prevence, připravenost a zvládnání následků teroristických útoků“ na roky 2007 – 2013

KOM(2005) 124 v konečném znění – 2005/0034 (CNS)

(2006/C 65/13)

Dne 25. července 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 14. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan Cabra de Luna.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 126 hlasy pro, hlasy proti, 10 členů se zdrželo hlasování:

1. Úvod

1.1 Komise předložila Radě a Evropskému parlamentu svůj návrh rozhodnutí Rady, kterým se stanoví obecný program „Bezpečnost a ochrana svobod“, obsahující dva nástroje: specifický program „Prevence, připravenost a zvládnání následků teroristických útoků“ a druhý specifický program „Předcházení trestné činnosti a boj proti ní“, oba na roky 2007 – 2013. Rámcový program odpovídá záměru Komise podpořit rozvoj prostoru svobody, bezpečnosti a práva v rámci finančních výhledů na rok 2007 jeho rozšířením i na občanství, čímž má být tradiční pojem spravedlnosti a vnitřních věcí (SVV) zasazen do širšího kontextu, což odpovídá novému přístupu OSN k bezpečnosti lidstva, který obsahuje „širší, komplexnější pojem bezpečnosti“⁽¹⁾. Tato inovace je velmi zajímavá, neboť představuje významný krok směrem k vytvoření takového pojmu bezpečnosti, který by byl sdílen všemi sociálními subjekty. Přidaná hodnota tohoto rámcového programu vyplývá z jeho evropského rozměru, který umožňuje dosáhnout synergie mezi opatřeními prováděnými na evropské a vnitrostátní úrovni.

1.2 Komise trvá na tom, že občanství, svoboda, bezpečnost a právo musí být v Evropě rozvíjeny souběžně a se stejnou intenzitou, při rovnováze mezi zásadami demokracie a dodržování lidských práv, základních svobod a právního státu. Unie postupně zvyšuje svoji aktivitu v této oblasti: počínaje Vídeňským akčním plánem⁽²⁾ a směry stanovenými Evropskou radou z Tampere z roku 1999 Unie reaguje legislativními opatřeními a programy finanční podpory. Kromě toho byly tyto směry vyjasněny ve Smlouvě o Evropské unii a v tzv. Haagském programu, přijatém Evropskou radou v listopadu 2004. Výrazné prvky přístupu Unie k boji proti terorismu představují rovněž společná evropská bezpečnostní a obranná politika a Akční plán EU pro boj proti terorismu.

1.3 Pro zajištění svobod v souvislosti s politikami, které byly Evropskou unií navrhovány a schvalovány, je však třeba, aby se do těchto oblastí více zapojil také Evropský parlament a Soudní dvůr.

1.4 Zaměření Unie na rozvoj prostoru svobody, bezpečnosti a práva však bylo dosud soustředěno převážně na legislativní činnost při poměrně skromném financování. Úsilí Unie se proto nyní musí soustředit na prováděcí aspekty, zejména v oblasti boje proti terorismu, obzvláště zákeřné formě trestné činnosti, která vyžaduje naléhavá opatření⁽³⁾.

1.5 Terorismus jako určitá forma trestné činnosti představuje jednu z největších hrozeb, před kterými dnes občané stojí. Rámcový program vychází z předpokladu, že trestné činy ohrožují jak individuální svobody a práva, tak i demokratickou společnost a právní stát; proto je svoboda možná pouze v rámci bezpečnosti a právních záruk. Veřejné orgány a občanská společnost musí disponovat prostředky k tomu, aby udržely tempo s rostoucí sofistikovaností teroristů a zločinců, kteří působí organizovaně a v mezinárodním měřítku; tímto způsobem bude možné spolufinancovat dvojstranné a vnitrostátní projekty zaměřené na podporu inovací a používat nabytých zkušeností na nadnárodní či evropské úrovni.

1.6 Organizovaný zločin představuje pro EU významnou hrozbu. Podle Europolu je přibližně polovina všech skupin organizovaného zločinu v Unii složena z občanů členských států, z nichž mnozí mají kontakty s třetími zeměmi spojenými s různými formami trestné činnosti, jako je obchodování s drogami, nelegální přistěhovalectví a obchodování s lidmi, finanční kriminalita, pašování a různé formy majetkové kriminality.

⁽¹⁾ Zpráva „Human Security Now“, OSN, <http://www.humansecurity-chs.org>.

⁽²⁾ Úř. věst. C 19, 23.1.1999, s. 1.

⁽³⁾ <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publar2004#INTRODUCTION>.

1.7 Boj proti terorismu a organizovanému zločinu nesmí ohrožovat osobní svobody a právní stát, ale naopak je musí chránit. Demokratické zřízení, vývoj pojmu osobních svobod a presumpce nevinny musí nadále platit a nesmí být zpochybňovány politikami boje proti terorismu a organizovanému zločinu.

1.8 Skutečnost, že nadnárodní spolupráce mezi těmito skupinami roste, je důvodem ke znepokojení nejen proto, že tím vzniká pro zločince více příležitostí, ale také proto, že se tím ztěžuje práce policie a spravedlnosti. Není možné bojovat proti nadnárodnímu zločinu, nemožou-li policejní složky jednat za hranicemi svých zemí. Skupiny organizovaného zločinu těží z této slabosti tím, že jejich členové žijí v jednom státě a vyvíjejí svou činnost v jiném. Volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb je v mnoha směrech přínosný, ale skupiny organizovaného zločinu vědí, jak těžit z těchto svobod a z pružnosti právního prostoru, který je k potlačování jejich aktivit nedostatečně vybaven.

1.9 Podle Europolu v současné době na území Unie aktivně působí cca 3000 skupin organizovaného zločinu s přibližně 30 tisíci identifikovanými členy. Tyto údaje, vycházející z informací členských států, jsou však jen ilustrativní, a skutečná čísla jsou mnohem vyšší. Velikost, struktura, organizace a další charakteristiky těchto skupin se liší jak uvnitř členských států, tak i mezi nimi. Skupiny organizovaného zločinu v EU jsou zapojeny do všech druhů trestné činnosti, zejména do obchodování s drogami, nelegálního přistěhovalectví, obchodování s lidmi, pašování, odcizování uměleckých předmětů z muzeí a kostelů, podvodů a finanční kriminality.

1.10 EHSV již dříve uvedl své názory na toto téma, a sice ve svém stanovisku ⁽⁴⁾ k pracovnímu dokumentu Komise „Vztah mezi zajištěním vnitřní bezpečnosti a dodržováním mezinárodních závazků a nástrojů ochrany“ ⁽⁵⁾. Závěry Výboru byly následující:

a) Výbor, jenž plně podporuje koordinovanou činnost proti terorismu na úrovni Společenství a vyzdvihuje metodu otevřené koordinace doporučenou Komisí, nicméně vyzývá k velké opatrnosti a hluboké reflexi ohledně metod preventivního potírání a represe, nezávisle na hlubokých a oprávněných emocích, které vyvolaly strašné atentáty v USA 11. září 2001 a ostatní teroristické akce provedené v několika evropských zemích a jinde ve světě,

b) Výbor potvrzuje prioritu dodržování lidských práv a mezinárodních nástrojů ochrany v porovnání s jakýmkoli jinými aspekty, avšak je si vědom, že je třeba zlepšit společnou politiku vnitřní bezpečnosti a boje proti terorismu, aniž by byly zpochybňovány tyto zásady a tato poli-

tická a humanistická etika, přičemž je třeba zaručit skutečnou ochranu osob a majetku. Proto je třeba usilovat o rovnováhu mezi různými požadavky souvisejícími s ochranou práv a svobod.

2. Shrnutí dokumentu Komise

Zkvalitnit řízení bezpečnostních rizik, která dopadají na občany Unie, zajištěním jejich práv a svobod těmito prostředky:

- 1) prosazováním a rozvíjením koordinace, spolupráce a vzájemného porozumění mezi donucovacími orgány, vnitrostátními orgány a jinými příslušnými orgány,
- 2) posilováním, podporou a rozvíjením horizontálních metod a nástrojů, které jsou nezbytné ke strategickému boji proti terorismu a trestné činnosti, například spolupráce veřejného a soukromého sektoru, kodexy chování a správné postupy, statistické srovnávání a techniky odhalování zločinu,
- 3) výměnou informací, znalostí a norem na ochranu životně důležité infrastruktury a pro zvládnání následků terorismu a zločinu, pokud jde o civilní ochranu a ochranu obětí terorismu a svědků.

2.1 Navrhované druhy činností

- evropské projekty vypracované a řízené Komisí, mezi jinými koordinační mechanismy a sítě, analytická opatření včetně studií a činností pro nalezení řešení spolu se specifickými politikami, odbornou přípravou a výměnou zaměstnanců;
- nadnárodní projekty vypracované a řízené minimálně dvěma členskými státy (nebo jedním členským státem a jednou kandidátskou zemí);
- vnitrostátní projekty v rámci členských států;
- dotace pro nevládní organizace vykonávající úkoly s evropským rozměrem.

2.2 Zvláštní podporu obdrží

- činnosti operační spolupráce a koordinace (posilování sítí – vazeb a vztahů, důvěry a vzájemného porozumění, výměny a šíření informací, zkušeností a správných postupů);
- analytické činnosti, monitorování a hodnocení;
- rozvoj a předávání technologií a metodologie;
- školení a výměna zaměstnanců a odborníků;
- informační a distribuční činnosti.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 24. dubna 2002 (jediný zpravodaj; pan Rétureau) (Úř. věst. č. C 149, 21. 6. 2002).

⁽⁵⁾ Jedná se o pracovní dokument Komise „Vztah mezi zajištěním vnitřní bezpečnosti a dodržováním mezinárodních závazků a nástrojů ochrany“ (KOM(2001) 743 v konečném znění).

2.3 Dodržování zásad subsidiarity a proporcionality

Co se týče zásady subsidiarity, rámcový program nezasahuje do oblastí, které jsou pokryty programy vytvořenými vnitrostátními orgány každého členského státu, ale zaměřuje se na oblasti, ve kterých je možné vytvořit přidanou hodnotu na evropské úrovni. V tomto smyslu doplňuje vnitrostátní programy a dosahuje maximální synergie dvoustranných a mnohostranných opatření.

Co se týče zásady proporcionality, byla opatření vymezena co možná nejobjektivněji a administrativní a finanční požadavky, které týkají jejich provádění, jsou co možná nejjednodušší.

2.4 Zjednodušení a racionalizace

Rámcový program má za cíl zjednodušit právní formu a řízení navrhovaných nástrojů racionalizací financování, zvýšením pružnosti při označování priorit činnosti a zvýšením průhlednosti. Možní příjemci budou moci předkládat žádosti prostřednictvím standardizovaného systému.

2.5 Přidělení rozpočtových prostředků

Navrhovaný rozpočet rámcového programu činí celkem 735 mil. eur, z čehož bude 137,4 mil. eur na nástroj „Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků“ a 597,6 mil. eur na nástroj „Předcházení trestné činnosti a boj proti ní“.

2.6 Typy zásahů a způsoby provádění

- dotace na základě výzev k předkládání návrhů;
- veřejné zakázky na poskytování služeb.

3. Obecné poznámky – dimenze ohrožení blaha občanů EU trestnou činností a terorismem

3.1 Podle Europolu skupiny organizovaného zločinu zneužívají politické a hospodářské nestability zemí vně Unie k usnadnění své protizákonné činnosti, zejména v zemích původu a zemích tranzitních. Lidé se mohou do trestné činnosti zapojovat, ať již aktivně, nebo pasivně, prostřednictvím korupce nebo na základě příslibu lepší budoucnosti. Tento růst trestné činnosti bude sloužit k udržování některých strukturálních nedostatků, které v první řadě přinášely příležitosti k trestné činnosti, tím, že bude zpomalovat zavádění demokratických nebo hospodářských reforem.

3.2 Terorismus představuje přímý útok na lidskou důstojnost a nejzákladnější zásady mezinárodního práva; je hrozbou pro všechny státy a národy; může se objevovat kdykoli a kdekoli a bezprostředně útočí na základní hodnoty společnosti, ze kterých je vytvořena Evropská unie a jiné mezinárodní organizace (6): právní stát, osobní bezpečnost, úcta a tolerance.

(6) Projev generálního tajemníka OSN přednesený na vrcholné schůzce Madridského klubu na téma demokracie, terorismus a bezpečnost v Madridu dne 11. března 2005, <http://www.safe-democracy.org>.

Teroristické činy jsou zločiny proti lidskosti, demokracii a lidským právům; plodí nenávisť a strach a živí nesváry mezi náboženskými, ideologickými a etnickými skupinami.

3.3 Tento jev postihuje lidi na celém světě již po několik desetiletí, neboť města z každého kontinentu nesou stopy útoků rozdílné síly se stejným cílem – zabít obyvatele nebo jim působit co nejtěžší zranění, ničit majetek a infrastrukturu, podlamovat prosperitu firem a ekonomik, zastrášovat obyvatelstvo nebo skupiny osob a vynucovat si určité jednání vlád a mezinárodních organizací.

3.4 Zničením Světového obchodního střediska v New Yorku dne 11. září 2001 vyvrcholil nový druh globálního terorismu, který započal dřívějším pokusem o zničení „dvojčat“ v roce 1993. Terorismus, kterému dnes čelíme, je bezprecedentní co do rozsahu, schopnosti vyprovokovat vážný konflikt (?) a odhodlanosti používat prostředky hromadného a necíleného zabíjení civilního obyvatelstva.. Civilní letectví, životně důležitá infrastruktura a počítačové systémy, na kterých závisí většina procesů, které našim životům propůjčují normalnost a modernost, jsou snadnými cíli teroristických skupin, vedených naprostým odhodláním způsobit našim společností co možná největší škody útokem na jejich nejzranitelnější součást – obvyčejné lidi.

3.5 Evropa utrpěla vážné teroristické útoky, včetně posledního projevu vlny globálního teroru v Londýně dne 21. července 2005. Existuje reálná a neustálá možnost dalších útoků. Proto musíme být připraveni: za prvé k tomu, abychom těmto útokům předcházeli, a za druhé, abychom zvládali následky – v jakékoli formě – těch útoků, kterým nejsme schopni zabránit. Čím dál více si zvykáme na bombové útoky způsobující desítky či stovky úmrtí a chaos v městských centrech; teroristické skupiny zodpovědné za tyto útoky však mají odhodlání, trpělivost a prostředky potřebné k provedení útoků ve velkém měřítku, například ke zničení civilního letadla nebo k odpálení chemických, biologických či „špinavých“ bomb v hustě osídlených oblastech.

3.6 To není důvodem ke zpochybnění integrity právního státu a ústavních záruk, vztahujících se na všechny. Veřejné orgány, které nepřetržitě podléhají doзору a právním sankcím, nesmějí žádným způsobem překročit svá práva při prevenci a potlačování terorismu.

3.7 Opatření sociální a hospodářské politiky mohou napomoci ke zmírnění vyloučení a resentimentu souvisejícího s důsledky rychlých společenských a hospodářských změn, z nichž teroristé často těží. Za tím účelem je zapotřebí:

- přijímat takové dlouhodobé obchodní, dotační a investiční politiky, které by napomáhaly integraci marginalizovaných skupin a zvyšovaly jejich účast;

(7) Rohan Gunaratna. *Al Qaeda, viaje al interior del terrorismo islamista*. s. 27. Editorial Servi Doc., Barcelona, 2003.

- vyvíjet nové úsilí ohledně snižování strukturálně-sociální nerovnosti, které by vedlo k odstraňování diskriminace některých skupin;
- zavádět programy zaměřené na podporu vzdělávání dětí a žen, zaměstnanosti a zastoupení sociálně vyloučených;
- splnit Rozvojové cíle tisíciletí do roku 2015.

3.8 Předcházení teroristickým útokům hraje klíčovou úlohu v politikách EU v prostoru svobody, bezpečnosti a práva; podle šetření Eurobarometru se terorismu obává osm z deseti Evropanů a 83 % obyvatel Unie věří v přidanou hodnotu činnosti EU v boji proti terorismu, a tudíž ji také vyžaduje. Klíčovým dokumentem protiteroristické strategie Evropské unie je *Akční plán EU pro boj proti terorismu* ⁽⁸⁾. Ten obsahuje následující hlavní oblasti činnosti:

1. prohloubení mezinárodního konsensu a zvýšení mezinárodního úsilí v boji proti terorismu;
2. zaměření akcí v oblasti vnějších vztahů EU na třetí země vyžadující zkvalitnění jejich schopnosti boje proti terorismu nebo jejich odhodlání k tomuto boji;
3. zaměření na faktory přispívající k podpoře terorismu a náborům do teroristických skupin;
4. omezení přístupu teroristů k finančním a dalším ekonomickým zdrojům;
5. maximalizování schopnosti orgánů EU a členských států odhalovat, vyšetřovat a soudně stíhat teroristy a předcházet teroristickým útokům;
6. ochranu bezpečnosti mezinárodní dopravy a zajištění účinných systémů hraničních kontrol;
7. zvýšení schopnosti EU a členských států při zvládání následků teroristických útoků.

3.9 Jelikož je terorismus globálním jevem, musí být reakce na něj rovněž globální a v tomto smyslu je nutná nejen mezinárodní spolupráce mezi státy, mezinárodními organizacemi a institucemi, ale také zapojení všech složek společnosti: organizované občanské společnosti (včetně hospodářských a sociálních subjektů a organizací obecného zájmu či organizací vyvíjejících různé činnosti), všech druhů státních institucí a široké veřejnosti. V obecném rámci bezpečnosti a ochrany svobod by měl být odstartován proces politického a občanského dialogu.

3.10 Za tímto účelem je organizovaná občanská společnost schopna a povinna hrát ústřední roli v jednotné reakci vůči terorismu. Skutečnost, že je postavena na aktivním občanství, dává organizované občanské společnosti pružnější, kreativnější a širší pozici, z níž může vyvíjet preventivní opatření účinnější než administrativní orgány. Organizovaná občanská společnost může napomáhat šíření znalostí a porozumění, a to jak hori-

zontálně, tak i zdola směrem vzhůru, neboť tyto prvky jsou nezbytně nutné pro budování inkluzivních společností, umožňujících účast všech lidí prostřednictvím občanské spolupráce, hospodářské činnosti a vzdělání.

Kromě toho by měly příslušné veřejné orgány brát v úvahu návrhy organizované občanské společnosti týkající se potřeby rovnováhy mezi bezpečnostními opatřeními a opatřeními na zajištění svobod.

3.11 Nestátní subjekty všeho druhu – hospodářská a sociální hnutí a subjekty, média, různé zájmové organizace, akademická obec, náboženští vůdci, svět umění a kultury, světové veřejné mínění – ti všichni musí v této oblasti sehrát aktivnější úlohu.

3.12 Dynamická občanská společnost se může chopit strategické úlohy při ochraně místních komunit tím, že bude čelit extrémistickým ideologiím a řešit otázky politického násilí. Občanská společnost představuje otevřený prostor, v němž mohou občané určovat svůj vlastní osud; je formou odporu a protestu, zdrojem informací, veřejné debaty a společenské reflexe, jakož i mechanismem zprostředkování, smířování a tvorby kompromisů. Občanská společnost vytváří platformu pro různé společenské skupiny a kauzy, poskytuje menšinám a odpůrcům možnost projevu a díky své rozmanitosti podporuje kulturu tolerance a pluralismu. Občanská společnost zahrnuje radikály i umírněné, ty, jež jsou zapojeni do systému, ty, kteří jsou na jeho okrajích, odpůrce, i vyjednavče.

3.13 Občanská společnost může sehrát klíčovou úlohu při budování nového přístupu ke koordinované celosvětové akci, které dosud brání jednostranné postoje i aktuální mezinárodně-politické neshody. Při prosazování globálních témat, jako je rovnost žen a mužů, mír a lidská práva, boj proti AIDS, životní prostředí, spravedlivý obchod, hnutí za globální spravedlnost apod., vytvořili různí zástupci občanské společnosti v posledních desetiletích dynamická mezinárodní partnerství, zahrnující lidi a skupiny z celého světa.

3.14 Podle čím dál více rozšířeného přesvědčení v boji proti terorismu nedosahuje činnost států dostatečných výsledků, nejde-li ruku v ruce s aktivním závazkem občanské společnosti a jejich subjektů. Výbor má jakožto fórum organizované občanské společnosti příležitost a povinnost působit v oblastech spadajících do jeho působnosti, přispět k protiteroristickým aktivitám v EU i na jiných významných fórech. Stejně tak by mělo podobné úsilí umožnit Výboru v souladu s jeho úlohou prevence, spolupráce a dialogu účastnit se v oblasti jeho působnosti určování protiteroristických politik. Návrhy rozhodnutí Rady na zřízení specifických programů „*Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků*“ a „*Předcházení trestné činnosti a boj proti ní*“ nabízejí široký a pružný rámec pro všechny druhy iniciativ.

⁽⁸⁾ Note to the European Council, 16-17 June 2005, submitted by the Presidency and the EU Counter-Terrorism Coordinator: <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

3.15 Je třeba vzít v úvahu následující obecné poznámky:

3.15.1 EHSV zcela odsuzuje terorismus v jakékoli formě a staví se proti terorismu.

3.15.2 EHSV odhodlaně podporuje boj proti trestné činnosti a terorismu a zdůrazňuje význam jmenování koordinátora EU v boji proti terorismu, pana Gijse de VRIESE.

3.15.3 Je třeba posílit pokrok v boji proti terorismu a trestné činnosti v EU.

3.15.4 Kromě toho je zapotřebí účinná spolupráce a koordinace mezi členskými státy, pokud jde o prosazování práva, zpravodajství (s upřednostněním zásady dostupnosti relevantních informací) a soudnictví; rovněž spolupráce s třetími zeměmi by měla být účinná a soustavná.

3.15.5 Strategická partnerství veřejného a soukromého sektoru též hrají důležitou úlohu v návrhu Komise.

3.16 Organizovaná občanská společnost může hrát roli na dvou úrovních: v předcházení útoků a ve zvládnání jejich následků, ať již fyzických, psychických nebo hospodářských. Podle druhů činností stanovených v návrzích a s využitím obecného charakteru formulací může Výbor v rámci své funkce propagovat různé druhy obecných iniciativ ve stejných oblastech, na jaké se zaměřila mezinárodní vrcholná schůzka na téma demokracie, terorismus a bezpečnost, ukončená v Madridu dne 11. března 2005. Na této schůzce byl vypracován akční plán, tzv. „madridská agenda“, poskytující rámec provádění jednotlivých doporučení⁽⁹⁾.

4. Specifické poznámky

4.1 Návrh rozhodnutí Rady 2005/0034 (CNS), kterým se stanoví specifický program „*Prevence, připravenost a zvládnání následků teroristických útoků*“ na roky 2007 – 2013

4.1.1 EHSV souhlasí s obecnými cíli programu, které jsou Komisí stanoveny v článcích 3 a 4 návrhu.

4.1.2 Co se týče akcí, na něž může být poskytnuta finanční podpora a které jsou vyjmenovány v článku 5 návrhu, EHSV věří, že obzvláštní pozornost by měla být zaměřena na:

4.1.2.1 „*analytické, monitorovací, hodnotící činnosti, audit a inspekční činnosti*“ (čl. 5 odst. 2 písm. b)) – zatímco základní výzkum v této oblasti by se měl řídit Sedmým rámcovým

programem pro výzkum, ve kterém je na tento návrh v souladu se současným návrhem Komise vyčleněna jedna miliarda eur, tento program by měl podporovat aplikovaný výzkum týkající se diskuse a výměny informací vytvořených think tanky, akademickými institucemi, různými fóry a organizacemi, jež působí jako střediska diskuse a formulování politických návrhů, které by posilovaly formální i neformální vazby mezi výzkumníky, analytiky a intelektuály na jedné straně, a těmi, jež přijímají rozhodnutí, na straně druhé;

4.1.2.2 „*odbornou přípravu a výměnu zaměstnanců a odborníků*“ (čl. 5 odst. 2 písm. d)), pokud je o výše uvedené činnosti, ale zejména ve vztahu k těm, které umožňují vytváření, vývoj a neustálou aktualizaci kvalitních školicích programů zaměřených na jazykovědce, překladatele a tlumočníky pracující s jazyky, na které v současné době není k dispozici mnoho odborníků a které jsou používány jak k šíření zpráv o páchání trestné činnosti a terorismu, tak i k šíření propagandy ospravedlňující tuto trestnou činnost a přitahující nové stoupence;

4.1.2.3 „*činnost pro zvýšení povědomí a šíření informací*“ (čl. 5 odst. 2 písm. e)), včetně činností zmíněných pod bodem 4.2.2.1, se zvláštním důrazem na úlohu sdělovacích prostředků, které mohou přispět k tomu, aby bylo násilí diskreditováno, ale někdy také usnadňují neomezené šíření propagandy identifikovaných teroristických a zločineckých skupin; to znamená, že nezczizitelné právo poskytovat necenzurované zpravodajství vede zvráceným způsobem k tomu, že hlas dostávají zločinecké skupiny s teroristickými záměry – jsou vysílány živé záběry útoků, únosů a vražd rukojmí teroristů.

4.1.3 V článku 6 by bylo vhodné podrobně vyjasnit, komu má být program dostupný, jako tomu je v článku 5 druhého programu. Jelikož se činnost Komise týká velice citlivých oblastí, Komise vydá seznam těch, kdo čerpají roční dotace.

4.1.4 Čl. 14 odst. 3 stanoví, že Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě prozatímní hodnotící zprávy a sdělení o provádění programu. Do celého procesu hodnocení by měl být zapojen i EHSV.

4.2 Návrh rozhodnutí Rady, kterým se stanoví specifický program „*Předcházení trestné činnosti a boj proti ní*“ na roky 2007 – 2013

4.2.1 EHSV souhlasí s obecnými i konkrétními cíli programu (články 2 a 3).

⁽⁹⁾ <http://summit.clubmadrid.org/agenda/the-madrid-agenda.html>.

4.2.2 I když program „Základní práva a spravedlnost“ poskytuje obětem sociální a právní pomoc, EHSV požaduje, aby byla v rámci policejních orgánů věnována zvláštní pozornost ochraně svědků a obětí a prosazování a rozvíjení správných postupů v této oblasti (čl. 3 odst. 1 písm. c) a čl. 3 odst. 2 písm. c)), jakož i aspektům předcházení trestné činnosti a kriminologie a rozvíjení horizontálních metod a nástrojů, které jsou nezbytné ke strategickému předcházení a potírání trestné činnosti (čl. 3 odst. 1 písm. b) a čl. 3 odst. 2 písm. b)). V této souvislosti EHSV podporuje práci Komise na pilotních projektech boje proti terorismu, obchodu s lidmi a finanční podpory obětí terorismu. Na základě hodnocení těchto pilotních projektů se EHSV domnívá, že jakmile budou prováděny, měly by vést ke zřízení stálého fondu pro odškodnění obětí terorismu.

4.2.2.1 Co se týče všech forem ochrany obětí terorismu, jejich rodin a dětí, nedílnou součástí strategie boje proti terorismu se musí stát lidský prvek boje proti terorismu, tj. ochrana obětí a podpora úlohy občanské společnosti. Na oběti dopadá násilí, které je zaměřeno proti celé společnosti a hodnotám, které představuje. Proto má společnost morální a politickou povinnost uznat toto násilí a reagovat na ně. Státy musí chránit své občany a zaručit jejich práva a svobody, počínaje právem na život a právem na život bez strachu a hrozeb. Oběti jsou realitou terorismu, jsou hlasem společnosti a její frontovou linií v boji proti terorismu. Zaměření pozornosti na svědectví obětí je neúčinnější možností osvěty a způsobem, jak ve společnosti vytvářet potřebné odhodlání k boji proti terorismu a jak vyvolat aktivní občanskou odezvu. Je to také nejlepší způsob, jak lze teroristy politicky a mravně diskreditovat a izolovat. Za tím účelem je zapotřebí:

- porozumění a solidarita mezinárodního společenství, jasné prohlášení, že v jádru boje proti terorismu tkví úcta k lidským právům,
- mezinárodní opatření, mechanismy ochrany a pomoci obětem terorismu,
- debata o obětech je úzce spojena s debatou o lidských právech; je třeba rozšířit debatu o lidských právech a základních svobodách jedinců v boji proti terorismu a jejím cílem by mělo být nalezení rovnováhy mezi povinnostmi členských států dodržovat v boji proti terorismu lidská práva a jejich povinností přijmout tvář v tvář terorismu veškerá opatření potřebná k ochraně lidských práv občanů. V dokumentu Komise, o němž se zde jedná, bohužel o takové debatě není zmínka,

- prosazování opatření na podporu odhodlání občanské společnosti k boji proti terorismu se vkladem a aktivní účastí subjektů občanské společnosti, zejména obětí, na mezinárodní scéně.

4.2.2.2 Co se týče předcházení trestné činnosti, je nejrozšířenějším druhem nadnárodní trestné činnosti v EU obchodování s drogami a zločinecké skupiny etablované ve všech členských státech zajišťují širokou distribuci drog po celém území Unie. Kromě toho dále roste podíl nezákonného obchodování s více látkami současně.

Rostoucí problém představuje v Unii obchod s lidmi; ekonomický zisk z této činnosti je obrovský. EU musí posílit svoji operační schopnost zahajovat a podporovat vyšetřování obchodu s lidmi a s ním spojených forem trestné činnosti, jako je pohlavní zneužívání dětí a prostituce v širším slova smyslu. V této souvislosti považuje EHSV za nezbytné takové iniciativy, jako je *Návrh směrnice Rady o povolení ke krátkodobému pobytu vydávanému obětem podpory ilegálního přistěhovalectví nebo obchodu s lidmi, které spolupracují s příslušnými orgány*⁽¹⁰⁾, jenž posiluje nástroje pro potírání ilegálního přistěhovalectví tím, že vytvořil povolení ke krátkodobému pobytu pro oběti podpory ilegálního přistěhovalectví nebo obchodu s lidmi⁽¹¹⁾.

Důvody ke znepokojení zavdávají v Unii rovněž korupce, praní špinavých peněz, finanční kriminalita a padělání peněz. Praní špinavých peněz představuje klíčovou aktivitu skupin organizovaného zločinu působících na území Unie, neboť jim zajišťuje zdroje financování. Všechny tyto faktory (formy trestné činnosti a financování terorismu) pouze spoluvytvářejí synergie, které udržují v chodu vykořisťování a zneužívání lidí⁽¹²⁾. Obzvláště zapotřebí je:

- povzbuzovat spolupráci a strategická partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem, zejména při rozvíjení správných postupů, jakož i v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu, při dodržování zásad průhlednosti a profesní bezúhonnosti ve finančnictví a neziskových organizacích v souladu s doporučeními⁽¹³⁾. Finanční akční skupiny (FATF – hlavní mezinárodní instituce zodpovědná za ochranu mezinárodního finančního systému proti praní špinavých peněz a financování terorismu) a s akčním plánem EU⁽¹⁴⁾,
- prosazovat srovnávací statistické ukazatele a poznatky aplikované kriminologie, jakož i jejich používání v rámci skutečných opatření a politik.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV ze dne 29.5.2005 (zpravodaj: pan PARIZA CASTANOS) (Úř. věst. C221, 17.9.2002)

⁽¹¹⁾ KOM (2002) 71 v konečném znění ze dne 11.2.2002.

⁽¹²⁾ <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publar2004#INTRODUCTION>.

⁽¹³⁾ http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,2340,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html#Introduction.

⁽¹⁴⁾ Note to the European Council, 16-17 June 2005, submitted by the Presidency and the EU Counter-Terrorism Coordinator: <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

4.3 Co se týče čl. 4 odst. 2 (druhy činností, na které může být poskytnuta finanční podpora):

4.3.1 Zvláště by mělo být poukázáno na význam dialogu mezi náboženskými vyznáními a mezi generacemi při odhalování fundamentalistických přesvědčení a při podpoře správných postupů pro posilování vzájemného porozumění, mírnosti a demokratické tolerance, což omezuje radikalizaci a nábor nových stoupenců. Boj proti terorismu vyžaduje, abychom zbavili tento jev jeho morální legitimacy; toho lze dosáhnout jen dialogem a porozuměním „druhé straně“. Je třeba podporovat takové akce, které umožňují skupinám různých vyznání a jejich vůdcům budovat mosty pochopení a porozumění, prohlubovat soulad a toleranci a pomáhat při vytváření báze znalostí umožňující označit příčiny nenávisti a způsoby jejího překonávání. Jednotlivé náboženské obce se musí navzájem lépe poznat – a toho nelze dosáhnout účinněji než prostřednictvím opatření usnadňujících vytváření kontaktů mezi jejich příslušníky.

4.3.2 Aniž jsou dotčeny činnosti programu pro migrační toky týkající se společenského a profesního zařazení, zejména mládeže, která patří k etnickým, náboženským, kulturním nebo přistěhovaleckým menšinám, tento program by měl rovněž rozvíjet správné postupy získané úspěšnými metodikami použitými v této oblasti, zejména co se týče odborné přípravy a výměny zaměstnanců a odborníků (čl. 4 odst. 2).

4.3.3 Co se týče organizací občanské společnosti, je třeba se kriticky vyjádřit k nedávnému předběžnému návrhu Evropské komise, který se týká kodexu chování pro neziskové organizace s cílem podpořit jejich průhlednost a finanční zodpovědnost. Tento návrh by mohl mít negativní dopad na všechny nevládní organizace EU a tyto organizace diskreditovat, čímž by ohrozil jejich nejcennější společenský kapitál – důvěru veřejnosti a místních, národních a evropských institucí.

EHSV chápe úsilí o zamezení možného využití neziskových organizací k financování terorismu a jiných trestných činností. To se však musí provádět prostřednictvím obvyklých nástrojů prevence a potírání, kterými disponují orgány jednotlivých členských států. Zvláště by se mělo pokračovat v práci na

přijetí statutu evropské asociace a evropské vzájemné společnosti, která byla bohužel přerušena.

4.3.4 Na tomto místě opakujeme, že důležité jsou rovněž činnosti vymezené v bodech 4.1.2.2 a 4.1.2.3 („odborná příprava a výměna zaměstnanců a odborníků“ a „činnost pro zvýšení povědomí a šíření informací“).

4.3.5 Umění a kultura by měly také zaujmout důležité místo při vytváření plánu občanské reakce na trestnou činnost a terorismus; kromě toho slouží k vyjadřování jiných názorů, odlišných od názorů široce zastávaných v našich zemích, a k porozumění takovýmto názorům.

4.4 Co se týče článku 14 (hodnocení), opakujeme poznámky uvedené v bodě 4.1.4.

5. Závěr

5.1 EHSV věří, že oba návrhy rámcového programu jsou potřebné a že bude-li v průběhu prozatímního hodnocení zjištěno, že program dosáhl pokroků, mělo by být na návrhy vyčleněno více finančních prostředků.

5.2 Kromě toho musí být EHSV v rámci své kompetence zapojen do průběžného dialogu s Komisí a Evropským parlamentem při vytváření ročních plánů programu, jakož i při odpovídajících procesech hodnocení.

5.3 EHSV chce též připomenout, že prostředky mobilizované v rámci probíhajících evropských programů na ochranu svobod a bezpečnosti by měly být vyvážené z hlediska ochrany svobod, v souladu se zněním stanoviska k tématu „Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva“, KOM(2005) 184 v konečném znění, SOC/209.

5.4 Ochrana základních práv, svobod a bezpečnosti je zodpovědností nás všech, počíná předáváním společných hodnot při vyučování od prvních tříd ve školách a musí být spojena s neustálým hledáním rovnováhy mezi třemi pilíři – svobodou, demokracií a bezpečností.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roce rovných příležitostí pro všechny (2007) – směrem ke spravedlivé společnosti

KOM(2005) 225 v konečném znění – 2005/0107 (COD)

(2006/C 65/14)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 27. října 2005 rozhodl vypracovat v souladu s článkem 29, odst. 2 Jednacího řádu, stanovisko k tématu výše uvedenému.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. prosince 2005. Zpravodajkou byla **paní Mária Herczog**.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro; žádný člen nehlasoval proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí postoje EHSV

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor opakuje, že podporuje program Evropského roku rovných příležitostí pro všechny (2007). Aktivně se zapojil do problematiky rovných příležitostí a ve prospěch sociální soudržnosti v Evropě a základních práv pro všechny.

1.2 Ve všech předchozích stanoviscích k těmto otázkám EHSV zdůrazňoval, že k tomu, aby byly odstraněny všechny formy diskriminace v souladu s článkem 13 (¹), je nutné uskutečnit pokrok mnohem konkrétnější než ten, jehož bylo až dosud dosaženo. Výbor uznává, že byla přijata četná nápravná opatření ve prospěch rovných příležitostí, je však ještě nutné podniknout některé neodkladné kroky. Z tohoto hlediska může být Evropský rok rovných příležitostí pro všechny (2007) vhodnou příležitostí k tomu, aby se vymezily skupiny dotčených osob a soustředila se na ně pozornost.

1.3 EHSV je přesvědčen, že by všem osobám sídlícím v EU mělo být zaručeno, že nebudou diskriminovány a budou mít rovné příležitosti při užívání lidských práv v plném rozsahu: občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních. Proto by tento rok měl být využit k tomu, aby se pokročilo v odstranění všech typů diskriminace. Přestože je zvláštní pozornost věnována základům obsaženým v článku 13, měl by být tento rok považován za příležitost zvýšit povědomí o tom, s jakou diskriminací se setkávají specifické skupiny, které se běžně neberou v úvahu jako např. děti, a o otázkách diskriminace, které dosud nebyly řešeny.

(¹) Stanovisko EHSV k tématu „Chudoba žen v Evropě“ (zpravodajka: paní Brenda King) - Úř. věst. C 24, 31.1.2006; stanovisko EHSV k tématu „Sociální agenda“ (zpravodajka: paní Ursula Engelen-Kefer) - Úř. věst. C 294, 25.11.2005; stanovisko EHSV k tématu „Evropský sociální fond“ (zpravodajka: paní Ursula Engelen-Kefer) - Úř. věst. C 234, 22.9.2005; stanovisko EHSV k „Programu Společenství pro zaměstnanost a sociální solidaritu - PROGRESS“ (zpravodaj: paní Wolfgang Greif) - Úř. věst. C 234, 22.3.2006; SOC/167; stanovisko EHSV k iniciativě „EQUAL“ (zpravodaj: paní Sukhdev Sharma) - Úř. věst. C 241, 28.9.2004; stanovisko EHSV k tématu „Evropský rok zdravotně postižených“ (zpravodaj: paní Miguel Angel Cebra de Luna) - Úř. věstník C 110, 30.4.2004.

1.4 EHSV souhlasí se Sociální agendou 2005-2010, která předkládá akční strategii pro oblasti rovnosti příležitostí a sociální soudržnosti a tím tuto problematiku staví do středu pozornosti. S výhradou doplňujících a pozměňujících úprav, navržených dále, EHSV přijímá a podporuje cíle Evropského roku rovných příležitostí pro všechny (2007), které se soustředí na práva, zastoupení, uznání, respekt a toleranci a rovněž integraci zmíněných oblastí do hlavních myšlenkových proudů.

2. Odůvodnění stanoviska a poznámky

2.1 Shrnutí dokumentu Komise

2.1.1 Sdělení Komise k tématu Sociální agenda pro období 2005-2010 zdůraznilo, jak je důležité pracovat na rovnosti příležitostí pro všechny, pokud chceme dosáhnout solidárnější společnosti. Komise oznámila záměr (ve sdělení, které doprovází zkoumaný návrh (²)) vypracovat novou rámcovou strategii pro nediskriminaci a rovné příležitosti pro všechny. Jednou z hlavních iniciativ obsažených ve sdělení je návrh jmenovat rok 2007 Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny. Evropský rok bude mít za celkový cíl seznámit veřejnost s výhodami spravedlivé a solidární společnosti, v níž jsou rovné příležitosti realitou pro všechny. V této souvislosti bude nutné překonat překážky, které brání účasti ve společnosti a usnadnit vytvoření prostředí, v němž bude rozmanitost Evropy považována za zdroj sociální a kulturní vitality. Evropský rok má tyto konkrétní cíle:

— Práva – zvýšení informovanosti o právu na rovnost a nediskriminaci;

(²) Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Rámcová strategie pro nediskriminaci a rovné příležitosti pro všechny (KOM(2005) 224 v konečném znění).

- Zastoupení – povzbudit diskusi o prostředcích, jimiž lze posílit občanskou, politickou, hospodářskou, sociální a kulturní účast na dění ve společnosti;
- Uznání – projev úcty a respektu k rozmanitosti;
- Respektování a tolerance – zasadit se o solidárnější společnost.

Zkoumaný návrh obsahuje ustanovení týkající se Evropského roku rovných příležitostí pro všechny a určuje pro tuto činnost rozpočet. Návrh se opírá o článek 13 Smlouvy zakládající Evropské společenství⁽³⁾.

2.2 Obecné a specifické poznámky

2.2.1 Nastolení rovných příležitostí je jednou z priorit evropské politiky a mělo by jí zůstat i nadále. Přestože v oblasti boje proti diskriminaci došlo na evropské i národní úrovni k významným legislativním změnám, zejména v oblasti diskriminací uvedených ve článku 13, jsou nezbytné doplňující akce, které zajistí důslednější uskutečňování rovných příležitostí a nediskriminace. Často je možné narazit na nepřímé formy diskriminace, které se však obtížně prokazují. Tím by se měl zabývat program Evropského roku 2007.

2.2.2 Další oblastí, kterou je nutné se zabývat, jsou rozdíly v úrovni a rozsahu ochrany proti diskriminaci z různých příčin. Výbor silně doporučuje, že by diskriminace z různých příčin – pohlaví, rasa nebo etnický původ, náboženství nebo víra, tělesné postižení, věk a sexuální orientace – měla být zakázána v oblastech zaměstnání, odborné přípravy, vzdělávání, sociální ochrany, sociálních výhod a přístupu ke zboží a službám. V opačném případě vzniká riziko vytvoření hierarchie mezi skupinami.

2.2.3 Od přijetí Evropské listiny základních práv není možné považovat EU pouze za mezistátní sdružení založené na hospodářské racionalitě. Odpovídající pozornost je proto třeba věnovat sociálním skupinám, které jsou postiženy různými formami exkluze jež jim brání vstupu na trh pracovních sil a účasti na hospodářském životě, nebo žijí v chudobě, přestože jsou na trhu pracovních sil aktivní.

⁽³⁾ Článek 13 Smlouvy zakládající Evropské společenství: (1) Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení této smlouvy a v rámci pravomocí svěřených Společenství touto smlouvou, může Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. (2) Odchylně od odstavce 1 rozhoduje Rada postupem podle článku 251, pokud přijímá podpůrná opatření Společenství, s vyloučením harmonizace právních a správních předpisů členských států, jako základ pro činnosti, které přijímají členské státy, aby přispěly k naplnění cílů uvedených v odstavci 1.

2.2.4 Sociální a hospodářská hlediska hovoří ve prospěch rovnosti příležitostí zaručené každému jedinci, zejména všem, kteří jsou diskriminováni nebo znevýhodněni sociálními, ekonomickými, kulturními, zeměpisnými či jinými okolnostmi. Pokud by se jim dostalo odpovídající podpory, mohli by se plně účastnit života společnosti a přispět svým dílem společensky i hospodářsky.

2.2.5 EHSV se domnívá, že program Evropského roku rovných příležitostí pro všechny (2007) je příležitostí na zviditelnění těch, kteří mohou být přehlíženi, např. mladí lidé, včetně dětí, kteří jsou diskriminováni na základě věku, jedinci, kteří jsou diskriminováni vícenásobně z několika příčin a obyvatelé diskriminovaní životem v odlehlých nebo řídko osídlených oblastech a městech, kteří nemusí mít přístup k požadovaným službám.

2.2.6 Výbor je přesvědčen, že tento rok by měl také poskytnout příležitost prozkoumat klíčové otázky, jako je problém několikanásobné diskriminace, která se často vyskytuje u některých skupin (např. postižených dětí, starších migrantů, romských žen). A nakonec při všech iniciativách proti diskriminaci je třeba vzít v úvahu různou a heterogenní podstatu skupin, které se nejčastěji s diskriminací setkávají.

2.2.7 Evropský rok by měl být příležitostí zlepšit situaci více skupin. Při stanovování budoucích cílů, je třeba věnovat zvláštní pozornost mezinárodní úmluvě OSN o právech dítěte, dokumentu ratifikovanému všemi členskými státy EU, a která tedy může být považována za součást uznávaných principů společenství členských států; to rovněž umožní, aby uplatňování práv dítěte bylo v budoucnosti povýšeno na úroveň mezinárodního požadavku.

2.2.8 Bylo by předčasné vyjadřovat se k hlavním zkušenostem získaným z Evropského roku osob se zdravotním postižením (2003), jehož cílem bylo zlepšit rovnost příležitostí postižených osob a v rámci akčního plánu (2004-2010)⁽⁴⁾ přijatého v roce 2003, naopak je možné jasně konstatovat⁽⁵⁾, že se této skupině osob dostává díky vlivu Evropského roku v členských státech zvýšené pozornosti a že občané Unie jsou lépe informováni o svých postižených spoluobčanech. Avšak aby bylo dosaženo skutečných změn, je nutné řádné vyhodnocení dosaženého pokroku a opatření následujících po Evropských letech. EHSV v současné době připravuje stanovisko k vyhodnocení a k opatřením následujícím po Evropském roku osob se zdravotním postižením.

2.2.9 Vzhledem k nepřímým důsledkům, které rok 2007 může mít, je vhodné, aby už při přípravě legislativy nebylo v kapitole o dalším monitorování jako kritérium pouze zmíněno procento evropského obyvatelstva, které získalo více informací o skupinách jednotlivců, jež jsou systematicky diskriminovány. Je třeba rovněž prozkoumat, jaké konkrétní změny proběhly v každodenním životě a v administrativní praxi.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV, viz SOC 163 – Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽⁵⁾ Viz Eurobarometr.

2.2.10 Mainstreaming různých důvodů diskriminace ve všech politikách a iniciativách EU i zohlednění zvláštních požadavků specifických důvodů při vyvíjení akcí vztahujících se k jiným důvodům (např. zohlednění otázek zdravotního postižení při současném zohlednění jiných důvodů) je klíčem k dalšímu pokroku při odstranění diskriminace a podpoře rovných příležitostí. Zkušenosti získané v této oblasti, které se vztahují na problematiku např. pohlaví, by bylo možné použít u jiných důvodů diskriminace.

2.2.11 Kromě nepříjemného charakteru diskriminace, xenofobie a rasismu je nezbytné zdůraznit hodnotu multikulturní Evropy a důležitost zavádění nařízení, která v této oblasti byla dříve přijata v rámci evropské politiky boje proti diskriminaci.

2.2.12 EHSV již v několika stanoviscích⁽⁶⁾ opakoval, jaký význam přisuzuje účasti nevládních organizací, uvedených menšinových skupin, zaměstnavatelů soukromého i veřejného sektoru, subjektů sociálního hospodářství, zaměstnanců a zástupců regionů. Na všech úrovních a ve všech fázích zavádění by se měly také podílet osoby, které jsou obětmi diskriminace a skupiny a organizace, které je reprezentují. Během plánování, přidělování a kontroly příspěvků je nutné účinněji dohlížet (a pokud to bude třeba, i pomocí zpráv pocházejících také z jiných zdrojů) na to, zda opravdu existuje například přiměřená komunikace s nevládními organizacemi.

2.2.13 Zvláštní pozornost a uznání by mělo být věnováno roli nevládních organizací a organizací reprezentujících skupiny vystavené diskriminaci. Jejich zapojení do Evropského roku by mělo být zajištěno na všech úrovních (místní, regionální, národní a evropské) a ve všech oblastech (celkové plánování, implementace, prosazování, vyhodnocení a opatření následující po tomto roku). Zvláště úloha sociálně ekonomických společností a organizací (družstev, sdružení, nadací a vzájemných fondů) v boji proti diskriminaci by měla být zdůrazněna a zohledněna.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

2.2.14 Výbor je potěšen, že Komise uznává význam práce se zaměstnavateli a zaměstnanci za účelem podpory rozvoje politiky rovného zacházení na pracovišti a politiky rozmanitosti. EHSV doporučuje, aby byl Evropský rok využit pro:

- identifikaci a podporu výměny informací a příkladů osvědčených postupů;
- zvýšení povědomí mezi firmami o přidané hodnotě, kterou přináší respektování rovných příležitostí a jejich začlenění do politiky přijímání zaměstnanců a profesního postupu;
- vytvoření partnerství a udržitelných sítí mezi zaměstnavateli a dalšími zainteresovanými stranami včetně nevládních organizací a organizací, které pracují se skupinami setkávajícími se s diskriminací;
- napojení na chystaný plán Komise o společenské odpovědnosti firem (má být vydán v lednu 2006) a jeho podporu.

2.2.15 Evropský rok rovných příležitostí pro všechny je třeba dobře připravit a využít přitom předchozích zkušeností. Bude nutné poskytnout informace v jazyce a prostřednictvím formulací, jež jsou srozumitelné pro všechny, zaručit příležitosti pro vzdělání a odbornou přípravu, zajistit patřičnou pozornost sdělovacích prostředků, podporu ostatních politik a nutnou technickou pomoc. V širším měřítku by se měly používat, šířit a přizpůsobovat stávající výsledky výzkumu, osvědčené postupy a účinné programy.

2.2.16 EHSV soudí, že plánovaný rozpočet je velmi omezený vzhledem k záměrům a potřebám. Bylo by vhodné věnovat pozornost rozdělení disponibilních zdrojů a zajistit, aby k nim měli přístup osoby zúčastněné od počátku.

2.2.17 Při příležitosti Evropského roku rovných příležitostí pro všechny by také bylo vhodné zdůraznit, že ve státech Unie je nutné zabezpečit každému, tedy nejen skupinám zmíněným ve článku 13 a v tomto stanovisku, možnost, aby mohl rozvíjet své schopnosti a možnosti, především cestou sociální integrace a vzdělávání, čímž budou zajištěny rovné příležitosti.

⁽⁶⁾ Viz SOC/189 - Úř. věstník C 234, 22.9.2005.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Jak začlenit sociální rozměr do vyjednávání dohod o hospodářském partnerství (EPA)“

(2006/C 65/15)

Komise v dopise komisařky Loyoly de PALACIO ze dne 2. července 2004, v souladu s ustanovením článku 262 Smlouvy zakládající Evropské společenství požádala Evropský hospodářský výbor o vypracování stanoviska k tématu „Jak začlenit sociální rozměr do vyjednávání dohod o hospodářském partnerství (EPA)“

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. listopadu 2005, na základě návrhu předloženého zpravodajem Antonellem Pezzinim a spoluzpravodajem Gérardem Dantinem.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 125 hlasy pro, 2 hlasy proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Kontext stanoviska

1.1.1 Toto stanovisko bylo vypracováno na žádost komisařky Loyoly de Palacio. V dopise z 2. července 2004, kterým se komisařka obrací na Výbor poté, co uvedla, že Komise si velice váží aktivní role, kterou vykonává Evropský hospodářský a sociální výbor na podporu otevřeného dialogu mezi nestátními subjekty zemí ACP a Evropské unie, s žádostí o vypracování průzkumného stanoviska k možnému způsobu zahrnout sociální aspekty do vyjednávání dohod o hospodářském partnerství, s důrazem na zaměstnanost, standardy na pracovišti, sociální zabezpečení a otázky spojené s pohlavím.

1.1.2 Dohody o hospodářském partnerství (EPA), zavedené článkem 37 Dohody z Cotonou, musí být sjednány do 31. prosince 2007. Tyto dohody mají „podpořit postupnou a harmonizovanou integraci zemí ACP do světového hospodářství, respektujíc jejich politická rozhodnutí a jejich priority rozvoje a tím pomoci prosadit udržitelný rozvoj a přispět k odstranění chudoby v zemích ACP“ (čl.34(1)). Obecněji vzato tyto dohody se podílí na provádění „strategie rozvoje“ uvedené ve člancích 19-27 (Hlava 1) Dohody z Cotonou.

1.1.3 Požadavek Komise o vypracování stanoviska odkazuje na článek 37 a na Hlavu I Dohody z Cotonou, která definuje rámec, do kterého spadá dané průzkumné stanovisko.

1.2 Tato žádost o vypracování stanoviska poukazuje na to, jak je pro Komisi otázka sociálního rozměru při vyjednávání dohod o hospodářském partnerství důležitá.

1.2.1 Výbor vítá tento zájem a postup Komise.

1.2.2 Skutečně nemůže dojít k optimálnímu hospodářskému rozvoji aniž by došlo současně k rozvoji sociální oblasti. Tyto dva koncepty musí jít ruku v ruce pokud mají být účinné a vést ke zlepšení způsobu života a blahobytu jednotlivých národů.

1.2.3 Ostatně zavedení dohod EPA povede nevyhnutelně k nezbytným strukturálním reformám, které výrazně změní mnohé skutečnosti současného života národů zemí ACP. Tyto strukturální reformy, jejichž aplikace bude často velice složitá, budou muset být zároveň provázeny pokrokem v sociální oblasti s tím rizikem, že dané národy tyto dohody o hospodářském partnerství odmítnou.

1.2.4 Z tohoto hlediska je účast občanské společnosti v různých fázích procesu, který je v pozadí dohod o hospodářském partnerství klíčová.

1.3 Z obecného hlediska počítá **Dohoda z Cotonou** s postupným zrušením omezení spojených s výměnami mezi oběma stranami a domnívá se, že doba určená pro vyjednávání bude dostatečná a prospěšná pro rozvoj veřejného a soukromého sektoru.

1.3.1 Cíle, které jsou v pozadí vyjednávání spojených s EPA – prvky naplňování dohody z Cotonou – se týkají zejména následujících aspektů: potírání chudoby, udržitelného rozvoje, skutečné účasti žen, sdružení nevládních činitelů a snahy o udržení dostatečné úrovně veřejných výdajů v sociálních sektorech ⁽¹⁾.

1.3.2 Dohoda z Cotonou počítá s tím, že EPA pokryjí celou řadu oblastí: politiku hospodářské soutěže ⁽²⁾ práva na duševní vlastnictví ⁽³⁾ sanitární a fytosanitární opatření ⁽⁴⁾ obchodní a environmentální otázky ⁽⁵⁾ obchodní a pracovní standardy ⁽⁶⁾ ochranu spotřebitele ⁽⁷⁾ potravinářskou bezpečnost ⁽⁸⁾ a investice ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Dohoda z Cotonou, čl. 25.

⁽²⁾ Usnesení paritního parlamentního shromáždění z Addis Abeby, vzhledem k Q (364/04/v konečném znění).

⁽³⁾ Dohoda z Cotonou, čl. 46.

⁽⁴⁾ Id., čl.48, přebírá dohody WTO.

⁽⁵⁾ Id., čl. 49.

⁽⁶⁾ Id., čl. 50.

⁽⁷⁾ Id., čl. 51.

⁽⁸⁾ Id., čl. 54.

⁽⁹⁾ Id., čl. 75

1.4 **EPA** – jejichž rámec zahrnuje více oblastí: (viz Příloha II) – jsou považovány za dohody o vzájemném volném obchodu a musí být sjednány na základě bilaterálních dohod mezi EU a zeměmi nebo regiony ACP. Z tohoto pohledu je tedy třeba zdůraznit princip, podle kterého musí být EPA v souladu s pravidly WTO.

1.4.1 Z tohoto důvodu jsou země ACP a EU přesvědčeny o nezbytnosti zavést v rámci WTO vyrovnanější a spravedlivější multilaterální obchodní systém, založený na jasné vazbě mezi obchodem a rozvojem, nabízející vhodný přístup ve prospěch rozvojových zemí – zejména nejméně rozvinutých zemí a zemí ostrovních – a konečně vyznačující se transparentností a jejich skutečným zapojením do rozhodovacího procesu.

1.5 **Jednání** vedená do této doby (viz Příloha II) odhalila jisté rozdíly v pojetí důležitých otázek mezi zeměmi ACP a Evropskou unií, jak zdůraznil člen parlamentu pro otázky ACP/EU.

1.5.1 Nesmíme zapomínat na fakt, že zahraniční dluh představuje pro mnohé země ACP nepřekonatelnou překážku na cestě k hospodářskému a sociálnímu rozvoji⁽¹⁰⁾. Toto je ostatně jeden z důvodů, proč první fáze sjednávání EPA nevyšlo v závaznou rámcovou dohodu, jak si to přály země ACP.

2. Obecné poznámky

2.1 Mnohé země ACP, zejména země jižní Afriky, se domnívají, že snahy o regionální integraci povedou v první řadě ke snížení příjmů, zejména v souvislosti se snížením celních poplatků. V této fázi se zdá tedy nezbytné počítat s větším finančním vkladem spočívajícím v různých kvótách příspěvku. Jelikož v mnohých afrických zemích představují příjmy z cel velkou část státních příjmů, bylo by vhodné vypracovat co nejdříve daňové systémy jako náhrada za tyto příjmy. Při vytváření účinných daňových systémů potřebují tyto země podporu. Kromě toho země ACP zaznamenaly pouze nepatrný posun ke konkrétním formám regionální obchodní spolupráce. Již existující nebo téměř uzavřené dohody kromě toho, že jsou zaměřené pouze na některé regiony většinou nedosáhly cíle většího posílení výměn mezi jednotlivými regiony. Skutečně dnes existuje málo integrovaných oblastí, které by vykazovaly významné obchodní styky na meziregionální úrovni.

2.1.1 V současné době se jednání probíhající ve všech šesti regionálních oblastech ukázala jako zdlouhavá a složitá. Předpokládané ukončení do roku 2007 jistě nebude dodrženo. Přechodné období bude delší a překročí rok 2008. Nejvíce problematické se jeví zejména země jižní a východní Afriky. Africké země projevují mnohem větší zájem o otázky spojené s infrastrukturou (silnice, nemocnice, vzdělávací střediska, zemědělský rozvoj atd.) než o otázky spojené s vývojem občanské společnosti⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Dohoda z Cotonou, čl. 45.

⁽¹¹⁾ Hodnocení vyjádřená během setkání s úředníky Komise

2.1.2 Každý region disponuje pracovní skupinou, která pravidelně sleduje průběh obchodních jednání⁽¹²⁾. Tyto pracovní skupiny musí povinně konzultovat organizace zastupující občanskou společnost, které jim poskytují analýzy a návrhy týkající se sociálních aspektů a obecně celé problematiky rozvoje. Za tímto účelem je třeba zajistit, aby zástupci občanské společnosti vytvořili společnou strukturu na regionální úrovni a aby se spojili a dokázali tak vytvářet společně vlastní pozice. Evropská unie musí přispět k praktické realizaci podobné iniciativy jak finančně, tak technicky.

2.1.3 Výbor již vyjádřil svou podporu zapojení občanské společnosti⁽¹³⁾ v souvislosti se skutečností, že v Dohodě z Cotonou opatření týkající se účasti nestátních subjektů jsou obsažena ve více než třiceti člancích, v závěrečném prohlášení a v příloze IV týkající se postupů realizace a správy. Tvzení, která lépe vyjadřují tento přístup jsou zanesena v „Základních principech“ (čl. 2) a v kapitole 2, která je celá věnována „zúčastněným stranám partnerství“.

2.1.4 EHSV považuje za důležité předat zkušenosti získané v Evropě, zejména v regionech spadajících do programu Cíl 1, s využitím strukturálních fondů⁽¹⁴⁾ také zemím ACP.

2.2 **Občanská společnost**, její podíl na realizaci dohod o ekonomickém partnerství, je jednou ze základních podmínek zajišťujících účinnost jejich výsledků.

2.2.1 Dohoda z Cotonou tak ve článku 6 definuje „nestátní činitele“: soukromý sektor, ekonomické a sociální partnery, spolu s odborovými organizacemi, občanskou společností (OS) ve všech svých podobách, podle národních charakteristik⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Tyto pracovní skupiny se skládají ze zástupců z každého státu a ze zástupců z Komise prostřednictvím delegací.

⁽¹³⁾ Viz kromě jiných, (zpravodaj: PEZZINI) a CESE 521/2002 (zpravodaj: BAEZA SANJUAN).

⁽¹⁴⁾ K vertikálnímu partnerství se přidružuje partnerství horizontální, které počítá s povinnou účastí občanské společnosti ve stanovení a správě regionálních operačních plánů.

⁽¹⁵⁾ Dokumenty Komise (GR Rozvoj) upřesňuje kategorie, vedle zaměstnanců a zaměstnavatelů: organizace na ochranu práv osob, základní organizace, ženské organizace, asociace mladých, organizace na ochranu dětí, zástupce původního obyvatelstva, organizace na ochranu životního prostředí, zemědělské organizace, sdružení spotřebitelů, zástupce náboženských organizací, nevládních organizací, kulturních asociací a média.

2.2.2 Odvolávání se na občanskou společnost se vyskytuje velice často v celé dohodě ⁽¹⁶⁾, zejména v článku 4, kde je definován způsob, jakým má být do procesu zapojena ⁽¹⁷⁾.

2.2.3 Ve většině zemí ACP je občanská společnost nedostatečně organizovaná. Proto vyjednávání dohod o hospodářském partnerství představuje příležitost, jak jejich přítomnost zvýšit a zároveň tím podpořit jejich schopnost podávat návrhy. Pouze za takovéto podmínky bude moci hrát významnou roli v dané oblasti, v uskutečňování přijatých rozhodnutí a přispět tak k podpoře růstu prostřednictvím zvýšení konkurenceschopnosti a zlepšení sociálních aspektů.

2.2.4 V této souvislosti je důležité stanovit některá závazná kritéria platná pro všechny země ACP, která by zahrnovala kromě integrace vedoucí ke světovému hospodářství také **rozvoj obchodu a příslušných sociálních práv, snížení chudoby a dodržování práv pracujících** ⁽¹⁸⁾. Pomocí těchto kritérií by se mělo postupovat při regionálních vyjednávání.

2.2.5 Je třeba zdůraznit, že mnohé aspekty, které se vztahují k zaměstnanosti, sociálnímu zabezpečení a k otázkám týkajícím se pohlaví, stejně tak jako úzká vazba existující mezi rozvojem obchodu a pracovními standardy, jsou převzaty obecně a pouze v preambuli **vyjednávacího mandátu**, uděleného Komisi pro otázku EPA.

2.2.6 Dokumenty týkající se výsledků první fáze vyjednávání mezi EU a různými regiony ACP, které připravila Komise, pojednávají ne zcela do hloubky o rozvoji sociální tematiky a otázek spojených s rovnoprávností pohlaví.

2.2.7 To je však v rozporu s principem, podle kterého EPA představují ekonomický rozměr Dohody z Cotonou. Hodnoty, které se vztahují k člověku v celém jeho kontextu a jsou v této dohodě jasně zdůrazněny, by měly být převzaty a podpořeny při vyjednáváních o hospodářském partnerství.

2.3 Aby se zaručila účinnost výsledků dosažených při vyjednávání o hospodářském partnerství v sociální oblasti, je třeba vytvořit pro socio-profesionální činitele určitý rámec, který by byl jednotný v prostoru i čase.

⁽¹⁶⁾ Viz zejména následující články: Čl.: 2,4-7,8,9,10,15,17,19-24,25,33,37,56,57,58,65,70,71,72,74-78,81. Odkaz na občanskou společnost se objevuje též ve Společném prohlášení týkajícím se účastnických stran partnerství (Prohlášení 1 připojené k konečnému Aktu), v příloze IV, čl. 4, v Kompendiu o strategiích spolupráce a v hlavních směrech plánování.

⁽¹⁷⁾ Zástupci občanské společnosti musí být neustále informováni, jsou příjemci finančních zdrojů, musí být zapojeni do realizace projektů, užívají kulturní a ekonomické opory, aby se mohli stále lépe organizovat.

⁽¹⁸⁾ Dohoda z Cotonou, čl. 50 a základní normy ILO.

2.3.1 Aby mohlo dojít k uspokojivým výsledkům, ať již při vyjednávání, tak při realizaci jejich obsahu, tento rámec podpoří vytvoření účinné participativní metodologie tím, že zapojí hospodářské a sociální činitele již do fáze vytváření jednotlivých příspěvků.

2.3.2 Nicméně zatím vyjednávání, která byla zahájena se zakládají na vážných nerovnostech, které se stále prohlubují mezi oběma stranami, ať již na úrovni rozvoje, kvality života a sociálních práv, tak i v oblasti výměn, a ještě zřetelněji ve vlastní schopnosti vypracování návrhů, spojených se správou a kontrolou. Tato nerovnost a nerovnováha je příčinou velice složitých a choulostivých jednáních o EPA. Nicméně tyto překážky nesmí zabránit nezbytnému zařazení sociálních aspektů do vyjednávání, ať již přímo či jako jisté jasně identifikované vyústění zvolených ekonomických a/nebo obchodních práv. Domníváme se, že je nutné se zaměřit zejména na zaměstnanost a podnikatelské iniciativy, na pracovní standardy, na sociální zabezpečení a na otázky týkající se pohlaví ⁽¹⁹⁾.

2.3.3 Na regionální úrovni některé orientační plány počítají s přítomností občanské společnosti ve fázích vyjednávání a v rámci národních či regionálních výborů. Nicméně míra zapojení a stupeň spokojenosti zástupců občanské společnosti v procesu partnerství ještě nejsou známy.

2.3.4 EHSV je díky pravidelným setkáním se socio-ekonomickými zástupci zemí ACP schopen zhodnotit jejich stupeň zapojení do různých fází těchto procesů.

3. Účast občanské společnosti

3.1 Ve většině zemí ACP je občanská společnost málo nebo špatně organizovaná. Sjednávání dohod o hospodářském partnerství může tedy představovat příležitost pro zvýšení její organizace a tím i její způsobilost k podávání návrhů. Toto je jedna z podmínek, která jí umožní hrát hlavní roli při realizaci přijatých směrů a tím přispět k růstu zvýšením konkurenceschopnosti a rozvojem sociálních otázek. Ke zlepšení organizace občanské společnosti a tedy i její schopnosti jednat nedojde bez rozhodnutí Komise a bez vůle daných zemí.

3.1.1 Pravidelné a stále hodnocení účasti socio-ekonomických účastníků na všech fázích realizace EPA bude moci vytvořit pozitivní dynamiku vedoucí ke konstantnímu zlepšování. Toto hodnocení by mělo být prováděno vyjednavateli z jednotlivých institucí.

⁽¹⁹⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 74, 23.3.2005 (zpravodajka: FLORIO).

3.1.2 Konzultace a zapojení různých sektorů občanské společnosti do jednotlivých fází daného procesu umožní zejména poukázat na smysl a zviditelnit již dokončenou práci, která si klade prostřednictvím EPA a v souladu s principy stanovými v Cotonou za cíl zlepšení kvality života celé populace.

Příklady osvědčených postupů by měly být přeloženy do všech místních jazyků a co nejvíce rozšířeny.

3.2 K realizaci a zhodnocení účinné participativní metodologie, jakožto nezbytné podmínky účinnosti a kvality přínosu občanské společnosti, je třeba spojit podmínky umožňující nestátním činitelům vzájemně se setkávat, diskutovat spolu, stanovovat si společně cíle, přicházet s nimi na vyjednávání EPA, sledovat a zajišťovat jejich vývoj a mapovat jejich provádění v praxi spolu s hodnocením jejich dopadu.

3.2.1 Spojení těchto podmínek vyplývá z potřeby vytvořit prostor určený socio-profesním činitelům, který by byl zároveň jednotný v prostoru a čase.

3.2.2 Za tímto účelem a v souladu s konečným prohlášením ze „**24. setkání hospodářských a sociálních kruhů ACP-EU**“, které se uskutečnilo koncem června v Bruselu, navrhl Evropský hospodářský a sociální výbor vytvoření **Regionálních výborů sociálního dialogu**, sdružující socio-profesní činitele, kteří by přispívali k vypracování, navrhování, realizaci a monitorování programů sociálního rozvoje.

3.2.3 Z obecného hlediska mandátu Regionálních výborů pro sociální dialog by se měly zaměřit zejména na:

- uplatňování a kontrolou úmluv ILO, v první řadě úmluv týkajících se základních sociálních práv;
- podporou důstojného zaměstnání a sociálního rozvoje;
- hospodářský a sociální dopad v rámci regionů vyplývajících z EPA a z regionálních integrací.

3.2.3.1 Přesněji řečeno by Regionální výbory mohly zdůraznit, eventuálně pomocí specializovaných skupin, vypracování návrhů týkajících se:

- podpory zaměstnanosti: cíle a metody. Důstojný charakter (platy, pracovní podmínky atd.);
- vzdělání;
- odborného a celoživotního vzdělávání;
- opatření sociálního zabezpečení;
- vývoje neformálních sektorů;
- rovnoprávnosti pohlaví;
- udržitelného rozvoje se zvláštním důrazem na životní prostředí;
- infrastruktur a investic.

3.2.4 ILO by se mohla podílet z pohledu metodologie organizace a fungování na zavedení Regionálních výborů pro sociální dialog. ILO v rámci svého programu PRODIAP (Regionální program na podporu sociálního dialogu v oblasti frankofonní Afriky) dosáhlo značných zkušeností. Těchto zkušeností by se mohlo využít pro účinné fungování Výborů.

3.2.5 Jelikož se jedná o složení Regionálního výboru, mohla by se kritéria volitelnosti inspirovat dohodou uzavřenou mezi zeměmi ACP a Radou Evropské unie, co se týče přístupu ke zdrojům EFR (Evropského rozvojového fondu).

3.2.6 V případě, že by již v podobných regionech (Karibik...) existovaly platformy, fóra či jiná strukturovaná seskupení nestátních činitelů, vzniklých z důvodu nutnosti vypracování národních a regionálních orientačních programů, bylo by třeba přezkoumat změny, které by musely být provedeny, aby mohly být realizovány cíle případně Regionálním výborům pro sociální dialog.

3.2.7 Z obavy o účinnost regionálních výborů pro sociální dialog by tyto mohly být určitým způsobem zapojeny do práce „Pracovních skupin pro regionální přípravu“. Tyto skupiny hrají určující roli tím, že zaručují, aby plánování pomoci uspokojilo potřeby vyjádřené během různých fází vyjednávání.

3.2.7.1 Zapojení těchto výborů do daných aktivit by zajistilo organizované občanské společnosti větší váhu a možnost sledovat udržitelný rozvoj na regionální úrovni, jak v průběhu vlastních vyjednávání, tak v jednotlivých fázích konkrétních příspěvků.

3.2.7.2 Jak již bylo několikrát zdůrazněno, jsou problémy spojené se zemědělstvím a různými aspekty životního prostředí pro země ACP klíčové a je důležité, aby byly neustále součástí vyjednávání, také prostřednictvím přímé zkušenosti místních zástupců tohoto sektoru.

3.2.7.3 Regionální výbory pro sociální dialog budou moci prosadit mnohem konkrétněji svou iniciativní roli poté, co budou objasněny otázky spojené s finančními a organizačními prostředky, budou schopny spolupracovat s monitorovacím výborem ACP/EU a zároveň se obohatit výměnou zkušeností s Evropským hospodářským a sociálním výborem.

4. Rozvoj zaměstnanosti

4.1 Důstojné zaměstnání je základním nástrojem v boji proti chudobě, jelikož:

- vytváří zisky a tudíž kupní sílu a tím trhy,
- osvobozuje jednotlivce a skupiny od potřeby podpory,

— vytváří majetek a služby dostupné obyvatelstvu jednotlivých národů a nutné k zajištění jejich potřeb,

— přispívá k financování sociálních výhod: vzdělání a odborné přípravy, důchodů, podpory v nezaměstnanosti, lékařské péče, otázek týkajících se „sociálního zabezpečení“.

4.1.1 Politika zaměstnanosti musí dodávat dynamiku tím, že spojí přínos veřejného a soukromého sektoru s realizací sociální a solidární ekonomiky.

4.1.2 Programy rozvoje zaměstnanosti by měly počítat s postupným a projednaným zaváděním neformálního hospodářství ve veřejném nebo soukromém sektoru také prosazováním mezinárodních pracovních norem (zejména základních práv); závazek ze strany podniků, které využívají prostředků pocházejících z veřejných zakázek (investice, různá díla) dodržovat mezinárodní pracovní standardy a zároveň pravidla ochrany životního prostředí (klíma, biodiverzita, Kjótský protokol, ochrana lesů atd.). Toto vše spadá částečně do oblasti sociální zodpovědnosti podniků.

4.1.3 Tyto programy by měly kromě jiného navrhnout směry týkající se nezbytných hospodářských, daňových a správních reforem, boje proti korupci, zavedení např. vracení daně a dalších služeb určených zejména malým a středním podnikům a řemeslným odvětvím.

4.1.4 Cíle tohoto partnerství jsou, jak je známo, podpora a urychlení hospodářského, kulturního a sociálního rozvoje zemí ACP. Hlavním cílem je snížení a postupné odstranění chudoby. EPA by měly toto partnerství obohatit tím, že pomohou k otevření jednotlivých hospodářství, zejména v prostoru jih/jih a k dosažení větší liberalizace s jasnými pravidly přitažlivými pro národní a zahraniční investory.

4.1.5 Aby se země ACP mohly kulturně a hospodářsky otevřít, bude muset být vynaloženo značné úsilí, zejména co se týče využití možností poskytovaných EPA, podporujících realizaci celní unie, která by uspokojila vzájemné požadavky a více podpořila regionální integraci.

4.2 Bohužel na začátku vyjednávání nebyla provedena dopadová studie, která by mapovala situaci zaměstnanosti *od úplného počátku*. Podobná studie by pomohla lépe vyhodnotit dosažené úspěchy.

4.2.1 Tato spolupráce má podpořit reformy a hospodářskou a instituční politiku, které jsou nezbytné pro vytvoření příznivého prostředí pro investice a rozvoj dynamického, účinného a konkurenceschopného soukromého sektoru. Zároveň s tím musí být posílen také veřejný sektor, mimo jiné s opatřeními na podporu vzdělání, zdravotnictví a obecných služeb, kterými lze podpořit soukromý sektor.

4.2.2 Dále má tato spolupráce za cíl podporovat:

- dialog mezi veřejným a soukromým sektorem,
- rozvoj podnikatelské způsobilosti a hospodářské kultury,
- překonání neformální činnosti v souladu s právním státem.

4.2.3 Kroky uskutečněné v průběhu předchozích dohod⁽²⁰⁾ přinesly již určité výsledky, ale ne všechny byly žádoucí, zejména v oblasti podpory soukromého sektoru a jeho role jakožto hnací síly pro růst a rozmanitost hospodářství.

4.2.4 Socio-profesní činitelé, by měli v průběhu zahájení programu rozvoje přistoupit k přesné analýze problémů, se kterými se setkali při zavádění, ochraně a podpoře kroků zaměřených na mikro, malé a střední podniky.

4.3 Hlavní tendence rozvoje jsou zejména v Africe zaměřené na zemědělství. Ty zůstanou ještě dlouho hlavní doménou, do které se budou soustřeďovat příspěvky, jež se mohou konkrétnizovat:

- ve vývoji tradičních zemědělských postupů a jejich účinnosti,
- v realizaci infrastruktur a rozšířených sociálních služeb,
- v rozvoji řemeslné výroby a podnikání v malém měřítku, často spojeném se zemědělsko-potravinářským sektorem.

4.3.1 K zajištění rozvoje a konsolidace zemědělského systému je nezbytné, aby se obchod mezi zeměmi ACP a EU řídil zejména v příštích letech flexibilními pravidly, která by umožnila zavést vlastní sanitární a fyto-sanitární pravidla a dala příležitost vzniku, posílení a diverzifikaci nových malých podniků s tím, že jim bude zajištěna ochrana prostřednictvím vhodných ochranných klauzulí.

4.3.2 Zásahy v zemědělském sektoru by časem měly dosáhnout:

- rozvoje bezpečnostních zemědělsko-potravinářských norem s cílem vyvázet,
- zlepšení přístupu na zemědělský trh také díky marketingu,
- odstranění byrokratických překážek a zlepšení logistiky,
- podpory vzdělávání v oblasti služeb a výzkumu,

⁽²⁰⁾ Úmluva o přidružení Římské smlouvy (čl. 131), Yaoundé I a II, Lomé I,II,III,IV a IV bis.

- rozvoje zemědělských a družstevních úvěrových ústavů,
- přijetí jistých a sdílených pravidel pro pozemkové vlastnictví,
- podpory postupného přechodu od zaměstnanosti v zemědělství po rozvoj venkovských služeb.

4.3.2.1 Výše navrženého postupu by se mohlo dosáhnout spoluprací zčásti začleněné do EPA a zčásti do projektů pomoci, která se týká:

- integrovanějších projektů udržitelného rozvoje venkova,
- vzdělávání a posílení organizací zemědělců, zaměstnanců, žen pracujících v zemědělské oblasti, agro-průmyslu a v oblasti zemědělských úvěrů,
- vytváření katastru zemědělských pozemků,
- legislativy potravinářských osvědčení, doplněné o certifikační ústavy, o vytvoření fyto-sanitárních norem a o analýzy půd, ve prospěch ochrany životního prostředí,
- opatření v oblasti zavlažovacích a pitných vod,
- *capacity building* pro veřejné a soukromé organizace a instituce.

4.3.3 Mnohá zemědělská území se stále potýkají s vyprahlostí i přesto, že se nacházejí v blízkosti jezer nebo sladkovodních oblastí, a to z prostého důvodu nedostatku zavlažovacích infrastruktur, profesionálních činitelů, schopných zajistit pomocí čerpadel přepravu této vody.

4.3.4 Často hydraulické systémy, získané z prostředků spolupráce zůstávají nevyužité, jelikož chybí personál, který by byl schopný tyto systémy zprovoznit a co je ještě častější v případě potřeby opravit.

4.3.4.1 V ostatních případech omezuje rozvoj malých podniků pomalý průběh případných technologických restrukturalizací a existujících kulturních⁽²¹⁾ a institučních závazků.

4.3.5 V jiných případech bylo dosažení výsledků zamezeno kvůli silné nerovnováze v rozdělování zdrojů vycházející ze špatných organizačních modelů, které by mohly ještě na dlouho držet mnohé národy v nejistotě a pod rostoucím tlakem migrace.

⁽²¹⁾ V mnohých afrických kulturách majetkové vlastnictví nepatří pouze jedné rodině, ale tzv. „*mbumbě*“, která představuje celou širokou patriarchální rodinu zahrnující desítky osob. To znemožňuje hromadění bohatství, jelikož majetek patří všem i těm, kteří jej nevytvořili.

4.4 Jednotlivé fáze vyjednávání EPA by měly sloužit k rozvoji schopnosti analýzy situace soukromého sektoru. Ale rovněž mimo dané vyjednávání, skrze decentralizovanou spolupráci, by mohly být zvýšeny schopnosti jednat v soukromém sektoru, stále s přímým zapojením zástupců občanské společnosti.

4.4.1 Proces vytváření nových podnikatelských aktivit, vzniku podniků, zhodnocení otázek rovnosti pohlaví, kvalifikace a valorizace lidských zdrojů byl předmětem informačních zpráv a současných stanovisek EHSV.

4.5 V zemích ACP je průmysl, a to zejména průmysl zpracovatelský, nedostatečně rozvinut, někde není dokonce rozvinut vůbec. 70 % pracovních míst ve výrobním odvětví pochází z neformálního sektoru a sektoru malých a středních řemeslných podniků. Vzhledem k jejich důležitosti vyžadují tyto sektory velice zvláštní pozornost a politiku, která by podporovala vhodné formy rozvoje a pomoci.

4.5.1 Mnohé z tradičních problémů, se kterými se malé a střední podniky potýkají – je třeba uvést nedostatek finančních prostředků, obtíže při využití technologií, omezené manažerské schopnosti, malá produktivita a normativní závazky – jsou ještě citelnější v globalizovaném systému ovládaném technologií, zejména pokud se nacházejí v kontextu jako je ten v zemích ACP, poznamenaném strukturálními a infrastrukturními nedostatky.

4.5.2 Cílem regionální integrace pomocí dohod o hospodářském partnerství by měla být podpora vzniku a upevnění některých struktur, které jsou klíčové pro umožnění přístupu mikro a malých podniků k finančním prostředkům, ke shromážděným informacím, k přístupu na trh, ke vzdělávání a technologické modernizaci. Avšak tyto struktury jsou spravovány s pomocí zástupců socio-profesních organizací. A tito zástupci musí mít oproti ostatním možnost se vzdělávat, rozvíjet, rozšiřovat své zkušenosti. Také k tomuto účelu slouží EPA.

4.5.3 Organizace jednotlivých kategorií představují jeden z hlavních prvků. Tak, jak roste produktivita práce s rostoucí kvalitou přítomných odborů, tak rovněž nemůže růst výkonnost mikro a malých podniků, pokud neporostou stejnou měrou organizace jejich zástupců.

4.5.4 Prostřednictvím asociací jednotlivých kategorií je možné hájit z vnějšku hodnoty podniků a kulturu podnikání a zevnitř posílit schopnosti řízení, modernizace a respektu všech, kteří se podílí na rozvoji daného podniku a dané společnosti.

4.5.5 Obecně vlastní hodnoty sociální zodpovědnosti podniků by mohly být přijaty v potřebné době i zeměmi ACP, pouze pokud budou do dohod o hospodářském partnerství vloženy body, které by z Evropy učinily příklad „sociálního tržního hospodářství“. Tento druh hospodářství předpokládá existenci silných a vyspělých organizací zaměstnanců a zaměstnavatelů.

4.6 Vzhledem k velikosti výše popsaných rozdílů mají některá témata vyjednávání EPA zvláštní strategický význam. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že obchod a hospodářská integrace, jakožto **hnací síla konkurenceschopnosti a růstu** musí podpořit zlepšení – a ne zhoršení – životní úrovně, pracovních podmínek a sociálních práv.

4.6.1 Z tohoto pohledu vyplývá nezbytná nutnost vypracovat studie hospodářského a sociálního dopadu (*ex ante* a *ex post*) za spoluúčasti socio-ekonomických činitelů daného regionu ⁽²²⁾.

4.7 **Prvenství lidských práv, zejména práv zaměstnanců.** EPA musí zaručit na prvním místě lidská práva a zejména práva sociální, v duchu ILO, z jakéhokoliv obchodního nebo finančního hlediska. Tato práva musí být systematicky začleňována do všech dohod EPA na regionální úrovni.

4.7.1 Musí být vytvořena jasná vazba mezi snížením zahraničního dluhu a posílením důležitých investic určených k sociálnímu zabezpečení, a sice pomocí veřejných zdrojů uvolněných při snížení zadlužení.

4.7.2 Země, které jsou velice zadlužené mají skutečně pouze malý prostor pro opatření na potření chudoby ⁽²³⁾. Je zapotřebí vynaložit nové úsilí na snížení dluhu ve většině zadlužených zemí. Toto opatření bude nicméně muset jít ruku v ruce se závazkem vlád realizovat národní cíle

4.7.3 **Konkrétní plán sociálního rozvoje.** Je třeba využít období vyjednávání k uskutečnění konkrétního programu sociálního rozvoje, který by využil již stanovených cílů rozvoje z Cotonou ⁽²⁴⁾ a zároveň zapojil hospodářské a sociální síly. Tento program by měl být nedílnou součástí EPA ať již co se týče jednotlivých směrů a cílů, tak strategie provádění a vypracování dopadových studií. Měl by kromě toho představovat nejen výsledek, ale zároveň nezbytný doplněk, k pravděpodobnému zvýšení konkurenceschopnosti a růstu vyplývajících z liberalizace obchodu.

4.8 Z tohoto pohledu by byl účinný vícerozměrný program širšího zaměření: mohl by zahrnovat zejména rekvalifikaci vzdělávacích a zdravotnických služeb, opatření na zaručení zisku malých zemědělských výrobců a drobných rybářů, politická opatření na podporu ochrany a rozvoje důstojných pracovních míst ⁽²⁵⁾ a konečně skutečně participativní přístup organizované občanské společnosti.

⁽²²⁾ Viz zpráva 17

⁽²³⁾ Bojovat proti chudobě podporou udržitelného rozvoje: způsob vedoucí k partnerství (CES 104/2003, Zpravodaj pan EHNMARK)

⁽²⁴⁾ Viz články 19-27.

⁽²⁵⁾ Viz také strategie ILO („Decent Work“).

4.8.1 Program zaměřený na lidské zdroje by mohl následovat příkladu a zkušeností, které EU získala správou Evropského sociálního fondu (ESF). Příspěvky určené ke kvalifikaci a rekvalifikaci vedoucí k otevřenější obchodní kultuře by měly být projednány se zástupci organizované občanské společnosti.

5. Právo jednotlivce a sociální práva

5.1 V mnoha zemích ACP zůstává situace týkající se základních sociálních ukazatelů a hospodářských aktivit obtížnou. Současná vyjednávání o EPA tedy představují velkou příležitost pro země ACP a kvalita dohod bude určující pro jejich budoucí rozvoj.

5.1.1 V této fázi je též důležité připomenout, že vyjednávání EPA, stejně jako vyjednávání dohod o humanitární pomoci, má za hlavní cíl rozvoj zemí ACP a snížení chudoby. Obě dvě jednací strany musí jednat v souladu a ujistit se, že jejich příslušné pozice skutečně respektují dané priority. Z toho vyplývá nutnost nepřetržité koordinace.

5.2 Dějiny civilizace nám ukazují, že základem rozvoje je vzdělání a odborná příprava. První umožňuje lidem číst, rozumět a zařadit se do dějin, ta druhá zajistit si živobytí a přeměnit hmotu a tím přispět k neustálé činnosti zaměřené na nepřetržitou stavbu světa ⁽²⁶⁾.

5.2.1 Zkušenost se spoluprací poukázala na to, že mezi hlavními faktory neúspěchu jednotlivých iniciativ spadá často:

- nedostatečné zdůraznění hlavního významu vzdělávání v politikách rozvoje,
- problémy zemí čerpajících z podpor s uskutečňováním reform, které by umožnily rozumně využívat jak státních zdrojů, tak zdrojů mezinárodních,
- slabé zapojení přímých účastníků, zejména v přizpůsobování technologií, inovativních technik a podnikatelského ducha.

5.2.2 Formativní přístup ve fázích přípravy a zavádění EPA je nutný kvůli výsledku iniciativ spolupráce. Často je neúspěch projektů o spolupráci zapříčiněn nedostatečným přenosem praktických znalostí, technik řízení, řadou nezbytných prvků sloužících místním potenciálním operátorům k vyhodnocování, přijímání operativních rozhodnutí nebo k využívání možností zařadit se do regionálních trhů, které se neustále vyvíjí.

⁽²⁶⁾ Podle Aristotela, „člověk skrze mysl a kulturu získává myšlenky ze světa; skrze vzdělání a ruce převádí tyto myšlenky do světa“.

5.2.3 Výběr modernizace, upevnění trhu a konkurenceschopnosti, rozvoje formálních hospodářských struktur, rozvoje moderního zemědělství, integrace mezi zemědělstvím a průmyslem musel čelit nejdříve nedostatku lidských a kulturních zdrojů a teprve poté finančním problémům.

5.3 Je nezbytné cíleně podpořit slabší výrobní struktury plánovanými vzdělávacími akcemi dlouhodobého charakteru. Jedná se zejména o integraci tří oblastí: sektorové politiky (zejména zemědělství), zásahy do výrobního systému a činnosti směřující k distribuci.

5.3.1 Je třeba vynaložit velké úsilí na dynamizaci soukromého sektoru prostřednictvím:

— investic do lidských zdrojů a do výzkumu, aby se mohlo využít znalostí, které by mohly posloužit ke spuštění transformačních procesů, společensky přijatelných a dlouhodobě udržitelných,

— rozvoj organizačních a institučních kapacit, který v sobě zahrnuje opatření *institution building* centrální a podřízené veřejné správy, hospodářských subjektů, ale zejména asociací podnikatelů a zaměstnanců,

— rozvoj a rozšíření „technologických balíčků“⁽²⁷⁾,

— praktické kurzy, které by přispěly k lepšímu fungování trhu prostřednictvím informací o skladování, dopravu a zpracování produktů. Důležitým příspěvkem v tomto směru může být zejména rozvoj asociací forem, které využívají zkušenosti z evropského prostředí a opírají se o systém podpory soukromému sektoru, který umožňuje kromě zavádění nových procesů také snížení nákladů na dopravu a zpracování.

5.3.2 Investice do lidského kapitálu je nejdůležitější složkou v procesech rozvoje a musí se objevit jako referenční bod při plánovaných vyjednáváních EPA. Základní vzdělání umožňuje přijímat a rozšiřovat vzdělání na nejrůznější sektory, podporuje sdružování a umožňuje technologickou modernizaci.

5.3.3 Stupeň vzdělání je kromě toho velice užitečný pro ženy, jelikož ty hrají jak v sociálním, tak v hospodářském kontextu důležitou roli. Ve většině zemí ACP představují ženy často jediný zdroj jistého a stálého příjmu uvnitř jednotlivých vesnic. Z čehož vyplývá, že celé hospodářství by mohlo mít užitek z odborné přípravy zaměřené zejména na ženy⁽²⁸⁾.

⁽²⁷⁾ Typy semen, výrobní techniky, přístroje, doprava, ochrana a správa vod.

⁽²⁸⁾ Viz. Úř. věst. C 74, 23.3.2005 (Zpravodajka Florio).

5.3.4 EPA by měly být v každém regionu schopny zaručit a zlepšit

— nediskriminovaný přístup ke vzdělání,

— rozvoj a rozšíření odborné přípravy v technických oblastech,

— úzkou spolupráci mezi nestátními subjekty a nevládními organizacemi, aby bylo dosaženo většího a lepšího rozdělení vzdělávacích příležitostí,

— výměny zkušeností mezi evropskými organizacemi⁽²⁹⁾ a zeměmi ACP⁽³⁰⁾.

5.3.5 Mezi úrovní vzdělání a možností nalézt stabilní zaměstnání existuje úzká vazba. Nicméně je nezbytné vytvořit prostředí, které by umožnilo mladým vzdělaným lidem obohatit těmito svými schopnostmi zemi nebo region jejich původu⁽³¹⁾.

5.3.6 Příklad stáží mladých lidí ve velkých soukromých podnicích nebo veřejných institucích, který přinesl vynikající výsledky v evropských zemích, by měl být rozšířen na země ACP a být zahrnut do jednání v rámci vypracování EPA.

5.3.7 Všeobecně by se široké téma vzdělání a odborné přípravy mělo stát klíčovým bodem při procesu vyjednávání.

5.4 V době charakterizované známým fenoménem globalizace vytvořila občanská společnost kulturu, pevně vázané na hodnoty a koncepty představující sociální tržní hospodářství: individuální zodpovědnost, uznání právního státu, respekt osob a vlastnictví, transparentnost, lidskou důstojnost, rovnoprávnost a svobodu, uznávání základních práv odborů a zaměstnanců, pevné odborové vztahy, přístup ke vzdělání a k odborné přípravě pro všechny, nezávislé na pohlaví a vysokou úroveň sociálního zabezpečení. Tyto hodnoty a koncepty představují základ přístupu ke globalizaci přijatého EU.

⁽²⁹⁾ Zaměstnavatelé, zaměstnanci, spotřebitelé, rovné příležitosti, ochrana zvířat atd.

⁽³⁰⁾ Evropské zkušenosti s řízením profesního vzdělávání, v centrech spravovaných rovnoměrně zástupci sociálních a administrativních sfér, přinesly pozitivní výsledky jak pro mladé lidi, tak pro celý pracovní trh.

⁽³¹⁾ Současné studie OBSE uvádějí, že 50 % mladých lidí, kteří opustí rozvojové země, jsou držitelé diplomu z odborného vzdělávání a byli by tedy velice užiteční pro rozvoj jejich zemí.

5.4.1 Tyto hodnoty se během posledních desetiletí osvědčily a upevnily díky procesu regionalizace, ke kterému došlo v Evropě po posledním světovém konfliktu. Kromě toho, že jsou základem pro mír a pokrok, představují také platformu a konkrétní zkušenost na níž je nutno vystavět proces EPA se zeměmi ACP.

5.4.2 Vzájemná výměna mezi vládními orgány a občanskou společností rozvojových zemí, má kromě úkolu vytvořit návrat k politické shodě, specifickou vazbu vedoucí ke sblížení rozhodovacích středisek s ostatními instancemi zastupujícími mnohé skupiny existující v dané oblasti.

5.4.3 Tato partnerská spolupráce zvyšuje značným způsobem politickou schopnost dané země přinést odpověď na nutnost co nejvíce šířit pozitivní účinky sociální a hospodářské demokracie mezi místní populací, s následným zřetelným dopadem na snížení chudoby, a tím opět působnosti sociálních politik.

5.4.4 Avšak vývoj občanské společnosti a provádění „demokracie sousedství“ se nerodí samy. Jsou plodem kultury sousedství, která vzniká z konsolidovaných postupů a modelů, které se však neustále zdokonalují. Kvalita a užitečnost těchto modelů a jejich použití v každodenním životě představují důležitý aspekt, který by měl být zařazen do dohod o partnerství.

5.4.5 Pokud by měly země ACP možnost přijmout skrze hluboké kulturní procesy a vyvíjející se vzájemné výměny s organizacemi evropské občanské společnosti tyto modely za své a přenést je do svého sociálního kontextu, podařilo by se jim pravděpodobně mnohem rychleji překonat existující obrovskou nevyrovnanost.

5.4.6 Výbor z tohoto úhlu pohledu a ze své pozice představitel občanské organizované společnosti uvnitř EU zdůrazňuje „hlavní roli žen, které jsou důležitými protagonistkami rozvoje a naléhá na nutnost podpořit ženské organizace a zajistit jejich rovnoprávnou účast v poradních a rozhodovacích orgánech“⁽³²⁾.

5.4.6.1 Cílem není pouze lepší začlenění žen do občanské společnosti, ale také vytvoření předpokladu pro jejich účast, zhodnocení a skutečnou podporu, aby mohly využívat stejných podmínek, jakých se dostává mužům⁽³³⁾ a aby mohly přispět k rozvoji daných zemí díky jejich specifické roli uvnitř společnosti.

⁽³²⁾ Viz stanovisko k „Zelené knize o vztazích mezi Evropskou unií a zeměmi ACP na začátku 21. století - Výzvy a směry pro nové partnerství“ (zpravodaj: H. MALOSSE) (REX/152).

⁽³³⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 74, 23.3.2005 na téma „Role ženských organizací jako nestátních aktérů při provádění Dohody z Cotonou“ (Zpravodajka: FLORIO) (REX/154).

5.5 Ve studii Světové banky vypracované v únoru 2003 se uvádí, že snížení rozdílů v příjmech a platová diskriminace, jakož i zlepšení poskytování hospodářských služeb závisí na výši úrovně odborového sdružování a na pevných vazbách s odbory⁽³⁴⁾ a je zároveň zdůrazněna nutnost zasáhnout, aby se zajistila vyváženost mezi hospodářskými a sociálními hodnotami⁽³⁵⁾.

5.6 Sociální dimenze Dohody z Cotonou a její dopad na EPA musí být spojena se základními úmluvami ILO a to zejména s těmi, které se týkají:

- svobody sdružování se, činnosti a uzavírání smluv,
- zákazu nucených prací,
- zrušení práce nezletilých,
- nediskriminace a rovnoprávnosti mezi muži a ženami.

5.6.1 K těmto můžeme přidat:

- Úmluvu č. 183/2000 o ochraně mateřství,
- Úmluvu č. 102/1952 o minimálních standardech sociálního zabezpečení,
- Úmluvu č. 122/1964 o podpoře zaměstnanosti,
- Úmluvu č. 142/1975: o poradenství při volbě povolání a odborného vzdělávání v zájmu rozvoje lidských zdrojů,
- Úmluvy č. 81 (průmyslová odvětví) a 129 (zemědělství) týkající se inspekce práce,
- Úmluvu č. 97 o migrujících pracovnících.

5.6.2 Kritérium sociálních výhod (závazek zaručit alespoň osm uvedených Úmluv týkajících se základních práv ILO) by mělo být závaznou podmínkou pro jakékoliv investice v zemích ACP. Rovněž to platí pro veřejné zakázky v sektoru služeb financovaného ESF nebo dalšími fondy uvedenými v Dohodě z Cotonou.

5.6.3 Některé finanční příspěvky určené k podpoře podnikatelského ducha a ke vzniku a rozvoji podniků by měly být spjaty s konkrétními realizacemi zaměřenými na sociální zodpovědnost těchto podniků. Na příklad by měly být podporovány buď podniky, které organizují personální kvalifikační kurzy nebo mikro a malé podniky, jejichž majitelé znají a uplatňují principy týkající se hygieny a bezpečnosti na pracovišti.

⁽³⁴⁾ Odbory a kolektivní smlouvy. Ekonomický dopad v globalizovaném prostředí. Světová banka, Washington, 2003.

⁽³⁵⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 221, 8.9.2005 k tématu „Sociální dimenze globalizace - příspěvi politiky EU k zajištění podpory všech obyvatel“ (zpravodajové: T. ETTY a R. HORNUNG-DRAUS) (REX/182).

6. Otázky týkající se pohlaví

6.1 S těmito otázkami⁽³⁶⁾ se musí počítat jak při rozvojové pomoci, tak při vyjednávání EPA.

6.1.1 Doposud provedené analýzy a konkrétní zkušenosti zaznamenané v zemích ACP uvádí:

- omezený přístup dívek a žen ke vzdělání a odborné přípravě⁽³⁷⁾,
- omezený přístup k finančním zdrojům, zejména k mikroúvěrům⁽³⁸⁾,
- překážky, které znemožňují ženám vlastnit pozemky,
- rozdíly v přístupu na otevřený trh práce,
- rozdílná výše platů mužů a žen,
- nárůst míry nakažení dívek a žen virem HIV,
- násilí a arogantní chování vůči ženám často velice běžné.

6.2 V rámci vyjednávání EPA je nezbytné, aby byly provedeny některé cílové studie, zadané a hodnocené delegacemi Komise v regionech a zemích ACP, aby se zjistila přítomnost ženských organizací a zhodnotila se jejich činnost a její význam.

6.2.1 Zástupci delegací Komise musí být neustále zapojováni do kultury a diskuse o genderových otázkách. Těmto delegacím musí být svěřena specifická zodpovědnost za podporu genderového *mainstreamingu*⁽³⁹⁾ a za koncepci strategie *capacity building* zaměřené speciálně na ženy⁽⁴⁰⁾.

⁽³⁶⁾ Podobné otázky se týkají zejména žen, ale také těch, kteří by mohli být diskriminováni z důvodu jiného vyznání, rasy, věku či kulturních aspektů.

⁽³⁷⁾ Viz stanovisko 1205/2004 (zpravodajka: FLORIO): v rozvojových zemích má 61 % mužů alespoň základní vzdělání oproti 41 % u žen.

⁽³⁸⁾ Podle studií organizace FAO získávají ženy v Africe pouze 10 % půjček určených malým vlastníkům pozemků.

⁽³⁹⁾ Viz stanovisko uvedené výše 1205/2004,

⁽⁴⁰⁾ Viz čl.3 Smlouvy: „Ve všech svých aktivitách, **jakož i v rozvojové spolupráci**, musí EU jednat tak, aby zamezila jakékoliv formě nerovnoprávnosti **a podpořila rovné postavení mezi muži a ženami**“.

6.2.2 Od chvíle, kdy se musí, jak příspěvky pocházející od jednotlivých delegací EU a pracovních skupin regionální přípravy, v závislosti na pracích spojených s EPA, tak příspěvky z rozvojové spolupráce, řídit *acquis* Společenství⁽⁴¹⁾, požaduje EHSV, aby dopadové studie zahrnovaly statistiky podle pohlaví, aby bylo možno lépe zjistit dopad různých obchodních opatření na muže a ženy v jednotlivých zemích a regionech ACP.

6.3 Pokud se chceme v dohodách o hospodářském partnerství věnovat otázce pohlaví, musíme uznat, že přechod na volný obchod s Evropskou unií bude mít zvláštní dopad na ženy a jejich důležité postavení v tomto výrobním a spotřebitelském řetězci⁽⁴²⁾ Prostřednictvím dopadových analýz se bude moci stanovit, v jakém hospodářském sektoru přinese zavedení volného trhu výhody ženám, jako spotřebitelům a zároveň je nebude penalizovat jako výrobní sílu.

6.3.1 Ženy zaujímají, jak je dobře známo, klíčové postavení v zemědělství většiny zemí ACP, zejména v Africe. Značně by se jich dotklo, kdyby se zvýšil vývoz zemědělských produktů Společenství na místní a regionální trhy.

6.3.2 Vzhledem k tomu, že jsou ženy již penalizovány pravidly WTO spojenými s liberalizací zemědělství⁽⁴³⁾, mohlo by být užitečné provést analýzu sektorů důležitých pro ženy s cílem:

- případně zavést jednoduchá a účinná ochranná opatření,
- neaplikovat tato pravidla eventuálně na výrobky spadající do režimu přechodných opatření vedoucích k volnému obchodu,
- navrhnout některá opatření, která by odpovídala specifickým požadavkům každého regionu.

6.3.3 Analýza problémů spojených s rozvojem, uvedených v EPA, by měla z genderového hlediska zviditelnit sektory, ve kterých jsou ženy obzvláště znevýhodňovány, z pohledu přístupu k výrobním zdrojům a nalézt způsob, jak docílit vyrovnaného přístupu tak, aby byly ženy vybaveny lepšími možnostmi jak čelit výzvám volného obchodu s EU.

⁽⁴¹⁾ Akční program pro integraci principu rovného postavení pohlaví ve spolupráci na rozvoji Společenství (2001/2006) (COM(2001) 295 v konečném znění).

⁽⁴²⁾ Konference Aproved na téma „Otázka pohlaví v EPA“, Dakar, říjen 2003.

⁽⁴³⁾ Program GERA, Fáze II/Sít, Třetí svět-Afrika.

6.3.4 Další důležitý aspekt této analýzy spočívá ve zdůraznění skutečnosti, jakým způsobem využívají ženy již existujících vládních a evropských programů zaměřených na zlepšení podmínek jejich přístupu ke zdrojům.

6.3.5 Studie, které se osvědčí budou moci zaměřit pozornost na určitý druh pomoci, potřebné zejména pro ženy k tomu, aby mohly čelit výzvám volného obchodu.

6.4 Genderové otázky se týkají kromě žen a nejchudších lidí také malých výrobců, kteří představují slabé články uvnitř vyjednávání spojených s EPA. Co se týče hospodářských a rozpočtových otázek, existují dva sektory, které jsou životně důležité pro ženy a malé výrobce a musí se s nimi tedy počítat v těchto dohodách.

— **sociální služby**, na příklad vzdělání, zdraví, používání vody a pomoc při mateřství,

— **hospodářské služby**, zejména zemědělství, infrastruktury, zemědělské cesty, finanční politiky, přístup k mikroúvěrům a inovacím.

6.4.1 Všeobecně jsou dotace určené dohodami EPA sociálním a hospodářským službám spíše malé pokud se jedná o ochranu vnitřních regionálních trhů nebo pokud jde o nabídnutí alternativní pomoci omezení spojených s nabídkou. Hlubší dopadová analýza by musela uvést, na jaké úrovni by měla být poskytována pomoc, v závislosti na menších příjmech ACP zapříčiněných přechodem k volnému obchodu s EU.

6.5 K zajištění větší integrace a účasti žen na sociálním a hospodářském životě zemí ACP, je nezbytné, aby se počítalo rovněž se specifickou pomocí jako je:

— vytvoření privilegovaných cest, které by umožnily pouze ženám čerpat z určitých zdrojů evropských fondů určených na jednotlivé projekty (*capacity building*, podnikání, mikroúvěry, ženské sdružování, odborné vzdělání atd.)⁽⁴⁴⁾,

— větší podpora vzdělávacím projektům pro ženy,

— více příspěvků na rozvoj iniciativ žen v podnikatelského prostředí.

6.6 Nicméně nejdůležitějším bodem je prosazení rovných příležitostí žen v právu na přístup ke vzdělání a k odborné přípravě, jak je také uvedeno ve třetím bodě Cílů tisíciletí.

⁽⁴⁴⁾ EU má v této oblasti bohaté zkušenosti. Viz program ILO týkající se evropských žen v 80 letech a četné projekty financované od té doby GR V na zajištění rovných příležitostí mezi muži a ženami. Je třeba uvést také současný program EQUAL.

7. Závěry a doporučení

7.1 Dnes se všechny rozvinuté země setkávají s problémy se zvládnutím různých aspektů globalizace. Je samozřejmé, že postupné otvírání trhů, které je základem tohoto fenoménu se odrazí v různých zemích různým způsobem.

7.1.1 Národy, které mají dobře vyvinutý systém služeb a hospodářství, ve kterém se snížila přidaná hodnota⁽⁴⁵⁾ výrobního odvětví (VAL 2) mají v globalizovaném systému výhodu. V této fázi historického vývoje více než kdy jindy vytváří právě schopnost poskytovat rozvinuté služby záruku úspěšného hospodářství.

7.1.2 Je známo, že země ACP mají nedostatečné nebo zcela chybějící výrobní struktury a jejich systém služeb je ještě v horším stavu. Je tedy třeba jim pomoci zajistit prostřednictvím širšího využívání obchodu a výroby, nástroje potřebné ke snížení hladu a chudoby. To nicméně znamená, že proces liberalizace a snižování celních sazeb bude zdoluhavý a bude se muset dodatečně prodlužovat.

7.1.3 Znamená to také, že tento probíhající proces, aby mohl být úspěšný, musí zapojit celou společnost a dostatečně ji pro věc motivovat. Avšak odpovědi a konsensus se vyjadřují prostřednictvím organizací a asociací, které jsou stále ještě velice křehkými a ohrožovanými strukturami zejména v některých státech.

7.1.4 První hlavní úkol, který musí být skutečněn pomocí dohod o partnerství je v různých regionech posílení sdružení zaměstnanců, podnikatelů, spotřebitelů, prosazování rovných příležitostí a mnoho dalších faktorů, které přispívají k vytváření kultury a vedou ke zrychlení lidského, sociálního a hospodářského rozvoje.

7.2 Země ACP se mezi sebou velice liší jazykem, kulturou, náboženstvím a také chování jednotlivých občanských společností je tedy značně různorodé. O těchto rozdílech existují nejrůznější studie⁽⁴⁶⁾, které by mohly být velice důležité v jednotlivých fázích jednání o partnerství.

7.2.1 Tyto rozdíly mezi zeměmi by měly vést k diferenciaci regionů a odtud různému charakteru jednotlivých dohod EPA.

⁽⁴⁵⁾ VAL 6:(Hrubá přidaná hodnota šesti nejdůležitějších hospodářských odvětví, které společně určují hrubý domácí produkt) VAL 1: Zemědělství; VAL 2: Výrobní odvětví; VAL 3: Stavebnictví; VAL 4: Obchod a cestovní ruch; VAL 5: Úvěry a služby podnikům; VAL 6: Správa.

⁽⁴⁶⁾ Můžeme jmenovat mezi mnoha jinými např. studie vypracované Africkou rozvojovou bankou.

7.2.2 Přestože na jednu stranu rozdělení zemí ACP do šesti makro oblastí umožnilo rozvoj vztahů „jih/jih“ a tedy doposud vynakládané úsilí EU bylo pozitivní, je na druhou stranu třeba zdůraznit, že úroveň rozvoje dosažená v různých zemích ACP, ve kterých došlo k navázání hospodářských a sociálních vztahů je velice různá. Je tedy třeba vyvinout velké úsilí ze strany Komise, aby se podařilo nalézt specifické charakteristiky každého regionu, k nimž by se obrátila pozornost občanské společnosti.

7.2.3 Velká témata, projednávaná v Johannesburgu a v rámci akčního plánu pro nové tisíciletí, tj. zdravotnická pomoc, přístup k vodě, snížení hladu, udržitelný rozvoj, *capacity building* atd., představují první body, ke kterým je třeba obrátit pozornost občanské společnosti, aby se cítila zapojena do procesu přeměny.

7.2.4 Důraz, ať již v průběhu vyjednávání, tak i v různých fázích realizace vlastních projektů, musí být kladen zejména na naslouchání a vnímavý přístup. Jeden z cílů, na který by se mělo zaměřit největší úsilí je zajistit integraci různých sociálních aspektů a aspektů ekonomických, kulturních a environmentálních.

7.3 Během vyjednávání EPA musí být obchod využíván jako jeden z faktorů rozvoje, jak zdůraznil též komisař Peter Mandelson. Přesto, že volný obchod není bezpochyby sám o sobě opatřením na odstranění hladu a chudoby ani nejlepším nástrojem k zajištění udržitelného rozvoje, musí být považován **v rámci projektu partnerství** za jeden z faktorů, které jsou schopny podpořit konkurenceschopnost.

7.3.1 EHSV požaduje, aby byly z fondu věnovány dostatečné dotace na posílení účasti občanské společnosti v šesti oblastech zemí ACP a ve vztazích, kde ostatně již existují vazby mezi organizovanou občanskou společností zemí EU a jejím protějškem v zemích ACP.

7.3.2 Z tohoto důvodu všechny složité fáze, které se vztahují k pravidlům obchodu by měly být prodiskutovány a rozhodnuty za účasti zástupců občanské společnosti, jelikož přijatá rozhodnutí budou mít dopad právě na ni.

7.3.3 Evropská komise by měla co nejdříve podpořit zejména financování struktur regionální spolupráce činitelů občanské společnosti zemí ACP, na prvním místě sociálních partnerů, aby tak podpořila jejich přidružení a přímou integraci do regio-

nálního integračního procesu ACP a do přípravy EPA. Monitorovací výbor ACP-EU Evropského hospodářského a sociálního výboru se za sebe rozhodl upřednostnit posílení rozvoje takových sítí regionální spolupráce občanské společnosti v souvislosti s přípravou EPA.

7.4 Dohody o hospodářském partnerství budou plně a účinně fungovat pouze za předpokladu, že bude zajištěno zapojení socioekonomických činitelů do jejich přípravy, vypracovávání a uskutečňování – zejména dopadových studií – jakož i do uzavření smluv a do definice sociálních aspektů spadajících do jejich pole působnosti.

7.4.1 Pozitivní dopad EPA (regionální rozvoj, vznik národních a regionálních vnitřních trhů atd.) může být ohrožen:

— na jednu stranu značnými rozdíly mezi EU a zeměmi ACP co se týče úrovně rozvoje,

— na druhou stranu nerovností mezi partnery co do technické a finanční kontroly trhů.

7.5 Na základě výsledků dopadových studií bude možné určit, zda pokračovat v procesu integrace nebo zda jej pozměnit či postupem času odložit s ochrannými klauzulemi nebo uvalením moratoria, které by umožňovaly pravidelné přezkoumání.

7.6 Dopadové studie by mohly přinést opravné návrhy k existujícím pravidlům WTO, tak aby lépe odpovídala potřebám LDC.

7.6.1 Je zřejmé, že LDC budou ve fázi přechodu na volný obchod pod sociální a ekonomickou zátěží. Většina zisků vyplývajících z EPA bude obtížně vyčíslitelná. V zájmu Komise je vyhodnotit spolu se zástupci občanské společnosti zemí ACP náklady a zisky, které skutečně vyplynou z uzavření EPA s EU.

7.7 V každém případě je úspěch dohod EPA úzce spjat se zapojením společnosti do všech fází vyjednávání.

7.8 EHSV je ochoten zvýšit svou spolupráci s Komisí a dát k dispozici své zkušenosti, jak to ostatně až doposud dělal, aby se zintenzivnil dialog a výměna osvědčených postupů se zástupci regionů ACP a navrhnout tím, že by naplánoval stáze pro přesně definované zástupce profesních skupin, kteří jsou součástí asociací občanské společnosti.

7.9 Do každé pracovní skupiny pro regionální přípravu působící v jednotlivých regionech by bylo třeba přizvat několik zástupců občanské společnosti ACP, zejména představitele podnikatelského prostředí a zástupce oborů zaměstnanců.

7.10 Jak bylo doporučeno na „24. setkání zástupců hospodářských a sociálních skupin ACP/EU“, navrhl EHSV, za souhlasu vyjádřeného během tohoto setkání komisařem Mandelsonem, vytvořit regionální výbory pro sociální dialog, které by sdružovaly zástupce ze socio-profesních skupin, kteří by se podíleli na vypracování, návrzích, kontrole a uskutečňování programu sociálního rozvoje. Pravomoci těchto Výborů by se mohly týkat hospodářského, sociálního a regionálního dopadu EPA, uplatňování a kontroly úmluv ILO týkajících se základních sociálních práv, podpory zaměstnanosti a sociálního rozvoje, rozvoje vzdělání a odborné přípravy, opatření sociálního zabezpečení a rozvoje neformálního hospodářství.

7.11 EHSV je rovněž přesvědčen, že na základě pravomocí vyplývajících z Dohody z Cotonou musí být hlavní sociální a gendrové aspekty, stejně jako rozvoj rovných příležitostí spojených se zaměstnaností a zárukou sociálního zabezpečení zařazeny do vyjednávání a nabýt konkrétní podoby při jejich realizaci vyplývající z dohod.

7.12 Výše uvedené aspekty, které jsou klíčové pro správný hospodářský a sociální rozvoj, musí být v každém případě brány v potaz v rámci rozvojové politiky, která musí vyjednávání o EPA doprovázet a zařadit do svého pole působnosti.

7.13 Pravděpodobně jsme dospěli do fáze procesu globalizace, ve které je nezbytné věnovat větší pozornost „**kolektivním preferencím a citlivosti**“ vyjádřených občany, s cílem snížit vnitřní i mezinárodní napětí a vyhnout se obchodním „ideologickým“ konfliktům, které neustále narůstají a zdá se, že nenacházejí řešení v mechanismech a pravidlech nastolených z vnějšku či samými odborníky.

7.14 Všeobecně řečeno, EHSV, jak již vyjádřil několikrát v předchozích stanoviscích zastává ten názor, že EPA představují velice důležitou výzvu pro EU a pro světové hospodářství. Realizace těchto dohod překročí plánovaný časový horizont ⁽⁴⁷⁾ a jejich úspěch bude zaručen pouze v případě, že se jim podaří zapojit občanskou společnost a jejím prostřednictvím zhodnotit roli ženy v procesu rozhodování a uskutečňování konkrétních projektů.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴⁷⁾ Stačí se podívat na problémy, se kterými se potýká Evropa dnes, po 50 letech od svého vzniku.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise – Konzultační dokument o státní podpoře na inovace

KOM(2005) 436 v konečném znění

(2006/C 65/16)

Dne 21. září 2005 se Evropská komise v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *sdělení Komise – konzultační dokument o státní podpoře na inovace*

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo specializovanou sekci „Jednotný trh, výroba a spotřeba“ přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Evropský hospodářský a sociální výbor na 422. plenárním zasedání, které se konalo dne 14. prosince 2005, pana PEZZINIHO hlavním zpravodajem a přijal následující stanovisko 80 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí a doporučení

1.1 Výbor s potěšením vítá konzultační dokument o státní podpoře na inovace, prostřednictvím něhož Komise navrhuje, že kromě stanovení kritérií na přidělování cílenější podpory a zjednodušení norem vypracuje spolehlivý právní rámec.

1.1.1 EHSV si uvědomuje, že dokument Komise poprvé otvírá hlubší diskusi o otázkách, které jsou dnes velmi aktuální:

- co rozumíme pod pojmem inovace,
- kde je hranice mezi stádiem inovace, kdy lze získat podporu a stádiem komercializace,
- jakými účelnými zásahy lze umožnit malým a středním podnikům (MSP) kompenzaci známých omezení, která limitují jejich růst,
- jak se v současném procesu globalizace chovají naši hlavní partneři v otázce inovací a jaká omezení jsme si stanovili v souladu s pravidly WTO.

1.2 Také na výsledku odpovědí na tyto otázky bude záviset nový právní rámec, který navrhne Komise a kterému budou členské státy nuceny podřídit své snahy, aby spojily rozvoj jednak s pokrokem, ale také s respektováním pravidel, především pravidel hospodářské soutěže.

1.3 Nepostačující konkurenceschopnost Evropy je z velké části důsledkem malého stupně inovací, který často závisí na selhání trhu. V těchto případech může státní podpora přispět k motivaci účastníků trhu, aby více investovali do inovace produktů a výrobních postupů ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vývoz produktů high-tech představoval v roce 2003 17,8 % celkového objemu vývozu EU-25, 22,7 % celkového objemu vývozu Japonska a 26,9 % celkového objemu vývozu USA (pramen: Eurostat, Věda a technologie 8/2005).

1.4 Nedostatek inovace znamená kulturní a hospodářský úpadek Unie. EHSV si toto plně uvědomuje a prostřednictvím svých členů, kteří zastupují různé sektory organizované občanské společnosti, prosazuje (také prostřednictvím vhodného využití státní podpory), aby:

- byly omezeny nebo usměrněny externality trhu,
- byl posílen podnikatelský duch,
- v různých oblastech byla určena vhodná opatření na podporu inovací mikropodniků a malých a středních podniků,
- podnikatelům a subjektům, kteří působí v sociálních službách, byla poskytnuta pomoc při pochopení a využívání neustálých inovací, které jsou realizovány v procesu globalizace trhu,
- byly zavedeny formy *soukromoprávního vynucování*, které usnadní dodržování legislativy a její úplné provádění ⁽²⁾,
- byla realizována konkrétní podoba Evropského výzkumného prostoru, a to prostřednictvím koordinované činnosti technologických pólů a škol poskytujících vyšší vzdělání, která zpřístupní a uvede do praxe výsledky výzkumu ⁽³⁾,

— vhodnými nástroji a prostředky zasáhnout do počátečního a celoživotního vzdělávání, tak aby bylo možné přizpůsobit odborné schopnosti nestále novým požadavkům trhu a pomoci tak společnosti pochopit neustálé změny a rozšířit a upevnit zásady společenské odpovědnosti firem ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ INT. 268

⁽³⁾ Cílem je překonat „evropský paradox“: ve výzkumu jsme v popředí, ale v obchodním využívání jeho výsledků jsme slabí.

⁽⁴⁾ Viz Zelená kniha o společenské odpovědnosti firem.

1.5 Komise doposud nevydala zvláštní předpisy týkající se státní podpory na inovace. Na základě článků 87 a 88 Smlouvy Komise zohlednila inovace v kontextu jiných kategorií podpory: regionální podpora, podpora na vzdělávání, podíl na investičním kapitálu, podpora zaměstnanosti, opatření na podporu MSP.

1.5.1 Inovace určitým způsobem spadala do pravidel pro státní podporu na výzkum a vývoj⁽⁵⁾, která byla prodloužena ze 30. června 2002 do 31. prosince 2005⁽⁶⁾.

1.6 EHSV se již v předchozích stanoviscích jednomyslně či velkou většinou vyjádřil ohledně mnoha otázek vznesených Komisí:

- schválit odpovídající státní podpory na kompenzaci selhání trhu,
- zasáhnout při kompenzaci externalit,
- sjednotit společná kritéria na vytvoření kritérií hodnocení ex-ante, především v oblasti malých a středních podniků,
- zohlednit důležité inovační procesy, a to nejen v oblasti technologie, ale také v oblasti služeb, obchodu a správy; inovace produktů a výrobních postupů,
- předvídat vyšší podporu na inovace pro regiony soudržnosti a pro geograficky znevýhodněné oblasti (horské oblasti, ostrovy a izolované venkovské oblasti), a to také prostřednictvím řádného použití „zvýhodněného zdanění“ (nižší daňové zatížení) regionálního charakteru⁽⁷⁾,
- vypracovat a podporovat nové formy finanční pomoci pro MSP, jako je rozvoj mikroúvěrů a podpora provozních úvěrů, dále kapitalizace pohledávek a zajištění protizáruk pro mikropodniky a malé podniky, které mají obtížný přístup k rizikovému kapitálu, a to vzhledem k formě společnosti, která často bývá společností osobní,
- podporovat subjekty, které poradenskými službami a konkrétními činnostmi podporují inovace mikropodniků a malých a středních podniků,
- vzdělávat, i za účasti veřejnosti, odborné pracovníky se zkušenostmi v různých oblastech vědění, kteří budou schopni podpořit mikropodniky a malé podniky v pokynech pro inovační procesy,
- veřejnými/soukromými investicemi posílit špičková střediska a podporovat jejich svazky s podniky a s „akademickou obcí“.

1.7 Výbor již určitým způsobem zdůraznil, že státní podpora určená na podporu investic na inovační projekty, které

provádějí MSP, by měla být ovlivněna také růstem velikosti podniků a měla by brát v úvahu

- podporu regionálních a transregionálních inovačních sítí,
- podporu politiky technologických průmyslových oblastí a parků,
- zavádění privátních investorů (business angels) a zprostředkovatelů služeb, jako jsou inovativní technologové, makléři a poradci v oblasti patentů,
- zřízení center pro převod technologií a pro rizikový kapitál,
- odborná příprava a najímání kvalifikovaného technického personálu⁽⁸⁾.

2. Odůvodnění

2.1 Shrnutí sdělení

2.1.1 Cílem Komise je otevřít diskusi, která by vedla ke zlepšení předpisů Společenství týkajících se státní podpory určené na inovační projekty.

2.1.2 Komise již předem vyjadřuje svůj postoj k šesti obecným sektorům:

- podpora na vytvoření inovačních podniků a na jejich růst v počáteční fázi,
- využití rizikového kapitálu,
- způsoby začlenění inovací, které jsou součástí výzkumných a vývojových projektů, do platného systému,
- podpora, která MSP umožní opatřit si služby, které poskytují specializované subjekty při zprostředkování inovací,
- podpora, která MSP umožní využít spolupráce s vysoce kvalifikovanými výzkumnými pracovníky a inženýry a účinné výměny s univerzitami a velkými podniky,
- podpora a rozvoj pólů excelence, které jsou užitečné pro všechny podniky a zajímavé pro soukromé investory.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 45, 17.2.1996, změněno v Úř. věst. C 48, 13.2.1998.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 111, 8.5.2002.

⁽⁷⁾ Viz. metody financování a sociální funkce úvěru.

⁽⁸⁾ INT. 268

2.1.3 Pod podmínkou, že:

- podpora bude určena k odstranění specifických nedostatků na trhu,
- podpora představuje nejvhodnější nástroj,
- podpora podnítí příjemce k inovacím a bude úměrná stanovenému cíli,
- narušení hospodářské soutěže bude limitováno.

2.2 Současná situace

2.2.1 Ve svých předešlých stanoviscích EHSV vždy zdůrazňoval význam kontroly státní podpory, aby se v rámci EU uskutečňovaly v praxi:

- politika hospodářské soutěže, která povede ke konvergenci odlišných ekonomik členských států,
- podnikatelský duch vyznačující se inovacemi a podnikavostí,
- politika soudržnosti pozorná a citlivá vůči méně zvýhodněným regionům,
- udržitelný růst respektující požadavky na zlepšení prostředí práce, podniku a životního prostředí.

2.2.2 Pokud je na jedné straně politika hospodářské soutěže⁽⁹⁾ zásadní pro správné fungování vnitřního trhu, aby se rozvíjel bez omezení způsobených diskriminujícími pravidly, může se na druhé straně státní zásah projevit jako vhodný a nezbytný pro kompenzaci omezení a selhání trhu.

2.2.2.1 Sama Lisabonská strategie, na jaře 2005⁽¹⁰⁾ obnovená a obohacená o nový pragmatismus, vyzývá, aby byla patřičná pozornost věnována:

- selháním trhu,
- hospodářské a sociální soudržnosti,
- udržitelnému rozvoji,
- inovacím.

2.2.3 Státní podpora v minulých letech⁽¹¹⁾ mírně poklesla a byla z velké části namířena k horizontálním cílům. V roce 2003 představovala podpora na horizontální cíle 79 % z celkového objemu podpory, z čehož 14 % bylo určeno na

⁽⁹⁾ Smlouva o založení Evropského společenství, Hlava VI, Oddíl II: Hospodářská soutěž, daňový systém, sbližování právních předpisů.

⁽¹⁰⁾ KOM (2005) 24 v konečném znění ze dne 2.2.2005: „Členské státy by měly omezit a přesměrovat státní podporu tak, aby čelily selháním trhu v odvětvích s vysokým růstovým potenciálem a stimulovaly inovace.“

⁽¹¹⁾ V období 1999-2001 představovala 0,61 % HDP Společenství. V období 2001-2003 to bylo 0,59 %. KOM(2005) 147 v konečném znění ze dne 20.4.2005

výzkum a vývoj⁽¹²⁾. To vzala na vědomí také Evropská rada v březnu 2005, která zdůraznila nutnost udělit vhodné výjimky v případech, kdy jsou nezbytné k odstranění nedostatků na trhu.

2.2.3.1 Také Evropský parlament ve svém usnesení o „Posílení evropské konkurenceschopnosti: důsledky průmyslových změn pro politiku a roli malých a středních podniků (MSP)“⁽¹³⁾ vítá snížení celkového objemu podpory a zdůrazňuje prospěšnost podpory určené na výzkum, vývoj, odbornou přípravu a poradenské služby pro malé podniky.

2.2.4 V rámci procesu reformy režimu státní podpory⁽¹⁴⁾, ke kterému se vyjádřil také EHSV⁽¹⁵⁾, Evropský parlament zdůrazňuje nutnost vypracovat jasný postup činnosti týkající se reformy státní podpory na inovace, brány ve svém širším smyslu a neomezující se tudíž pouze na technologické aspekty⁽¹⁶⁾ a schopný horizontálně pokrýt všechny sektory včetně obchodu a služeb, které mohou mít faktický přínos k Lisabonské strategii.

2.2.5 EHSV zdůrazňuje fakt, že Komise v roce 2004 předložila různé strukturované návrhy na obecnou reformu podpor, které berou v úvahu nedostatky na trhu. Tyto návrhy, které Výbor uvítal, se již realizují formou sdělení.

2.2.6 EHSV si je na druhé straně vědom, že toto téma představuje velmi dynamickou situaci, protože podléhá změnám v politickém, sociálním, hospodářském a právním rámci a urychlování procesu globalizace trhu. Vhodné pravidelné změny⁽¹⁷⁾ jsou tedy nezbytné, přičemž musí být zaručena srozumitelnost a transparentnost výchozího právního rámce.

2.2.7 V oblasti globalizace trhu je zvláštní pozornost věnována výchozímu multilaterálnímu rámci WTO na jedné straně a multilaterálnímu rámci hlavních evropských obchodních partnerů na straně druhé.

2.2.8 V USA poskytuje United States Small Business Administration (SBA) malým a středním podnikům prostřednictvím určitého počtu veřejných federálních programů celou řadu podpor na inovace, ke kterým je třeba přičíst podpory poskytované jednotlivými státy mimo federální iniciativu Small Business Innovation Research Program – SBIR.

⁽¹²⁾ Zdroj: KOM(2005) 147 v konečném znění ze dne 20.4.2005, tabulka 7: 23 % na životní prostředí a šetření energií, 21 % na regionální rozvoj, 13 % na malé a střední podniky, 3 % na odbornou přípravu, 3 % na zaměstnanost, 2 % na kulturu a ochranu dědictví.

⁽¹³⁾ Usnesení PE_6TA(2005)0230 (zpráva Evropského parlamentu A6-0148/2005 ze dne 12.5.2005, bod 36).

⁽¹⁴⁾ KOM(2005) 107 v konečném znění: „Akční plán pro státní podporu“.

⁽¹⁵⁾ INT. 268

⁽¹⁶⁾ Viz pozn. pod čarou 5, Usnesení EP, bod 50.

⁽¹⁷⁾ Viz SEK(2005) 795 ze dne 7.6.2005.

2.2.8.1 SBA rozvíjí celou řadu programů:

- *Basic Loan Program*, který poskytuje záruky (až do výše 75 %) na půjčky dosahující až 2 mil. dolarů na podnik,
- *SBA Investment Program* na investice kapitálu privátních investorů (*Angels Capital*) a *rizikového kapitálu*,
- *Certified Development Company „504“ Loan Program* k podpoře inovací a modernizace až do výše 4 mil. dolarů,
- *Microloan Program* s krátkodobými půjčkami do výše 35 tis. dolarů prostřednictvím zprostředkovatelů,
- *Prequalification Loan Program* s půjčkami do výše 250 tis. dolarů, také prostřednictvím zprostředkovatelů,
- *Export Working Capital Program* poskytující záruky ve výši 90 % na půjčky do výše 1,5 mil. dolarů,
- *SBA Express* s půjčkami do výše 350 tis. dolarů a zárukou 50 %,
- *SBA Community Express* s půjčkami do výše 250 tis. dolarů a zárukou 75 %,
- *SBA Secondary Market Program* a *SBA Asset Sales Program*, které usnadňují přístup na akciový trh,
- *SBA Women's Network for Entrepreneurial Training Initiative* na podnikatelskou činnost žen.

2.2.8.2 Iniciativa SBIR určená na poskytování státní podpory na inovace a výzkum pro malé podniky stanovuje podpory počátečního vkladu do studií proveditelnosti až do výše 100 tis. dolarů v první fázi a podpory do výše 750 tis. dolarů ve druhé fázi vývoje prototypů. Pro třetí fázi není stanovena podpora z fondů SBIR, ale fungují zde mechanismy hledání veřejných a soukromých fondů pro fázi komercializace.

2.2.9 Nedávná **doporučení EURAB**, poradního orgánu Evropské komise, který spojuje evropskou akademickou obcí s podnikatelskými kruhy, podpořily nutnost přijmout podobný mechanismus buď na úrovni Společenství nebo na úrovni členských států, který by doplňoval podpory rámcového programu pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace. EURAB zdůraznil, že „toto může vyžadovat **změnu pravidel pro státní podpory**“⁽¹⁸⁾.

2.2.10 V Japonsku poskytuje Agentura pro malé a střední podniky různé druhy veřejné podpory na inovace, jako například:

- program *Start Up*, který kryje část nákladů na praktické provedení výzkumu a vývoje, na technologické hodnocení

a na získání patentů (50 % snížení výdajů na registraci a obnovení na 3 roky),

- program na výzkum a vývoj v oblasti tvůrčích technologií,
- program na místní revitalizaci výzkumu a vývoje,
- program na podporu spolupráce mezi průmyslem, akademickou obcí a veřejnými a vládními představiteli,
- *Small Business Innovation Research System*, japonský SBIR, s cílem aktivovat rozvoj technologických kapacit MSP, poskytovat veřejnou podporu na jejich tvůrčí činnost a financovat komercializaci výsledků výzkumu,
- program, který prostřednictvím veřejných fondů podporuje zavedení a rozvoj informačních technologií v podnicích,
- program *Subsidies for SMEs Business Innovation*,
- program *Subsidies for Strengthening SMEs Business Resource*,
- program zproštění od povinnosti předkládat úvěrové ručení,
- opatření na snížení úrokových sazeb na půjčky poskytované těmito orgány: *Japan Finance Corporation for Small and Medium Enterprise (JASME)*, *National Life Finance Corporation (NLFC)* a *Shoko Chukin Bank*,

- plán daňového zvýhodnění pro MSP,

- investiční plán do výše 300 tis. jenů pro *Small and Medium Business Investment and Consultation Companies*,

- plán pobídek stanovený zákonem *Promotion of Improvement of Employment Management in Small and Medium sized Enterprises for Securing Manpower and Creating Quality Jobs*.

2.2.11 V rámci **multilaterálních dohod WTO** je „specifická státní podpora“ definovaná jako subvence udělovaná pouze podniku, průmyslovému odvětví nebo jejich seskupením ve státě, který subvenci poskytuje. Pravidla WTO se vztahují pouze na tento typ podpory, s výjimkou zemědělství, a stanovují dvě kategorie: **zakázané podpory a možné podpory**.

2.2.12 **Zakázané** jsou přímé podpory vývozu nebo podpory upřednostňující zboží domácí produkce před dováženým, které tak narušují mezinárodní obchod a brání v obchodování jiným zemím. Takové podpory WTO podrobí urychlenému postupu na zrušení opatření na podporu nebo na protiopatření v oblasti cel, které může/mohou přijmout poškozená/é země.

⁽¹⁸⁾ EURAB – European Research Advisory Board, 02.053 final „improving innovation“ 2005.

2.2.13 Co se týče **možných** podpor, země, která vznesla stížnost proti podpoře zavedené v jiné zemi, musí na základě tří druhů „poškození“⁽¹⁹⁾ prokázat, že tato podpora měla negativní vliv na její legitimní zájmy. V opačném případě je podpora v dané zemi povolena. V případě poškození, které prokáže a schválí orgán pro řešení sporů (Dispute Settlement Body), musí země, která podporu poskytla, tuto podporu zrušit, jinak může poškozená země požadovat kompenzační cla.

2.3 Obecné poznámky

2.3.1 Výbor s potěšením vítá návrh Komise, který definuje vztah, který existuje a který je možné zlepšit, mezi státními podporami a inovacemi v Evropě. Je zřejmé, že nedostatečná konkurenceschopnost EU ve srovnání s jinými částmi světa je z velké části důsledkem slabého inovačního procesu. Tato slabost je ještě umocňována procesem globalizace.

2.3.1.1 Výbor je dále potěšen, že problematika, která spojuje státní podpory s inovacemi je předmětem veřejné diskuse, prostřednictvím níž je možné zapojit do této choulostivé otázky také názor bezprostředně zainteresovaných subjektů.

2.3.1.2 Otázky zahrnuté do sdělení jsou široké, dobře formulované a pokrývají většinu problematik týkajících se selhání trhu a možnosti zjednodušení postupů. Krátký časový úsek, který je k dispozici, a chybějící diskuse ve studijních skupinách neumožňují zpravodaji, aby se zabýval jednotlivými otázkami a dal na každou z nich odůvodněnou odpověď.

2.3.2 Výbor si uvědomuje, že státní podpora na inovace sama o sobě nepředstavuje řešení problému konkurenceschopnosti EU. Četné dokumenty Společenství a stanoviska Výboru odhalily omezení, na které naráží Evropská unie při provádění jejích opatření:

- nepostačující úroveň inovace, a to nejen v oblasti technologie,
- nepostačující pravidla a činnost Společenství,
- slabost finančních trhů, které jsou stále příliš roztržité,
- nízká míra zaměstnanosti,
- špatné fungování výrobního trhu,
- špatná koordinace politik,
- obtížný přístup ke službám trhu,

⁽¹⁹⁾ Dohoda stanoví tři typy poškození, které mohou způsobit. Dotace jedné země mohou poškodit domácí průmysl v dovážející zemi. Mohou poškodit konkurenční vývozce z jiné země, pokud si obě země konkurují na třetím trhu. Domácí subvence v jedné zemi mohou také poškodit vývozce, kteří se snaží konkurovat na domácím trhu v této zemi.

— nedostatečná podpora novým výrobám nebo výrobním kombinacím, které vytvářejí přidanou hodnotu a kvalitní pracovní místa a jsou schopné zaručit Evropě lepší konkurenceschopnost⁽²⁰⁾.

2.3.3 To vedlo k určité právní nejistotě, kterou je možné překonat pouze pokud budou hlouběji prozkoumány omezení a možnosti, které skýtá státní podpora v tomto sektoru.

2.3.4 Inovace výrobku a výrobního postupu⁽²¹⁾ se ve všech ohledech nakonec promítne na trhu a může proto ovlivnit činnost, která by mohla významným způsobem ovlivnit hospodářskou soutěž a obchod.

2.3.5 Pro umožnění předběžného oprávnění je tudíž nutná možnost stanovit specifický výchozí rámec, který bude transparentní a společný a půjde v duchu partnerství a proaktivní spolupráce mezi Komisí a členskými státy.

2.3.6 Definice inovace a inovačního procesu

2.3.6.1 EHSV si uvědomuje, že definice inovace, která byla svého času formulována v zelené knize, by měla být aktualizována vzhledem ke změnám, ke kterým došlo za posledních 10 let. Na druhé straně je také nezbytné prohloubit fáze, které probíhají mezi inovačními procesy a hranicemi, za kterou začíná fáze komercializace. To proto, aby nebyla nadměrně narušena pravidla hospodářské soutěže.

2.3.6.2 Kdysi byl vývoj společnosti tak pomalý, že ho nebylo možné v průběhu života zachytit. Dnes je tak rychlý, že je obtížné ho pochopit. Společnost jako celek, ale především podniky, správní úřady a služby dnes podstupují rozsáhlou řadu změn, které mají tendenci zaměňovat získané znalosti.

2.3.6.3 Inovace se tudíž stává společenským procesem prostřednictvím něhož osoby, orgány a organizace, které mají nejvíce znalostí, protože jsou pověřeny je zkoumat, pomáhají „ostatním“ pochopit důsledky těchto znalostí a převést je do své profesní činnosti a vzájemných vztahů.

2.3.6.4 Pokud utopie je projektem, který bude uskutečněn v budoucnosti, pak „inovace je potvrzením všech utopií“⁽²²⁾.

2.3.6.5 Po zelené knize Komise vhodně definovala inovaci jako: „Úspěšné vytváření, přizpůsobení a využívání novinek v hospodářské a sociální sféře“⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ EP, Výbor pro zaměstnanost a sociální věci. Stanovisko pro Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE) A-6 0148/2005, odst. 4.

⁽²¹⁾ Viz Zelená kniha o inovacích (Green Paper on innovation COM(95) 688 final).

⁽²²⁾ Oscar Wilde.

⁽²³⁾ COM (2003) 112 def. „The successful production, assimilation and exploitation of novelty in the economic and social spheres“.

2.3.6.6 Inovace je složitý proces. Vedle rozvoje výzkumných činností a lepší aplikace technologií existuje řada dalších, často nestálých, faktorů a podmínek, které přispívají k tvorbě inovací. Mezi nimi je možné uvést:

- kultura podniku zaměřená na inovace,
- systém vztahů a vzájemných vztahů s jinými podniky, organizacemi a veřejnými orgány, které jsou zásadní pro vytváření znalostí a inovací a jejich šíření,
- výchozí právní rámec a rámec předpisů, především v oblasti duševního vlastnictví,
- přístup na kapitálové trhy, především co se týče rizikového kapitálu a počáteční fáze,
- vzdělávání a odborná příprava a vztah mezi akademickou a vědeckou obcí a podnikem,
- struktury pro podporu (jako jsou inkubátory, oblastní sítě, průmyslové a technologické parky) a zprostředkování inovací.

2.3.6.7 Výbor již poukázal na to, že inovace je společenský proces⁽²⁴⁾, který je živěn výzkumem, odehrává se v rámci hospodářské soutěže a získává prostor, pokud se v rozšířené míře vyskytuje kladný vztah vůči změně a riziku. Výsledkem je zvýšení hospodářské soutěže, lepší soudržnost a větší socioekonomický blahobyt.

2.3.6.8 Aby se Výbor mohl opírat o objektivní kritéria, žádá Komisi, aby s pomocí organizací zastupujících občanskou společnost a v koordinaci s Eurostatem lépe upřesnila, která produkční činnost a které služby mohou být zahrnuty do činností, které je dnes možné označit za inovační. Možnost mít hlavní směry v tomto složitém a nestálém sektoru by byla opravdu velmi užitečná.

V Bruselu dne 14. prosince 2005

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ KOM(1995) 688 v konečném znění.

⁽²⁶⁾ INT. 268

⁽²⁷⁾ V roce 2003 pracovalo 27 % ekonomicky aktivního obyvatelstva v EU-25, tj. cca 50 mil. obyvatel, pracovalo v oblasti vědy a technologie - HRSTO (Human resources in Science and Technology Occupation) (pramen: Eurostat, Věda a technologie 11/2004).

⁽²⁸⁾ Podle statistických dat získává 7 osob z 10 informace prostřednictvím televizních kanálů.

⁽²⁴⁾ Viz Zelená kniha o inovacích, Sirkeinen, Konitzer, Úř. věst. C 212/1996.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Příspěvek Komise k období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi

KOM(2005) 494 v konečném znění

(2006/C 65/17)

Dne 13. října 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci „Příspěvek Komise k období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi“

a v souladu s čl. 19 odst. 1 Jednacího řádu se Výbor na svém 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005, rozhodl zřídit podvýbor na přípravu prací k tomuto tématu.

Podvýbor pro „Období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi“, který Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijal návrh stanoviska dne 1. prosince 2005. Zpravodajkou byla **paní Jillian van Turnhout**.

Na svém 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 83 hlasy pro, 7 hlasy proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Exekutivní shrnutí

Výbor se záměrně rozhodl vypracovat krátkou a zcela operativní odpověď na sdělení Evropské komise. Stanovuje malý počet konkrétních opatření tam, kde se domnívá, že by Výbor sám či ve spolupráci s dalšími institucemi mohl významným způsobem přispět k široké diskusi během období pro úvahu a poté. Obsahuje dvě zásadní sdělení: předjímat ustanovení Ústavní smlouvy o demokratickém životě Unie tím, že se už nyní bude více zavádět do praxe participativní demokracie prostřednictvím dvojitého pilíře občanského dialogu a posíleného evropského sociálního dialogu; a zajistit, aby v široké diskusi bylo slyšet hlas organizované občanské společnosti a jejich zástupců.

2. Úvod

Vzhledem k:

- velmi krátkému období, během něhož mělo být vypracováno stanovisko;
- podrobnějšímu přístupu, který byl vytyčen ve stanovisku Výboru Evropskému parlamentu o období reflexe ze dne 26. října 2005 ⁽¹⁾;
- blížícímu se přijetí Bílé knihy o komunikační strategii Evropskou komisí;
- záměru zveřejněnému Evropskou radou v závěrech ze zasedání, které se uskutečnilo ve dnech 16. a 17. června 2005 ⁽²⁾, zvážit situaci v prvním pololetí roku 2006 a zvážit

tak naléhavost, s jakou podporovat co nejširší diskusi v Unii a členských státech, včetně organizované společnosti;

se Výbor v tomto stanovisku rozhodl omezit na několik operativních doporučení, jejichž prostřednictvím by mohl podpořit diskusi a zlepšit svoji úlohu mostu mezi Evropou a organizovanou občanskou společností, aby tak pomohl rozvíjet co nejširší diskusi s cílem podpořit participativní demokracii na místní, regionální, národní a evropské úrovni.

Výbor vítá iniciativu Evropské komise, která představila svůj „plán D“ pro komunikaci. Výbor je však toho názoru, že i když je plán se svými cíli nezbytně ambiciózní, skutečný dopad návrhů lze zpochybnit, zejména proto, že neobsahují konkrétní informace o způsobu, jakým by měla být opatření, která navrhuje, prováděna. Výbor se proto těší, že v příhodnou dobu prostuduje konkrétní návrhy, které očekává, že Komise předloží. Co se týká jeho samotného, Výbor oznamuje svůj úmysl pomáhat Komisi, aby její návrhy byly operativnější, zejména v oblastech týkajících se zapojení organizované občanské společnosti.

3. Doporučení

3.1 Na základě úspěchu pilotního programu se Výbor zavazuje všeobecně zpřístupnit svým členům využívání systému „elektronické návštěvní karty“, jehož pomocí jsou na osobní e-mailové seznamy adres zasílány informační bulletiny přizpůsobené odběratelům, což posiluje funkci členů Výboru jako mostu mezi Evropou a občany.

⁽¹⁾ Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii (CESE 1249/2005).

⁽²⁾ Viz dokument 10255/1/05 rev. 1.

3.2 Na základě úspěchu fór zainteresovaných stran o udržitelném rozvoji a o „překonání propasti“, která se uskutečnila v dubnu a v listopadu 2005 v Bruselu, a zejména na základě úspěšného používání upravené verze metody Open Space („otevřený prostor“) se Výbor zavazuje pomáhat svým členům a národním hospodářským a sociálním radám při organizaci podobných fór zainteresovaných stran na úrovni členských států. Výbor by mohl pomoci:

- zapojením různých sítí členů a jejich organizací, a tudíž využitím jejich potenciálních násobících účinků;
- poskytnutím odborných znalostí o řízení Open Space;
- vypracováním příručky vycházející z dosavadních zkušeností Výboru o tom, jakým způsobem nejlépe organizovat taková fóra;
- usilováním o zapojení institucí, zejména Evropské komise, jako spoluorganizátora a rovněž účastníka.

Tato fóra sama o sobě nemohou vyřešit komunikační problémy Evropské unie, ale mohou spolu se zlepšenými konzultačními mechanismy přispět k větší občanské účasti v evropské diskusi.

3.3 Na základě doporučení uvedených ve svém stanovisku Evropskému parlamentu o období pro úvahu bude Výbor dále podporovat instituce v tom, aby předjímaly ustanovení Ústavní smlouvy o participativní demokracii. EHSV zejména:

- vyzývá Evropskou komisi, aby předložila jeden nebo více návrhů, v nichž by stanovila nové způsoby a postupy, které by zlepšily zapojení organizované občanské společnosti do vytváření politik a zákonodárného procesu Evropské unie v duchu článku I-47 Ústavní smlouvy;
- vyzývá Komisi, aby podnikla konkrétní opatření, která povedou ke zvýšení přímého zapojení občanů do politického procesu na úrovni EU, a zvažila předložení návrhu,

jehož cílem by bylo poskytnutí právní síly iniciativě evropských občanů, kterou upravuje čl. I-47 odst. 4 Ústavní smlouvy;

- vyzývá Komisi, aby zvažila předložení návrhu pro skutečnou komunikační politiku;
- těší se na to, až bude zcela implementován a dodržován nový protokol o spolupráci mezi Evropskou komisí a Evropským hospodářským a sociálním výborem⁽³⁾, který zakotvuje „posílenou kulturu dialogu a jednání s organizovanou občanskou společností a jejími zástupci při přípravě a uplatňování politik a rozhodnutí Unie“.

3.4 V reakci na charakter „plánu D“ Evropské komise Výbor vyzývá Evropskou komisi a zejména její zastoupení v členských státech, aby plně zapojily členy Výboru do všech iniciativ, jež mají za cíl podporovat diskusi na úrovni členských států, čímž zajistí, že bude systematictější a přiměřeněji slyšen hlas organizované občanské společnosti.

3.5 V této souvislosti poukazuje na různé konkrétní akce, které Komise navrhla s cílem podnítit širší veřejnou diskusi a podpořit účast občanů na demokratickém procesu, a vyzývá ji, aby plně zapojila Výbor a jeho členy především všude tam, kde by měl být slyšen hlas organizované občanské společnosti.

3.6 Výbor v této souvislosti rovněž poukazuje na část 5 sdělení o financování a zejména na přesvědčení Komise, že „zbývající zdroje by měly být použity na podporu iniciativ členských států a občanské společnosti“. Jak je podrobně uvedeno výše, Výbor je připraven decentralizovat formu úspěšného fóra zainteresovaných stran a byl by proto připraven podílet se na úrovni členských států na podobných společných akcích s Evropskou komisí, včetně společného financování.

V Bruselu dne 14. prosince 2005

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁾ Podepsán v Bruselu dne 7. listopadu 2005, viz CESE 1391/2005. Text je k dispozici na webových stránkách EHSV.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Směřování k evropské znalostní společnosti – příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii“

(2006/C 65/18)

Dne 22. dubna 2005 se budoucí rakouské předsednictví EU v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodlo konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci „Směřování k evropské znalostní společnosti – příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii“

a na základě ustanovení čl. 19 odst. 1 Jednacího řádu se Výbor rozhodl zřídit podvýbor, který pověřil přípravou podkladů na toto téma.

Podvýbor přijal svůj návrh stanoviska dne 9. listopadu. Zpravodajem byl pan Jan Olsson, spoluzpravodaji paní Eva Belabed a pan Joost van Iersel.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 127 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

Závěry a doporučení

1. EHSV navrhuje, aby se členské státy a instituce EU zavázaly s přesahem za rok 2010 ke zřízení Společného evropského prostoru znalostí, založeného na posílení spolupráci v oblasti vzdělávací, inovační a výzkumné politiky. Půjde o významný krok v rámci znovuoživení Lisabonské strategie i v podpoře evropského modelu společnosti, čímž rovněž dojde k přeměnění propasti mezi Evropou a jejími občany.

2. Toto znovuoživení vyžaduje, aby se orgány veřejné správy a organizovaná občanská společnost v každé zemi plně zapojily do plnění tohoto cíle tím, že definují klíčové priority a navrhnou a provedou jak své vlastní činnosti, tak činnosti ve vzájemné spolupráci, což by se také mělo odrazit v národním reformním programu.

3. Členské státy, Evropská komise, Evropský parlament i vnitrostátní parlamenty, podniky, finanční instituce a občanská společnost se musejí zapojit do Společného evropského prostoru znalostí, zaměřeného na všechny občany, organizace a podniky a založeného na jasně definovaných cílech, kritériích hodnocení, harmonogramech a jasných funkcích.

4. Vnitřní trh zůstává nadále ústředním prvkem integračního procesu, jenž přináší zlepšení výkonnosti ekonomiky, větší počet pracovních míst a lepší pracovní místa, společenský pokrok a udržitelný rozvoj. Interakce mezi Společným evropským prostorem znalostí a vnitřním trhem přinese nový potenciál růstu. Překážky vnitřního trhu, jež brání přechodu ke znalostní ekonomice, je proto nutno co nejdříve odstranit.

5. Je třeba vyzvat všechny občany, všechna odvětví a všechny regiony, aby se zapojili do znalostní společnosti a mohli sklízet její plody, protože tato společnost poskytuje jedinečné příležitosti k překonání stávajících propastí.

6. Jednou z možností, jak zajistit osvojování a předávání dovedností, je mobilita. Proto je nutno stimulovat volný pohyb

pracujících, výzkumných pracovníků a studentů, a dále odpovídající mzdy a pracovní podmínky.

7. EU, členské státy a regiony musejí přeorientovat veřejné výdaje směrem k investicím na podporu růstu. Členské státy by se ve spolupráci se soukromými zúčastněnými stranami měly zavázat k realizaci „Národního programu na podporu znalostí“, opírajícího se o financování ze strany EU.

8. EHSV naléhavě vyzývá k podpoře návrhů Evropské komise týkajících se Finančního výhledu pro financování výzkumu, inovací a vzdělávání 2007–2013. Navrhovaný 7. rámcový program musí být plně realizován s cílem přispět k inovační kapacitě Evropy.

9. EHSV naléhavě vyzývá podnikatelský sektor, finanční instituce a soukromé nadace ke zvýšení investic do znalostní ekonomiky, přičemž je tyto investice nutno podpořit daňovými pobídkami.

10. Evropská komise by měla mít větší pravomoc pro udávání směrů politik a sledování pokroku. Měla by vydávat výroční zprávy o pokroku k diskusi v Radě, v Evropském parlamentu, v národních parlamentech a mezi zainteresovanými stranami a veřejností.

11. EHSV navrhuje spuštění stále strukturované debaty zaměřené na posílení motivace vedoucích pracovníků na všech úrovních a rozvíjení dialogu s občany.

12. Parlamenty členských států a národní hospodářské a sociální výbory mají v této debatě klíčovou úlohu a musí se jí zúčastnit. Zapojit by se také měli činitelé na místní a regionální úrovni.

13. Soukromé zainteresované subjekty by měly jednat a brát na sebe zodpovědnost prostřednictvím konkrétních příspěvků a akcí. Sociální a občanský dialog jsou důležitými nástroji rozvoje politiky celoživotního vzdělávání, inovací a technologií.

14. Solidní makroekonomická politika zaměřená na růst a zaměstnanost by měla vytvořit podmínky pro budování znalostní společnosti a postavit do popředí zájmu politiky na podporu poptávky po nových technologiích.

15. Klíčem ke znalostní společnosti je celoživotní vzdělávání. EHSV znovu připomíná svoji výzvu k provádění Charty celoživotního vzdělávání na všech úrovních. Tuto chartu by měly podporovat veřejné i soukromé investice i strukturální fondy. Politiky zaměstnanosti a nové formy sociální ochrany musejí vytvořit příznivé podmínky pro to, aby se pracující mohli plně účastnit celoživotního vzdělávání. Dánský způsob kombinace flexibility a bezpečnosti může být inspirujícím příkladem.

16. Vysoké cíle pro podporu zdraví, trvale udržitelného životního prostředí, kvalitních městských a venkovských infrastruktur, inteligentních řešení v dopravě, jistých a reorganizovaných pracovních míst a kulturního dědictví vytvoří nové technologie a nové inovační výrobky a služby a měly by být podporovány zdravými podmínkami pro inovace a vytváření pracovních míst v podnicích.

17. Klíčovým faktorem politik na podporu inovací a konkurenceschopnosti je šíření znalostí. Je zapotřebí podpořit průmyslové regiony, technologické parky a další typy inovativního prostředí.

1. Úvod

1.1 Toto stanovisko EHSV se týká způsobů, jimiž může organizovaná občanská společnost přispět ke znalostní společnosti. Zaměří se na možnou úlohu sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti v budování „Společného evropského prostoru znalostí“ coby jednoho z hlavních bodů Lisabonské strategie. Zdůrazňuje povinnost organizací občanské společnosti v členských státech motivovat k plnění tohoto cíle. Stanovisko bude podepřeno dalšími stanovisky EHSV k příbuzným tématům a souhrnnou zprávou vypracovanou ve spolupráci s národními hospodářskými a sociálními radami.

2. Kontext a analýza

2.1 Evropa je projekt vytvořený lidmi pro lidi. Současný vývoj však vytvořil propast mezi Evropou a jejími občany. Zároveň je udržitelnost našeho jedinečného modelu společnosti, založené na demokracii, sociálním a občanském dialogu, sociálně tržním hospodářství a soudržnosti, ohrožena rostoucí globální konkurenceschopností, stárnutím populace a environmentálními tlaky. Za krizí EU se skrývají různá pojetí o tom, kterým směrem se mají ubírat politiky. Má-li být obnovena důvěra v evropský projekt, je nejdříve ze všeho zapotřebí zaměřit politiky znovu na jejich původní cíle hospodářského a sociálního pokroku a zlepšení pracovních a životních podmínek. Tato krize skýtá zásadní příležitost ke změně orientace.

2.2 Ústředním prvkem takové změny orientace jsou politiky zaměřené na udržitelný rozvoj, vytváření většího počtu a lepších pracovních míst a zvýšení reálných příjmů pomocí vybudování znalostní společnosti založené na lidských zdrojích, vzdělávání, výzkumu a inovaci.

Klíčové postavení v tomto procesu změny orientace zastávají podniky. Ty by měly náležitě nasměrovat své investice, k čemuž ovšem potřebují rámcové podmínky, jež budou podporovat jejich potenciál v oblasti inovací, růstu a vytváření pracovních míst.

2.3 Znalostní společnost, založená na odpovědnosti soukromých a veřejných zainteresovaných osob, musí směřovat k soudržnější společnosti, jež potlačí všechny typy nerovností. Sociální soudržnost je pak předpokladem hladšího přechodu ke znalostní společnosti.

2.4 Výhledy jsou však spíše znepokojivé (!). Od roku 2000 je zaznamenán pokles výzkumu financovaného z podnikatelských zdrojů. Celkové výdaje EU na výzkum a vývoj stagnují a nedosahují cílených 3 %. Zůstávají na 2 %, zatímco v USA dosahují 2,7 % a v Japonsku přes 3 %. Velmi znepokojivým jevem je „odliv mozků“. Na EU se navíc v oblasti výdajů na výzkum dotahují velké rozvíjející se ekonomiky, jako je např. Čína.

Evropská tabulka inovačních ukazatelů ukazuje zaostávání Evropy za USA v 10 z 11 ukazatelů. Jde o výsledek aktivních politik Spojených států na podporu výzkumu a inovací mj. prostřednictvím veřejných zakázek, snížení daní, záruk za fondy rizikového kapitálu a úvěrů pro MSP.

2.5 Hodnocení výdajů na výzkum a inovační výkonnost v EU ve srovnání s USA však vyžaduje hlubší analýzu. Silné stránky Evropy jsou jak na úrovni členských států, tak jednotlivých odvětví. Jako příklady lze uvést evropskou spolupráci v letectví nebo projekt Galileo, stejně jako skutečnost, že je zde vyšší počet studentů strojírenských oborů než v USA. Oživení inovační kapacity Evropy vyžaduje zvýšení investic do celoživotního vzdělávání, zvýšení počtu výzkumníků o 700 000, další technologické póly a uskupení (klastry), podporu MSP a lepší metodiku pro šíření znalostí.

2.6 Veřejné investice do vzdělávání nepostupují tak rychle, jak by měly. Studie v rámci projektu PISA (Programme for International Student Assessment – Program mezinárodního hodnocení žáků) poukazuje na některá selhání vzdělávacího systému. Účast na vzdělávání dospělých dosáhla pouhých 65 % cíle pro rok 2010. Zanechání studia je stále na stejné úrovni. Studenti vysokých škol jsou po absolvování vystaveni nezaměstnanosti. Do roku 2015 bude navíc nutno nabrat více než milion učitelů základních a středních škol (?). Komise by měla vypracovat studii o základním vzdělání s cílem stanovit klíčové faktory úspěchu v nejuspěšnějších zemích zapojených do mezinárodního výzkumu PISA.

(!) European Innovation Scoreboard 2004 (Evropská tabulka inovačních ukazatelů 2004) – Srovnávací studie výkonnosti inovací, pracovní dokument útvarů Komise, SEK(2004) 1475 ze dne 19.11.2004 (pouze v angličtině – pozn. překl.).

(?) Progress towards the Lisbon objectives in education and training (2005 report), pracovní dokument útvarů Komise, SEK(2005) 419 ze dne 22.3.2005 (pouze v angličtině – pozn. překl.)

Soukromé a veřejné zainteresované strany musejí uznat skutečností, že vzdělávací systém jako celek je nutno reformovat, aby bylo možno zvýšit jeho výkonnost a zajistit každému od raného dětství až po pokročilý věk příležitosti k aktivnímu zapojení do znalostní společnosti. Musejí dát plnou podporu této reformě, která také vyžaduje nové pedagogické koncepty a kvalifikované učitele.

2.7 Přechod ke znalostní společnosti mění povahu a organizaci práce i strukturu podniků. Společnost, jejíž hnacím motorem jsou znalosti, a nové technologie nabízejí skvělé příležitosti, způsobují však také nová rizika a mnozí zůstávají pozadu. Dochází k restrukturalizaci pracovních míst a novým definicím úkolů.

Je zde také riziko přemístění sídel společností, výzkumných středisek a výroby mimo Evropu.

Je třeba vytvořit lepší pracovní místa a větší počet pracovních míst prostřednictvím vyšších investic do vzdělávání, inovací a technologií. Odlivu mozků je třeba zabránit nalezením nových atraktivních zdrojů zaměstnání pro absolventy vysokých škol ve všech členských státech.

2.8 Znalostní společnost je zásadní volbou pro řešení výzev a zasahuje mnoho oblastí tvorby politik. Její vybudování vyžaduje celkový a komplexní přístup. Na pokrok při budování znalostní společnosti je nutno nahlížet z dlouhodobého hlediska přesahujícího rok 2010. Politiky je třeba vést jasně stanoveným směrem.

2.9 Další zvýšení globálního náskoku Evropy v konkurenceschopnosti spoléháním na její schopnost využít know-how a kreativitu vlastních občanů pro výrobu produktů a služeb s vysokou přidanou hodnotou představuje pro Evropu jak výzvu, tak příležitost. Je třeba přeorientovat prostředky směrem k technologiím podporujícím růst a inovativním systémům a také zabezpečit a dle potřeby upravit hlavní prvky evropského hospodářského a sociálního modelu v širším kontextu udržitelného rozvoje.

2.10 Vytváření znalostí, využití znalostí a šíření znalostí musejí odpovídat společenským potřebám. Každý má právo využívat přínosu znalostní společnosti, každý zodpovídá za svoji účast a příspěvek k dosažení znalostní společnosti, má-li k dispozici náležitou podporu.

2.11 Soustředit se především na lidi znamená zaměřit se na učení, porozumění, civilizační a kulturní vzorce, jež budou vytvářet prostředí stimulující znalosti v co nejširším slova smyslu. Podstatou je lidská touha po znalostech, jež nejsou převážně založeny na bezprostředním prospěchu a jež slouží jako základ směsice teoretických, sociálních a praktických dovedností, jež jsou zapotřebí do budoucna.

2.12 Klíčem ke znalostní společnosti je celoživotní vzdělávání. Vysoce kvalitní celoživotní vzdělávání založené na modelech, které zpřístupňují vzdělávání a odbornou přípravu každému, dává lidem příležitost osvěžit si myšlenky, trvale zlepšovat své dovednosti a hrát plnohodnotnou roli ve své komunitě, rodině, sousedství a na pracovišti. Jedná se o základ pro inovace, pracovní mobilitu a růst produktivity. Motivace k celoživotnímu vzdělávání začíná u probouzení zvědavosti v raném dětství.

2.13 Je klíčové posilovat a koordinovat vazby ve znalostním řetězci. Měl by být posílen trojúhelník spojující soukromé a veřejné výzkumné instituce, univerzity a podniky (zvláště MSP). Výrazně pomoci mohou též národní a přeshraniční výměny kvalifikovaných pracovních sil mezi průmyslem a univerzitami. Základní vzdělání – od předškolních zařízení po střední školy – a celoživotní vzdělávání musejí mít vazby na univerzity, jejichž cílem bude zvyšovat kvalitu učitelů a školitelů a aktualizovat jejich znalosti.

3. Nedostatky Lisabonské strategie

3.1 „Vedle nesporného pokroku jsou zde nedostatky a zřejmá prodlení“, prohlásila Evropská rada v březnu 2005^(*) ohledně provádění Lisabonské strategie

3.2 Příčin těchto nedostatků a prodlení je mnoho.

3.2.1 Chybí závazek plnit Lisabonskou strategii. Je třeba připomenout, že Evropská rada zahájila Lisabonskou strategii bez jasně definované role Evropské komise. Základním problémem je nesoudržnost evropské strategie, již je třeba provádět především na národní úrovni. Členské státy neprokázaly opravdový závazek k plnění společně dohodnutých cílů a činností. Otevřená metoda koordinace (OMK) nepřinesla očekávané výsledky. Z národních akčních plánů zaměstnanosti, sociálního začleňování a dalších oblastí se staly byrokratické zprávy o činnosti a záměry Lisabonské strategie byly provedeny pouze částečně. Pokračuje fragmentace jednotlivých oblastí politik. Rozpočet EU poskytuje příliš nízkou podporu. Nejsou zohledňovány osvědčené postupy z jiných členských států. Členské státy také nedokáží úspěšně zohlednit sociální a hospodářské důsledky svých politik vůči jiným členským státům.

3.2.2 Evropská komise hraje v Lisabonské strategii pouze vedlejší roli. Nemá dostatečné a účinné pravomoci pro udávání směrů politik a sledování pokroku. Otevřená metoda koordinace napříkld neobsahuje varovný systém pro vydávání varovných hlášení.

(*) Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, bod 4.

3.2.3 *Strategie je příliš abstraktní.* Lisabonská strategie se stala tématem pro byrokraty a experty, není však realitou – ať již v myslích lidí, v médiích či v politické diskusi. Důsledky této strategie nejsou viditelné. Veřejné mínění nečiní rozdíl mezi účinky globalizace, politiky EU nebo národní politiky na životní a pracovní podmínky. Rozdíly a vzájemné vazby mezi různými úrovněmi politik je nutno zdůraznit tak, aby lidé získali úplnou a jasnou představu, co EU znamená.

3.2.4 *Strategie je proces řízený shora.* Byť byly v některých případech provedeny přiměřené konzultace, a to zvláště v zemích se silnou tradicí sociálního a občanského dialogu, stále je v členských státech velmi málo zapojena organizovaná občanská společnost. To se určitě týká OMK pro výzkum a vzdělávání. Konzultace jsou často jen formální, omezují se na národní úroveň a nedávají příslušným organizacím občanské společnosti na všech úrovních dostatečnou příležitost ke spolupráci. Zaměstnavatele a odborové organizace i další zúčastněné strany je třeba lépe informovat o jejich úkolech a rolích. Menší zapojení také znamená, že zahájené reformy se mohou minout cílem a mít negativní sociální a hospodářské dopady na ty, jichž se týkají. EU se příliš zaměřuje na strukturální reformy, zatímco jí stále schází politiky, jež by dostatečně posílily občany a jejich organizace na to, aby se postavili výzvám měnícího se světa.

4. Znovuoživení Lisabonské strategie – Evropská rada v březnu 2005

4.1 Tyto nedostatky a prodlení vedly Evropskou radu k oživení Lisabonské strategie s prioritami růstu a zaměstnanosti. „Evropa musí obnovit základ své konkurenceschopnosti, zvýšit svůj potenciál růstu a svoji produktivitu a posílit sociální soudržnost, a přitom klást hlavní důraz na znalosti, inovaci a optimalizaci lidského kapitálu“⁽⁴⁾. A Rada pokračuje:

„Kromě toho musí být v nadcházejících letech podporován skutečný dialog mezi zástupci veřejného i soukromého sektoru, kteří aktivně působí ve znalostní společnosti“⁽⁵⁾.

Evropská rada stanovila jasně definované cíle a navrhla několik činností na podporu znalostí a inovací⁽⁶⁾.

Pro období 2005–2008 bylo stanoveno 24 integrovaných hlavních zásad, jež se týkají tří oblastí, jež je nutno reformovat: makroekonomické sféry, mikroekonomické sféry a zaměstnanosti⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, bod 5.

⁽⁵⁾ Tamtéž, bod 10.

⁽⁶⁾ Tamtéž, body 20–28.

⁽⁷⁾ Viz příloha.

4.2. Aby bylo opětovně zaměřeno na Lisabonskou strategii efektivní, vyzvala Evropská rada ke zlepšení řízení založenému na větším zapojení členských států⁽⁸⁾

Členské státy dostaly za úkol vypracovat do 15. října národní reformní programy na základě konzultací se všemi zainteresovanými stranami, jež stanoví klíčové priority další činnosti. Měly by být zdůrazněny příspěvky a úkoly hlavních zainteresovaných stran. Změny politické situace v některých zemích však způsobily prodlení. V některých oblastech bude využita otevřená metoda koordinace (OMK).

5. Společný evropský prostor znalostí

5.1 EHSV navrhuje zřízení Společného evropského prostoru znalostí, k jehož budování s přesahem za rok 2010 by se měly zavázat členské státy a instituce EU, a to s cílem dosáhnout splnění cílů Lisabonské strategie prostřednictvím posílení evropské spolupráce ve vzdělávání, inovacích a výzkumu. S tímto návrhem v Lucemburské deklaraci vyslovily souhlas též národní hospodářské a sociální rady⁽⁹⁾.

5.2 Spolupráce by měla být založena na jasně definovaných cílech doplněných náležitými legislativními a nelegislativními opatřeními. Klíčovým faktorem bude vývoj účinných systémů přenosu znalostí a využití osvědčených postupů.

5.3 EHSV uznává, že právní základ Společného evropského prostoru znalostí není tentýž jako pro SZP, HMU nebo vnitřní trh. K dosažení pokroku by však mělo být využito všech relevantních ustanovení Smlouvy. Pro realizaci Společného evropského prostoru znalostí by členské státy měly kompenzovat nedostatečný právní základ politickým rozhodnutím a spuštěním společných evropských politik prostřednictvím lepší a účinnější spolupráce. Měla by být posílena role Komise, aby mohla razit cestu tomuto procesu.

5.4 Organizace občanské společnosti v členských státech také zodpovídají za pokrok v budování Společného evropského prostoru znalostí. Je zapotřebí mobilizovat hlavní soukromé zúčastněné strany v každé zemi. Tímto způsobem se mohou stát protagonisty „skutečného dialogu“, ke kterému vyzvala Rada, a částečně kompenzovat nedostatek politické vůle. Musejí definovat klíčové priority a navrhnout a provést vlastní činnosti koordinované s orgány veřejné správy. Dále je třeba řešit otázku finančních prostředků. Sociální partneři by se měli pokusit uzavřít dohody, jejichž cílem bude podpora znalostní společnosti. Další sektory organizované občanské společnosti včetně oblasti vyššího vzdělávání a výzkumu musejí náležitě přispět a vypracovat vlastní platformy reformy.

⁽⁸⁾ Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, body 38–41.

⁽⁹⁾ Lucemburská deklarace předsedů hospodářských a sociálních výborů Evropské unie a EHSV. 26. listopadu 2004.

5.5 Vnitřní trh zůstává nadále ústředním prvkem integračního procesu, jenž přináší zlepšení výkonnosti ekonomiky, společenského pokroku a udržitelného rozvoje. Interakce mezi Společným evropským prostorem znalostí a vnitřním trhem znamená synergické efekty, jež přinesou nové potenciály růstu. Opatření na podporu vzdělávání, inovací a výzkumu povedou ke zvýšení konkurenceschopnosti. Správně fungující vnitřní trh umožní volný pohyb nejen zboží, pracovních sil, služeb a kapitálu, ale také znalostí a myšlenek.

5.5.1 Určité zbývající překážky vnitřního trhu, jež brání přechodu ke znalostní ekonomice, je proto nutno co nejdříve odstranit. Pro realizaci těchto synergií a potenciálů je důležité přijmout právní předpisy upravující patent Společenství a režim práv duševního vlastnictví.

5.5.2 Investice podniků a jiných zainteresovaných stran do vzdělávání, inovací a výzkumu by měly být usnadněny mj. prostřednictvím režimů státní podpory a zadávání veřejných zakázek, a to v rámci pravidel hospodářské soutěže.

5.5.3 Modernizovaná průmyslová politika EU, jež je charakterizována odvětvovým přístupem, je základním kamenem znalostní společnosti, protože sdružuje excelenci a poskytuje stabilní a předvídatelné rámcové podmínky pro rozvoj průmyslu.

5.5.4 Důležité je rovněž umožnit vyšší mobilitu pracovních sil obecně mezi členskými státy a stimulovat volný pohyb výzkumných pracovníků a studentů. Mobilita je přirozenou cestou k získání a přenosu dovedností, musí ji však provázet odpovídající mzdy a pracovní podmínky.

5.5.5 Univerzity a instituce odborného vzdělávání musejí Společný evropský prostor znalostí podporovat tím, že ke své činnosti zaujmou evropský přístup. Je třeba podporovat stávající nástroje uznávání kvalifikací⁽¹⁰⁾.

5.6 Společný evropský prostor znalostí je založen na základním právu každého jednotlivce využívat výsledků výzkumu, nových technologií, inovací a vzdělávání. Možnost účasti musí být zajištěna pro všechny lidi, všechna odvětví a všechny regiony. Musejí být vytvořeny náležité podmínky pro celoživotní vzdělávání, jež dají každému příležitost zúčastnit se. Vzdělávání a odborná příprava jsou předpoklady znalostní společnosti a jako veřejný statek musejí být řízeny veřejnými orgány, aby byl zajištěn přístup pro všechny, se stejnými právy a příležitostmi.

5.6.1 Znalostní společnost by neměla být projektem pro elity přesvědčené o přínosu nových technologií. Musí být naopak pojat jako součást souhrnného projektu a navazovat na ostatní politiky zaměřené na všechny občany. Zahrnuje tak osobní rozvoj, občanské vzdělávání a celoživotní vzdělávání,

⁽¹⁰⁾ Např. Evropský kvalifikační rámec (European Qualifications Framework, EQF), Evropský kreditní systém (Europe The European Credit Transfer System, ECTS) a Evropský kreditní systém v odborném vzdělávání (European Credit Transfer System in Vocational Training, ECVET).

jež budou odpovídat výzvam 21. století. Jedná se o jedinečnou příležitost smazat stávající rozdíly a zrušit dosavadní bariéry. K tomu je klíčovým předpokladem, aby nové technologie byly zpřístupněny také znevýhodněným skupinám, jako jsou migranti a lidé s postižením. Nové technologie a inovace je proto třeba zvýšenou měrou vytvářet na základě podnětů a poptávek uživatelů.

5.6.2 Zásadním předpokladem je vysoce kvalitní základní vzdělávání. Ke splnění cíle dosažení vzdělání pro všechny je nezbytné, aby si každý osvojil základní dovednosti. K tomu je potřeba zajistit kvalitní zařízení péče o děti, které všem dětem bez rozdílu sociálního původu poskytnou rovné příležitosti ke vzdělávání již v prvních fázích života.

6. K dosažení znalostní společnosti je zapotřebí navýšit finanční prostředky

6.1 K realizaci Společného evropského prostoru znalostí musejí EU, členské státy a regiony přeorientovat veřejné výdaje směrem k investicím na podporu růstu v oblasti vzdělávání, inovací a výzkumu. EHSV navrhuje, aby se členské státy ve spolupráci se soukromými zúčastněnými stranami zavázaly k realizaci „Národního programu podpory znalostí“ s cílem zvýšit investice do znalostní infrastruktury a vzdělávacích zařízení pro všechny.

6.2 V této činnosti může členské státy a regiony podpořit EU financováním ze strukturálních fondů a fondů soudržnosti. Klíčovou roli sehraje také 7. rámcový program pro výzkum a vývoj. Významnými podpůrnými nástroji jsou program pro konkurenceschopnost a inovace (CIP), program celoživotního vzdělávání a program pokroku.

6.3 EHSV naléhavě vyzývá k podpoře návrhů Evropské komise týkajících se Finančního výhledu pro financování výzkumu, inovací a vzdělávání 2007–2013.

6.4 7. rámcový program pro výzkum a vývoj je testovacím případem. Evropská komise navrhla zdvojnásobení prostředků na 72 miliard eur. Výbor vyzývá k zachování této výše. Jinak bude ohrožen cíl 3 % pro výdaje na výzkum. Rozhodnou-li se členské státy snížit původně navrženou úroveň výdajů EU, budou ji muset kompenzovat dodatečnými prostředky na národní úrovni.

6.5 EHSV vyzývá podnikatelské a finanční instituce a soukromé nadace, aby se podílely na zvýšení investic do znalostní ekonomiky. Vyjadřuje podporu partnerství veřejného a soukromého sektoru na evropské, národní a regionální úrovni jako metodě financování investic. EHSV navrhuje zavedení daňových pobídek na podporu výzkumu a vývoje prostřednictvím grantů, daňových odpočtů a záruk za úvěry v celé EU za

podmínky, že vytvořené znalosti budou zpřístupněny. Je třeba zaměřit finanční a jinou pomoc na MSP, a to včetně organizací sociálního hospodářství tak, aby se mohly plně účastnit Společného evropského prostoru znalostí. Odpovídající financování a pobídky je třeba vytvořit také pro občany a jejich organizace, aby se mohli aktivně zúčastnit.

7. Zlepšení správy

7.1 EHSV schvaluje závěry summitu o zlepšení správy, jelikož odpovídají jeho stálým požadavkům o zapojení vlád členských států a všech zainteresovaných subjektů na regionální a národní úrovni včetně parlamentních orgánů. Výbor věří, že národní reformní programy budou vypracovány na základě konzultací s organizovanou občanskou společností a budou do nich zapojeny sociální a hospodářské výbory v zemích, kde existují. Výbor bude tento postup konzultace pozorně monitorovat.

7.2 Integrované hlavní směry, o nichž rozhodla Rada, ve skutečnosti nereagují na požadavek soudržnosti mezi oblastmi reformy, ale jsou i nadále roztržité. Příkladem toho je, že přibližně deset hlavních směrů se týká znalostní společnosti. Rada by měla zvážit jejich přepracování a zahrnout do nich různé politické iniciativy, které mohou vytvořit Společný evropský prostor znalostí.

7.3 Výbor klade důraz na management a účinné provádění, které jsou důležitými prvky tohoto procesu. To na jedné straně vyžaduje stanovení cílů, měřítek a harmonogramů a na straně druhé jasné stanovení zodpovědnosti za rozvíjení, provádění a monitorování činnosti.

7.4 I když za vlastní si Lisabonskou strategii musejí vzít členské státy, měla by být posílena schopnost Komise určovat politické směry, monitorovat pokrok a důrazně napomínat ty státy, jež nedodrží své závazky v národních reformních programech, např. prostřednictvím:

- koordinace příslušných finančních zdrojů, programů a agentur Společenství v integrovaném programu EU pro Společný evropský prostor znalostí,
- revize a případné nezbytné úpravy stávajících ukazatelů pro hodnocení pokroku při zavádění společného evropského prostoru znalostí se zvláštním důrazem na cíle, termíny a hodnocení činnosti vyvíjené členskými státy,
- měření skutečného zapojení zainteresovaných subjektů do vypracování národních reformních programů,
- vytvoření rámce pro konvergenci s přesným časovým harmonogramem a skutečného zapojení zainteresovaných stran do otevřené metody koordinace, zvláště co se týče

výzkumu, vzdělávání/odborné přípravy a zaměstnanosti, vypracování ukazatelů,

- měřítek a údajů, které reflektují problémy a přání občanů,
- shrnutí pokroku v realizaci společnosti založené na znalostech ve výroční zprávě.

7.5 Rada pro konkurenceschopnost a pro zaměstnanost, jakož i Evropský parlament a parlamenty jednotlivých států by měly projednat výroční zprávu a též zapojit příslušné zainteresované subjekty a veřejnost.

7.6 EHSV navrhuje, aby byla zahájena stálá a strukturovaná diskuse s cílem motivovat činitele, kteří přijímají rozhodnutí, na všech úrovních a aby byl dále rozvíjen veřejný dialog, a to s cílem brát ohled na přání a problémy občanů, a zabránit tak narůstajícímu skepticizmu a nedostatečné angažovanosti. Do diskuse musí být též zapojeny místní, regionální a evropské úrovně a musí být využity inovační metody. Je třeba zabývat se výzvami do budoucna a strategickými volbami.

7.7 Parlamenty jednotlivých států hrají klíčovou roli a musí se účastnit. EHSV též doporučuje, aby byly před diskusí v Radě uspořádány týž měsíc a pokud možno týž týden diskuse o národních reformních programech v jednotlivých parlamentech. Národní hospodářské a sociální rady a podobné orgány také odpovídají za tuto oblast a v zemích, kde takové rady neexistují, musejí diskusi stimulovat sociální partneři a organizace občanské společnosti.

7.8 Inovace a vzdělávání stojí na místní základně. EHSV klade důraz na zapojení regionálních a místních subjektů do vytváření společného evropského prostoru znalostí a na to, že jejich úkolem je vzít na sebe část zodpovědnosti za Lisabonskou strategii. V tomto ohledu jsou důležité zvláště městské regiony a metropolitní oblasti, avšak je třeba podporovat též účast všech ostatních regionů. EHSV plně podporuje skutečnost, že jednou ze tří priorit budoucí politiky soudržnosti je inovace, podnikání a hospodářství založené na znalostech.

8. Účast organizované občanské společnosti – příspěvek hlavních zainteresovaných subjektů

8.1 Evropská rada vyzvala EHSV, aby vytvořil interaktivní síť iniciativ občanské společnosti spolu s hospodářskými a sociálními výbory členských států a s dalšími partnerskými organizacemi, jejímž cílem je podporovat provádění strategie⁽¹⁾. Tento proces nyní probíhá. Spolupráce na tomto stanovisku a souhrnné zprávě jsou v tomto smyslu důležitým krokem kupředu. Důraz bude kladen na osvědčené metody a zkušenosti organizované občanské společnosti s akcemi a politikami pro budování znalostní společnosti⁽²⁾.

⁽¹⁾ Tamtéž.

⁽²⁾ Byly vytvořeny tyto internetové stránky: http://www.esc.eu.int/lisbon_strategy/index_en.asp Více podrobností ohledně tohoto návrhu naleznete ve stanovisku EHSV „Lepší provádění Lisabonské strategie“, odst. 6.4.–6.9 (Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 79).

8.2 Je naléhavě nutné překonat nedostatečnou výměnu informací mezi občany a EU. Je třeba se zaměřit na jejich přání a problémy. Ke komunikaci a zvyšování povědomí je třeba přistupovat moderním způsobem s cílem zapojit, motivovat a případně přesvědčit veřejnost a přenést zodpovědnost na občany. Tisk a média se též musí hlouběji angažovat v diskusi o budoucnosti Evropy. V této souvislosti Výbor odkazuje na akční plán Komise, který navrhla paní Wallström a jež je založen na třech zásadách – naslouchat, komunikovat a jednat na místní úrovni⁽¹³⁾. Měly by být monitorovány závěry Fóra zainteresovaných stran uspořádaného Výborem ve spolupráci s Komisí ve dnech 7. a 8. listopadu.

8.3 Účast též znamená, že soukromé zainteresované subjekty musí jednat a brát na sebe zodpovědnost prostřednictvím konkrétních příspěvků a akcí. Orgány veřejné správy musí vítat a podporovat soukromé iniciativy na podporu Společného evropského prostoru znalostí.

8.4 EHSV si přeje zdůraznit možný příspěvek některých hlavních zainteresovaných subjektů:

- *Sociální dialog* je důležitým nástrojem budování společnosti založené na znalostech. Je důležité do tohoto dialogu zapojit malé a střední podniky. Celoživotní vzdělávání, inovace a doplňková sociální ochrana patří mezi jisté důležité otázky, o kterých je možné hovořit v sociálním dialogu.
- *Sociální partneři* v mnoha členských státech významně přispěli, zvláště prostřednictvím společných prohlášení a kolektivně vyjednaných dohod o celoživotním vzdělávání. Tyto společné dohody se však zdaleka nevztahují na všechny pracující. Ačkoli jsou tyto akce velmi rozdílné, mají společné prvky, jako je právo všech pracujících na stálou odbornou přípravu, právo podílet se na vytváření modelů rozvoje postupu v zaměstnání a rámců hodnocení kvalifikace. Mělo by být ohodnoceno provádění rámcové dohody v jednotlivých státech, jež byla uzavřena evropskými sociálními partnery v r. 2002.
- *Kolektivní vyjednávání* může napravit tržní neúspěchy firem, které nedostatečně investují do odborné přípravy⁽¹⁴⁾. Oborové a celostátní kolektivní dohody vytvářejí vyrovnané podmínky, které umožňují podnikům více investovat do odborné přípravy též méně kvalifikovaných pracovníků. Přístup k celoživotnímu vzdělávání se zlepšil díky vzájemnému financování investic do lidských zdrojů.
- *Podniky* jsou klíčovými subjekty pro vytváření většího počtu pracovních míst a lepších pracovních míst ve Společném evropském prostoru znalostí. Měly by předvídat a řídit změny prostřednictvím strategických investic do vytváření a používání znalostí a otevřeně informovat o svých akcích

v oblasti celoživotního vzdělávání, inovace a výzkumu, jakož i restrukturalizace v rámci podnikové společenské odpovědnosti.

- *Finanční instituce a společnosti obchodující s rizikovým kapitálem* mohou poskytnout soukromý kmenový a rizikový kapitál a zdroje pro inovující podniky, zvláště malé a střední podniky, a spolu s orgány veřejné správy rozvíjet integrované balíčky podpory. Mohly by využít nových možností, jež poskytuje program pro konkurenceschopnost a inovaci (CIP)⁽¹⁵⁾ a Evropský investiční fond (EIF) a nalézt nová finanční řešení.
- *Organizace s principy sociálního hospodářství*, založené na solidaritě, mohou zároveň podporovat hospodářskou a sociální inovaci s cílem vytvářet pracovní místa a potírat sociální vyloučení pomocí zapojení znevýhodněných skupin do společnosti.
- *Neoficiální vzdělávací organizace*, které existují mimo veřejný vzdělávací systém, např. ty, které řídí sociální partneři nebo sdružení, prokázaly, že jsou vysoce efektivní v poskytování a přizpůsobování struktur a metod celoživotního vzdělávání, které umožňují všem sociálním skupinám, aby se podílely na společnosti založené na znalostech.
- *Spotřebitelé* mohou podporovat a stimulovat inovace a technologie, které jsou zaměřeny na zlepšování kvality života s náležitým ohledem na sociální a etické důsledky.
- *Mládež* může obzvláště přispět, protože je otevřená novým znalostem a technologiím. V rámci Lisabonské strategie může přispět v rámci Evropského paktu mládeže⁽¹⁶⁾. Důležitými oblastmi činnosti jsou vytváření pracovních míst pro studenty s vyšším vzděláním a opatření na omezení předčasného přerušování studia.
- *Svobodná povolání a nezávislí pracovníci* též mohou hrát úlohu ve znalostní společnosti, a to zavedením vstupních dovedností a celoživotního vzdělávání ve svých oblastech činnosti.
- *University a vysokoškolské ústavy* se musí aktivně účastnit jako klíčové instituce pro budování znalostní společnosti. Je důležité podporovat spolupráci mezi průmyslovou a vysokoškolskou sférou, aby se uskutečnil přenos výsledků aplikovaného výzkumu a byla též podporována nadnárodní mobilita studentů.
- *Vědecká sféra* může spolu s členskými státy zvýšit hodnotu výzkumu jako profese a zapojit výzkumné pracovníky do mezinárodní spolupráce v souladu s Evropskou chartou pro výzkumné pracovníky a kodexem pro přijímání výzkumných pracovníků, čímž zatraktivní práci ve výzkumu.

⁽¹³⁾ Akční plán na zlepšení komunikace v Evropě

⁽¹⁴⁾ „Členění výzvě“, zpráva skupiny na vysoké úrovni pod předsednictvím Wima Koka, listopad 2004.

⁽¹⁵⁾ Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007-2013), KOM(2005) 121 v konečném znění ze dne 6.4.2005.

⁽¹⁶⁾ Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, bod 37 a příloha I.

9. Čtyři prioritní návrhy

9.1 Vytvářet pozitivní makroekonomický politický rámec pro společenost založenou na znalostech

9.1.1 Evropská rada na summitu schválila reformu, která má být zavedena v rámci Paktu o stabilitě a růstu. V souladu s touto reformou je i nadále ústřední otázkou makroekonomická stabilita a soulad s pravidly⁽¹⁷⁾. Přesměrování veřejných výdajů do výzkumu, vývoje a inovace je však jedním z relevantních faktorů, na které musí brát EU zřetel při hodnocení dočasných státních deficitů, které překročily 3 procenta, či při určování opatření na úpravu.

9.1.2 Hospodářský růst a zaměstnanost jsou nezbytné, protože usnadňují dosažení většiny ostatních politických cílů a zmírňují dopad reform. Současná politika EU se však nedostatečně zaměřuje na růst a zaměstnanost. Politická část stanovená v hlavních hospodářských politických směrech je nevyvážená, protože je založena na dosažení stability na úkor růstu a je především zaměřena na opatření týkající se nabídky. Nebere ohled na skutečnost, že reformy, které mají zvýšit růstový potenciál, musí být doplněny o opatření, která stimulují efektivní poptávku.

9.1.3 V tomto ohledu je též významná užší koordinace hospodářských politik mezi členskými státy, jakož i propojení makroekonomického dialogu s tripartitním summitem sociálních partnerů a zahájení hloubkových diskusí s Evropskou centrální bankou.

9.1.4 Vzhledem k tomuto kontextu by makroekonomické politiky, zvláště rozpočtová a daňová politika, měly podporovat znalostní společnost, a to zejména tím, že budou upřednostňovat nárůst poptávky po nových technologiích.

9.2 Poskytování rámce a zdrojů pro celoživotní vzdělávání

9.2.1 Na jarním summitu bylo stanoveno, že „Celoživotní vzdělávání je podmínkou *sine qua non* pro splnění Lisabonských cílů“⁽¹⁸⁾.

9.2.2 Je třeba poznamenat, že v zemích s nejlepšími ekonomickými a hospodářskými výsledky je nejvyšší procento dospělé populace, která se věnuje vzdělávání a odborné přípravě, zatímco pro země s nejslabšími výsledky platí opak. Měla by být uznána zásada „druhé šance“ a všem, kteří nevyužili první příležitosti k získání počátečního školení, by měla být nabídnuta smlouva. Tuto myšlenku by bylo možno realizovat různými způsoby, jako např. nabídkou školení nebo „časovou poukážkou“, platnou v jakémkoli věku a sloužící k osvěžení základních znalostí.

⁽¹⁷⁾ Výbor v současné době vypracovává stanovisko k tématu Posílení ekonomické správy – Pakt o stabilitě a růstu (ECO/160).

⁽¹⁸⁾ Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, bod 34.

9.2.3 Je důležité, aby se závěry summitu staly skutečností. EHSV opětovně vyzývá k vypracování celoevropské charty pro celoživotní vzdělávání⁽¹⁹⁾. EU a členské státy musí spolu s hlavními zainteresovanými subjekty stanovit klíčové priority a akce, poskytnout jim právní základ a dostatečné finanční zdroje. Členské státy by se měly zavázat k tomu, že budou provádět chartu na všech úrovních prostřednictvím „paktů pro celoživotní vzdělávání“ či obdobných opatření. Úlohy a úkoly jak státního, tak soukromého sektoru by měly být stanoveny na základě předpokladu, že celoživotní vzdělávání je služba obecného zájmu.

9.2.4 Je třeba značně investovat do všech fází celoživotního vzdělávání, včetně raného dětství. Členské státy by se měly dohodnout na kvantitativním cíli vyjádřeném v procentech investic do vzdělání, včetně celoživotního vzdělávání. Vzdělávání a odborná příprava však nebudou být moci placeny pouze ze státního rozpočtu a budou muset být podpořeny i kolektivními a jinými dohodami mezi zaměstnanci a pracujícími, podniky a jednotlivci vzhledem k jejich možnostem. Soukromé a státní zainteresované subjekty mohou hrát úlohu při motivování a podpoře osob, aby se zapojily a samy převzaly zodpovědnost za přizpůsobování se měnícím se okolnostem.

9.2.5 EU a členské státy by se měly dohodnout na minimálním množství finančních prostředků na celoživotní vzdělávání ze strukturálních fondů, např. nejméně na jedné třetině⁽²⁰⁾. Fondy by se měly zaměřit na „paky pro celoživotní vzdělávání“ a podporovat je, neboť zpřístupňují odbornou přípravu všem pracujícím, jakož i individuálně přizpůsobené iniciativy pro nejvíce znevýhodněné skupiny. Každý členský stát musí prokázat, že využívá Evropský sociální fond k podpoře provádění národního reformního programu.

9.2.6 Zřizování vzdělávacích středisek, paktů pro celoživotní vzdělávání nebo obdobných vzdělávacích struktur může být na místní úrovni prováděno prostřednictvím širokého partnerství. V celoživotním vzdělávání musí též hrát významnou úlohu university.

9.3 Uživatelsky přátelské inovace a technologické politiky

9.3.1 EHSV velice podporuje závěry jarního summitu, které se zasazují o to, aby 7. rámcový program pro výzkum a vývoj překonal technologické nedostatky a aby členské státy rozvíjely globální inovační politiky, které má podporovat program pro konkurenceschopnost a inovaci (CIP) se zvláštním důrazem na podporu konkurenceschopnosti malých a středních podniků. Též podporuje návrh, že Evropa potřebuje aktivní průmyslovou politiku založenou na různých technologických iniciativách⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV k „Lepšímu provádění Lisabonské strategie“, Úř. věst. C 120, 20.5. 2005, s. 79.

⁽²⁰⁾ 37 procent z celkové částky strukturálních fondů EU, které byly přiděleny Irsku, bylo vynaloženo na investice do lidských zdrojů.

⁽²¹⁾ Závěry předsednictví, Evropská rada, 22.-23. března 2005, body 13, 14 a 16.

9.3.2 Programy pro výzkum musí být důkladněji sledovány a hodnoceny, aby bylo zajištěno, že finanční prostředky jsou vydávány cíleně tak, aby napomohly inovační kapacitě Evropy. Inovace musí být chápána jako široký pojem a musí se soustředit nikoli pouze na procesy, výroby a technologii, ale též na správu, trvale udržitelný rozvoj a na odpovědi ekonomiky na sociální otázky s cílem podpořit evropský model společnosti. Inovace by se měla projevit ve všech společenských procesech. Společenský a občanský dialog jsou důležitými doprovodnými opatřeními pro další inovaci. Zapojení pracujících a dalších zainteresovaných stran do vytváření nových výrobků a technologií utlumí dopady restrukturalizace.

9.3.3 Vysoké ambice na podporu zdraví, trvale udržitelného prostředí, kvalitních městských a venkovských infrastruktur, inteligentních řešení v dopravě, jistých a reorganizovaných pracovních míst a kulturního dědictví umožní pokrok nových technologií a nových inovačních výrobků a služeb. Nové technologie a inovace tak mohou podporovat kvalitu života a práce, odpovídat potřebám jak společnosti, tak trhu a zároveň brát zřetel na sociální a etické důsledky.

9.3.4 Evropa potřebuje klást větší důraz na technologický transfer, využít výsledky 7. rámcového programu pro výzkum a vývoj a podporovat trh otevřený inovacím s cílem zvýšit konkurenceschopnost. EU a národní mechanismy pro šíření znalostí, ať se jedná o výsledky výzkumu, nové technologie, či inovační systémy učebních metod, by měly být prioritní a na tento účel by mělo být věnováno více finančních prostředků. Lze rozvíjet novou generaci partnerství státního a veřejného sektoru jako model pro podporu šíření znalostí. Mělo by být vyvíjeno větší úsilí k tomu, aby se technologický rozvoj rychleji projevil ve výrobcích a službách.

9.3.5 EHSV vyzývá k pravidelnějšímu a systematictějšímu dialogu s klíčovými zainteresovanými stranami na všech úrovních s cílem dále rozvíjet a monitorovat uživatelsky přátelskou inovační i technologickou politiku. Evropská komise by měla podporovat tento přístup tím, že bude určovat hlavní směry, vydávat doporučení a též testovat osvědčené postupy. V této souvislosti je třeba podporovat průmyslové regiony, technologické parky a další inovační prostředí.

9.3.6 Zvláštní pozornost je třeba věnovat zapojení malých a středních podniků, jakož i podniků s principy sociálního hospodářství a reagovat na jejich potřeby, zpřístupňovat jim služby v oblasti výzkumu a technologického vývoje a též je zapojovat do činností s nimi souvisejících. Malé a střední podniky mohou hrát důležitou úlohu při vytváření regionálních

uskupení (klastřů) excelence. Je třeba též uvažovat o zavádění opatření pro zvýšení podílu malých a středních podniků na veřejném trhu a jako model může posloužit úspěšná zkušenost USA s poskytováním podpory novým malým podnikům s vysoce rozvinutou technologií.

9.3.7 Technologické platformy řízené průmyslem, které v r. 2003 zřídily zainteresované strany s podporou Komise, by se měly stát důležitými subjekty ve výzkumné politice EU a základem pro její průmyslovou politiku. EHSV navrhuje, aby průmysl pozitivně zareagoval na požadavek Evropské komise, aby hrál v souvislosti s technologickými platformami aktivnější úlohu. EHSV nicméně též navrhuje, aby byly platformy přístupné sociálním partnerům a dalším organizacím občanské společnosti, aby se též mohli zapojit do stanovení agendy pro výzkum.

9.4 Sociální ochrana musí usnadňovat přechod ke znalostní společnosti

9.4.1 Silný pocit jistoty zaměstnání je nezbytný k tomu, aby se pracující aktivně podíleli na přechodu ke společnosti založené na znalostech. Je třeba, aby byla flexibilita kombinována s aktivními politikami trhu práce, které stimulují pracující k účasti v celoživotním vzdělávání. Dánská zkušenost s flexibilitou a bezpečností může být inspirujícím příkladem.

9.4.2 Je třeba definovat nové formy sociální ochrany, aby se usnadnilo zlepšení kvalifikace a oborové mobility pracujících a jejich volba mezi zaměstnáním, odbornou přípravou a rodinným životem, ale také pro nové formy pracovních organizací a pro přechody mezi jednotlivými statusy. Takto se lze vyhnout smlouvám a podmínkám na pracovním trhu, které ohrožují práva pracujících a mají negativní důsledky na jejich schopnost podílet se na znalostní společnosti.

9.4.3 V Kokově zprávě⁽²⁾ bylo navrženo, aby systémy pojištění pro případ nezaměstnanosti a systémy sociální ochrany podporovaly flexibilitu tím, že budou usnadňovat tyto přechody během životního cyklu každého jednotlivce. Je možné např. vytvořit nové formy pojištění po dobu aktivního života, jako např. zřídit osobní „úcty pro vzdělání“, částečně financované ze sociálních příspěvků.

9.4.4 EHSV navrhuje, aby Výbor pro sociální ochranu tuto záležitost projednal, mimo jiné stanovil správné metody a navrhl hlavní směry pro tyto nové formy ochrany. Výbor též přispěje prostřednictvím stanoviska k flexibilitě a bezpečnosti⁽³⁾.

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁾ Zpráva skupiny na vysoké úrovni o budoucnosti sociální politiky v rozšířené Evropské unii, květen 2004.

⁽³⁾ Flexibilita a bezpečnost: případ Dánska (ECO/167), bude k dispozici v r. 2006.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS, pokud jde o některá opatření, která mají zjednodušit postup vyměřování daně z přidané hodnoty a napomoci zabránit daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, a kterou se zrušují některá rozhodnutí o přiznání odchylek

KOM(2005) 89 v konečném znění – 2005/0019 (CNS)

(2006/C 65/19)

Dne 14. dubna 2005 se Rada, v souladu s článkem 93 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 8. listopadu 2005. Zpravodajem byl **pan Páleník**.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 69 hlasy pro, 1 hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 V březnu 2005 Komise předložila návrh směrnice Rady⁽¹⁾, kterým se mění šestá směrnice o DPH (77/388/EHS) s cílem zjednodušit výběr daně z přidané hodnoty a napomoci zabránit daňovým únikům.

1.2 Podle čl. 27 Šesté směrnice o DPH může Rada na návrh Komise povolit členskému státu zavedení zvláštních opatření odchylných se od ustanovení Šesté směrnice o DPH, jejichž cílem je zjednodušit postup výběru daně nebo zabránit možnosti daňových úniků. Ustanovení tohoto článku bylo využíváno velmi často a v současné době mohou členské státy uplatňovat více než 140 odchylek. Komise předpokládá, že v blízké budoucnosti počet přijatých odchylek ještě vzroste vzhledem k novým členským státům.

2. Dokument Komise KOM (2005) 89 v konečném znění

2.1 V rámci strategie zlepšení fungování systému DPH v kontextu vnitřního trhu⁽²⁾ se Komise zavázala racionalizovat velký počet zvláštních odchylek. Mnohé z těchto odchylek se ukázaly jako opodstatněné a byly využity ve více než jednom členském státě. Avšak proces uvedení těchto zvláštních odchylek do platnosti je založen na individuálním posouzení žádostí Radou a je velmi zdoluhavý. V citovaném dokumentu se proto navrhuje, aby často používané odchylky byly k dispozici všem členským státům v podobě dodatku k Šesté směrnici o DPH.

2.2 Návrh směrnice Rady navrhuje zahrnout do Šesté směrnice o DPH tato opatření:

- upravit předpisy v oblasti „propojení“ a „převodu prosperujících podniků“ v zájmu zabránění neoprávněnému zvýhodnění nebo poškození příslušných stran,
- zabránit vyhýbání se placení DPH z investičního zlata, které se používá jako surovina pro výrobu spotřebního zboží,
- přehodnotit daňový základ v případě dodávky zboží a služeb na obvyklou cenu ve zvláštních případech,
- objasnit a zdůraznit status investičního majetku,
- upravit mechanismus přenesení daňové povinnosti ve vybraných odvětvích.

2.3 V případě propojení podniků a převodu nadále prosperujících podniků Komise využívá příležitosti k posílení pravomocí členských států v oblastech, které mohou být zneužity k daňovým únikům. V navrhovaném bodě proto poskytuje členským státům možnost podniknout kroky k zajištění uplatňování předpisů vedoucího ke spravedlivým výsledkům, jež nebudou neoprávněně zvýhodňovat ani poškozovat zúčastněné subjekty.

2.4 Investiční zlato například v podobě prutů nebo cihel je osvobozeno od DPH. Při jeho prodeji v podobě, ve které již nesplňuje podmínky pro investiční zlato, by z jeho dodání měla být vyměřena DPH. K tomu dochází např. při použití k výrobě šperků. V případě, že zákazník dodá k opracování vlastní zlato, jedná se o pouhé poskytnutí služby spočívající v opracování. I když zlato pozbylo statusu investičního zlata a nesplňuje podmínky pro osvobození od daně, nebude daň účtována. Tomuto zneužití se snaží zabránit několik stávajících odchylek, a proto Komise uvádí návrh volitelného předpisu, který všem členským státům umožňuje stanovit, aby daňový základ zahrnoval hodnotu zlata obsaženého ve výrobku na základě stávající obvyklé ceny.

2.5 Ve snaze bojovat proti vyhýbání se placení daně a daňovým únikům a pro splnění dodatečných kritérií umožňuje Komise v návrhu členským státům stanovit novou cenu dodání. Toto přecenění je možno provést pouze ve třech přesně vymezených případech a za splnění podmínky existence nějaké formy propojení subjektů, kterých se to týká. Aby členské státy mohly toto pravidlo uplatnit, musejí mezi danými stranami vymezit příslušná propojení a toto vymezení musí spadat do kategorií stanovených uvedenou směrnicí. Samotné přecenění je návrhem stanoveno na obvyklou cenu. Obvyklá cena má představovat částku, kterou by musel zákazník nacházející se na obchodním stupni, na němž je dané zboží dodáváno či daná služba poskytována, zaplatit v době, kdy je zboží dodáváno či služba poskytována, v podmínkách volné hospodářské soutěže. Návrh výslovně stanoví, že neopravňují-li k tomu tržní podmínky, nesmí být obvyklá cena nižší než náklady vzniklé dodavateli či poskytovateli daného zboží či služeb.

⁽¹⁾ KOM(2005) 89 v konečném znění.

⁽²⁾ KOM(2000) 348 v konečném znění a KOM(2003) 614 v konečném znění.

2.6 Komise v návrhu dokumentu výslovně objasňuje, že opravu odpočtů vztahující se na investiční majetek dle článku 20 Šesté směrnice o DPH lze stejným způsobem uplatnit na služby, které jsou investiční povahy a nahlíží se na ně jako na služby s účetní hodnotou trvalého majetku.

2.7 Komise zároveň rozšiřuje možnost uplatnění volitelného mechanismu přenesení daňové povinnosti na určitá dodání určené osobám povinným k dani, a to v těch odvětvích, ve kterých se daňová kontrola ukázala jako obzvláště obtížná. Při uplatnění tohoto mechanismu přechází povinnost zaplatit daň na příjemce dodání. Oblastmi, na něž se toto ustanovení vztahuje, jsou služby související s budovami; poskytování zaměstnanců v souvislosti se službami týkajícími se budov; dodání nemovitého majetku, který spadá do odchylky od zdanění dle čl. 13 bodu B písm. g) a písm. h), v případě, že si dodavatel zvolil možnost zdanění dodání dle čl. 13 bodu C písm. b) a dodání odpadního materiálu, šrotu a recyklovatelného materiálu z některých zpracovatelských služeb. Podobně mohou členské státy využít mechanismu přenesení daňové povinnosti ve zvláštních případech, kdy dodání uskutečňuje dodavatel ve finančních obtížích, který není schopen dostat svým pohledávkám, včetně závazků vůči daňovým orgánům. Uplatnění mechanismu přenesení daňové povinnosti v členském státě je podmíněno konzultacemi s Výborem pro DPH.

2.8 Počet rozhodnutí dle článku 27 Šesté směrnice o DPH, na která se dle názoru Komise vztahují ustanovení návrhu, a proto je tato směrnice zrušuje, je 10. Počet rozhodnutí, na která se dle názoru Komise vztahují ustanovení návrhu, avšak která není třeba zrušit, je 7.

3. Poznámky Výboru k dokumentu

3.1 EHSV podporuje zjednodušení systému DPH v kontextu společného trhu v souladu s ustanoveními Komise v dokumentu KOM(2000) 348 v konečném znění.

3.2 EHSV souhlasí s názorem Komise, že je vhodné racionalizovat počet zvláštních režimů pro odchylky z ustanovení Šesté směrnice o DPH, který komplikuje výklad daňového systému pro osoby, které obchodují přeshraničně. EHSV podporuje zpřístupnění některých často uplatňovaných odchylek všem členským státům pomocí změny Šesté směrnice o DPH.

3.3 EHSV je toho názoru, že uvedené změny a doplnění Šesté směrnice o DPH budou v případě správného provádění v členských zemích představovat účinný nástroj boje proti problému daňových úniků a vyhýbání se placení daně.

3.4 V oblasti propojení podniků a převodů nadále prosperujících podniků Komise a zdanění investičního zlata, sloužícího

například jako materiál pro výrobu šperků, nemá EHSV výhrady k návrhu Komise, který je logickým řešením předcházejících nedostatků.

3.5 EHSV uznává, že v určitých vymezených případech podezření na vyhýbání se placení daně nadhodnocením nebo podhodnocením dodání je vhodné stanovit daňový základ na úrovni obvyklé ceny. V praxi se však mohou vyskytnout obtíže při posuzování „velkého rozdílu“ mezi cenou dodání a obvyklou cenou. Jednak kvůli nejasnému vymezení obvyklé ceny, které závisí na výkladu provádějícího subjektu, a jednak kvůli nejasnému vymezení pojmu „velký rozdíl cen“. EHSV vyslovuje obavu, aby nejasnost výkladu nezpůsobovala nejistotu v podnikatelském prostředí. Využití tohoto bodu v právních předpisech členských států by proto mělo být podmíněno přesnou definicí obvyklé ceny a stanovením hranice, kterou se rozumí „velký rozdíl“.

3.6 V případě investičního majetku je EHSV téhož názoru jako Komise, že je vhodné objasnit, že oprava odpočtů vztahující se na investiční majetek se také vztahuje k službám takového povahy.

3.7 EHSV považuje mechanismus přenesení daňové povinnosti za nástroj, který může být potřebný při prevenci vyhýbání se placení daně. V případech, kdy je dodavatel ve finančních obtížích a panují reálné pochyby o jeho schopnosti dostat svým daňovým závazkům se takové řešení přímo nabízí. Praktické zkušenosti mohou přinést návrhy dalších oblastí, ve kterých bude možno uvažovat o volitelné možnosti zavedení mechanismu přenesení daňové povinnosti.

4. Všeobecné připomínky Výboru

4.1 Předložený návrh směrnice Rady je realistický z hlediska realizovatelnosti a plní cíl Komise racionalizovat některé z řady stávajících platných odchylek ze Šesté směrnice o DPH, k nimž se zavázala ve svém sdělení Radě a Evropskému parlamentu ze dne 7. června 2000. EHSV však připomíná, že účinnosti a jednoduchosti společného systému daně z přidané hodnoty by řádově více pomohlo komplexnější přepracování právních předpisů o DPH a rozsáhlejší harmonizace daňových pravidel.

4.2 Je třeba poznamenat, že přílišná komplexnost evropských zákonů a směrnic všeobecně komplikuje jejich korektní a dostatečně rychlé provádění a účinnou vymahatelnost v členských státech. Z tohoto hlediska je daný návrh, v případě, že bude dostatečně rychle a korektně proveden v členských státech, krokem správným směrem. EHSV se domnívá, že by jej měly provázet další kroky, které zjednoduší společný systém DPH.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Obnovitelné zdroje energie“

(2006/C 65/20)

Dne 10. února 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s článkem 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu: „Obnovitelné zdroje energie“.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. listopadu 2005. Zpravodajkou byla paní SIRKEINEN a spoluzpravodajem byl pan WOLF.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 142 hlasy pro, 1 hlasem proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

EHSV v poslední době přijímá významná stanoviska⁽¹⁾ týkající se klíčových energetických problémů. Doposud se zaměřoval na jednotlivé formy energie a jejich zdroje. Strategickým cílem této série stanovisek, kterou uzavírá toto stanovisko a stanovisko (TEN/212) o tradičních fosilních palivech – uhlí, ropě a zemnímu plynu, je poskytnout pevný základ pro fungující a realistické možnosti pro kombinaci energií v budoucnu. Následné stanovisko „Dodávka energie v EU: strategie pro optimální kombinaci energií“ pak bude souhrnem těchto stanovisek.

1. Úvod

1.1 Využitelná energie⁽²⁾ je základem současného způsobu života i kultury. Její snadná dostupnost otevřela dveře naší současné životní úrovni. Potřeba bezpečné, nenákladné, ekologické a udržitelné dodávky využitelné energie je hlavním tématem rozhodnutí Evropské rady z Lisabonu, Göteborgu i Barcelony.

1.2 Jsme svědky rychlého globálního nárůstu poptávky po omezených fosilních zdrojích energie, především v nově industrializovaných a v některých rozvojových zemích. Značná část dodávky pochází z oblastí, v nichž neplatí obvyklé tržní zásady nebo politická pravidla a energetika se stále více dostává do pozornosti politiků. Ceny jsou nestabilní a tento trend roste. Pokud jde o ekologické aspekty energie, někteří účastníci trhu se o ně zajímají méně než jiní, bráno především z hlediska potenciálního vlivu na globální klima. Energie z fosilních paliv je předmětem zvláštního stanoviska EHSV, které Výbor vypracovává zároveň s tímto.

⁽¹⁾ Viz: Podpora obnovitelné energie: možné kroky a nástroje financování (Úř. věst. C 108, 30.4.2004), Energie fúze (Úř. věst. C 302, 7.12.2004), Využití geotermální energie (Úř. věst. C 108, 30.4.2004).

⁽²⁾ Energie se v zásadě nespotřebovává, ale pouze přeměňuje a v tomto procesu se využívá. Dochází k tomu procesem přeměny, například při spalování uhlí, přeměně větrné energie na elektrickou, a při jaderné fúzi (zachování energie; $E = mc^2$). Používají se však také pojmy jako „dodávka energie“, „výroba energie“ a „spotřeba energie“.

1.3 Energetická politika EU musí řešit tři hlavní úkoly: zajištění zabezpečení dodávky energie, uspokojení ekonomických potřeb a snížení vlivu na životní prostředí. Při zabezpečování dodávky se EU potýká s vysokou a stále rostoucí závislostí na vnějších energetických zdrojích. Aby byly zajištěny základní potřeby občanů za přijatelné ceny a konkurenceschopnost jednotlivých odvětví, nesmí být ceny energie uměle šroubovány politickými rozhodnutími, měly by však poskytovat podněty k dostatečným investicím do energetiky. Ekologické otázky je nutno řešit efektivně pokud jde o náklady, a to zahrnutím vnějších nákladů do cen energie a s ohledem na nutnost globální konkurenceschopnosti.

1.4 V několika stanoviscích již Výbor uvedl, že dodávka a využívání energie zatěžuje životní prostředí, představuje rizika, spotřebovává zdroje a přináší problém vnější závislosti a nepředvídatelné důsledky. Z technického hlediska není žádná z budoucích možností a technologií pro dodávku energie perfektní. Žádná není naprosto neškodná pro životní prostředí. Žádná není dostatečná k tomu, aby pokryla veškerou potřebu a je obtížné adekvátně odhadnout její dlouhodobý potenciál.

1.5 Aby Evropa zajistila udržitelné dodávky energie pro budoucnost, musí ze všeho nejdříve využít stávající potenciál pro lepší energetickou účinnost. EHSV připravuje k této otázce průzkumné stanovisko (vyžádané Komisí EU). Za druhé, obnovitelné zdroje energie musejí být upřednostňovány, neboť jsou ve své podstatě trvale udržitelné. Lze je vyrábět lokálně a samy o sobě nejsou zdrojem skleníkových plynů, takže přispívají nejen k zabezpečení dodávky, ale rovněž k boji proti klimatické změně. V dohledné budoucnosti však nemohou samy pokrýt veškerou spotřebu. EHSV zahájí práce na stanovisku k budoucnosti kombinace různých zdrojů energie v Evropě, které bude vycházet ze závěrů stanovisek k různým zdrojům energie.

1.6 Předmětem tohoto stanoviska je stávající situace a potenciál pro rozvoj následujících obnovitelných zdrojů energie: malé vodní elektrárny, větrná energie, biomasa, solární energie a geotermální energie. Toto je v souladu s definicí

obnovitelných zdrojů energie ve směrnici o elektrické energii z obnovitelných zdrojů, vynechány jsou však velké vodní elektrárny, které jsou z technického hlediska zjevně obnovitelné a které se obvykle zahrnují do energetických statistik do kategorie obnovitelné energie.

1.7 Stanovisko se bude zabývat hlavními znaky těchto technologií z hlediska energetické politiky (zabezpečení dodávky energie, diversifikace, rovnováha mezi dodávkou a poptávkou), hospodářské politiky (efektivita nákladů, konkurence mezi jednotlivými zdroji energie, způsoby podpory) a politiky životního prostředí (emise, Kjótský protokol) a bude hodnotit, jak mohou realisticky přispět do budoucí kombinace zdrojů energie.

1.8 Využití vodíku představuje novou energetickou technologii, která se těší velké pozornosti a velkým očekáváním. Jako nositel energie by vodík mohl být řešením problému ukládání energie (z nestálých zdrojů energie). Vodík lze vyrábět ze zemního plynu, primárního fosilního nosiče energie, po němž je velká poptávka z jiných důvodů, nebo z vody, avšak s vysokou spotřebou elektrické energie. Bude ještě potřeba mnoho výzkumu a vývoje, aby bylo vymyšleno bezpečné a nákladově efektivní hospodaření s vodíkem. Technologie palivových buněk se často spojuje s efektivním využitím vodíku, ale v zásadě může fungovat i u jiných paliv, včetně zpracovaných obnovitelných paliv. Těmito možnostmi se toto stanovisko konkrétně nezabývá, ale vyžadují další pozornost.

2. Rozvoj obnovitelných zdrojů energie (OZE)

2.1 Podle statistiky Komise EU z roku 2002 se v EU-25 spotřebuje cca 1 100 TWh obnovitelné energie, z celkové primární spotřeby energie cca 20 000 TWh. To představuje 5,7 % podíl obnovitelných zdrojů. Z celkové výroby elektrické energie ve výši 3 018 TWh, představují obnovitelné zdroje 387 TWh, což znamená téměř 13 % podíl obnovitelných zdrojů.

2.2 EU se aktivně ujala role vůdce v rozvoji obnovitelných zdrojů energie, s doporučenými cíli zvednout v EU-25 podíl OZE na celkové spotřebě energie z 6 % na 12 % a elektrické energie z 13 % na 21 %. Podle průběžných odhadů Komise nebudou tyto cíle pravděpodobně úplně splněny, ale i přesto je dosažený pokrok obdivuhodný. Panuje obecná shoda o potřebě neustále zvyšovat podíl OZE na spotřebě energie a o trvajícím potřebě poskytovat jim ekonomickou podporu.

2.3 Využívání větrné energie zaznamenalo v posledních několika letech enormní nárůst, i přes rostoucí kritiku, která se v poslední době objevuje, a to jak z ekologických tak z ekonomických důvodů. Růst v používání biomasy prozatím nedosáhl očekávání, i když míra jejího využívání je již dnes značná.

2.4 Existuje dlouhá kulturní tradice využívání energie z pevninských vod – vodních toků nebo přehradních nádrží, využití mořských proudů, vln a přílivu je stále ještě ve stádiu rozvoje. Těmto aspektům by se později mohlo věnovat některé ze stanovisek.

2.5 Míra využití obnovitelných zdrojů energie se značně liší mezi jednotlivými členskými státy, a to v závislosti na přírodních podmínkách a národní energetické politice. Také vývoj jejich využití reagující na politiku EU je různorodý, stejně jako opatření, která členské státy používají na podporu jejich vyšší výroby a spotřeby. Směrnice 2001/77/ES o výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů (OZE-E) ponechává organizaci podpory obnovitelných zdrojů na členských zemích, aniž by se snažila mechanismy podpory jakkoliv harmonizovat. To však nepřispívá k efektivitě vnitřního trhu (viz 5.6).

2.6 Podpora pro obnovitelné zdroje energie je podložena strategickými důvody zabezpečení dodávky a klimatické politiky. Můžeme na ní rovněž nahlížet ve světle internalizace vnějších nákladů, jako kompenzaci za chybějící internalizaci nebo jako podporu která nyní směřuje nebo dříve směřovala k některému tradičnímu zdroji energie⁽³⁾. Podpora nemá narušovat trh, neboť směřuje k činnostem, které mají daleko ke stádiu konkurenceschopnosti.

2.7 Zvláštní zájmy mohou brzdit změny a bránit skutečné soutěži na trhu s energií. Patří k nim potřeby vlád, týkající se stabilních daňových nebo jiných příjmů. Některé zdroje energie, především ropné produkty, jsou v EU zatíženy vysokou daní.

3. Základní charakteristika a potenciál různých obnovitelných zdrojů energie

3.1 Malé vodní elektrárny

3.1.1 **Růst a rozvoj v posledních letech.** Výrobu energie z vody je možno dělit na výrobu v malých a ve velkých elektrárnách. Malé vodní elektrárny (MVE; výkon do 10 MW) jsou v Evropské unii početné a jejich potenciál je stále ještě veliký (téměř 6 000 MW jen v EU-15). Celkový výkon malých vodních elektráren v provozu na konci roku 2003 se v EU-15 odhadoval na 10 700 MW.

3.1.2 **Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť.** MVE jsou vhodné pro elektrifikaci izolovaných lokalit, ale přispívají i do národní produkce elektrické energie, pokud jsou napojeny na rozvodnou síť. Přístup do sítě je prvním a nejdůležitějším krokem, který umožňuje nezávislým producentům efektivně fungovat na trhu.

⁽³⁾ V některých členských státech (Německo) je veškerá spotřeba energie – s několika výjimkami – zatížena daní (Öko-Steuer)

3.1.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory. MVE jsou technicky proveditelné již po několik století a pokud se najde vhodné místo, mohou být i ekonomicky atraktivní. Investiční náklady v EU (2001) se pohybují od 1 000 EUR/kW v Řecku a Španělsku do 6 000 EUR/kW v Německu a průměrné výrobní náklady se pohybují od 1,8 eurocentů/kWh v Belgii do 14 eurocentů/kWh v Rakousku.

3.1.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky. MVE jsou bezpečným zdrojem a mohou přispívat k zabezpečení dodávky elektrické energie. MVE jsou schopny vyrábět energii okamžitě a poskytovat základní dodávku energie i dodávku ve špičce, mají dlouhou životnost, jsou relativně nenáročné na údržbu a mají velmi spolehlivou a vyspělou technologii.

3.1.5 Vztah k životnímu prostředí. Malé vodní elektrárny jsou čistým zdrojem energie, nedochází v nich ke spalování a neprodukuje tedy znečišťující emise. Mají však dopad na životní prostředí své lokality, především jejich stavební část a také z důvodu změny vodní ekologie (např. jezy, které brání pohybu ryb). Existují však dostupná a vhodná řešení na eliminaci nebo snížení tohoto vlivu.

3.1.6 Výhledy pro budoucí růst a úlohu. Prvního cíle, který byl stanoven na rok 2003, nebylo dosaženo (12 500 MW). Co se týče cílů pro rok 2010, výkon evropských MVE by se měl pohybovat kolem 12 000 MW, pokud použijeme průměrnou výši růstu v posledních čtyřech letech. Také toto číslo však bude nižší než cíle stanovené v bílé knize Evropské komise.

3.2 Větrná energie

3.2.1 Růst a rozvoj v posledních letech. Větrná energie je dnes nejrychleji rostoucí technologií na výrobu elektrické energie. V některých lokalitách s příznivými podmínkami může dokonce dosáhnout nákladové efektivity bez nucené podpory. Roční míra nárůstu převyšující 35 % v letech 1996 až 2004 zajistila Evropě vůdčí postavení v oblasti větrné energie. Ke konci roku 2004 byla instalovaný výkon větrné energie v EU-25 téměř 35 GW a celosvětově více než 47 GW.

3.2.2 Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť. Intenzivní využívání energie větru je spojeno se zásadními provozními problémy. Větrnou energii nelze ve většině regionů vždy zajistit. Tuto nevýhodu však lze do značné míry kompenzovat řízením poptávky energie ve spojení s jinými zdroji obnovitelné energie, například s biomasou, bioplynem, elektrinou získanou v hydroelektrárnách a sluneční energií, jakož i vytvářením nových systémů pro ukládání energie.

Garantovaná kapacita větrné energie (kapacitní kredit) se zjevně mění podle ročního období. Například v Německu se z celkového instalovaného větrného výkonu ve výši 36 000 MW, který je předpokládán na rok 2015, dá přibližně 1 820 MW až 2 300 MW považovat za zaručených na pokrytí maximální sezónní zátěže (s mírou spolehlivosti dodávky energie ve výši 99 %). To odpovídá podílu cca 6 % z celkového instalovaného větrného výkonu. Potřebná míra regulace větrné energie a rezervní energie závisí na kvalitě krátkodobé předpovědi větru a na výsledné odchylce mezi předpovězenou a skutečnou hodnotou přísunu větrné energie.

3.2.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory. Jelikož jde o zdroj elektrické energie, který do značné míry závisí na povětrnostních podmínkách, pro přiblížení se rentabilně je kritické správně zvolit místo (avšak viz 3.2.2). Náklady na výrobu energie z větru klesají spolu s rozvojem technologií. V posledních 15 letech došlo k 50 % poklesu nákladů u elektřiny z větrné energie. V současné době začíná energie z větru cenově konkurovat palivům. Například ve Velké Británii stojí výroba na pevnině 3,2 pence/kWh (velkoobchodní cena elektrické energie je 3 pence/kWh). Další náklady spojené s periodicitou (např. záložní energie) jsou 0,17 pence/kWh, pokud se do sítě dodává pouze 20 % nebo méně energie z větru.

3.2.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky. Vyšší míra používání větrné energie v Evropě vedla k výkyvům, které se nyní objevují i na straně výroby, vzhledem k proměnlivé povaze příkonu z větrné energie, což vede k vyšším požadavkům na kontrolu a k vyšším nákladům na rozvodné síť. Aby bylo zaručeno stabilní fungování rozvodné sítě navzdory vysoké nestálosti příkonu větrné energie, spoléhají se provozovatelé přenosových soustav na co nejpřesnější předpovědi očekávané výroby energie z větru.

Předvídatelné další rozšiřování větrné energie v Evropě znamená, že v budoucnu bude nutné věnovat větší pozornost spolehlivosti dodávky již při konstruování nových větrných elektráren. Vzhledem k masivnímu a trvanému rozšiřování větrné energie je stále obtížnější zaručit stabilitu dodávky energie – především v případě výpadku. Mořské větrné elektrárny v budoucnu možná poskytnou vyšší počet ekvivalentních hodin než pevninské zdroje.

3.2.5 Vztah k životnímu prostředí. Větrné turbíny nezpůsobují takřka žádné znečištění ani emise během provozu a velmi malé během výroby, instalace, údržby a odstranění. Ačkoli energie z větru je čistou technologií, není bez vlivu na životní prostředí. Hlavním problémem je vizuální vliv.

3.2.6 Výhledy pro budoucí růst a úlohu. Podle nejnovejších odhadů Evropské komise se očekává, že by do roku 2010 mohla větrná energie v Evropě dosahovat celkem cca 70 GW. Evropská asociace pro větrnou energii (EWEA – European Wind Energy Association) si dala za cíl dosáhnout 180 GW do roku 2020, z toho 70 GW na moři. Počítá se, že do roku 2010 toto bude představovat 50 % čistého nárůstu a do roku 2020 něco málo přes 70 %.

3.3 Biomasa

3.3.1 Růst a rozvoj v posledních letech. V roce 2001 představovala celková spotřeba biomasy pro energetické potřeby 650 TWh. Aby bylo dosaženo cíle 12 %-ního podílu OZE, je nutno do roku 2010 dosáhnout dalších 860 TWh. Musí k tomu přispět všechny sektory: elektrická energie 370 TWh, teplo 280 TWh a biopaliva 210 TWh. To by vedlo k celkové výrobě akumulované energie z biomasy ve výši cca 1 500 TWh v roce 2010. Této vyšší produkce biomasy lze v krátkém období dosáhnout pouze pomocí silných a cílených opatření a kroků ve všech třech sektorech. Podíl kapalných biopaliv pro dopravu se dnes odhaduje na 1 % celkové spotřeby v Evropě. Zdá se však, že toto číslo rychle poroste, neboť EU si ve zvláštní směrnici stanovila cíl 2 % na rok 2005 a 6 % na rok 2010. Biopaliva by měla být přednostně používána v zemědělství a lesnictví a z hlediska jejich biologické rozložitelnosti také ve vodní dopravě, jakož i v jiných oblastech, ve kterých může být dosaženo ekologické prospěšnosti, např. v oblastech s vysokou hustotou obyvatelstva, kde většina autobusů veřejné hromadné dopravy již jezdí na bioenergii.

3.3.2 Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť. Elektrinu z biomasy lze vyrábět pomocí energetických plodin, zemědělského a průmyslového odpadu ve formě biomasy nebo pomocí fermentace biomasy na bioplyn, v kombinovaných teplárnách a elektrárnách. Elektrárny na biomasu jsou schopny zajišťovat základní objem výkonu.

3.3.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory. Cena energie z biomasy závisí na typu použité technologie, na velikosti elektrárny a na ceně dodávané biomasy. V evropských zemích existují různé systémy a různé stupně podpory (v roce 2003). Systémy pevných cen jsou od 3 až po více než 10 eurocentů/kWh a kompenzace z poplatků nebo cen certifikátů jsou od 0,6 eurocentů/kWh po více než 8 eurocentů/kWh.

3.3.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky. Má se za to, že potenciál biomasy v Evropě je obrovský a nedostatečně využitý. To je evidentně případ některých členských států.

Biomasa může pocházet z různých míst a zdrojů – lesy, zemědělství nebo odpady. Dřevo z lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu představuje největší zdroj a způsoby dodávky dřeva z lesů do bio-energetických elektrárenských závodů zaznamenávají velké zlepšení. Decentrální využívání probírkového dřeva a dřevního odpadu v dřevařských podnicích k výrobě tepla a energie, jakož i k výrobě pilin představuje výbornou příležitost k posílení regionální hospodářské činnosti, k tvorbě pracovních míst ve venkovských oblastech a ke snížení dovozu ropy do EU. Existují však obavy, že by mohlo dojít k nadměrné stimulaci energetického využívání biomasy na úkor ostatních, nepodporovaných využití.

3.3.5 Vztah k životnímu prostředí. Dřevo je obnovitelným zdrojem energie, který je nejlepší náhradou za fosilní paliva a navíc je hlavním obnovitelným zdrojem primární výroby energie v Evropě. Jeho využívání ve formě energie přispívá k boji proti globálnímu oteplování, neboť na rozdíl od fosilních paliv se oxid uhličitý vyprodukovaný jeho spalováním znovu spotřebovává rostoucími lesy. Při spalování dřevěné biomasy však vznikají některé další znečišťující látky, pokud nejsou řádně odlučovány. Může se objevit riziko, že intenzivní pěstování velmi rychle rostoucích a/nebo vysoce výnosných druhů biomasy bude mít značný vliv na citlivou regionální nebo – pomyslíme-li na kácení primárních lesů za účelem pěstování biomasy – dokonce globální ekologickou rovnováhu a rovnováhu související s ochranou přírody.

3.3.6 Výhledy pro budoucí růst a úlohu. Má-li energie z biomasy efektivně přispívat k dosažení cílů politiky EU, musí se na všech činnostech s výjimkou základního výzkumu značně podílet průmysl.

3.3.7 Biopaliva. Je sporné (*), zda ve všech případech používání kapalných biopaliv dochází k čistému energetickému zisku nebo dokonce k čistému přínosu pro životní prostředí, pokud porovnáme investovanou energii např. z hnojiv, zemědělských strojů, zpracování, apod. s potenciálním přínosem vyrobeného biopaliva. Na druhou stranu studie zadané Komisí ukazují na celkově pozitivní bilanci, avšak čisté výsledky se zjevně liší podle druhu plodiny. Výbor proto doporučuje ujasnit si tento bod, např. provedením dalších studií na toto téma, neboť problematika řešení globální závislosti na ropě je velmi vysoko na politickém programu. Další důležitou otázkou, kterou je nezbytné prozkoumat, je zabezpečení dodávky v EU a související hospodářské a obchodní aspekty zvýšeného využívání biopaliv.

(*) David Pimentel, Ted. W. Patzek, Natural Resources Research Vol. 14, č. 1, 2005

3.4 Fotovoltaické články

3.4.1 Růst a rozvoj v posledních letech. V roce 2003 bylo v EU zprovozněno dalších 180 MWp fotovoltaických zařízení, což zvýšilo evropský výkon na cca 570 MWp. Do rozvodné soustavy je nyní připojen ještě větší podíl instalovaného výkonu: zařízení napojená do rozvodné sítě nyní představují 86 % celkového kumulovaného výkonu v Evropě.

3.4.2 Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť. Nejpoužívanější typ solárních fotovoltaických systémů pro domácnosti a podniky v rozvinutém světě je napojený do rozvodné sítě. Napojení na místní elektrickou síť umožňuje prodej takto vyrobené energie uživateli.

Bez napojení do rozvodné sítě potřebuje systém baterii, na kterou je napojen a která umožňuje používat obvyklé spotřebiče bez energie ze sítě. Typickými aplikacemi bez připojení do sítě, jsou průmyslové aplikace, například opakovací stanice pro mobilní telefony nebo elektrifikace pro venkovské oblasti.

3.4.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory. Dosud poměrně vysoké investiční náklady jsou v současné době jednou z největších bariér pro rozvoj trhu s fotovoltaickými články v krátkodobém až střednědobém horizontu, i když je v čase s narůstajícím objemem výroby a na základě soustavných inovačních skoků při využití technologie možno pozorovat klesající trend cen systému. Průměrně však ceny modulů klesaly v posledních dvaceti letech o asi 5 % ročně a odhaduje se, že budou klesat i nadále, avšak budou stále dosahovat cca 0,5 EUR/kWh. Stávající kapitálové náklady na typicky instalovaný fotovoltaický systém se pohybují od 5 EUR/W do 8 EUR/W a činí tak fotovoltaickou elektrickou energii v současné době nejnákladnější ze všech obnovitelných zdrojů.

3.4.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky. V podobě slunečního záření přichází na Zemi obrovské množství energie. Celková energie ze Slunce dopadající na zemský povrch v jednom roce se rovná zhruba 10 000 násobku globální roční spotřeby energie. Fotovoltaické články mohou přispět ke zvýšení zabezpečení dodávky elektřiny ve všech případech: u systémů napojených do rozvodné sítě, u samostatných systémů i u hybridních systémů.

3.4.5 Vztah k životnímu prostředí. Přestože výroba solární energie nevede ke vzniku žádných znečišťujících emisí ani škod na životním prostředí spojených s konvenčními způsoby výroby energie, výroba samotných fotovoltaických článků souvisí s technologiemi, které využívají jedovaté látky. Určité problémy spojené s estetikou krajiny a ochranou životního prostředí, které zařízení umístěná v otevřeném prostředí

mohou mít, se u zařízení instalovaných na stávajících budovách nevyskytují.

3.4.6 Výhledy pro budoucí růst a úlohu. Ke konci roku 2003 se celkový výkon v Evropské unii očekával okolo 520 MWp. V Německu bylo koncem roku 2004 800 MWp, po růstu 94 % v průběhu roku 2004 byl cíl „Rozjezdové kampaně“, 650 MWp, vysoce překročen. Budoucí instalovaný výkon Evropské unie se odhaduje na cca 1 400 MWp v roce 2010. Předpovědi EPIA (Evropské asociace fotovoltaického průmyslu – European Photovoltaic Industry Association) jsou však mnohem optimističtější. Scénář Evropské komise, která do konce roku 2010 očekává 3 000 MWp, je celkově dosažitelný, ale jeho úspěch závisí především na politické vůli jednotlivých členských států.

3.5 Tepelná energie Slunce

3.5.1 Růst a rozvoj v posledních letech.

Enormní potenciál tepelné energie ze Slunce je klíčový, máme-li posunout sektor vytápění a chlazení směrem k udržitelnosti a omezit dopady na životní prostředí a dovoz energie. Celkový technický potenciál se odhaduje na 1,4 miliardy m² plochy kolektorů, což by představovalo roční solární výkon rovnající se téměř 700 TWh. Trh v EU se v porovnání s polovinou 90. let 20. století více než zdvojnásobil a je třikrát větší než na konci 80. let. V letech 1990 až 2001 trh rostl v průměru o 13,6 % ročně. Po roce 2000 trh překročil 1 mil. m² nově nainstalovaných kolektorů ročně. Po značném snížení v roce 2002, které mělo svůj původ hlavně v Německu, bylo v roce 2003 dosaženo nového rekordu – přes 1,4 milionu m². Využívání solární tepelné energie je doposud v rámci EU velmi nerovnoměrně rozmístěné, Rakousko má velmi vysoké pokrytí, zatímco některé středomořské státy nezaznamenaly téměř žádný rozvoj, i přesto, že v tomto ohledu mají klimatickou výhodu, v jiných státech je naopak velmi rozšířené (např. v Řecku), což nemůže být způsobeno nedostatečnou hospodárností.

3.5.2 Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť.

Tepelnou energii je možné rozvádět jen tam, kde existuje systém dálkového vytápění. Na systém elektrické energie však systém solárního ohřev nemá žádný vliv. Konverze slunečního tepla na elektrickou energii pomocí systému koncentrované solární tepelné energie („solární koryta“ nebo „solární věže“, obrovská zrcadla a zaměřovací technika, která vyrábí vysokoteplotní teplo, které se mění na elektrickou energii) právě prošla stádiem výzkumu a vývoje⁽²⁾ a v některých elektrárnách ve Španělsku vstupuje do fáze předvádění a komercializace.

⁽²⁾ http://europa.eu.int/comm/research/energy/pdf/cst_en.pdf

3.5.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory.

Sluneční tepelná energie konkuruje zejména konvenčním systémům vytápění založených na fosilních palivech nebo elektřině. V porovnání s nimi má vysoký poměr investičních nákladů (90–99 % celkových nákladů), avšak velmi nízké provozní náklady. Celkové náklady na typický domácí systém na ohřev vody pro rodinný domek jsou v rozmezí 700 – 5 000 EUR. Dobře konstruované solární systémy v současné době produkují/nahrazují teplo v ceně od 3–9 eurocentů/kWh. S ohledem na aktuální ceny elektřiny, ropy a plynu a na jejich očekávané zvýšení by se tyto systémy ve spojení s moderními systémy pro ukládání energie s účinnou izolací mohly stát široce dostupnými pro ohřev vody a výrobu tepla.

3.5.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky.

Teoretický potenciál solární energie je nesmírně rozsáhlý. Praktický potenciál solární tepelné energie je však omezen vzhledem k technickým i socioekonomickým faktorům. V oblačných zimních dnech, kdy jsou nároky na spotřebu tepla nejvyšší, je přítom tato energie nejméně dostupná.

3.5.5 Vztah k životnímu prostředí.

Sluneční tepelná energie nezpůsobuje téměř žádné znečištění ani emise během svého provozu. Vyšší dopad má během výroby, instalace, údržby a odstranění. Zatímco tepelná energie ze Slunce je čistou technologií, její dopady na životní prostředí nejsou nulové.

3.5.6 Výhledy pro budoucí růst a úlohu.

Pokud intenzita politik na podporu tepelné sluneční energie zůstane beze změn, očekává se, že provozní plocha v EU poroste téměř o 12 % ročně. Pokud budeme předpokládat neměnné tempo růstu, pak k polovině růstu v absolutních hodnotách dojde v letech 2010 až 2015. Tepelná energie ze Slunce poroste rychle ve slunečních pásech Asie a Afriky, pokud ceny ropy zůstanou na dnešní vysoké úrovni (kolem 60 US\$/barel).

3.6 Geotermální energie

3.6.1 Růst a rozvoj v posledních letech

3.6.1.1 Elektrická energie

Pouze pět evropských zemí má přírodní zdroje nezbytné k výrobě elektrické energie z geotermální energie tak, aby dosa-

hovaly rozumné efektivity. Na konci roku 2003 byl instalovaný geotermální výkon Evropské unie pro výrobu elektrické energie 820 MWe. Více než 96 % (790 MWe) tohoto instalovaného výkonu je přítom v Itálii.

3.6.1.2 Teplo

Výroba tepla z geotermální energie probíhá dvěma odlišnými způsoby. První spočívá v přímém využívání termálních vod, jejichž teplota dosahuje 30 °C až 150 °C (takzvané nízké a středně energetické aplikace). Druhým způsobem výroby tepla jsou geotermální tepelná čerpadla geotermální energie. Celkový instalovaný výkon nízkoenergetického geotermálního sektoru v Evropské unii se odhaduje na 1 130 MWth, což je 7,5 % nárůst oproti roku 2002.

3.6.2 Úloha v elektrizační soustavě a dopady na síť.

Geotermální elektrická energie může v současné době přispívat k výrobě elektrické energie pouze v oblastech, kde existuje geotermální potenciál.

3.6.3 Ekonomické aspekty, včetně systémů podpory.

Využívání geotermální energie se považuje za vysoce rizikovou investici. V případě investice do závodu na výrobu elektrické energie mohou mít na podíl investice v každé fázi velký vliv specifické místní podmínky.

Investiční a provozní náklady na výrobu tepla se značně liší podle země a podle způsobu využívání a rovněž podle charakteristiky zdroje (místní geologické podmínky), místní poptávky po teple a vzorci spotřeby tepla (například dálkové vytápění nebo jednotlivé systémy s tepelnými čerpadly či tepelné čerpadlo pro jednu budovu). Průměrné náklady v Evropských zemích jsou následující:

— investiční náklady v rozmezí 0,2 – 1,2 mil. EUR/MW,

— výrobní náklady v rozmezí 5 – 45 EUR/MW.

3.6.4 Dostupnost a úloha v zabezpečení dodávky.

Tepelná energie Země je obrovská, ale bez hlubinných vrtů (technologie, náklady), můžeme využít pouze její zlomek. Doposud se její využívání omezuje hlavně na oblasti, v nichž se vyskytují geotermální anomálie, v nichž tedy geologické podmínky umožňují nosiči přenášet teplo z hlubinných teplejších zón na povrch. Očekává se, že technologie, jako jsou horká suchá skála (hot dry rock – HDR) a další technologie využívající hlubinné vrty (3 až 5 km) (viz 3.6.6), jimiž se v současné době zabývá výzkum, otevřou nové oblasti pro výrobu elektrické energie již během nadcházejících deseti let.

3.6.5 **Vztah k životnímu prostředí.** Zvýšené využívání geotermální energie by mohlo mít velký pozitivní vliv na životní prostředí v porovnání s používáním fosilních paliv. Problémy pro životní prostředí se objevují během provozu geotermální elektrárny. Geotermální kapaliny (pára nebo horká voda) obvykle obsahují plyny, například oxid uhličitý (CO₂), sirovodík (H₂S), amoniak (NH₃), metan (CH₄) a stopové množství jiných plynů a dalších rozpuštěných látek, jejichž koncentrace obvykle s teplotou stoupají. Chlorid sodný (NaCl), bór (B), arsen (As) a rtuť (Hg) například představují zdroje znečištění, pokud jsou vypouštěny do prostředí. Přenosu těchto látek na povrch se brání pomocí uzavřených koaxiálních tepelných trubek.

3.6.6 **Výhledy pro budoucí růst a úlohu.** Nejdříve elektrická energie: snahy, především v Rakousku, by měly přispět k růstu celoevropského součtu na cca 1 GWe. Aby mohly geotermální nádrže dodávat energii technicky využitelnou především pro výrobu elektrické energie, musí být umístěny dostatečně hluboko. To znamená v hloubce nejméně 2,5 km, avšak nejlépe 4–5 km nebo dokonce hlouběji, takže se vyžaduje provést nákladné hlubinné vrty.

Druhý evropský cíl se týká výroby tepla. Odhady vycházejí z předpokladu průměrného růstu o 50 MWth ročně. Všechny tyto snahy by měly dovést sektor na úroveň 8 200 MWth, což je podstatně více než cílových 5 000 MWth. Povrchová tepelná čerpadla, která se také často považují za součást skupiny „geotermální“ energie, však mají velký potenciál u nízkoteplotních aplikací, například vytápění budov apod.

Strategie by měla patřičnou měrou zdůrazňovat opatření pro výzkum a vývoj, která jsou nezbytná k rozvoji geotermální energie, dokud nebude možné v kontextu změn na energetickém trhu, poskytnout přesnější odhady a hodnocení dlouhodobých nákladů a dosažitelného potenciálu této technologie.

4. Výhled do budoucnosti – úloha obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 – 2040

4.1 Evropská komise sestavila energetické scénáře do roku 2030. Podle publikace Komise „Evropská energetika a doprava – trendy do roku 2030“ („European Energy and Transport – Trends to 2030“) (6), dosáhne do roku 2030 podíl obnovitelných zdrojů v základních podmínkách, včetně větru, vodních elektráren, biomasy a dalších obnovitelných zdrojů přibližně

(6) Komise EU, Generální ředitelství pro energii a dopravu, leden 2003.

8,6 % primární výroby energie a 17 % výroby elektrické energie. Tento scénář nebere v úvahu vliv politik EU na podporu obnovitelných zdrojů přijatých v prvních letech tohoto století.

4.2 Mezinárodní energetická agentura IEA předpovídá, že do roku 2030 se zdvojnásobí světová poptávka po elektrické energii, přičemž k největšímu zvýšení dojde v rozvojových zemích. Obnovitelné zdroje energie zvýší do roku 2030 svůj podíl v globálním měřítku ze 2 na 6 %. V zemích OECD vzroste do roku 2030 podíl obnovitelných zdrojů z 6,4 % v roce 2000 na 8 %.

4.3 IEA rovněž vypracovala scénáře výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů, v nichž odhaduje, že Evropa povede industriální svět v oblasti rozvoje obnovitelných zdrojů. Podle jejího „referenčního scénáře“ by do roku 2030 představoval podíl elektrické energie z obnovitelných zdrojů přibližně 20 % v evropských zemích, které jsou členy OECD. Pokud by byly v Evropě využity všechny politické nástroje, o kterých se nyní uvažuje, mohl by se podíl elektrické energie z obnovitelných zdrojů blížit v roce 2030 ke 33 % („alternativní scénář“). To by nepochybně vyžadovalo plné využití celé škály podpůrných politických nástrojů.

4.4 Elektroenergetická unie EURELECTRIC vytváří scénáře, podle nichž by podíl obnovitelných zdrojů, včetně vodních elektráren, vzrostl z cca 16 % v roce 2000 (v EU-15) na 22,5 % v roce 2020 (v EU-25), včetně Norska a Švýcarska.

4.5 Evropská rada pro obnovitelnou energii (European Renewable Energy Council – EREC) nedávno publikovala svou vlastní vizi, s cílem 50 %-ního podílu obnovitelných zdrojů na primární globální spotřebě energie do roku 2040. EREC také předpovídá, že do roku 2040 bude 80 % globální výroby elektrické energie pocházet z obnovitelných zdrojů.

4.6 Světová energetická rada (World Energy Council – WEC) odhaduje, že obnovitelné zdroje budou v krátkodobém horizontu hrát v globálním měřítku okrajovou roli, ale že jejich význam dlouhodobě poroste. WEC není zastáncem povinných cílů pro obnovitelné zdroje energie.

4.7 Ze souhrnu uvedených scénářů dojdeme k závěru, že různé orgány obvykle předpokládají značně pozvolné změny ve spotřebě paliv, kdy jedinou výjimkou je EREC, která má značně revoluční vizi budoucnosti.

4.8 Evropský parlament (na zářijovém plenárním zasedání) odhlasoval zprávu o energii z obnovitelných zdrojů, která obsahuje návrh cíle EU ve výši 20 % obnovitelných zdrojů do roku 2020.

4.9 Komise zveřejní do konce roku 2005 své sdělení o stavu uplatňování směrnice OZE-E. Sdělení bude obsahovat odhad plnění cílů do roku 2010 a možné návrhy dalších kroků, včetně harmonizace programů na podporu v jednotlivých členských státech.

5. Závěry

5.1 Předchozí kapitoly ukázaly, že obnovitelná energie hraje v energetickém mixu v Evropě významnou roli a že má značný potenciál zvýšit svůj podíl jak na celkové spotřebě energie, tak na její celkové výrobě v Evropě. Mnohé formy obnovitelné energie jsou zvláště vhodné pro místní řešení malého rozsahu.

5.2 Žádná jednotlivá forma energie nebo sektor nemůže pokrýt celkovou poptávku v rozšířené Evropské unii ani rostoucí světovou poptávku. EU potřebuje vyrovnanou kombinaci zdrojů energie, která by odpovídala cílům strategie udržitelného rozvoje. Obnovitelné zdroje mají potenciál stát se významným prvkem tohoto budoucího mixu, avšak k mobilizaci tohoto potenciálu, který uznává i Komise a Parlament, je třeba ještě vyřešit mnohé problémy. EHSV v současné době vypracovává k energetickému mixu samostatné stanovisko.

5.3 Většina rozvoje OZE v Evropě připadá na nestálé zdroje, jako je využívání větrné energie nebo fotovoltaických panelů, a je tak spíše doplňkovým než náhradním zdrojem výkonu a potřeb sítě. To vede k otázkám ohledně posílení přenosu a operačních aspektů zajištění dodávky elektrické energie. I když ještě nepanuje obecná shoda o potenciální míře, do jaké mohou být elektrickou soustavou absorbovány nestálé zdroje, často se uvádí hranice 15 % až 20 % celkové výroby elektřiny. Nad tuto hranici mohou pomoci pouze další skladovací technologie (například vodík).

5.4 Otázka řešení globální závislosti na ropě je na předních místech mezi politickými prioritami. Výbor proto doporučuje další studium otázek čistých energetických zisků a čistého přínosu pro životní prostředí při využívání biopaliv z různých plodin. Zvýšenou pozornost vyžadují také otázky zabezpečení dodávky v EU a související ekonomické a obchodní aspekty zvýšeného používání kapalných biopaliv.

5.5 Technologický vývoj musí plně využívat potenciálu obnovitelných zdrojů. Získávání tepla nebo chlazení z prostředí pomocí **tepelných čerpadel** – což je technologie s obrovským potenciálem – se v rámci politiky EU v oblasti obnovitelných

zdrojů energie nedostává téměř žádná pozornost. Ve vývoji OZE se překvapivě málo pozornosti věnuje také panelům na solární ohřev vody – i zde jde o technologii, která se ve velké části Evropy přibližuje podmínkám trhu. Právě v oblasti tepla spatřuje EHSV velké množství již dnes ekonomicky využitelných možností, jak fosilní energie nahradit energiemi obnovitelnými.

5.6 Obnovitelné zdroje vyžadují ekonomickou podporu, protože v současné době není mnoho OZE technologií ještě schopno konkurovat na trhu. Změny na globálním trhu s energií, především vyšší ceny ropy a jejich nestálost, a obavy o zabezpečení dodávky energie však situaci v oblasti obnovitelných zdrojů mění. Vzhledem k potenciálu, který nabízejí pro inovaci, nabývají nové podniky a pracoviště na významu, pokud úspěšně vstoupí na trh. EU může jako průkopník obnovitelných technologií stimulovat globální úspěch podnikání v tomto sektoru.

5.7 Přestože vyšší využívání obnovitelných zdrojů energie vytváří nové možnosti podnikání a nová pracovní místa, může se – v případě nezvládnutého řízení – stát břemenem pro velkou část ekonomiky, především pro spotřebitele a energeticky náročná odvětví. Politika, která přispívá k neustálému zvyšování cen energie, může mít nebezpečné dopady v situaci, kdy se veškeré úsilí musí soustředit na Lisabonskou strategii, tj. udržitelnou konkurenceschopnost, hospodářský růst a celkovou zaměstnanost v Evropě. Vysoké ceny ropy postihují všechny ekonomiky světa, avšak vyšší ceny elektřiny mohou postihnout především EU-25.

5.8 Některé ze stávajících národních systémů podpory jsou velmi nákladné a ohrožují zájmy spotřebitelů i konkurenceschopnost evropského průmyslu. Pokud bude v roce 2010 skutečně dosaženo cílů EU v oblasti obnovitelných zdrojů, systémy podpory a síťové náklady budou představovat 13 % nárůst velkoobchodní ceny elektřiny, nebo dokonce 25 %, pokud by k dosažení těchto cílů bylo zapotřebí úrovně podpory jaká je již dnes poskytována v Německu. Zahrnutím odhadovaných síťových a regulačních nákladů toto číslo vzroste na 34 %. Výsledná ekvivalentní cena za tunu nevyprodukovaného CO₂ se odhaduje na 88 EUR, 109 EUR, respektive 150 EUR.

5.9 Podpůrné mechanismy je tedy nezbytné pečlivě zvážit a nastavit. Musejí být efektivní a nákladově účinné a dosahovat požadovaného výsledku při nízkých nákladech. Některé formy obnovitelných zdrojů, které se již blíží tržním cenám, nevyžadují téměř žádnou podporu, zatímco jiné potřebují podporu zatím jen pro výzkum a rozvoj. V případě biomasy je nutné

vzít v úvahu nepodporované využívání produktů z omezených území. Obecný růst cen energie (především z fosilních paliv) je důvodem k přehodnocení potřeby a míry podpory. Zvláště významný je vliv programu EU na obchodování s emisemi, který již vedl k nárůstu cen elektrické energie. Abychom dosáhli jednoho cíle, musíme zabránit zdvojování a překrývání opatření.

5.10 Aby nové technologie „vyrály“ a mohly vstoupit na trh, je zapotřebí zavést programy podpory, které však nelze udržovat donekonečna. Je třeba pečlivě zvážit dopady na zaměstnanost, abychom nevytvářeli pracovní místa, která zaniknou s ukončením podpory.

5.11 Směrnice EU týkající se OZE-E ponechává organizaci podpory na členských státech. To vedlo ke vzniku nekoherentní směsice podpůrných mechanismů, které v některých případech dokonce narušují trh. Výsledkem je ztráta synergie a v některých částech EU i nedostatek pobídek a iniciativy, v jiných částech

pak vznikají vysoké náklady. Většinou těchto problémů bychom se mohli vyhnout přijetím společného evropského přístupu. EHSV se tímto problémem již zabýval ve stanovisku ke směrnici OZE-E (viz poznámka pod čarou č. 1). Zdá se, že ještě neexistuje ideální společné evropské řešení, i když národní podpůrné programy se často vydávají cestou zelených certifikátů. Tuto oblast bude s nově nabytými zkušenostmi nutné dále zkoumat a rozvíjet.

5.12 Po počátečním „pionýrském“ stádiu je rozhodně nutné přehodnotit politiku EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Je nutno pečlivě posoudit měnící se situaci na globálním trhu s energií a jeho vysoké a proměnlivé ceny, dopad souvisejících politik a opatření EU, především obchodování s emisemi a cíle Lisabonské strategie. Musíme se zaměřit na zajištění trvalého dlouhodobého rozvoje tím, že se zaměříme na výzkum a vývoj a na rozvoj technologií.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Zelené knize: Hypoteční úvěr v EU

KOM(2005) 327 v konečném znění

(2006/C 65/21)

Dne 19. července 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci: *Zelená kniha: Hypoteční úvěr v EU*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2005. Zpravodajem byl **pan Burani**.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo dne 15. prosince 2005, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 97 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Shrnutí přijatého stanoviska

1.1 Zelená kniha o hypotečním úvěru na bydlení v EU se řadí do rámce politiky integrace finančních služeb na evropské úrovni. Zelenou knihu nyní zkoumají zainteresovaná odvětví.

1.2 Přestože Výbor souhlasí s cíly navrhovanými Komisí, domnívá se, že úplná integrace bude v krátkém období obtížně

dosazitelná. Je třeba totiž vzít v úvahu, že trhy s hypotečními úvěry v EU jsou zcela odlišné a každý z nich má své vlastní rysy.

1.3 Komise v Zelené knize formuluje několik otázek, na které má Výbor v úmyslu odpovědět. První skupina otázek se zabývá ochranou spotřebitele; ohledně tohoto bodu EHSV žádá, aby kodexy chování byly sestaveny sdruženými evropských finančních institucí po konzultacích se sdruženými spotřebiteli, kontrolovány národními ombudsmeny a zaregistrovány u soudů nebo obchodních komor. Dále se navrhuje informace (i předmluvní) o jasném a transparentním obsahu, která by se uplatnila, možná dokonce s větší přísností, na zprostředkovatele půjčky. EHSV se ohledně předčasného splacení domnívá, že výpočet by se měl spoléhat na vzorec finanční matematiky,

které mají na paměti také skutečné zatížení pro půjčovatele. Pokud jde o to, jestli by měla existovat evropská norma, která by se zabývala jak metodou výpočtu, tak nákladovými prvky, EHSV se domnívá, že nejmenší společný jmenovatel by mohly tvořit náklady na přípravu spisu, výdaje na zřízení hypotéky, jasně identifikovatelné správní náklady a výdaje na pojištění. Připomíná ale, že návrh na standardizaci úvěrových smluv nesmí zabránit nabídce nových produktů, protože jinak půjde o brzdu inovace. EHSV je rovněž pro vytvoření struktury zprostředkování, ale ne pro strukturu rozhodčího řízení, jelikož nespadá do oblasti ochrany spotřebitele.

1.4 Druhá skupina otázek se týká právních problémů. V této souvislosti se EHSV tentokrát hodlá omezit na několik úvah. Podotýká především, že pravidlo země bydliště spotřebitele značně omezuje nabídku. Dále připomíná, že je nezbytné jasně stanovit, jaký jazyk se má použít ve smlouvě, pro účely kontaktů a korespondence.

1.5 Třetí skupina otázek se týká zajištění hypoték. EHSV se domnívá, že Komise by měla pokračovat ve své práci při podpoře spolupráce mezi vlastníky a dozorčími pracovníky katastrů (a rovněž sepsat výroční zprávu o obdržení výsledcích). EHSV je obecně toho názoru, že projekt „eurohypotéky“ si zaslouží, aby byl podpořen.

1.6 Konečně poslední otázka se týká financování hypotečního úvěru. Pokud jde o tento bod, EHSV souhlasí s myšlenkou celoevropského systému refinancování, který navrhuje Komise, ale domnívá se, že podobný cíl je proveditelný pouze dlouhodobě a vyhrazuje si, že toto své stanovisko upřesní později.

2. Odůvodnění

2.1 Komise v rámci své politiky integrace finančních služeb projednává téma hypotečních úvěrů na bydlení v EU a hodlá přikročit ke konkrétním regulačním krokům, jestliže probíhající studie a kontakty ukáží, že výsledkem těchto kroků by bylo vytvoření integrovaného trhu, který bude „výkonnější a konkurenceschopnější ve prospěch všech“. Podkladem Zelené knihy, která je nyní k nahlédnutí, je studie („The Integration of the EU Mortgage Credit Markets – Integrace trhů hypotečních úvěrů v EU“), kterou pro Komisi připravila Skupina fóra pro hypoteční úvěr („Forum Group on Mortgage Credit“, FGMC), i když nemá nezbytně vždy stejný přístup.

2.2 Odpovědi na Zelenou knihu od všech zainteresovaných odvětví se očekávají do konce listopadu 2005 a následně v prosinci proběhne slyšení. Komise poté zhodnotí, jestli budou z její strany potřebná nějaká opatření, případně jaká.

3. Zelená kniha: poznámky Výboru

3.1 Vhodnost případu pro zásah Komise (část I Zelené knihy)

3.1.1 Komise zdůrazňuje, že trh s hypotečními úvěry je **jedním z nejsložitějších finančních trhů**, ať kvůli různorodým subjektům, které jsou do něj zapojeny, anebo kvůli rozmanitosti formálních podob, kterých může nabýt. Kromě toho existuje *přímá souvislost mezi trhem s hypotečními úvěry a makroekonomií* v tom smyslu, že každá odchylka v hospodářském cyklu a v úrokových mírách ovlivňuje objem a vývoj hypotečního úvěru. Konkrétně, růst objemu hypotečních úvěrů v EU je ovlivněn makroekonomickými faktory (snížením úrokových sazeb a vysokým růstem cen nemovitostí v mnoha zemích) a strukturálními faktory (větší liberalizací a integrací finančních trhů).

3.1.2 **Trhy s hypotečními úvěry v EU jsou** i přes tento společný trend **stále velmi odlišné**; každý má své vlastní rysy co se týče produktů, profilu věřitelů, distribuční struktury, délky půjček, zdanění nemovitostí a mechanismů refinancování. Tyto odlišnosti jsou výsledkem různých přístupů členských států k právní úpravě, ale také historických, ekonomických a sociálních faktorů, které občas představují vlastnosti, jež nelze jednoduše převést na společného jmenovatele. Vše se dále komplikuje státními intervencemi do sociální výstavby, daňovým systémem, opatrnými předpisy, úrovní hospodářské soutěže a riziky platební neschopnosti, které se mezi zeměmi liší.

3.1.3 Vzhledem k této situaci nepřekvapuje, že trhy jsou málo integrované, ale je třeba vzít v úvahu, že **přeshraniční prodej nemovitostí tvoří sotva 1 % celkového trhu** s obytnými budovami. Komise se domnívá, že výhodami integrace by hypoteticky byly snížení ceny hypotečního úvěru, zvýšená úroveň ochrany spotřebitele zaručená zákonem a růst počtu potenciálních uživatelů úvěru díky zařazení těch, kteří mají nízký nebo neúplný úvěrový profil.

3.1.4 Výbor souhlasí s cíly, které Komise navrhuje. Výbor se přesto domnívá, že odlišností mezi různými trhy vyjmenovanými Komisí (a dalšími, na které upozorní tento dokument) je tolik a jsou takové, že lze předpokládat, že *bude velmi těžké dosáhnout v krátké době úplné integrace*. Bezprostředně bude potřeba pokročit v odvětvích, ve kterých nebude harmonizace příliš obtížná, pokaždé si kladouce otázku, jestli to stojí za námahu, a to bez posilování úsilí předpisovat pravidla, nebo je měnit, pouze kvůli uspokojení z poslušnosti programovým nebo ideologickým příkazům.

3.1.5 Je třeba mít na paměti především jeden fakt. Jak již bylo řečeno, přeshraniční nákupy nemovitostí tvoří pouze 1 % trhu a týkají se téměř výhradně nemovitostí pro rekreační účely a nemovitostí v příhraničních oblastech. Nezdá se tedy pravděpodobné, že tato malá část trhu je hlavním účelem Komise, ale spíše **strategickým cílem**, který byl uveden v odstavci 3.1.3. Jinými slovy řečeno, Komise má na mysli takovou integraci, která umožní *kteřémukoliv občanu Unie koupit nemovitost ve své nebo jiné zemi a obrátit se na finančního makléře ve své zemi, v zemi, kde je umístěna nemovitost, anebo i ve třetí zemi.*

3.2 Ochrana spotřebitele (část II Zelené knihy)

3.2.1 Komise klade čtyři otázky týkající se problému **informací**. Pokud jde o první otázku, která se týká **kodexů chování** ⁽¹⁾, EHSV bere na vědomí, že jsou a priori dobrovolné. Problém spočívá v obsahu, který by měl být sestaven sdruženími evropských finančních institucí po konzultacích se sdruženími spotřebitelů tak, aby buď přímo zahrnoval sankční mechanismy, nebo byl kontrolován národními ombudsmeny a zaregistrován u soudů nebo obchodních komor. Všichni, kteří jsou sdružení v tomto odvětví, by měli tyto kodexy podepsat a smlouvy a informační materiály by měly *výslovně uvádět skutečnost, že půjčovatel se připojil ke kodexům chování.*

3.2.2 Druhá otázka se týká **obsahu informací**, což je velmi důležitý prvek: všechna hlediska smlouvy – právní, formální a účetní – musejí být spotřebiteli opravdu jasná, ovšem není snadné nalézt přijatelný kompromis mezi průhledností, přesností a snadností pochopení. Potřeba vysvětlit *technické výrazy* vede k prodloužení textů a nepřispívá nutně k jejich srozumitelnosti. Součástí informace by měl být také *protokol o porušeních smlouvy a odpovídajících následcích*; EHSV doporučuje, aby informace týkající se nejčastěji se opakujících hledisek byly zařazeny do kodexů chování v podobě ustáleného textu.

3.2.3 Třetí otázka: výše uvedené úvahy platí alespoň částečně také pro **předmluvní informace**. Tyto informace by mohly umožnit srovnání s jinými nabídkami a tak přispět k *informované volbě* na vnitrostátní úrovni, ale v tomto stadiu by stěžejí pomohly při porovnání s nabízenými úvěry z jiných zemí. V této věci ostatně existuje evropská iniciativa podporovaná federacemi působícími v tomto odvětví, které přijaly „European Information Sheet“ (Evropské pokyny) připravené za pomoci sdružení spotřebitelů. Přestože se pod tuto iniciativu podepsala většina finančních institucí, podle některých by se zdálo, že iniciativa se v určitých zemích v praxi uskutečňuje bez velkého přesvědčení. Komise tuto záležitost vyšetřuje a mohla by přijmout, bude-li to nutné, donucovací opatření, možná znovu přijmout text dohody jako nařízení.

3.2.4 Čtvrtá otázka: není pochyb o tom, že opatření týkající se informací se musejí použít, možná dokonce s větší přísností, na **zprostředkovatele půjčky** (makléře a další).

3.2.5 Komise klade dvě otázky, **co se týče poskytování poradenství vypůjčitelům**. První se týká dlouhodobě diskutovaného problému: má nebo nemá mít půjčovatel *povinnost* doporučit nejlepší podobu půjčky, její délku, cenu atd.? Komise zdůrazňuje, že *písemné poradenství*, které spotřebitelé vyžadují, vystavuje půjčovatele právním rizikům a požadavkům na odškodné. Půjčovatel bude sotva odhodlán vzít na sebe tuto povinnost, především s ohledem na to, že by pro něj bylo obtížné dodatečně dokázat, že neměl k dispozici *všechny* podstatné součásti nezbytné pro vyhodnocení nebo že vzal v úvahu pravděpodobné budoucí možnosti. Zavedení povinnosti poradenství by značně snížilo nabídku úvěru, a proto není žádoucí. Nelze nicméně vyloučit, že pod tlakem konkurence se někteří půjčovatelé nebo zprostředkovatelé mohou rozhodnout, že tuto službu budou nabízet buď zdarma nebo za poplatek.

3.2.6 Co se týká druhé otázky o zodpovědnosti **za jakékoliv** písemné **doporučení nebo informaci** poskytnuté buď dobrovolně nebo povinně, je třeba **rozlišovat mezi doporučením a informací**; co se týká doporučení, odpověď je ve druhé části předchozího odstavce. Naopak každá klamavá nebo zamlčená informace, ať záměrně nebo z nedbalosti, znamená *zodpovědnost půjčovatele*. Je ale potřeba se dohodnout na dosahu informace; nemůže se omezit na pouhý výklad technických hledisek, ale musí, nebo by měla, být podána tak, aby spotřebitel měl k dispozici každý další prvek užitečný pro závěrečnou nezávislou a odůvodněnou volbu. Kodexy chování, nebo v krajním případě občanský zákoník, by měly poskytnout vodítko pro řešení případných sporů.

3.2.7 Ve věci **předčasného splacení** klade Komise tři otázky. První otázka znovu přivádí řeč na dlouhodobě diskutovaný problém: má být možnost předčasného splacení *zákonným právem spotřebitele nebo předmětem volby obou stran*? Předčasné splacení bude spotřebitelem obecně požadováno v případě změn úrokových sazeb v jeho neprospěch, ať u půjček s pevnou nebo pohyblivou úrokovou sazbou, změnám podobných těm, ke kterým v minulosti došlo v některých zemích po vysoké inflaci. O předčasné splacení v každém případě žádá vždy spotřebitel a půjčovatel to zamítne velmi výjimečně, a to nezávisle na tom, jestli s tím smlouva počítá nebo ne. Problém tedy nespočívá ani tak v možnosti nebo nemožnosti předčasného splacení, ale spíše v tom, na co se ptá následující otázka.

3.2.8 **Jak by se měly vypočítat poplatky za předčasné splacení?** Způsoby financování hypotečního úvěru se liší v každé zemi, ale obecně si půjčovatel opatří finanční prostředky emisemi dluhopisů krytých hypotékou na nemovitost, které prodá na primárním nebo sekundárním trhu. Metody a produkty, mezi nimiž je jeden zcela nový, financování založené na jistění nemovitostí (equity release), se navíc podstatně liší podle doby trvání půjčky, pevných nebo pohyblivých úrokových sazeb, splátek, metod a zvyklostí trhů. Předčasné

(1) Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 221, 18.9.2005

splacení, kromě výhody pro spotřebitele, znamená zátěž pro půjčovatele, který musí, řečeno velmi přibližně a zjednodušeně, znovu použít předem obdrženou částku na nákup dluhopisů, které už nejsou kryty ručením. Finanční matematika poskytuje vzorce pro výpočet zatížení půjčovatele, které se liší podle délky ještě zbývající doby, vývoje úrokových sazeb a situace na trhu. EHSV se domnívá, že odpověď na tuto otázku spočívá v *použití zásady nestrannosti: spolu s prospěchem pro spotřebitele je třeba vypočítat skutečné zatížení pro půjčovatele v důsledku předčasného splacení.*

3.2.9 Pravidla výpočtu by měla být zahrnuta do kodexu chování anebo, což by bylo ještě lepší, do každé smlouvy. Jediná jednotná pravidla přijatelná v tomto případě patří do oblasti finanční matematiky; výpočet výhod a nevýhod na základě uplynulé a zbývající doby, použitých a běžných úrokových sazeb není zvlášť obtížný. Výsledek, čistě finančně-matematický, by měl být doplněn o výpočet prospěchu nebo výhod pro finanční instituci, které v kontrolovaném období vyplývají z reinvestice hotovosti získané předem. V každém případě by měla být vyloučena platba penále.

3.2.10 Třetí otázka, **jak by měl být spotřebitel informován o možnosti předčasného splacení**, již byla zodpovězena v závěru předchozího odstavce; není důvod, proč by možnost předčasného splacení nemohla být zahrnuta buď do předběžné informace anebo do podrobné informace, nebo, což by bylo ještě lepší, také do smlouvy.

3.2.11 Čtyři otázky se týkají **roční procentní sazby**. První se týká problému, o kterém se již diskutovalo v přípravném období před schválením související směrnice, jestli je **účelem roční procentní sazby informovat nebo umožnit srovnávání, anebo obojí**. Skutečnost, že Komise s odstupem let znovu klade tuto otázku, se zdá být důkazem toho, že v této záležitosti přetrvávají pochybnosti. Vzorec zavedený k výpočtu roční procentní sazby vyhovuje přesné *matematické a ekonomické logice* a podle záměru zákonodárce měl také odpovídat kritériím *informování, transparentnosti a možnosti porovnání*. Ve skutečnosti spotřebitel, který není odborníkem na finanční matematiku, nemůže udělat nic jiného, než vzít na vědomí hodnotu, která je mu sdělena; pouze formálně jsou tedy požadavky informovanosti a transparentnosti splněny. Pokud jde o *porovnání s jinými nabídkami*, ty jsou možné za předpokladu, že různí navrhovatelé nabízejí **přesně stejný produkt a postupovali podle stejných způsobů výpočtu a že částky použité při výpočtech jsou detailně vyčísleny.**

3.2.12 Druhá otázka, jestli **má existovat evropská norma, která se bude zabývat jak způsobem výpočtu, tak nákladovými prvky**, si rozhodně zaslouží *principiálně kladnou odpověď*. Prakticky ale stanovení takové normy není možné, dokud nebudou harmonizované systémy, přesně porovnatelné produkty a standardizované správní postupy, což je cíl, kterého není snadné dosáhnout v krátké době.

3.2.13 Pokud jde o třetí otázku, **které nákladové prvky by měla evropská norma zahrnovat**, EHSV se domnívá, že

nejmenší společný jmenovatel by mohly tvořit *náklady na přípravu spisu, výdaje na zřízení hypotéky, jasně identifikovatelné správní náklady a výdaje na pojištění*. Jako počáteční přibližná hodnota by to mělo spotřebiteli stačit, aby provedl porovnání mezi různými nabídkami. Každý půjčovatel by měl přesto jasně varovat spotřebitele před příliš jednoduchou volbou podloženou *pouze roční procentní sazbou vypočítanou tímto způsobem*.

3.2.14 Poslední otázka, jestli je žádoucí, aby půjčovatel poskytl *odděleně* informace o nákladech nezahrnutých do výpočtu roční procentní sazby, a také o uvedení konkrétních účinků roční procentní sazby, jako měsíční náklady nebo celková cena půjčky, nabízí dvě rozdílné odpovědi. Postoj EHSV k první části otázky je souhlasný, a to také protože, mimo jiné, uvedení nákladů nezahrnutých do roční procentní sazby by umožnilo zrušit výhradu týkající se porovnání podmínek, o kterých se zmiňuje předchozí odstavec. Co se týče uvedení „konkrétních“ projevů roční úrokové sazby ve smyslu uváděném Komisí, EHSV se domnívá, že to je rozhodně možné a že existují počítačové programy, které mohou tomuto požadavku vyhovět, jde-li skutečně o požadavek. Pochybnosti vyvstávající z důvodů vyjádřených v odstavci 3.2.11: spotřebitel se vystavuje riziku, že bude nakonec zmatený, bude-li současně postaven před plán finančního splácní, který skutečně potřebuje, a jiný plán, který, byť správný z hlediska finanční matematiky, se odchyluje od prvního.

3.2.15 Komise vznesla čtyři otázky týkající se **regulace úrokových sazeb a rozpětí úrokových sazeb**. Pokud jde o první otázku, jaké jsou důsledky regulace úrokových sazeb (zákonů proti lichvě, které jsou v mnoha členských státech) na integraci trhů, je třeba předem předpokládat, že v členských státech, kde jsou právně závazné povinné horní hranice úrokových sazeb, byly tyto hranice zřejmě stanoveny s ohledem na spotřebitelský úvěr, přečerpání běžných účtů a osobní úvěry, ale *nikoliv* – podle mínění EHSV – na hypoteční úvěr. V každém případě jde o ožehavý problém: členský stát, který stanovil horní hranice, by mohl chtít stíhat půjčovatele z jiné země, jenž porušil normu, které nepodléhá, ale která se týká smlouvy platné v jeho zemi. *Vnitrostátní normy týkající se lichvy tak představují překážku integraci trhů.*

3.2.16 Druhá otázka se týká možnosti prošetřit téma lichvářské sazby v širších souvislostech než jen v kontextu hypotečního úvěru. EHSV na tuto otázku odpovídá *kladně: pokud by další šetření ukázala jejich nutnost, zákony Společenství by mohly výhodně nahradit různorodé existující vnitrostátní předpisy*. EHSV přesto varuje před zjednodušujícími řešeními: jednotná lichvářská sazba by byla vystavena riziku, že nebude brát v úvahu osobité vlastnosti trhů. Konkrétní určení jednotné sazby by nemělo smysl a mělo by být ponecháno jednotlivým členským státům po vyřešení problému, který byl vznesen v závěru odstavce 3.2.15.

3.2.17 Třetí otázka se týká toho, jestli existující omezení zavádění sazeb složeného úroku v některých členských státech vytvářejí překážku integraci trhů. Odpověď EHSV nemůže být jiná než ta, kterou dal ohledně lichvářských sazeb v předchozím odstavci. Komise by měla navíc kontrolovat úroveň *jednoduchých* úrokových sazeb v zemích, které nepoužívají složené úroky; jestliže by byly v průměru vyšší, než v jiných zemích u srovnatelných transakcí, mohlo by vzniknout podezření, že ztráta složených úroků byla kompenzována vyššími jednoduchými úroky podle logiky trhu, který není transparentní a je bez výhod pro spotřebitele.

3.2.18 Čtvrtá otázka se týká produktu *financování založeného na zajištění nemovitostí (equity release)* a ptá se, jaký dopad budou mít na jeho vývoj omezení zavádění složeného úroku. Jelikož jde o nový produkt, se kterým nejsou dostatečné zkušenosti, EHSV upouští od toho, aby zaujal názor, a ponechává odpověď odborníkům s konkrétními zkušenostmi z trhu.

3.2.19 Co se týče **standardizace úvěrových smluv**, Komise podotýká, že téma spadá do obecného plánu iniciativy, která se týká evropského smluvního práva. Standardizace by se mohla dosáhnout prostřednictvím klasické metody harmonizace nebo tzv. „26. režimu“, což je zákonný nástroj souběžný s vnitrostátními zákony a se souhlasem stran využitelný jako alternativa těchto zákonů. EHSV je toho názoru, že první možnost je v současnosti předčasná a že druhá by mohla tvořit skutečnou alternativu pouze poté, až detailní studie zákonů a smluv ve všech 25 zemích zjistí, že „souběžný“ nástroj neporušuje předpisy a zákony v žádné zemi. V každém případě **je třeba, aby pravidla standardizace nezabraňovala nabídce nových produktů a nestala se tak brzdou inovace**. Během čekání na řešení různých problémů by ale nemělo být těžké dosáhnout dohody mezi finančními institucemi, spotřebiteli a Komisí o základním návrhu smlouvy, která bude zahrnovat alespoň doložky, které se používají nejběžněji a jsou společné všem druhům smluv.

3.2.20 Závěrečné dvě otázky se týkají **právních struktur ochrany práv spotřebitele**. V každé zemi existují struktury pro zprostředkování nebo rozhodčí řízení jako alternativa soudních mechanismů, které jsou pro spotřebitele často příliš pomalé a drahé. Komise především žádá o názory na **možnost stanovit členským státům povinnost zřídit struktury pro zprostředkování nebo rozhodčí řízení specificky pro hypoteční úvěr**. EHSV je v zásadě pro strukturu zprostředkování, ale ne pro strukturu rozhodčího řízení, protože nespadá do oblasti ochrany spotřebitele. Podotýká navíc, že **právo hypotečního úvěru je ze své podstaty spojeno s řadou dalších zákonných norem nebo právních předpisů**: občanským soudním řádem, děděním, bankrotem, vlastnictvím, pozemkovými normami a daňovými předpisy. Struktura, která je alternativou soudů a je schopná přijímat taková rozhodnutí, která odolají jednoduchým opravným prostředkům, by mohla

mít potřebu přijmout vnitřní uspořádání a zdroje podobné těm, které mají soudy. Ovšem vzhledem k tomu, že některé členské státy jsou zřejmě této možnosti otevřeny, mohly by podat zprávu po odpovídajícím období zkoušení a tak poskytnout užitečné poučky pro případné všeobecné přijetí.

3.2.21 Komise tedy žádá o návrhy možností, jak posílit důvěryhodnost existujících systémů alternativních prostředků nápravy, zejména v oblasti hypotečních úvěrů. Podle informací EHSV existující systémy poskytují dostatečně dobré výsledky, které by v mnoha případech mohly být zlepšeny urychlením rozhodovacího postupu. Pokud jde specificky o hypoteční úvěr, a s ohledem na předchozí odstavec, je nutné poznamenat, že struktury pro zprostředkování nebo rozhodčí řízení by měly být *důvěryhodné pro obě strany, nejen pro spotřebitele*. Průměrně vysoká hodnota každého sporu vyžaduje, aby rozhodnutí byla *nestranná a nenapadnutelná i z právního hlediska*, aby se zabránilo následným odvoláním k soudům.

3.3 Právní otázky (část III Zelené knihy)

3.3.1 Komise se domnívá, že je příhodné, že se právní hlediska týkající se oblasti hypotečního úvěru vezmou v úvahu v rámci procesu probíhající revize Římské úmluvy z roku 1980, která bude přeměněna v evropské nařízení. V oblasti **rozhodného práva** se nyní zkoumají tři řešení:

- stanovit *zvláštní režim* za účelem určení rozhodného práva týkajícího se smluv o hypotečním úvěru; právo rozhodné pro takové smlouvy by se mohlo přizpůsobit právu země, ve které je umístěna nemovitost;
- pokračovat v *obecných zásadách Římské smlouvy* a ponechat na zúčastněných stranách svobodu volby rozhodného práva, nicméně s výhradou uplatnění kogentních ustanovení práva země, v níž má spotřebitel bydliště;
- *vyloučit smlouvy o hypotečních úvěrech z uplatnění kogentních ustanovení práva země*, v níž má spotřebitel bydliště, za podmínky, že bude zaručen vysoký stupeň ochrany spotřebitele na úrovni EU;
- co se týče zajištění (nemovitost, na němž je hypotéka), Komise nevidí důvod, proč se vzdávat teď už zavedené zásady, podle níž se použije právo té země, v níž se nemovitost nachází; EHSV s tím plně souhlasí.

3.3.1.1 Třemi řešeními z předchozího odstavce by bylo potřeba se dále zabývat v odděleném stanovisku, protože jde o opravdu složité téma a každé řešení představuje výhody a nevýhody. EHSV se zde omezí na několik krátkých základních úvah:

- a) žádné ze tří řešení nelze uplatnit bez obtíží v případě, že spotřebitel má bydliště v zemi A, půjčovatel sídlí v zemi B a nemovitost je umístěna v zemi C (která by také například mohla být vně EU);

b) pravidlo země bydliště spotřebitele značně omezuje nabídku, anebo lépe řečeno možnost přístupu spotřebitele ke službám půjčovatele, který sídlí v jiné zemi; půjčovatel obvykle váhá, zda podepsat smlouvu podléhající zákonům, které nezná, protože ví, že v případě sporu si bude muset opatřit právní pomoc v zahraničí a bude muset používat jazyk, který není jeho vlastní;

c) je nezbytné jasně stanovit, jaký jazyk se má použít ve smlouvě, pro účely kontaktů a korespondence; jestliže by se vybral jazyk spotřebitele, byl by to pro půjčovatele další fakt k tomu, který byl zmíněn v předchozím pododstavci b), který by ho mohl odradit.

3.3.2 Komise potom při projednávání otázky **hodnocení úvěrové způsobilosti klientů** uvádí různé problémy, o kterých se už jednalo v souvislosti s podobnou oblastí (spotřebitelský úvěr) a domnívá se, že nejnaléhavějším problémem je **zajištění přeshraničního přístupu do databází na nediskriminačním základu**. EHSV je toho názoru, že **právo přístupu je nezbytné**, ale k jeho zajištění budou muset být přijata příslušná pravidla, která stanovují, kdo může tohoto práva užívat, za jakých podmínek a s jakými zárukami pro spotřebitele. EHSV rovněž upozorňuje na hledisko, které nikdy nebylo citováno: nabyvatel nemovitosti, buď nemovitosti k trvalému bydlení nebo nemovitosti k rekreačním účelům, často není uveden v žádné databázi, protože nikdy neměl úvěr; vyhledávání spolehlivých informací je v tomto případě problematické, dlouhé a nákladné.

3.3.3 Komise tedy projednává otázku **ocenění nemovitosti** a ptá se, jestli je myslitelná **jednotná evropská norma**, anebo jestli je třeba podniknout kroky k **zajištění vzájemného uznávání norem jednotlivých států**. EHSV se domnívá, že první možnost by měla být *a priori* zamítnuta, aniž by bylo nezbytné provádět další šetření. Pokud jde o druhou možnost, odborníci konstatují, že vnitrostátní, nebo i jen regionální, standardy jsou utopií, před kterou je třeba se mít na pozoru. Mnoho proměnných má podíl na tom, že se vytváří trh s nemovitostmi, jehož vlastnosti jsou především *místní*. Každá snaha o standardizaci by riskovala, že bude scestná. EHSV tento názor podporuje.

3.3.4 K diskusi je poté předloženo další důležité hledisko – **výkon rozhodnutí prodejem** nemovitosti. Zelená kniha uvádí, že v této oblasti je *nesmírně mnoho postupů, lhůt, nákladů a že to je překážkou přeshraniční úvěrové činnosti*. Proto navrhuje **postupný přístup k podpoře zlepšení postupů výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí**: zaprvé se shromáždí informace o délce trvání a nákladech těchto postupů, aby se vytvořila přehledová pravidelně aktualizovaná *tabulka*, a nebude-li tento postup efektivní, **zváží se možnost přijetí „různějších“ opatření**. EHSV se domnívá, že shromáždění informací a vytvoření přehledové *tabulky* by představovalo jistou *přátelskou domluvu* těm členským státům, jejichž postupy jsou málo efektivní nebo jsou nákladné. To by mělo půjčovatelům a spotřebitelským sdružením poskytnout dobrý důvod k tomu, aby vyvinuli tlak na své národní vládní orgány, dokud nebudou

přijaty odpovídající zlepšující opatření. Zajít ovšem dále a hrozit „různějšími“ opatřeními se zdá neproveditelné: podobná iniciativa by měla velmi malou šanci na to, aby s ní členské státy souhlasily. Navíc se zdá, že možnost narušení celých justičních systémů jen proto, aby se podpořil *přeshraniční hypoteční úvěr* (který dnes představuje pouhé jedno procento z celkové výše v Evropě a pro něj i ty nejlepší odhady do budoucnosti předpovídají ne více než 5 %), nebere na vědomí obvyčejný smysl pro úměrnost.

3.3.5 Další překážku plné integrace trhů, která je zatím nepřekonatelná, tvoří problém **zdanění**. Komise realisticky neplánuje kroky vedoucí k harmonizaci v této oblasti. Existují ale další překážky, které mohou být odstraněny. Různé členské státy **odmítají daňové odpočty úroků zaplacených jejich daňovými poplatníky za hypoteční úvěry poskytnutými zahraničními půjčovateli**. V jiných případech jsou **úroky pobírané domácími půjčovateli zdaněny po odečtení úroků zaplacených na refinancování půjček, zatímco na zahraniční půjčovatele je uvalena daň z hrubé částky úroků zaplacených domácími dlužníky**. V obou případech jde o porušení Smluv nebo norem Společenství: první případ je v rozporu s články 49 a 56 Smlouvy, jak také určil Soudní dvůr ve dvou rozsudcích, druhým případem se bude zabývat přímá akce Komise, kterou EHSV *pevně podporuje*.

3.4 Zajištění hypotéky (část IV Zelené knihy)

3.4.1 **Katastr nemovitostí** je základním prvkem rozhodnosti práva k nemovitosti. Přesto se zdá, že záznamy ne vždy uvádějí práva třetích osob k nemovitosti. Má-li přeshraniční hypoteční úvěr fungovat (včetně refinancování), pak je nezbytné, aby se jasně pochopil obsah a fungování katastrů nemovitostí. Komise **financovala pilotní projekt (EULIS)**, jenž měl **podpořit spolupráci mezi vlastníky a dozorčími pracovníky katastrů; tento projekt by mimo jiné mohl být velmi užitečný pro mnoho z nově přistoupivších zemí**. Komise se nyní ptá, má-li v této iniciativě hrát i nadále **aktivní úlohu a jestli by se věřitelé a investoři, vzhledem k jejich zájmu na katastrech, neměli podílet na podobných iniciativách a investovat do nich**. EHSV se domnívá, že Komise by měla pokračovat ve své cenné práci podporovatelky spolupráce a rovněž sepsat výroční zprávu o obdržení výsledcích. Naopak se nedomnívá, že financování projektů spolupráce přísluší jediné skupině uživatelů (která ani není tou hlavní) vzhledem k tomu, že **vedení katastrů nemovitostí je v zájmu státu a celého národa a že záznamy a přístup k údajům jsou již zpoplatněny**.

3.4.2 Projekt „eurohypotéky“ není nový, ale zatím nebyl vyzkoušen na trhu ani jako pilotní projekt. Cílem **eurohypotéky** by v podstatě **bylo oslabení spojení mezi úvěrem a hypotečním zajištěním, které by bylo součástí společného fondu záruk EU, které by kryly cenné papíry vydané na trhu**. Zdá se, že jde o přitažlivý projekt, který by reagoval

na myšlenku integrovaného evropského trhu nemovitostí. EHSV je toho názoru, že projekt si zaslouží, aby byl podpořen. Pokud by došlo k jeho realizaci, byl by to první krok k integraci trhů, kterou by vyvolal samotný trh, nikoliv regulační popud.

3.5 *Financování hypotečního úvěru (bod V Zelené knihy)*

3.5.1 Systémy refinancování jsou v každé zemi jiné, ale v zásadě jsou založeny na dluhopisech, jejichž zárukou pro investora tvoří nemovitosti zatížené hypotékou. V zainteresovaných odvětvích se uplatňuje myšlenka, že další integrace trhů by byla usnadněna vytvořením celoevropského trhu těchto cenných papírů. Komise tyto názory sdílí, nicméně konstatuje, že tuto otázku je třeba dále studovat. Celoevropský systém refinancování by podle Komise rozšířil zdroje financování, zvýšil likviditu trhu a obecně umožnil rozložení rizika. Navíc by usnadnil integraci sekundárních trhů, která je v každém případě závislá na integraci primárních trhů. EHSV souhlasí, ale podporuje názor těch, kteří tento cíl považují za dlouhodobý.

3.5.2 Základní předpoklad je **převoditelnost hypotečních úvěrů**. Komise chce vytvořit ad hoc skupinu tvořenou zainteresovanými stranami, jejímž úkolem bude zjistit, jestli a jak je potřeba jednat ohledně aspektů refinancování, a prohlašuje, že má zájem posoudit, **je-li možné podporovat celoevropský trh financování hypoték tím, že se sáhne k tržním silám** (například vytvořením norem pro dokumentaci a modelů formulací pro činnosti přeshraničního financování). Úkol odpovědět EHSV přenechává na tržní agenty, kteří jako jediní mají

znalosti nezbytné pro to, aby poskytli úsudek založený na zkušenostech.

3.5.3 Poslední otázka Komise vznáší problém nejvyšší důležitosti pro budoucnost trhů: ptá se, jestli hypoteční úvěry mají být nezbytně činností vymezenou pouze pro úvěrové instituce, nebo zda a za jakých podmínek by taková činnost mohla být vykonávána institucemi, které neshromažďují peníze v podobě vkladů anebo jiným způsobem a které proto neodpovídají definici EU vymezující úvěrové instituce a jsou tudíž vyjmuty z obezřetné regulace. EHSV bere předběžně na vědomí, že pro stabilitu a pevnost trhů nestačí dohled kontrolních orgánů na trzích nemovitostí a že je třeba účinného dohledu nad jakýmkoliv finančními institucemi, které se jich účastní. Ochrana spotřebitele podnítila vytvoření *obezřetných* norem a každý nový návrh se musí diskutovat v této souvislosti.

3.5.4 Předpokládané instituce by měly **využívat pouze vlastní zdroje**, což je těžko realizovatelné a v každém případě by bylo nezbytné *neustále kontrolovat*, jsou-li počáteční podmínky stále zachovány. V jakémkoliv jiném případě je nevyhnutelné uchýlit se k vnějším fondům, ať už je jejich technická podoba jakákoliv. Závěr EHSV je, že **instituce, které Komise popsala, musejí být podrobeny obezřetnému dohledu** a je jedno, půjde-li o bankovní nebo jiný dohled. Za druhé je velmi důležité **zachovat rovnost podmínek hospodářské soutěže, v níž normy uplatňované na úvěrové instituce, zejména ty, které se týkají platební schopnosti a likvidity, musejí být platné také pro tyto případně další instituce**. Mají-li vedoucí zásady *obezřetného dohledu* stále smysl, pak není důvod, aby se připouštěly výjimky.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva

KOM(2005) 184 v konečném znění

(2006/C 65/22)

Dne 10. května 2005 se, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 14. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan PARIZA.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 98 hlasy pro, 2 hlasy proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Dne 4. a 5. listopadu 2004 Evropská rada schválila druhý víceletý program pro posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva v rámci Evropské unie – haagský program⁽¹⁾. Program vytyčuje obecná a konkrétní zaměření pro příštích pět let (2005-2009) pro posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

1.2 Evropská rada vyzvala Evropskou komisi, aby předložila akční plán, ve kterém budou cíle haagského programu převedeny na konkrétní opatření. Dne 10. května 2005 Evropská komise vydala sdělení „Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva“⁽²⁾, které představuje strategické cíle pro nadcházejících pět let a zahrnuje časový plán pro přijetí balíčku politik a legislativních iniciativ v těchto oblastech.

2. Závěry

2.1 Pět let po Tampere ještě nebyly dosaženy stanovené cíle. EU není společným prostorem svobody, bezpečnosti a práva. Přestože je haagský program méně ambiciózní, jeho cíle jsou velmi důležité.

2.2 Vytvoření skutečného prostoru svobody, bezpečnosti a práva vyžaduje náležité vyvážení těchto tří hodnot. Haagský program na tuto rovnováhu nehledí dostatečně. Politika přijatá pro otázky bezpečnosti musí chránit hodnoty, jakými jsou svoboda a spravedlnost. EHSV je toho názoru, že základem této politiky musí být ochrana základních práv zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a svobod a Chartou základních práv EU.

⁽¹⁾ Haagský program: posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii, Rada, Úř. věst. C 53, 3.3.2005.

⁽²⁾ „Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Haagský program: deset priorit pro nadcházejících pět let – Partnerství pro evropskou obnovu týkající se svobody, bezpečnosti a práva“, KOM(2005) 184 v konečném znění, Brusel, 10.5.2005.

2.3 EHSV si přeje, aby bezpečnostní politika byla účinná a ochraňovala svobodnou a otevřenou společnost občanů, které bude vládnout zákon a právo právního státu. V den, kdy ve jménu boje proti terorismu bude přijata nepřiměřená legislativa, která pro bezpečnost obětuje lidská práva, budou slavit teroristé své první vítězství. Evropská občanská společnost proto musí být kritická a hrát aktivní roli.

2.4 EHSV si přeje, aby se posílilo občanství Evropské unie, aktivní občanství. Navrhujeme hodnotnější a otevřenější občanství založené na hodnotách rovnosti a integrace, bez jakékoli diskriminace.

2.5 Je nutné, aby Evropská unie měla k dispozici společný postup pro azyl a jednotnou definici tohoto statutu založenou na Ženevské dohodě.

2.6 EU nezbytně potřebuje společnou imigrační politiku a harmonizovanou legislativu, nejen proto, aby mohla předcházet nelegální migraci a bojovat s mezinárodními zločineckými sítěmi pro obchod s lidmi, ale též proto, aby mohla přijímat nové imigranty na základě zákonných, transparentních a pružných postupů.

2.7 Imigrantům a žadatelům azyl se musí dostat rovného zacházení v souladu s humanitárním právem, Chartou základních práv a antidiskriminačními právními předpisy. Je nutné rozvíjet politiky pro přijetí a integraci.

2.8 Haagský program by měl posílit svobodu, bezpečnost a právo a posílit účinnost, legitimitu, vzájemnou důvěru, rovnost a přiměřenost. Je třeba k tomu využít *acquis* a celý institucionální systém.

2.9 Je zapotřebí vyřešit současnou právní a instituční komplikovanost těchto politik. To, že mnoho z těchto záležitostí zůstává nadále v oblasti vztahů na mezivládní úrovni (třetí pilíř), ztěžuje účinnost a omezuje možnosti komunitárního řešení. Návrh Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu poskytuje účinnou a koherentní odpověď na mnohé z problémů, jež se objevují při spolupráci v záležitostech svobody, bezpečnosti a práva.

2.10 I když navrhovaná Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu obsahuje nové právní základy pro rozvoj těchto politik, i platná Smlouva obsahuje účinné nástroje, kterých je třeba využívat.

2.11 Evropský prostor spravedlnosti musí být založen na vzájemné důvěře a uznávání soudních rozhodnutí. Rovněž jsou třeba nové legislativní nástroje.

2.12 Musí se zaručit, že každé z vypracovaných legislativních opatření, jež souvisí s „bezpečností“, bude podrobeno vyčerpávajícímu a pravidelnému hodnocení a demokratickému dohledu Evropského parlamentu a Evropského soudního dvora. Pouze tak lze dospět ke skutečnému vytvoření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii.

2.13 Žádného z cílů vytyčených v haagském programu a v akčním plánu nelze dosáhnout bez náležitých finančních zdrojů. Evropská komise předložila tři rámcové programy (v dubnu 2005), jež jsou předmětem odpovídajících stanovisek EHSV⁽⁵⁾.

3. Obecné poznámky

3.1 Se vstoupením v platnost Amsterdamské smlouvy v roce 1999 se oblastí práva a vnitřních záležitostí dostaly na úroveň Společenství a Evropská rada z Tampere, která se konala 15. a 16. října 1999, schválila první víceletý program zabývající se těmito politikami: program z Tampere.

3.2 Za pět let bylo při vytváření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva dosaženo velkého postupu. Dle názoru Rady: „byly položeny základy společné azylové a přistěhovalecké politiky, byla připravena harmonizace hraničních kontrol, zlepšila se policejní spolupráce a značně pokročily přípravné práce v oblasti soudní spolupráce na základě zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a rozsudků“⁽⁶⁾.

3.3 Poslední dvouletá zpráva Evropské komise o výsledcích, nebo „přehled výsledků“ pro vyhodnocení pokroku dosaženého

do první poloviny roku 2004⁽⁵⁾ ovšem ukazují, že dosažená úroveň shody v různých oblastech politik nespĺnila očekávání.

3.4 Je třeba mít na zřeteli, že přijímání společných politik a harmonizovaných pravidel v oblasti svobody, bezpečnosti a práva je velmi obtížné, neboť právní systémy, politické orientace a často i národní zájmy jsou rozdílné. Zkušenost z evropské integrace v jiných politikách dokazuje, že pokud existuje silná politická vůle v členských zemích a jasné vedení ze strany Komise, tak je možné překážky překonat.

3.5 EHSV považuje obecné zhodnocení za nedostatečné. Řada konkrétních cílů dohodnutých v Tampere nebyla splněna a kvalita mnoha přijatých politik nenaplnila očekávání.

3.6 Haagský program na sebe převzal těžký úkol posílit a podpořit vytváření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Výzvy jsou různorodé a obsáhlého charakteru⁽⁶⁾.

3.7 Na rozdíl od programu z Tampere neobsahuje haagský program nové politiky. Je málo ambiciózní a jeho cíl spočívá v co nejefektivnějším provádění a vyhodnocení stávajících politik v oblasti svobody, bezpečnosti a práva.

3.8 Neobsahuje ani potřebné nástroje k odstranění překážek, které zabránily většímu sladění politik. EHSV je názoru, že z důvodu nízké ambicióznosti haagského programu se nedosáhne legislativního rámce, který by byl souvislý, kvalitní a efektivní a zaručoval by „přiměřenou rovnováhu mezi svobodou, bezpečností a právem“.

3.9 Zmíněné překážky vycházejí i nadále z politik členských států: nedostatek výkonnosti, solidarity, transparentnosti, vzájemné důvěry, přiměřenosti a rovnováhy mezi svobodou, bezpečností a právem.

3.10 EHSV vítá, že Evropská komise zařadila do akčního plánu „ochranu a zajištění základních práv a občanství“ jako první z deseti priorit pro rozvoj prostoru svobody, bezpečnosti a práva v nadcházejících pěti letech.

3.11 Skutečnost, že zároveň se schválením haagského programu bylo přijato rozhodnutí, podle kterého se spolurozhodování a hlasování kvalifikovanou většinou vztahuje na všechna opatření podle hlavy IV, což přinejmenším znamená odstranění další z dosud největších překážek, je možno hodnotit jako pozitivní. EHSV ovšem lituje, že z tohoto opatření zůstalo vyňato legální přistěhovalectví.

⁽⁵⁾ Sdělení Komise, Prostor svobody, bezpečnosti a práva: zhodnocení programu z Tampere a budoucí směr vývoje - KOM(2004) 401, v konečném znění, 2.6.2004.

⁽⁶⁾ Dánsko, Irsko a Spojené království si vyjednaly jako součást Amsterdamské smlouvy zvláštní protokol, který jim umožňuje zůstat mimo politiky spadající pod Hlavu IV Smlouvy o ES.

⁽⁵⁾ Viz stanoviska SOC/210, 211, 212 (zpravodajové: paní KING – paní LE NOUAIL MARLIÈRE – pan CABRÁ DE LUNA).

⁽⁶⁾ Haagský program, viz pozn. 1, Úvod.

3.12 V konkrétním zaměření jsou v haagském programu negativním způsobem zaměňovány prvky náležející do rozměru „bezpečnosti“ s prvky „svobody“. Jasnou prioritou získávají politiky související s bezpečností a zasahují do hledisek souvisejících se svobodou a právem. Tak je tomu např. u iniciativ založených na zavedení systému biometrických prvků a nových technologií, interoperability souboru údajů, větší kontroly vnitřních a vnějších hranic a účinnější boj proti nelegálnímu přistěhovalectví, to vše zahrnuje pod titul „Posilování svobody“.

3.13 Plné posílení svobody, bezpečnosti a práva musí přísně dodržovat nestrannou a vhodnou rovnováhu mezi těmito třemi pojmy, aby základní hodnoty (lidská práva a veřejné svobody) a demokratické zásady (právní stát), které sdílí EU, nezaznamenaly újmu. Svoboda nesmí být omezena cílem bezpečnosti. Některé politické návrhy opakují chybu z minulosti: pro zvýšení bezpečnosti obětovat svobodu. V minulosti bylo dokázáno, že otevřené a svobodné společnosti jsou účinnější při ochraně bezpečnosti. Ochrana základních lidských práv je základem hodnot, které dnes Evropané sdílejí. V den, kdy ve jménu boje proti terorismu bude přijata nepřiměřená legislativa, která pro bezpečnost obětuje lidská práva, budou slavit teroristé své první vítězství. Svoboda je hodnota, která nám proti teroristům dává sílu. Evropské politiky musí být účinné v oblasti bezpečnosti a ochrany základních práv a svobody.

3.14 I ve finančním výhledu je zřetelná tato nedostačující rovnováha politik Společenství, jelikož na bezpečnost je věnována většina prostředků (7).

3.15 Haagský program má podporovat, posilovat a upevňovat účinnost, legitimitu, vzájemnou důvěru, rovnost, proporcionalitu a vhodnou rovnováhu mezi svobodou, bezpečností a právem. Je zapotřebí vyřešit současnou právní a instituční komplikovanost a zaručit, aby politiky spojené s bezpečností podléhaly demokratické kontrole ze strany Evropského parlamentu a soudnímu dohledu Evropského soudního dvora v Lucemburku.

3.16 Podpora a přísná ochrana „svobody“ jsou neúčinnějším způsobem, jakým může Evropská unie čelit výzvám tohoto století, kam patří i teroristické útoky.

3.17 Organizace zabývající se lidskými právy a organizace občanské společnosti mají důležitý úkol při rozvoji politik vyplývajících z haagského programu.

3.18 EHSV bude i nadále podporovat politiku partnerství se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti, aby tak pomohl v Evropské unii zaručit vhodnou rovnováhu při rozvoji haagského programu, neboť svoboda, bezpečnost

a právo jsou součástí obecného společenského zájmu, který sdílejí podniky, sociální partneři a nevládní organizace.

3.19 Nejisté období, které vládne po referendech ve Francii a Nizozemsku, je novou výzvou pro rozvoj imigrační a azylové politiky a všech bodů zahrnutých do akčního plánu haagského programu. I když navrhovaná Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu obsahuje nové právní základy pro rozvoj těchto politik, i platná smlouva obsahuje účinné nástroje, kterých je třeba užívat.

4. Zvláštní poznámky k posilování svobody, bezpečnosti a práva

4.1 Posilování svobody

4.1.1 Dodržování základních práv a svobod je jedním z hlavních pilířů evropské integrace a jedním z hlavních cílů Evropské unie. Vytvoření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva musí vycházet ze základního předpokladu dodržování svobody ve všech jejích rozměrech, tak jak je definováno mj. v klíčových nástrojích jako jsou Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Charta základních práv Evropské unie a Mezinárodní úmluva o postavení uprchlíků (Ženeva).

4.1.2 V haagském programu se uvádí, že Evropská rada vítá rozšíření Evropského střediska pro sledování projevů rasismu a xenofobie na Evropskou agenturu pro základní práva, která se nyní bude zabývat i ochranou a podporou základních práv. Evropská komise vydala koncem června 2005 návrh nařízení (8) pro zřízení této agentury. Agentura bude hrát klíčovou roli v otázce svobody, neboť bude institucím Společenství a členskými státy přidělovat prostředky k naplňování povinnosti dodržovat základní práva při vypracování a provádění politik Společenství. Agentura bude také vynikajícím spojovacím článkem s občanskou společností.

4.1.3 Občanství EU

4.1.3.1 Má-li se evropské občanství stát hodnotnějším, aktivnějším, otevřenějším, více integračním a rovnoprávnějším, musí být odstraněny překážky, které dosud brání výkonu práv, která jsou již stanovena, zároveň je zapotřebí rozšířit práva v některých zvláštních oblastech.

4.1.3.2 Některá práva spojená s evropským občanstvím se ještě potýkají s překážkami při jejich výkonu, např. volný pohyb v EU nebo aktivní a pasivní volební právo v komunálních volbách a volbách do Evropského parlamentu. Je zapotřebí vyvinout opatření k odstranění těchto obtíží. Zároveň nebyly některými národními legislativami dostatečně převzaty antidiskriminační směrnice.

(7) Viz stanoviska SOC/210-211-212. Zpravodajové: paní KING, paní LE NOUAIL MARLIERE, pan CABRA DE LUNA).

(8) Viz sdělení Komise KOM(2005) 280 v konečném znění, ke kterému EHSV připravuje stanovisko (SOC/216).

4.1.3.3 Občané nových členských zemí by měli moci co nejdříve požívat práv vyplývajících z občanství Unie. Přechodné omezení jejich práv je negativní stav, který by měl být brzy odstraněn. Tato omezení způsobují příslušným občanům pracovní a sociální problémy a vedou k nepřijatelné diskriminaci, neboť jsou považováni za „občany druhé kategorie“.

4.1.3.4 EHSV navrhl⁽⁹⁾ nové kritérium pro přidělování občanství Unie, podle kterého by občany EU měli být také občané třetích zemí, kteří v EU trvale pobývají a mají dlouhodobé povolení k pobytu. Občanská práva, a to především politická práva týkající se komunálních voleb, jsou základním nástrojem pro integraci přistěhovalců.

4.1.3.5 Integrace migrantů je pro sociální soudržnost uvnitř členských států velmi důležitá. Jinak může těmto migrantům i jejich dětem a vnukům, narozeným a vychovaným v EU, hrozit nebezpečí sociálního vyloučení a odcizení.

4.1.4 Společný azylový prostor⁽¹⁰⁾

4.1.4.1 Evropská unie si opět vytyčila pět let pro dosažení cíle, který už byl stanoven před pěti lety, a sice zavedení společného azylového postupu a jednotného statusu pro osoby, které využívají azylové či podpůrné ochrany. Vypadá to, že cíl bude v novém termínu pravděpodobně dosažen, ale je zřejmé, že do té doby bude muset být překonán stávající odpor, aby mohly být realizovány potřebné kroky. Stejně důležité jako rychlý postup je, aby při tom byly dodrženy obsahy, které jsou v souladu se základními právy v azylové oblasti. Systém kvalifikované většiny v Radě a spolurozhodování Parlamentu přispěje k větší kvalitě přijatých legislativních předpisů.

4.1.4.2 V akčním plánu se uvádí provedení nového vyhodnocení v roce 2007, které se má týkat transpozice a používání stávajících nástrojů v azylové oblasti. Vzhledem k rozdílům, ke kterým dochází při transpozici a používání platných směrnic (přechodná ochrana, minimální pravidla pro příjem žadatelů o azyl, Dublin II, atd.), je takovéto vyhodnocení nezbytně nutné. Vyhodnocení se musí řídit tím cílem, že používání platných nástrojů musí být v souladu s povinnostmi vyplývajícími z mezinárodních úmluv o lidských právech a z Ženevské úmluvy z roku 1951.

4.1.4.3 Ohledně navrhovaných nových nástrojů vítá EHSV veškerý pokrok, kterého bylo dosaženo při koordinaci azylových postupů členských států; jako rozvoj dlouhodobého povolení k pobytu pro uprchlíky; vyhodnocení používání Evropského fondu pro uprchlíky atd.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko k „Začlenění do občanství EU“, Úř. věst. C 208, 3.9.2003 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

⁽¹⁰⁾ Viz stanoviska EHSV k azylu (od Tampere).

4.1.4.4 Není ovšem vhodné požadovat, aby žádosti o azyl byly podávány za hranicemi EU. EHSV podporuje snahu EU při podpoře lepších standardů v oblasti humanitární ochrany v třetích zemích, nesmí být ovšem omezeno či zapovězeno mezinárodně platné právo umožňující osobám, které potřebují ochranu, vstup na území EU za účelem podání žádosti o azyl.

4.1.5 Legální migrace a řízení o povolení vstupu

4.1.5.1 Uplynulo již pět let od doby, kdy se konala Evropská rada v Tampere, nicméně stanoveného cíle – vytvoření jednotné imigrační politiky EU – dosaženo nebylo. Řada věcí byla udělána, Komise vypracovala řadu politických a legislativních návrhů, také Parlament přijal mnoho prohlášení a iniciativ; tyto ovšem nebyly dostatečně zváženy Radou. EHSV spolupracoval aktivně s Komisí a s Parlamentem a vypracoval řadu stanovisek s cílem vytvořit pro EU skutečnou jednotnou politiku a harmonizovanou legislativu.

4.1.5.2 Jednotná politika v oblasti imigrace musí být prospěšná pro všechny:

- pro přistěhovalce, kteří musí nalézt příležitosti a spravedlivé nakládání,
- pro cílové evropské společnosti,
- pro rozvoj v zemích původu.

4.1.5.3 Evropa bude v příštích letech potřebovat přistěhovalce, kteří budou přispívat k hospodářskému a sociálnímu rozvoji⁽¹¹⁾. Při pohledu na demografickou situaci je zřejmé, že Lisabonská strategie může ztroskotat, pokud Evropa nezmění svou politiku imigrace. Jsou zapotřebí aktivní opatření pro povolení vstupu, a to jak pro kvalifikované pracovníky tak pro osoby s nižší kvalifikací. I když každý stát vykazuje vlastní požadavky a specifika, chybí ve všech zemích politické a legislativní nástroje, které by umožňovaly legální vstup pro nové přistěhovalce a udržovaly tak rovnováhu na pracovních trzích.

4.1.5.4 Je nepochopitelné, že některé vlády v Radě Evropské unie vetovaly legislativní návrhy Komise a trvají na starých restriktivních politikách z minulých dob. Mezitím roste šedá ekonomika a nelegální práce, které představují skutečný „magnet“ pro nelegální přistěhovalce. Jelikož chybí jednotná evropská legislativa, členské státy přijímají nové legislativy s rozdílným politickým těžištěm a vytvářejí tak nové problémy pro harmonizaci. Tato rozdílná politická těžiště a vzájemně odlišná nařízení vzbuzují v občanech zmatek a nejistotu.

⁽¹¹⁾ Viz stanovisko ke sdělení Komise o imigraci, integraci a zaměstnanosti (KOM(2003) 336 v konečném znění), Úř. věst. C 80, 30.3. 2004 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

4.1.5.5 Rada Evropské unie se musí vzdát jednohlasného hlasování a přijímat svá rozhodnutí kvalifikovanou většinou a spolurozhodováním s Parlamentem. Pouze takto může být vypracována kvalitní legislativa. Tato změna musí proběhnout co nejrychleji, a to ještě před projednáváním nových legislativních návrhů. Přijímaná legislativa se musí vyznačovat vysokým stupněm harmonizace. „Minimalistická“ evropská legislativa, která přenechá zásadní aspekty národním předpisům, povede k tomu, že současné problémy se budou přenášet do budoucnosti.

4.1.5.6 Co se týče legislativy ohledně povolení vstupu, je lepší vytvořit obecný právní rámec horizontálního charakteru než oblastně zaměřené předpisy⁽¹²⁾. Návrh směrnice o povolení vstupu, který vypracovala Komise a ke kterému EHSV navrhl několik změn⁽¹³⁾, je i nadále dobrým legislativním návrhem. Jako doplněk mohou být vypracovány specifické předpisy pro sektorové otázky a zvláštní případy. Pokud by se Rada Evropské unie rozhodla pro sektorový postup, který by povolil vstup pouze vysoce kvalifikovaným přistěhovalcům, nebylo by to prospěšné pro zacházení s větší částí imigrace a navíc by to mělo diskriminační charakter. Tato možnost může být pro Radu jednodušší, ale vzdaluje se od evropských potřeb.

4.1.5.7 V návrhu Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu jsou stanoveny hranice pro společnou legislativu: právo členských států stanovit počet přistěhovalců, které chtějí na svém území přijmout. Toto omezení není překážkou pro dosažení vysokého stupně harmonizace legislativy. Je spíše povzbuzením k tomu, aby imigrace byla na vnitrostátní úrovni řízena prostřednictvím transparentních postupů. Za vydávání pracovních povolení a povolení k pobytu budou zodpovědné úřady členských zemí v rámci legislativy Společenství. Tak může každý stát ve spolupráci se sociálními partnery rozhodnout, jaký druh přistěhovalců potřebuje: s vysokou či nízkou kvalifikací, pracovníky pro průmysl, zemědělství, pro stavebnictví či sektor služeb. Nebo nebude vydáno žádné sektorové omezení.

4.1.5.8 Ekonomická imigrace je v silné souvislosti s pracovními trhy a proto je nutné, aby se sociální partneři v přiměřené míře podíleli na vypracování a řízení těchto politik.

4.1.5.9 Pouze pokud budeme mít v Evropské unii jednotnou legislativu pro povolení vstupu pro státní příslušníky třetích zemí z pracovních důvodů, pak bude možná lepší spolupráce mezi členskými zeměmi při řízení migračních toků a postupy budou transparentnější.

4.1.5.10 Postupy ohledně povolení vstupu by měly obsahovat dvě možnosti: důkaz ekonomické potřeby a omezené povolení k pobytu za účelem hledání práce na šest měsíců až jeden rok, které by mělo být řízeno jednotlivými státy ve spolupráci se sociálními partnery.

⁽¹²⁾ Viz stanovisko k zelené knize o řízení ekonomické migrace (COM(2004) 811 v konečném znění), Úř. věst. C 286, 17.11.2005 (zpravodaj: pan Pariza Castaños).

⁽¹³⁾ Viz stanovisko EHSV ke směrnici o vstupu a pobytu (KOM(2001) 386 v konečném znění), Úř. věst. C 80, 30.3.2002 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

4.1.5.11 Musí být zajištěno, aby se osobám přicházejícím do Evropy dostalo rovného zacházení. Evropská legislativa musí obsahovat práva imigrantů. Imigrační legislativa musí být v souladu s mezinárodními úmluvami o lidských právech, s dohodami WTO a Chartou základních práv Evropské unie. V souladu s antidiskriminačními předpisy mají imigrující pracovníci stejná práva hospodářská, pracovní a sociální (včetně sociálního zabezpečení) jako pracovníci Společenství.

4.1.5.12 Směrnice týkající se statutu dlouhodobého pobytu rezidenta předpokládá rozsáhlejší práva ohledně bezpečnosti jeho postavení a pohybu v rámci Unie. EHSV navrhuje, aby tyto osoby měly také občanská práva. EHSV přijal stanovisko z vlastní iniciativy určené Konventu, kde navrhuje, aby občanství Unie bylo udělováno všem osobám třetích zemí, které pobývají v EU stabilně nebo mají postavení dlouhodobě pobývacího rezidenta.

4.1.5.13 Spolupráci se zeměmi původu je nezbytné zlepšit, nejen proto, aby se omezilo nelegální přistěhovalectví, ale též proto, aby se imigrace stala prvkem hospodářského a sociálního rozvoje těchto zemí. EHSV podporuje slova generálního tajemníka OSN Kofiho Annana pronesená v Evropském parlamentu, kde navrhl, aby otázka migrace byla součástí agendy mezinárodního společenství, z mnohostranného úhlu pohledu.

4.1.5.14 Evropský hospodářský a sociální výbor vypracoval stanovisko z vlastní iniciativy⁽¹⁴⁾, v němž navrhuje členským státům, aby podepsaly „Mezinárodní úmluvu o migrujících pracovnících a jejich rodinách“, které Valné shromáždění OSN přijalo v roce 1990 a jež vstoupilo v platnost roku 2003, přesto však nebylo ratifikováno členy EU.

4.1.5.15 Společná imigrační politika, kterou si přeje EHSV, by šla nad rámec legislativy týkající se přijímání migrantů. Navrhuje zavést koordinovaný komunitární přístup, jenž by posílil:

- boj proti šedé ekonomice a nelegální práci;
- kontrolu hranic a boj proti zločinným organizovaným sítím obchodu s lidmi;
- integrační politiky, především ty, k nimž EHSV vypracovalo různé návrhy.

4.1.5.16 Je chybné domnívat se, že imigranti budou v Evropě pobývat jako hosté jen po přechodnou dobu. Někteří se z vlastní vůle vrátí do země svého původu, jiní zvolí dlouhodobý či nestabilní pobyt. V roce 2002 uspořádal EHSV konferenci za tím účelem, aby se integrace stala zásadním rysem nové evropské imigrační politiky. Zúčastnili se jí mnozí experti, sociální pracovníci a nejdůležitější nevládní organizace ze všech 25 členských států. Na závěr byl Evropské komisi navržen Program pro integraci.

⁽¹⁴⁾ Viz stanovisko EHSV k „Mezinárodní úmluvě o migrujících pracovnících“, Úř. věst. C 302, 07.12.2004 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

4.1.5.17 EHSV těší, že Evropská komise navrhla evropský rámec pro integraci a že haagský program obsahuje některé cíle integrace. Finanční výhledy pro období 2007-2013 rovněž obsahují výraznou složku určenou na integrační politiku, což ESHV podporuje.

4.1.5.18 Integrace⁽¹⁵⁾ je obousměrný proces mezi přijímající společností a imigranty. Ovšem politické a rozpočtové nástroje mají k dispozici vlády, místní a regionální samosprávy a rovněž Evropská unie.

4.1.5.19 Program pro integraci se musí mimo jiné zabývat následujícími otázkami:

- první přijetí: informace a poradenství; výuka jazyka a tradic;
- pracovní integrace v nediskriminačních podmínkách; úloha sociálních pracovníků je zásadní, proto bylo evropským sociálním pracovníkům doporučeno, aby tento cíl zařadili do programu sociálního dialogu;
- rovný přístup ke vzdělání;
- integrace do měst, aby se tak vyloučil vznik chátrajících městských ghett, jež přispívají k segregaci; je tedy třeba nových politických dohod s městskými a regionálními úřady;
- přístup ke zdravotní péči a dalším veřejným službám za nediskriminačních podmínek;
- nová evropská společnost je multikulturní; různé kulturní identity se nesmějí používat za účelem segregace či xenofobního jednání.

4.1.5.20 Přijatá antidiskriminační nařízení jsou výborným právním nástrojem, avšak neřeší všechny potíže. Je třeba aktivní politiky a nových dohod ze strany občanské společnosti, jež musí propagovat integrační společenský přístup. EHSV bude nadále podporovat dialog mezi organizacemi občanské společnosti; proto vypracuje v následujících měsících nové stanovisko z vlastní iniciativy, jež se bude věnovat podpoře nových závazků k integraci ze strany místních a regionálních samospráv.

4.1.6 Boj proti ilegální imigraci

4.1.6.1 Haagský program se věnuje boji proti ilegální imigraci v odstavci týkajícím se kontroly hranic. EHSV již vyjádřil svůj příznivý postoj k vytvoření Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských

⁽¹⁵⁾ Viz stanovisko „Imigrace, integrace a úloha organizované občanské společnosti“, Úř. věst. C 125, 27.05.2002 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS) a stanovisko o „Imigraci, integraci a zaměstnanosti“, Úř. věst. C, 30.03.2004 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

států EU⁽¹⁶⁾, vytvoření evropského systému pohraničních stráží ve středně dlouhém časovém období a zlepšení koordinace mezi národními úřady pro ochranu hranic. Mělo by to sledovat dvojí cíl: na jedné straně větší účinnost v boji proti zločinným organizovaným převaděčským sítím a sítím obchodu s lidmi a na straně druhé humanitární pomoc a spravedlivé jednání, jež je třeba osobám poskytnout.

4.1.6.2 Nástroje, které Evropské unie zavedla pro boj proti převaděčství a obchodu s lidmi, se těší podpoře EHSV. V tomto směru zdůrazňujeme zvláště směrnici, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu⁽¹⁷⁾, rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodu s lidmi⁽¹⁸⁾ a nařízení o vydávání povolení k pobytu obětem, jež spolupracují se zodpovědnými úřady⁽¹⁹⁾. EHSV se k jistým bodům uvedených nástrojů stavěl kriticky, avšak podpořil, aby byly široce zavedeny.

4.1.6.3 K předcházení ilegální imigrace je však nezbytné jednat i v jiných oblastech. Imigrantům se nutně musí nabídnout transparentní a pružné postupy pro zákonné přijetí. Rovněž je nutné bojovat proti šedé ekonomice a ilegální práci, a zakázat tak pracovní vykořisťování, jemuž jsou často podrobeni nelegální přistěhovalci.

4.1.6.4 Taktéž je nezbytné zlepšit spolupráci se sousedními a tranzitními zeměmi, aby se tak předcházelo ilegální imigraci a posílil se boj proti obchodu s lidmi.

4.2 Posilování bezpečnosti

4.2.1 Haagský program stanoví, že „otázka bezpečnosti Evropské unie (EU) a jejích členských států je v současnosti znovu maximálně naléhavá“ ve světle atentátů ve Spojených státech amerických (11. září 2001) a ve Španělsku (11. března 2004). Program navrhuje koordinovanou činnost, která je při společných potížích překračujících hranice jednotlivých zemí účinnější, přičemž zvláštní pozornost přikládá oblasti bezpečnosti.

4.2.2 Evropská bezpečnostní strategie ze dne 12. prosince 2003⁽²⁰⁾, jež vymezuje úlohu a zodpovědnost EU v novém kontextu světové bezpečnosti, označila terorismus za jednu z hlavních hrozeb našeho století. Strategie rovněž upozornila na nerozlučnou vazbu vnitřních a vnějších rysů bezpečnosti v Evropě se společnými vnějšími hranicemi, bez hranic vnitřních a s volným pohybem osob.

⁽¹⁶⁾ Viz stanovisko týkající se agentury, Úř. věst. C 108, 30.04.2004 (zpravodaj: pan PARIZA CASTAÑOS).

⁽¹⁷⁾ Směrnice Rady č. 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002

⁽¹⁸⁾ Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 19. července 2002

⁽¹⁹⁾ Nařízení č. 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004

⁽²⁰⁾ Viz „Bezpečná Evropa v lepším světě – Evropská bezpečnostní strategie“, Brusel, 12. prosince 2003, Javier Solana, Vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU

4.2.3 Terorismus útočí na samé základy demokracie a právního státu: lidská práva a svobody občanů včetně práva na život. Proto je tedy skutečně nutná soustředěná evropská činnost. Aby bylo možné plně se těšit svobodám a právům, Evropská unie musí zaručit vysoký stupeň bezpečnosti. V souladu s článkem 29 Smlouvy o založení Evropského společenství Unie musí „poskytnout občanům vysoký stupeň bezpečnosti uvnitř prostoru svobody, bezpečnosti a práva“. Žádný stát nesmí být sám podroben jevu, který se označuje jako „terorismus“. Spolupráce a koordinace na evropské úrovni proti trestné činnosti a mezinárodnímu organizovanému zločinu vyžaduje posílení prostřednictvím vybudování společné strategie.

4.2.4 Londýnské atentáty v červenci 2005 znovu ukázaly jednu z hlavních výzev současnosti: Jak předcházet a účinně potlačovat terorismus a při tom plně respektovat základní lidská práva a svobody a posilovat demokracii a právní stát?

4.2.5 Na svém mimořádném zasedání dne 13. července 2005 přijala Evropská rada prohlášení vztahující se k odpovědi Evropské unie na atentáty v Londýně, v němž zdůrazňuje, jak je naléhavé urychlit zavedení akčního plánu Evropské unie proti terorismu, jenž byl přijat dne 21. září 2001. Mnoho legislativních podnětů obsažených v prohlášení vyvolalo kritiku Evropského parlamentu, nevládních organizací i občanské společnosti. Týkala se nejistoty, zda jsou slčitelné se zásadami legitimacy, přiměřenosti a účinnosti⁽²¹⁾.

4.2.6 Existuje celá řada prvků, které problematizují účinnost společné bezpečnostní strategie na evropské úrovni: nedostatek účinnosti právního rámce, uvnitř kterého se tyto politiky vytvářejí, vyloučení Evropského parlamentu a Evropského soudního dvora, složitost kořenů, příčin a způsoby konání mezinárodního terorismu a organizovaného zločinu, nedostatek vůle některých členských států uzнат a studovat jeho zvláštnosti, chybějící společná definice terorismu na evropské a mezinárodní úrovni, nedostatek vzájemné důvěry mezi policiemi a soudními orgány členských států.

4.2.7 Zavedení bezpečnostní politiky, která nezaručuje nutnou rovnováhu vzhledem k lidským právům, je chybou, jež oslabuje účinnost boje proti terorismu.

4.2.8 Jednou z největších slabin evropské spolupráce na poli bezpečnosti je skutečnost, že tyto politiky se stále nacházejí mimo rámec Společenství a nadále se vytvářejí především

na mezivládní úrovni (třetí pilíř EU). Role Evropské unie je tudíž velmi omezená. Nese to s sebou celou řadu negativních důsledků, jako například nedostatek účinnosti (způsobený z velké části používáním pravidla o jednomyslnosti) a transparentnosti rozhodovacího procesu, vyloučení Evropského parlamentu a Evropského soudního dvora z procesu. Pokud jde o právní příslušnost Soudního dvora pro třetí pilíř, členské státy by ji měly uzнат prostřednictvím prohlášení vydaného za tímto účelem⁽²²⁾.

4.2.9 Jasným dokladem toho, že rovina „svobody, bezpečnosti a práva“ se nadále rozvíjí čistě na mezivládní úrovni, je Smlouva z Průmu (zvaná též Schengen III) z 27. května 2005 týkající se prohloubení nadnárodní spolupráce, zvláště v otázkách boje proti terorismu, mezinárodního zločinu a ilegální migrace. Tuto smlouvu sjednalo a výlučně uzavřelo sedm členských států⁽²³⁾. Rozhodovací proces byl dokončen za nedostatku transparentnosti, přestože projednávaná politika a témata jsou nanejvýš důležité⁽²⁴⁾.

4.2.10 Tento druh pouze mezivládní spolupráce oslabuje evropský projekt, společný prostor svobody, bezpečnosti a práva jako celek a přináší s sebou „méně Evropy“. Přitom je nezbytné posílit a zaručit „více Evropy“ v těchto politických oblastech prostřednictvím komunitárního přístupu a náležitého institucionálního rámce. Mechanismus Společenství umožňuje integrovanější, účinnější, globálnější a koherentnější plánování a způsob, jak čelit výzvám současnosti.

4.2.11 Účast Evropského parlamentu na rozhodovacím procesu a zařazení tohoto typu politik do soudní pravomoci Evropského soudního dvora by hrálo zásadní roli pro uznávání demokratických hodnot a právního státu. Parlamentní a soudní kontrola všech právních aktů souvisejících s bezpečností a přijímaných a navržených jakožto součást třetího pilíře EU, stejně jako kontrola činnosti a zásahů agentur na evropské úrovni (Europol, Eurojust, Evropská policejní škola – CEPOL, pracovní skupina policejních velitelů, Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU atd.) je nezbytná.

⁽²¹⁾ Mimo jiné můžeme uvést návrh Francouzské republiky, Irsko, Švédského království a Spojeného království na rámcové rozhodnutí o uchovávání údajů zpracovaných a uložených v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo údajů ve veřejných komunikačních sítích za účelem prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů včetně terorismu, č. 2004/8958, ze dne 28. dubna 2004. Evropská komise souběžně předložila návrh nařízení týkající se uchovávání dat souvisejících s poskytováním veřejných elektronických telekomunikačních služeb KOM(2005) 438 v konečném znění z 21. září 2005, jenž poskytuje vyšší počet záruk než mezivládní návrh a zaručuje účast Evropského parlamentu.

⁽²²⁾ Viz článek 35 Smlouvy o Evropské unii. Do dnešního dne pouze těchto 14 členských států uzนalo právní příslušnost Soudního dvora pro záležitosti týkající se třetího pilíře EU: Belgie, Česká republika, Finsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko.

⁽²³⁾ Belgie, Francie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Rakousko, Španělsko.

⁽²⁴⁾ Mezi jinými se jedná o preventivní opatření proti teroristickým útokům, databáze DNA, použití bezpečnostního doprovodu v letadlech, přeshraniční pomoc v případě nenadálých událostí, krizí, katastrof a vážných nehod a podporování repatriace nelegálních migrantů.

4.2.12 V haagském programu je bezpečnost prvořadou záležitostí, představuje hlavní cíl na poli politiky svobody, bezpečnosti a práva pro pět následujících let. Bezpečnost byla zahrnuta do částí programu týkajících se svobody a spravedlnosti. Tím byly pod označení „upevnění svobody“ chybně zařazeny: boj proti nelegální migraci, systém informatických a biometrických prvků (rozvoj a součinnost databází), repatriační a readmisní politika, větší kontroly na hranicích, vízová politika atd.

4.2.13 Na druhou stranu, haagský program upřednostňuje nezbytné zavedení a účinnější a náležitější vyhodnocení již existujících opatření týkajících se svobody, bezpečnosti a práva (25). Dříve než se bude sestavovat a podporovat jakákoli politika vztahující se k jedné z těchto tří oblastí, měla by se vypracovat podrobnější analýza účinnosti, vyváženosti a legitimacy těchto opatření, je zkrátka potřeba kvalitní legislativa.

4.2.14 Koherentní a jasný legislativní rámec je pro plnou ochranu osobních údajů a soudní a parlamentní kontrolu nezbytný. Návrh Evropské komise, aby se jejím službám umožnilo provádět systematické, pravidelné a přísné ověřování, zda se v jejich legislativních návrzích dodržuje Listina základních práv (vyhodnocování dopadu), je velmi pozitivní (26). Mělo by se tomu tak dít rovněž v konečných zněních opatření přijatých Radou. Při každém kroku rozhodovacího procesu a jeho zavádění do praxe je třeba dbát na vyváženost mezi dodržováním práva na soukromí, ochranou osobních údajů (patří mezi svobody) – jak se zmiňuje například v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod či ve směrnici č. 95/46/ES (27) – a zabezpečením v případech, že jsou informace sdíleny policejními úřady či jinými bezpečnostními službami.

4.2.15 Rozšíření funkcí Evropské agentury pro základní práva, pokud jde o otázky týkající se třetího pilíře EU (hlava VI Smlouvy o založení Evropského společenství), by bylo klíčovým prvkem pro zachování přiměřené rovnováhy mezi svobodou, bezpečností a právem v politice Unie (28).

4.2.16 Haagský program přikládá velkou důležitost souboru opatření týkajících se terorismu, jež jsou určena především k posílení výměny informací mezi tajnými a bezpečnostními službami členských států o existujících hrozbách pro vnitřní i vnější bezpečnost, boji proti financování terorismu, strategickému rozboru teroristických hrozeb výzvědnými

(25) Rozhodnutí Rady, kterým se zavádí Evropská justiční síť pro občanské a obchodní záležitosti, 2001/470/EC, 28. května 2001, Úř. věst. L 174, 27.06.2001.

(26) Sdělení Komise k tématu Dodržování Listiny základních práv v legislativních návrzích Komise – Metodika pro systematickou a přísnou kontrolu, KOM(2005) 172 v konečném znění z 27.4.2005.

(27) Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES z 24. října 1995 o ochraně fyzických osob při práci s osobními údaji a o volném proudění těchto údajů, Úř. věst. L 281, 23.10.1995.

(28) Návrh rozhodnutí Rady, kterým se Agentura Evropské unie pro základní práva zmocňuje k výkonu činností v oblastech uvedených v hlavě VI Smlouvy o Evropské unii, KOM(2005) 280 v konečném znění z 30. 6. 2005, 2005/0125 CNS.

a bezpečnostními službami a Europolem, ochraně základních infrastruktur a zvládání následků.

4.2.17 Jedním z nejvíce inovujících prvků spadajících do oddílu haagského programu nazvaného Posilování bezpečnosti je zásada dostupnosti informací. Tato zásada spočívá v novém přístupu směřujícím k posílení nadnárodních výměn policejních informací v rámci EU, založeném na možnosti policejního úředníka jednoho členského státu získat od jiného členského státu veškeré informace nutné k dokončení vyšetřování (29). Přesný obsah, skutečný dopad a pole působnosti stejně jako podmínky používání této revoluční zásady nejsou prozatím jasné. Pro její zavedení do praxe bude třeba vysoký stupeň důvěry mezi policejními úřady dotyčných států. Přitom nedostatek takové důvěry byl jedním z rozhodujících prvků, který do dnešního dne brzdil spolupráci na evropské úrovni. Spolupráce mezi agenturami, institucemi a aktéry EU, kteří se zabývají tématy bezpečnosti, svobody a práva, se musí posílit. Na druhé straně by bylo třeba zabezpečit soudní kontrolu nad operativností a s ní souvisejícími činnostmi, které by přineslo zavedení zásady dostupnosti informací do praxe. EHSV podporuje návrh Evropské komise týkající se ochrany osobních údajů předávaných v rámci mezinárodní policejní spolupráce a soudní spolupráce na poli trestního práva (30).

4.2.18 EHSV by si přál, aby existovala náležitá spolupráce mezi evropskými agenturami na poli svobody, bezpečnosti a práva. Haagský program nabádá ke spolupráci a v praxi zesílené koordinaci mezi policejními, soudními a celními úřady na národní úrovni a zároveň k jejich spolupráci s Europolem. Členské státy musí podporovat Europol jakožto evropskou agenturu a umožnit, aby spolu s Eurojustem hrál rozhodnou roli v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu. Je nepřijatelné, že protokoly, jimiž se upravuje Úmluva o Europolu, dosud nebyly ratifikovány a uplatněny všemi členskými státy. Je velmi naléhavé tuto otázku vyřešit, pokud existuje vůle poskytnout Europolu nezbytnou podporu a prostředky k tomu, aby účinně pracoval jakožto úhlavní kámen evropské policejní spolupráce. Než budou přehodnoceny jeho kompetence, musí být členské státy přesvědčeny o jeho přidané hodnotě a o nezbytnosti plně s Europolem spolupracovat. Program mimo jiné připomíná, že od 1. ledna 2006 Europol nahradí své celoroční zprávy o stavu trestné činnosti v Evropské unii „vyhodnocením hrozeb“ v souvislosti se závažnými druhy organizované trestné činnosti. Posílení úlohy, kterou Europol ve skutečnosti zastává, musí být prováděno vyčerpávajícím demokratickým vyhodnocením jeho činnosti. Evropský parlament i národní shromáždění stejně jako Evropský soudní dvůr musí hrát klíčovou roli při demokratickém dohlížení na jeho činnost a při soudní kontrole této činnosti.

(29) Evropská komise předložila 12. října 2005 Návrh rámcového rozhodnutí o výměně informací podle zásady dostupnosti KOM(2005) 490 v konečném znění, 12.10.2005.

(30) Rámcové rozhodnutí o ochraně osobních údajů předávaných v rámci policejní spolupráce a spolupráce na poli trestního práva, KOM(2005) 475, z 4.10.2005

4.2.19 Dalšími oblastmi, jež se staly na pořadu politických jednání prioritou, jsou biometrické a informační systémy. Nesoulad většiny těchto opatření se zásadou legitimacy, přiměřenosti a účinnosti je pravidelně kritizován výborem Evropského parlamentu pro občanskou svobodu, spravedlnost a vnitřní věci⁽³¹⁾ a organizacemi pro lidská práva. Nedostatek náležitých záruk a účinných právních zdrojů pro jejich vývoj podporuje již zmíněné argumenty. Prohlášení přijaté na mimořádném zasedání dne 13. července 2005 ohledně odpovědi Evropské unie na atentáty v Londýně názorně poukázalo na nutnost bezodkladně tyto nástroje přijmout, a to bez ohledu na kritiku, kterou vyvolaly⁽³²⁾.

4.2.20 Jasnou prioritou haagského programu je nastolit vyhodnocující mechanismy pro již existující politiky. Dříve než budou tyto návrhy přijaty, je třeba detailně a nezávisle analyzovat jejich účinnost, přidanou hodnotu, přiměřenost a legitimitu (dodržování lidských práv a svobod). Do boje proti terorismu nepatří vypracování politiky, která by měla nenapravitelné důsledky v oblasti ochrany svobody a demokracie, jež by následně přispívaly k vytváření nejistoty pro všechny.

4.2.21 Pokud jde o opatření určená k potlačení financování terorismu a praní peněz zločineckými organizacemi, je nezbytné zvolit náležitý přístup a přijmout takové právní předpisy, jež účinněji usnadní dohled nad podezřelými finančními toky, které by mohly sloužit k financování trestné činnosti, a to zvláště v oblasti boje proti praní peněz⁽³³⁾.

4.2.22 Evropská komise nedávno navrhla vytvořit kodex osvědčených metod k tomu, jak zabránit využívání nevládních organizací k financování zločineckých organizací. EHSV vítá, že Komise zahájila konzultace s občanskou společností a nevládními organizacemi k tomuto tématu, a vyjadřuje své obavy nad nespravedlivým usouvzažením nevládních organizací a terorismu, na něž upozornila Komise a které vyvolává rozpaky a dává vzniknout nespravedlivému obvinění. Nevládní organizace a organizovaná občanská společnost hrají zásadní roli v boji proti terorismu a organizovanému zločinu⁽³⁴⁾.

⁽³¹⁾ Zpráva o návrhu Francouzské republiky, Irsko, Švédského království a Spojeného království ohledně návrhu rámcového rozhodnutí o uchování údajů zpracovaných a uložených v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo údajů ve veřejných komunikačních sítích za účelem prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů včetně terorismu, D(8958/2004 – C6 0198/2004 – 2004/0813(CNS)), výbor Evropského parlamentu pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci, navrhovatel: Alexander Nuno Alvaro, 31. května 2005.

⁽³²⁾ Tyto návrhy, jež pokračují v posilování schengenského prostoru, zahrnují například: posílení interoperability a součinnosti databází vytvořených druhou generací Schengenského informačního systému (SIS II), vizový informační systém (VIS) a Eurodac; integraci biometrických identifikačních prvků do cestovních dokladů, víz, povolení k pobytu, cestovních pasů a informačního systému; uchování údajů zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejných služeb elektronických komunikací za účelem zjišťování, vyšetřování a stíhání teroristických činů; používání údajů o leteckých cestujících (PNR) za účelem zajištění bezpečnosti vzdušného prostoru spolu s USA, Kanadou a Austrálií; vzájemné konzultace databází DNA, otisků prstů atd.

⁽³³⁾ Stanovisko EHSV k Návrhu směrnice o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, včetně financování terorismu, KOM(2004) 448, Úř. věst. C 267, 27.10.2005 (zpravodaj: pan Simpson)..

⁽³⁴⁾ Viz stanovisko Specializované sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“ k Návrhu rozhodnutí Rady, kterým se v rámci obecného programu „Bezpečnost a ochrana svobod“ stanoví specifický program „Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků“ na roky 2007–2013, SOC/212, zpravodaj: pan Cabra de Luna, Brusel, 14. prosince 2005.

4.2.23 Haagský program uvádí v souladu s Evropskou bezpečnostní strategií a přednostním posilováním zahraničního rozměru bezpečnostní politiky jako nezbytný doplněk zmíněné strategie vytvoření integrovaného a koordinovaného mechanismu pro zvládání krizí uvnitř Evropské unie a s přeshraničním dopadem do 1. července 2006. Tento mechanismus by měl zahrnovat vyhodnocení kapacity každého z členských států, vybavení, výcvik, společná cvičení a operační plány pro řešení krizí. Evropská komise předloží do konce roku 2005 rozhodnutí, kterým se zřizuje bezpečný všeobecný systém rychlého varování (ARGUS) a krizové středisko Komise pro koordinaci stávajících existujících systémů rychlé výměny informací, stejně jako návrh, kterým se zřizuje Výstražná informační síť rozhodující infrastruktury.

4.2.24 EHSV se domnívá, že EU musí zvolit nový přístup ke společné bezpečnostní strategii, účelný, účinný, legitimní a přiměřený. Různé formy terorismu vyžadují různá řešení a specifické nástroje zaměřené na rysy vlastní trestnému činu.

4.2.25 Je rovněž nezbytné pečlivě prostudovat kořeny prudké radikalizace ohrožených skupin a postupy pro nábor teroristů, aby se zamezilo jejich dalšímu rozvoji. To musí být provázet politická podpora a dohody, jež upřednostňují souvislý a otevřený dialog mezi náboženstvími a kulturami a boj proti netoleranci, rasismu, xenofobii a prudkému násilí.

4.2.26 Komise by se měla věnovat otázce, zda zahrnout terorismus mezi trestné činy, jež jsou v právní působnosti Mezinárodního trestního soudu.

4.3 Posilování svobody

4.3.1 Haagský program navazuje na myšlenky uvedené v závěrech Evropské rady z Tampere roku 1999 a upřednostňuje vytvoření společného evropského prostoru spravedlnosti, jehož úhelným kamenem by byla zásada vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a přístup ke spravedlnosti.

4.3.2 V různých oblastech⁽³⁵⁾ se jasně ukázalo, že je nezbytné posílit vzájemnou důvěru mezi jednotlivými justičními orgány a ohledně právních řádů. Je to jedna ze zásadních podmínek pro rozvoj justiční spolupráce na poli trestního a občanského práva. Justiční orgány a všechny orgány, které se podílejí na soudním procesu, musí uznávat rozhodnutí jiných členských států za ekvivalentní svým vlastním. Nesmí se zpochybňovat právní způsobilost a kvalita ani dodržování práva na spravedlivý soud. Nedostatek důvěry, rozdíly mezi jednotlivými soudními systémy členských států jak trestního, tak občanského práva a chybějící vzájemné a plné uznávání systémů samých nadále svazuje nadnárodní pohled na tyto otázky a upevnění soudní spolupráce na evropské úrovni.

4.3.3 Haagský program usiluje o rozvoj „evropské soudní kultury“, vycházející z různorodosti vlastní jednotlivým národním právním systémům a tradicím. Program též vyžaduje větší úsilí o usnadnění přístupu ke spravedlnosti a samu soudní spolupráci. Navíc se ukazuje, že vzájemná důvěra⁽³⁶⁾ musí být založena na jistotě, že všichni evropští občané mají přístup k vysoce kvalitnímu soudnímu systému⁽³⁷⁾.

4.3.4 Na rozdíl od víceletého programu stanoveného v Tampere je celkový duch haagského programu méně ambiciózní. Namísto toho, aby program navrhoval spoustu nových právních opatření, přikládá větší důležitost zavedení objektivního a nestranného způsobu analýzy a uplatnění již existujících opatření v oblasti spravedlnosti, přičemž se respektuje nezávislost soudní moci.

4.3.5 Kromě nedostatku vzájemné důvěry mezi soudními orgány členských zemí je dalším nejvýraznějším slabým bodem fakt, že soudní spolupráce v oblasti trestního práva tvoří součást třetího pilíře EU, a leží tedy mimo pravomoc Společenství (komunitární přístup). Role EU je tím tedy dost omezená, což s sebou nese celou řadu negativních důsledků, jako například nedostatek účinnosti a transparentnosti rozhodovacího procesu, vyloučení Evropského parlamentu z legislativního procesu a to, že Evropský soudní dvůr není obecně pro tuto oblast právně příslušný. Pokud jde o třetí pilíř, členské státy by měly vydat prohlášení, které by uznalo právní příslušnost Evropského soudního dvora pro interpretaci a potvrzení vyvíjených politik.

4.3.6 Pokud jde o soudní spolupráci v oblasti trestního práva, je jasné, že opatřením určeným k uplatnění

⁽³⁵⁾ Viz například celní kodex Společenství, nařízení Rady č. 2913/92/EHS ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, Úř. věst. L 302, 19.10.1992. 0001 – 0050

⁽³⁶⁾ Haagský program, viz výše, odstavec 3.2

⁽³⁷⁾ Evropská komise v akčním plánu k zavedení programu uvádí: „Evropská unie musí počítat nejen s právními předpisy týkajícími se soudní příslušnosti, uznávání a střetu právních norem, ale i s opatřeními, která vytvářejí mezi členskými státy vzájemnou důvěru, zavedou minimální procesní normy a zajistí vysoký standard kvality justičních systémů, zejména pokud jde o spravedlnost a dodržování práv na obhajobu.“

zásady bezpečnosti byla na evropské úrovni dána přednost před ochranou svobody, tedy minimálních procesních práv. Dobrým příkladem této nerovnováhy mezi svobodou a bezpečností je evropský zatýkácí rozkaz, první konkretizace na poli trestního práva, jež podporuje princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí⁽³⁸⁾ Přestože tento „eurorozkaz“ má přímý dopad na lidská práva, tři roky po jeho přijetí stále neexistuje paralelní legislativní rámec, který by chránil procesní práva podezřelých a obviněných při soudních procesech v EU.

4.3.7 Aby Evropská komise zaplnila tuto mezeru, v dubnu 2004 představila Radě návrh rámcového rozhodnutí ohledně jistých procesních práv při soudních procesech v Evropské unii (2004/328). Rozhodnutí stanovuje minimální společné normy týkající se procesních práv, použitelné na všechny procesy v EU, jejichž cílem je určit vinu či nevinu osoby podezřelé ze spáchání trestného činu či rozhodnout o následcích přiznání viny ve smyslu obvinění. Rovněž obsahuje všechny typy odvolání, jež se vztahují k uvedeným procesům⁽³⁹⁾. Přestože se kritizuje celá řada omezení obsažených v návrhu tohoto rozhodnutí, jež se týkají procesních práv, schválení návrhu by posílilo vzájemnou důvěru a ochranu základních práv občanů včetně práva na spravedlivý soud. Ukazuje se, že dosáhnout v Radě politické shody je nesmírně obtížné. Nelze připustit, že by představitelé členských států nedospěli ke shodě ohledně tohoto návrhu⁽⁴⁰⁾. Dále je třeba obzvláště se soustředit na to, aby naléhavá potřeba dohody neospravedlňovala další snižování úrovně ochrany uvedených v návrhu, pokud jde o soubor práv podezřelých a obviněných v soudních řízeních v trestních věcech.

4.3.8 Evropský zatýkácí rozkaz je rovněž dobrý příklad vzájemné nedůvěry a právní komplikovanosti, jež často vládou v EU, když se jedná o spolupráci v soudních a bezpečnostních otázkách. Během těžkého procesu transpozice rámcového rozhodnutí členskými státy, akty, jimiž se eurorozkaz transponuje do národního práva, se v Německu a Polsku staly předmětem odvolání k ústavnímu soudu pro svou údajnou neslučitelnost s danými národními ústavami. Ústavní soud Spolkové republiky Německo (Bundesverfassungsgericht) nakonec vynesl dne 18. července 2005 rozsudek⁽⁴¹⁾, podle nějž zákon, který transponuje eurorozkaz do německého právního systému, neplatí, neboť porušuje německé ústavní záruky tím, že proti vydání se nelze u právní instance, jež tak rozhodla, odvolat.

⁽³⁸⁾ Rámcové rozhodnutí Rady o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy z 13. června 2002, 2002/584/SVV, Úř. věst. L 190/1, 18.07.2002.

⁽³⁹⁾ Návrh rámcového rozhodnutí Rady ohledně jistých procesních práv při soudních procesech v Evropské unii, KÓM(2004) 328 v konečném znění z 28.04.2004.

⁽⁴⁰⁾ Návrh obsahuje následující práva: pomoc právníka, tlumočnické a překladatelské služby zdarma, náležitá zvláštní pomoc těm, kdo nejsou schopni proces chápat či sledovat, právo obrátit se na konzulát v případě, že podezřelý je cizinec, oznámení práv podezřelým (prostřednictvím „souplesu práv“), články návrhu č. 2–16.

⁽⁴¹⁾ Rozsudek ze dne 18. července 2005, 2 BvR 2236/04, Bundesverfassungsgericht.

4.3.9 Taktéž návrh rámcového rozhodnutí Evropské komise na dokončení evropského rozkazu k zajištění důkazních prostředků je jedním z orůžků v systému soudní spolupráce v EU⁽⁴²⁾. Cílem tohoto rozhodnutí by mělo být nahradit stávající mechanismy soudní pomoci zásadou vzájemného uznávání. Návrh počítá s možností vydat „evropský důkazní příkaz“ za účelem získání předmětů, listin a údajů pro potřeby soudního řízení v trestních věcech. Tento návrh byl otevřeně kritizován a označen za nezralý, neboť neexistuje paralelní legislativní rámec, který by nabízel účinnou právní ochranu základních lidských práv.

4.3.10 Nedostatek ambicí haagského programu, pokud jde o právní dimenzi, by se mohl vynahradit tím, že by se uznala soudní příslušnost Evropského soudního dvora pro tyto oblasti, jež jsou pro členské státy tak citlivé. Lucemburský soud celkově zaujal inovující a proaktivní postoj k interpretaci a rozvoji evropských politik. Právě ve vztahu k policejní a soudní spolupráci při řízeních trestního práva musíme upozornit na jeden z nejnovějších a nejvýznamnějších rozsudků soudu: případ Pupino C-105/03 ze 16. června 2005⁽⁴³⁾.

4.3.11 Pokud jde o soudní spolupráci v občanských věcech, haagský program opakuje, jak je důležité, aby existence hranic mezi státy nebyla překážkou pro řešení otázek občanského práva či žádostí a výkonů rozhodnutí v občanských věcech.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴²⁾ Návrh rámcového rozhodnutí Rady o Evropském důkazním příkazu (EDP) k zajištění předmětů, listin a údajů pro potřeby řízení v trestních věcech, KOM(2003) 688 v konečném znění, 14. listopadu 2003, 2003/0270 CNS.

⁽⁴³⁾ Žádost o předběžné rozhodnutí se týkala interpretace některých článků rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV týkajících se postavení obětí v trestním řízení dne 15. března 2001. Rozsudek byl vynesen během trestního řízení proti paní Pupino, učitelce mateřské školy v Itálii, obviněné z toho, že žákům mladším pěti let způsobila zranění. Rozsudek v případě Pupino představuje revoluční krok v procesu budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva, neboť Soudní dvůr poprvé otevřeně přiznává přímý účinek „rámcového rozhodnutí“ a to, že jeho interpretace je pro národní soudy stejně závazná jako národní právo. Soudní dvůr také prohlásil, že „by bylo obtížné, aby Unie účinně plnila své poslání, pokud by zásada právní spolupráce, která konkrétně znamená, že členské státy musí přijmout všechna obecná i zvláštní opatření, aby tím zajistily plnění svých závazků k právu Evropské unie, nebyla uplatněna rovněž při policejní a soudní spolupráci v trestních věcech, když je právě plně založena na spolupráci mezi členskými státy“. Interpretace vztahu (a slučitelnost) tohoto rozsudku Soudního dvora a rozsudku německého ústavního soudu, jímž se ruší legislativní opatření, které transponuje evropský zatýkácký rozkaz, zůstává otevřená.

⁽⁴⁴⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu rozhodnutí Rady na vytvoření Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní záležitosti“ (Úř. věst. C 139, 11.5.2001). A stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Iniciativě Spolkové republiky Německo směřující k přijetí nařízení Rady ohledně spolupráce mezi soudními úřady členských států v oblasti získávání důkazních prostředků při občanských a obchodních věcech“ (Úř. věst. C 139, 11.5.2001).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k následujícím návrhům:

- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 40/94, pokud jde o funkční období prezidenta Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2100/94, pokud jde o funkční období prezidenta Odrůdového úřadu Společenství
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2007/2004, pokud jde o funkční období výkonného ředitele a náměstka výkonného ředitele Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 2062/94 o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost a zdraví při práci, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1406/2002, kterým se zřizuje Evropská agentura pro námořní bezpečnost, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1592/2002, pokud jde o funkční období výkonného ředitele a ředitelů Evropské agentury pro bezpečnost letectví
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 881/2004 o zřízení Evropské agentury pro železnice, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1035/97, kterým se zřizuje Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1210/90 o zřízení Evropské agentury pro životní prostředí a Evropské informační a pozorovací sítě pro životní prostředí, pokud jde o funkční období výkonného ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 337/75 o zřízení Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1365/75 o založení Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek, pokud jde o funkční období ředitele a náměstka ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1360/90 o zřízení Evropské nadace odborného vzdělávání, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EHS) č. 302/93 o zřízení Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost, pokud jde o funkční období ředitele
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 178/2002, pokud jde o funkční období výkonného ředitele Evropského úřadu pro bezpečnost potravin
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí, pokud jde o funkční období ředitele

— **návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 726/2004, pokud jde o funkční období výkonného ředitele Evropské agentury pro léčivé přípravky**

KOM((2005) 190 v konečném znění – 2005/0077(CNS) – 2005/0078(CNS) – 2005/0089(CNS) – 2005/0085(COD) – 2005/0086(COD) – 2005/0087(COD) – 2005/0088(COD) – 2005/0080(CNS) – 2005/0072(COD) – 2005/0073(COD) – 2005/0074(COD) – 2005/0075(COD) – 2005/0076(COD) – 2005/0081(COD) – 2005/0082(COD) – 2005/0083(COD)

(2006/C 65/23)

Dne 17. června 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věcech výše uvedených.

12. července 2005 pověřilo předsednictvo Specializovanou sekci „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“ přípravou prací Výboru v této oblasti.

Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval paní CSER hlavní zpravodajkou na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince 2005), a přijal následující stanovisko 93 hlasy pro a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí návrhu nařízení

dení hodnocení jedenkrát prodlouženo na dobu nepřesahující 5 let.

1.1 Evropská komise představila návrh nařízení ve snaze sjednotit postup při jmenování výkonných ředitelů a zástupců výkonných ředitelů agentur; nařízením se mění nařízení (ES) č. 2007/2004 Rady.

V rámci hodnocení Komise ocení výsledky, kterých bylo dosaženo během prvního funkčního období a způsob, jakým jich bylo dosaženo, a vyhodnotí úkoly a potřeby agentury na období další.

Návrh nařízení mající za cíl změnit stávající nařízení se týká 18 agentur a je orientován na některá s nimi spojená opatření, co se týče funkčního období jejich výkonných ředitelů a náměstků výkonných ředitelů.

2. Obecné připomínky

Návrh nařízení, kterým se mění stávající nařízení se netýká nařízení (ES) č. 2667/2000 Rady o Evropské agentuře pro rekonstrukci ani nařízení (ES) č. 460/2004 Evropského parlamentu a Rady týkajícího se zřízení Evropské agentury pro bezpečnost sítí a dat. Důvodem je omezená doba fungování těchto agentur a z toho vyplývající skutečnost, že nařízení týkající se těchto agentur neobsahují opatření spojená s prodloužením funkčního období jejich ředitelů a jejich náměstků.

2.1 EHSV vítá vypracování návrhu změny nařízení Rady týkajícího se sjednocení stávajících rozdílných pravidel určujících postup pro jmenování a prodloužování funkčního období výkonných ředitelů a jejich náměstků v 18 evropských agenturách, který vypracovala Komise.

Navržená nařízení, kterými se mění nařízení o Evropské agentuře pro chemické látky a Agentuře Společenství pro kontrolu rybolovu, se přijímají v současné době; počítá se s návrhem na změnu směřující ke sjednocení právních předpisů.

2.2 EHSV oceňuje a podporuje vůli Komise sjednotit tyto postupy tak, aby Evropskému společenství zajistila jasnější a vhodnější právní předpisy. Nejen, že se tím objasní právní předpisy samé, ale činnost evropských agentur a představa Komise o jejich fungování se sjednotí a zjednoduší.

1.2 Návrhy nařízení přinášejí změny ke stávajícím nařízením týkajícím se 18 agentur a mění stejným způsobem každé z daných nařízení v jeho preambuli.

Toto objasnění a zjednodušení bude rovněž užitečné pro samotné ředitele a jejich náměstky, vzhledem k tomu, že úkoly a pravomoci jednotlivých agentur pověřených různými aktivitami budou zřetelnější. Vzhledem k tomu, že nařízení týkající se vzniku různých agentur byla značně nejednotná, např. co se týče jmenování výkonných ředitelů, ředitelů a jejich náměstků nebo obnovování, prodloužování a udržování jejich mandátů, a stanovovala různou dobu trvání, byla rovněž zdrojem nejasností při uplatňování pravidel týkajících se prvního statutu jmenování a mandátů.

Standardní návrh změny uvádí, že agentura spadá pod správu jednoho ředitele jmenovaného na návrh Komise na pětileté funkční období, které může být na návrh Komise a po prove-

3. Specifické připomínky

3.1 EHSV, přestože vítá cíl stanovený změnou nařízení, připomíná, že u agentur uvedených v návrhu je nezbytné přejít ke změnám i v případě Evropské vzdělávací nadace; návrh Komise tyto změny neobsahuje, nařízení (EHS) č. 1360/90 Rady stanovuje, ve čl. 7, odst. 1, že: „Ředitel nadace je na návrh Komise jmenován řídicí radou na dobu pěti let. Tento mandát je obnovitelný.“

V celém návrhu nařízení Komise, kterým se mění stávající nařízení, se používá sloveso „prodloužit“ a ne „obnovit“.

3.2 EHSV lituje, že články smlouvy ES týkající se jmenování soudců, na které se Komise odkazuje v odůvodnění svého návrhu, viz čl. 223 a 225, nejsou vhodně citovány; je třeba se odkazovat na článek 224 a ne na článek 225.

3.3 EHSV vyjadřuje své pochybnosti ohledně zjištění, že nařízení (ES) č. 2667/2000 Rady týkající se Evropské agentury pro rekonstrukci, jenž stanovilo dobu funkčního období ředitele na 30 měsíců, a nařízení (ES) č. 2068/2004 Rady, kterým se mění nařízení předchozí a které prodlužuje činnost této agentury od tohoto období o 30 měsíců do 31. prosince 2006, neodpovídají stanoveným cílům harmonizace.

3.4 EHSV nechápe, proč Komise, která usiluje o sjednocení, neprosazuje stejný princip též v oblasti používané terminologie týkající se názvů vedoucích funkcí.

EHSV upozorňuje Komisi na fakt, že je neobvyklé a nepřijatelné, aby tak základní a nákladná agentura, jakou je Evropská agentura pro bezpečnost sítí a informací, byla vytvořena pouze na dobu pěti let. Můžeme se domnívat, že stejně jako tomu bylo u ostatních agentur, které byly vytvořeny na dobu určitou a jejichž aktivita byla prodloužena, tomu bude i v tomto případě; z tohoto důvodu je třeba se nyní připravit na změnu daného nařízení.

Cíle a úkoly stanovené nařízením (ES) č. 460/2004 Evropského parlamentu a Rady z 10. března 2004 na zřízení Evropské agentury pro bezpečnost sítí a informací samy odůvodňují doporučení EHSV.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

3.5 EHSV vítá cíle směřující ke sjednocení, objasnění a zjednodušení, které si Komise stanovila. Nicméně nechápe, proč nebere Komise v potaz článek 27 (77) kapitoly 1 (Přijímání) hlavy III (Služební zařazení úředníků) Služebního řádu úředníků ES následujícího znění:

„Přijímání se řídí potřebou orgánu zajistit si konkurzem služby úředníků s nejvyšší úrovní způsobilosti, výkonnosti a bezúhonnosti, vybraných na co nejširším zeměpisném základě ze státních příslušníků členských států Společenství“.

Návrh nařízení, kterým se mění stávající nařízení, vypracovaný Komisí vážně narušuje tento požadavek tím, že pod záminkou rozpočtových úspor upouští od vyhlášení oficiálního konkurzu, tzn. výběrového řízení stanoveného smlouvou ES. V odůvodnění návrhu nařízení jasně upouští od vyhlášení oficiálního konkurzu pod záminkou toho, že je výhodnější přejít k jinému způsobu.

EHSV nemůže souhlasit s odchýlením se od požadavků stanovených Smlouvou a Služebním řádem úředníků Evropských společenství, jelikož kdyby tak učinil, znamenalo by to, že pravděpodobně žádný občan z deseti nových členských států by neměl možnost být jmenován na místo ředitele, výkonného ředitele, náměstka ředitele nebo náměstka výkonného ředitele agentury.

EHSV vyjadřuje svůj nesouhlas s tím, aby měly kompetentní orgány možnost výběru mezi prodloužením funkčního období a vypsáním nového výběrového řízení.

Výbor se domnívá, že je třeba posílit důvěru občanů Evropské unie v evropské instituce. Pokud by evropští občané z deseti nových členských států zjistili, že nemají téměř žádnou možnost dosáhnout vedoucích míst v institucích Evropské unie, byla by tato důvěra silně otřesena.

Ze 20 evropských agentur má pouze jedna ve svém čele evropského občana pocházejícího z jednoho z deseti nových členských států.

EHSV doporučuje, aby Evropská komise vzala na vědomí výše uvedené argumenty a předpisy Evropského společenství a pozorně přehodnotila svůj návrh změny stávajících nařízení.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha o politice finančních služeb (2005 – 2010)

KOM(2005) 177 v konečném znění

(2006/C 65/24)

Dne 3. května 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci *Zelená kniha o politice finančních služeb (2005–2010)*

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. října 2005. Zpravodajem byl pan Ravoet.

Na svém 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 115 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Situace

1.1 Zelená kniha Evropské komise o politice finančních služeb předkládá návrhy k tomu, jak dále integrovat trh finančních služeb EU. Spíše než na návrhy nových právních úprav se zaměřuje především na provádění existujících pravidel dohodnutých v akčním plánu finančních služeb (Financial Services Action Plan – FSAP) a na spolupráci. Zkoumá způsoby, jak zlepšit přeshraniční přístup k finančním službám pro soukromé osoby a k řízení aktiv.

1.2 Zelená kniha zdůrazňuje, jak je potřebné v krátkodobém horizontu dokončit rozpracovanou činnost a dát konečnou podobu právním předpisům právě projednávaným v Evropském parlamentu a v Radě. Kniha rovněž zdůrazňuje fakt, že stávající právní předpisy musí být prováděny účinně, ve třech fázích: účinná transpozice pravidel EU do vnitrostátních právních předpisů; přísnější vymáhání dodržování ze strany orgánů zajišťujících dozor; a průběžné následné vyhodnocování. Komise prohlásila, že ve všech fázích jakéhokoli budoucího regulačního procesu bude důsledně uplatňovat přístup „lepší regulace“ s důkladným hodnocením dopadu a rozsáhlými konzultacemi.

1.3 Komise možná v několika oblastech Komise navrhne nové iniciativy. V červenci 2005 byly předloženy jednotlivé zelené knihy o řízení aktiv a hypotečním úvěru.

1.4 Komise zaznamenala, že trh finančních služeb pro soukromé osoby v EU je nadále roztržštěný. Rozhodla se tedy mimo jiné prozkoumat způsoby, jak učinit přeshraniční používání bankovních účtů pro spotřebitele snazším a jak odstranit překážky a umožnit spotřebitelům vybrat si kdekoli v EU nejvhodnější programy spoření, hypotéky, pojištění a důchody, s jasnými informacemi, které usnadní porovnání jednotlivých nabídek.

1.5 Zelená kniha se dále zabývá otázkami jak zajistit, aby požadavky na dozor a na jeho provádění měly v celé Evropě sjednocující se tendenci, povzbudit přeshraniční investice a využít strategické příležitosti EU ovlivnit regulační parametry

vznikajícího globálního finančního trhu. Komise navrhuje posílení finančních styků s USA, Japonskem a Čínou.

2. Obecné připomínky

2.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) si cení příležitosti poskytnout své stanovisko k prioritám Evropské komise v politice finančních služeb na období 2005 – 2010. Vzhledem k tomu, že akční plán finančních služeb je již uzavřenou kapitolou a vstupujeme do další fáze, je na místě, aby Komise shrnula, čeho bylo dosaženo, a stanovila své priority do budoucna.

2.2 Komise oprávněně považuje akční plán finančních služeb za jeden z úspěchů první fáze lisabonské strategie. Druhá a konečná fáze až do roku 2010 bude pro strategii zásadní; v jejím průběhu bude ještě důležitější než dosud zajistit, aby politika finančních služeb přispívala k naplnění lisabonských cílů pro růst a zaměstnanost.

2.3 EHSV tedy podporuje záměr Komise prohloubit finanční trhy a dosáhnout jejich likvidity a dynamismu a umožnit, aby kapitál a finanční služby mohly účinně proniknout do všech odvětví hospodářství. Stabilní, integrovaný a konkurenceschopný sektor financí, kde spotřebitelé díky účinným opatřením na ochranu spotřebitele projevují vysokou úroveň důvěry, je nezbytnou podmínkou pro rozkvet hospodářství EU.

2.4 EHSV se rovněž připojuje k návrhu Komise cíleněji zaměřit své úsilí pro příštích pět let a soustředit se na dosažení výsledků z dosud realizovaných iniciativ. V této fázi by měly být realizované iniciativy sledovány a vyhodnoceny a jakékoli nové iniciativy by měly být předkládány obezřetně a s patřičným důrazem na spotřebitele. Analýza nákladů a výnosů by se automaticky měla stát pevnou součástí nových právních předpisů; právní předpisy musí být formulovány dostatečně jasně, aby se předešlo tomu, že si je členské státy následně přizpůsobují (tzv. „gold-plating“).

3. Zvláštní připomínky

3.1 EHSV blahopřeje Komisi k tomu, že návrhy obsažené v zelené knize jsou vysoce kvalitní a vesměs podporuje většinu z nich. Toto stanovisko EHSV k zelené knize se tedy snaží zdůraznit ty oblasti, které považuje za obzvláště významné pro organizovanou občanskou společnost EU a současně žádá Komisi, aby mu poskytla podrobnější údaje o plánovaných návrzích v několika klíčových otázkách.

3.2 Hlavní politická orientace zelené knihy

3.2.1 EHSV souhlasí s celkovými cíli politiky Komise na příštích pět let a s navrhovanou hlavní politickou orientací.

3.2.2 EHSV podporuje celkový záměr Komise vytvořit otevřený a ekonomicky účinný evropský finanční trh, řízený přiměřenými kontrolními předpisy, které zajistí dostatečně vysokou úroveň ochrany spotřebitele. Komise musí mít na zřeteli, že existuje souvislost mezi ochranou spotřebitele a spotřebitelskou důvěrou. Jsme tedy toho názoru, že, přestože cíle Komise směřují k správné rovnováze mezi uznáním role zaměstnavatelů a zaměstnanců, či finančních institucí a spotřebitelů, v organizované občanské společnosti, by měla být rovněž uznána ústřední role účinné politiky ochrany spotřebitele. Kvalifikovaní zaměstnanci v dostatečném počtu hrají klíčovou úlohu při vytváření spotřebitelské důvěry a poskytování vzdělávání spotřebitelů.

3.2.3 EHSV sdílí názor Komise, že nadále platí **klíčová slova**: přehraniční hospodářská soutěž, přístup na trh, zvýšená transparentnost, tržní integrita, finanční stabilita, mezinárodní konkurenceschopnost finančního odvětví EU a jeho účinnost. Komise by nicméně měla rovněž uznat, že je nutné také zvážit požadavky spotřebitelů jako rozhodující kritérium pro jakoukoli navrženou iniciativu. Spotřebitelská důvěra ve finančních službách by mohla být dobrým měřítkem, podle něhož by Komise mohla zjistit, do jaké míry byla úspěšná v plnění požadavků spotřebitelů.

3.2.4 Malé a střední podniky jsou hospodářskými katalyzátory, jejichž potřeby by měly být základním kamenem vytváření politiky EU. EHSV plně podporuje názor, podle něhož celkové ovzduší podporující **podnikání, doplněné dobře fungujícím trhem rizikového kapitálu** jsou základním předpokladem pro podporu nových a inovativních podniků, což zvýší produktivitu a udržitelné tempo hospodářského růstu v EU. Politika finančních služeb EU přinesla zlepšení právního prostředí, v němž si malé a střední podniky opatřují kapitál,

například díky směrnici Prospectus⁽¹⁾. Iniciativy jiného než regulačního charakteru by rovněž mohly být vhodné.

3.2.5 Vzhledem k závazku EHSV přispět k celkové konkurenceschopnosti EU a hospodářské soutěži souhlasíme s Komisí, že na všechny její iniciativy je nutné přísně aplikovat **přístup „lepší regulace“**. EHSV nicméně trvá na tom, že je nutné vzít v úvahu několik faktorů, než bude moci být přístup „lepší regulace“ aplikován. EHSV především očekává, že studie dopadu budou prováděny nezávislými a kompetentními organizacemi. Neměla by se přehnaně zdůrazňovat integrace finančních služeb jako taková bez toho, že budou zohledněny zájmy spotřebitelů: musí být zváženy obě strany téže mince. Sociální a pracovní rozměr musí být začleněn do každého hodnocení. Je třeba zaujmout vyrovnaný přístup založený na důkazech a provést rozsáhlé konzultace dříve, než budou dokončeny studie dopadu. Musí být rovněž pamatováno na to, že skupiny spotřebitelů mívají obvykle v průmyslem omezenější zdroje. Například účast na setkáních skupinového fóra věnovaném určitým maloobchodním výrobkům může spotřebitelské organizaci odčerpat značné zaměstnanecké zdroje.

3.2.6 EHSV se domnívá, že zmíněný **přístup k vytváření politiky založený na důkazech** je tím správným přístupem za předpokladu, že patřičně vezme v úvahu spotřebitelský rozměr. Žádá také Komisi, aby výslovně uvedla, že se tento závazek nevztahuje pouze na právní předpisy pocházející z GR pro vnitřní trh a služby, ale také na předpisy, které navrhuji ostatní generální ředitelství. EHSV by rovněž velmi chtěl podpořit Komisi v požadavku adresovaném Evropskému parlamentu, a podle našeho mínění především Radě, uplatňovat zde uvedené zásady „lepší regulace“ jako pojistku proti tomu, aby návrhy Komise poté, co byly projednány spolurozhodovacím postupem, vyústily v přespříliš komplexní verze původního textu Komise. EHSV závěrem konstatuje, že je nutné, aby přístup „lepší regulace“ rovněž uplatňovaly výbory 3. úrovně (level 3)⁽²⁾ a všichni ti, kteří určují světový standard⁽³⁾.

3.2.7 EHSV konstatuje, že pokud navrhovaná nařízení a normy neprojdou **testem konkurenceschopnosti**, budou naděje EU na splnění cílů z Lisabonu zřetelně oslabeny. To by snížilo celkovou konkurenceschopnost EU, její finanční stabilitu a schopnost vytvářet pracovní místa. EHSV považuje tuto příležitost za příliš výjimečnou, aby zůstala nevyužita. Souběžně s testováním konkurenceschopnosti nových iniciativ musí Komise otestovat, zda je schopná vypořádat se s otázkami, před které mohou být na trhu postaveni spotřebitelé a obstaravatelé.

⁽¹⁾ Směrnice 2003/71/ES, Úř. věst. L 345, 31.12.2003.

⁽²⁾ Výbory 3. úrovně, vytvořené v rámci Lamfalussyho procesu, označují Evropský výbor regulátorů trhů s cennými papíry (Committee of European Securities Regulators - CESR), Výbor evropských bankovních dohlížitelů (Committee of European Banking Supervisors - CEBS) a Výbor evropských dozorových orgánů nad pojišťovny a zaměstnaneckými penzijními fondy (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors - CEIOPS).

⁽³⁾ Například Basilejský výbor pro bankovní dohled (Basel Committee on Banking Supervision - BCBS), Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry (International Organisation of Securities Committees - IOSCO), Mezinárodní organizace pro boj s praním špinavých peněz (Financial Action Task Force on money laundering - FATF při OECD) a Rada pro mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards Board - IASB).

3.2.8 EHSV s potěšením zaznamenává, že Komise je ochotná ve větší míře využít všech svých **pravomocí v oblasti hospodářské soutěže** a tak zajistit, že celkové cíle akčního plánu finančních služeb pro šíření integrace nejsou bržděny chováním, které hospodářskou soutěž narušuje. Výbor by nicméně chtěl vyzvat Komisi, aby poskytla právní jistotu, například vytvořením „bezpečného přístavu“ stanovujícího podmínky, za kterých není samoregulace chápána jako porušení zákona o hospodářské soutěži.

3.2.9 EHSV podporuje soustavné aplikování **Lamfalussyho metody**. Na 2. úrovni (level 2) Lamfalussyho procesu tedy EHSV žádá instituce EU, aby dosáhly (interinstitucionální) dohody a přiznaly Evropskému parlamentu stejnou pozici spolurozhodovatele při přijímání právních předpisů, jakou mu přiznával článek I-36 ústavní smlouvy. Mimo jiné se tím zabrání tomu, aby od dubna 2007 vstoupily v platnost doložky o zániku (jako by tomu bylo v případě směrnice o zneužívání trhu – Market Abuse Directive) (*).

3.2.10 Zatímco Komise prohlašuje, že „v důsledku Lamfalussyho procesu se evropské rozhodovací a regulativní struktury staly racionálnějšími a účinnějšími“, vyzvaly otázky ohledně účinnosti a rychlosti tohoto procesu. Tvorbu právních předpisů nelze urychlit a zefektivnit, neboť požadovaná konzultace k prováděcím opatřením má vliv na celkovou dobu nutnou pro schválení konečného znění. Záleží tedy na všech zúčastněných stranách, zda najdou potřebnou rovnováhu mezi dostatečnou konzultační dobou na jedné straně a rychlým splněním povinností na straně druhé. EHSV je navíc na pochybách, zda má vyjádřit podporu aplikaci Lamfalussyho procesu na otázky finančních služeb pro soukromé osoby, pokud by tím měla být zpochybněna pravomoc členských států v oblasti ochrany spotřebitele.

3.3 Lepší regulace, transpozice, prosazování a průběžné hodnocení

3.3.1 EHSV v zásadě schvaluje **prioritní opatření** určená Komisí. Nyní je rovněž důležité, aby Komise jasně řekla, jakým způsobem chce uskutečnit své dobře míněné záměry pro lepší regulaci a převést je na praktické a konkrétní kroky, kterými dosáhne svých cílů. Je obzvláště důležité, aby Komise jasně sdělila tyto představy, aby si mohly zainteresované subjekty udělat reálnou představu o tom, jak Komise hodlá svých cílů dosáhnout a jak se zainteresované subjekty mohou do tohoto procesu zapojit.

3.3.2 EU potřebuje co nejúčinnější strategii pro povzbuzení růstu a vytváření pracovních míst způsobem, z něhož může těžit celá společnost. Příliš komplikované a nevhodné právní předpisy vedou pouze k brždění hospodářského růstu a vytváření pracovních míst. EHSV tedy se zájmem bere na vědomí návrh zhodnotit, zda stávající směrnice a nařízení

přinášejí očekávané ekonomické zisky. Vítá závazek Komise **upravit či zrušit opatření, která tímto testem neprojdou** a očekává, že slova budou systematicky proměňována ve skutky. EHSV se nicméně domnívá, že v jakémkoli podobném hodnocení je třeba přiznat zájmům spotřebitelů prioritu. Musí tedy být zohledněny nejenom hospodářské zisky jako takové, ale specifické hospodářské zisky spotřebitelů, včetně možné škody, kterou mohou utrpět.

3.3.3 EHSV vítá, že Komise klade silný důraz na **vhodnou transpozici, provádění a prosazování opatření v akčním plánu finančních služeb** a považuje to za nezbytnou podmínku k tomu, aby byly stanovené cíle akčního plánu splněny. EHSV by však chtěl poznamenat, že aktivní účast členských států a výborů 3. úrovně Lamfalussyho procesu je pro jeho fungování nezbytná, neboť bez jejich bezpodmínečného a jednoznačného závazku nebude ničeho dosaženo, a to navzdory nejlepšímu úmyslům a vytrvalému úsilí Komise.

3.3.4 EHSV tedy vybízí Komisi k tomu, aby se snažila dále dodávat nové podněty a dodržovat závazky hlav států a předsedů vlád, členů Rady ECOFIN a výborů 3. úrovně, protože je důležité, aby se podíleli na jednotném trhu. EHSV má navíc pocit, že v současném ovzduší úvah nad úlohou a budoucností Evropské unie musí Komise nutit **členské státy** k tomu, aby svým **občanům jasně sdělovaly** cíle rozhodnutí přijímaných na evropské úrovni a jejich odůvodnění. Společnost by si měla začít uvědomovat, jakým způsobem může být a jak by se měla stát součástí celkového formování evropské politiky a zejména vytváření jednotného trhu.

3.3.5 EHSV obzvláště podporuje doporučení Komise č. 6 (**), s úmyslem usnadnit světovou konkurenceschopnost a finanční stabilitu, jež má jednotný trh přinést. V souvislosti s jevem, kterému se běžně říká „**gold-plating**“ (přizpůsobování si předpisů), zmíněné doporučení říká, že členské státy „by neměly do vnitrostátního provádění právních předpisů přidávat podmínky či požadavky, které nejsou pro transpozici dané směrnice nutné v případech, kdy tyto podmínky či požadavky mohou brzdit dosažení cílů, které směrnice sleduje“.

3.3.6 S ohledem na právě vyřčené EHSV nabádá Komisi, aby dbala na to, aby formulace používané v právních předpisech EU byly dostatečně jasné. EHSV se vskutku domnívá, že činnost občas označovaná jako „gold-plating“ může být pouhým pokusem členského státu objasnit texty EU, a tím podnikům ulehčit spíše než je zatížit. Ať je tomu jakkoli, ať už se členský stát snaží dosáhnout „super ekvivalence“ s právními předpisy EU nebo se pokouší objasnit právní texty EU, celková zátěž narůstá. Vzhledem k tomu, že podobná zátěž mívá neúměrně velký dopad na malé a střední podniky, musí se Komise snažit zajistit, aby podnikatelé a inovátoři ve společnosti nebyli přiškrcováni byrokracií a legislativou.

(*) Směrnice 2003/6/ES, Úř. věst. L 96, 12. 4.2003.

(**) SEK(2004) 918.

3.3.7 Jednotný trh navíc nesmí zvýšit spotřebitelské riziko tím, že odstraní stávající ochranu na vnitrostátní úrovni. Vnitrostátní pravidla a nařízení pro ochranu spotřebitele byla vytvořena proto, aby reagovala na problémy spojené s vnitrostátními trhy, a neměla by tedy být automaticky chápána jako překážky vnitřnímu trhu. EHSV není přesvědčen o tom, že stávající vnitrostátní opatření na ochranu spotřebitele běžně narušují hospodářskou soutěž a inovaci jako takovou či omezují rozvoj přeshraničního trhu. Nestačí pouze předpokládat, že odstraněním všech vnímaných překážek nutně dojde k vytvoření funkčního a účinného přeshraničního spotřebitelského trhu. Členské státy nicméně musí dbát na to, aby nezaváděly dodatečná opatření na ochranu spotřebitele ve snaze určitým způsobem chránit své vlastní místní trhy před konkurencí z ostatních evropských trhů. EHSV považuje za neúčinnější prostředek k vytvoření skutečného evropského vnitřního trhu bankovních služeb pro soukromé osoby plnou harmonizaci hlavních prvků bankovníctví pro soukromé osoby (jako například povinnost informovat před uzavřením smlouvy, sdělit roční procentní míru nákladů – APRC, atd.), tedy „cílenou plnou harmonizaci“, která současně umožní přiměřenou úroveň ochrany spotřebitele.

3.4 Konsolidace právních předpisů o finančních službách v období 2005-2010

3.4.1 Dokončení zbývajících opatření

3.4.1.1 Je logické, že je nejprve potřeba dokončit a konsolidovat existující opatření a teprve pak se pustit do nových. EHSV je tedy s Komisí zajedno v tom, že hlavní prioritou pro příštích dvanáct měsíců je **dokončit zbývajících body** akčního plánu finančních služeb. To znamená završit jednání v Evropském parlamentu a v Radě, dát konečnou podobu prováděcím opatřením, které Komise aktivně připravuje, a po přesvědčivém a důkladném hodnocení dopadu předložit rámcovou směrnici o zúčtování a vypořádání cenných papírů.

3.4.2 Účinný a efektivní dozor

3.4.2.1 EHSV vítá pokrokový přístup, který Komise zaujala, přesto však má silný dojem, že zelená kniha nevyužívá příležitosti určit jasné a ambiciózní cíle politiky v oblasti bankovního dozoru. Věříme, že je nezbytné vymezit **kritický směr**, tj. ukázat, jak je potřeba v nadcházejících letech řešit mnohé oddělené avšak provázané otázky. EHSV tedy doufá, že bílá kniha přinese více konkrétních návrhů. Předložené návrhy na bankovní dozor by se měly promítnout také do pojišťovnictví.

3.4.2.2 Ve snaze vytvořit vhodnou kulturu ochrany spotřebitele, ve které je nejzranitelnějším spotřebitelům přiznána větší míra ochrany než zkušeným investorům, a tím je EU umožněno růst a čelit konkurenci ve světovém měřítku, EHSV

sestavil řadu otázek, na které je třeba se zaměřit způsobem, jež upřednostňuje spotřebitelské zájmy:

- odstranění zdvojeného dozoru;
- odstranění nesrovnalostí mezi směrnici a zastaralými výjimkami ze zásady země původu;
- revize bezpečnostních sítí a možné přezkoumání modelů dozoru;
- sblížování dozoru na základě standardu osvědčených postupů;
- spolupráce mezi výbory úrovně 3 (CESR, CEBS a CEIOPS);
- spolupráce mezi všemi zainteresovanými subjekty.

3.4.2.3 V souladu se svým stanoviskem ze dne 9. března 2005⁽⁶⁾ k navrhované směrnici o kapitálových požadavcích Výbor s potěšením konstatuje, že Komise uznala, že **konsolidovaný dozor** je legitimním požadavkem průmyslu. Za předpokladu, že konsolidovaný dozor v žádném případě nenarušuje schopnost členských států zareagovat v případech, kdy poskytovatelé poruší předpisy a tím poškodí spotřebitele na svém trhu, se EHSV domnívá, že by takový dozor poskytl přiměřený stupeň ochrany spotřebitele a přitom omezil na minimum duplicitu regulačních požadavků. To by následně zlepšilo účinnost sektoru financí EU. EHSV se nicméně domnívá, že z dokumentu Komise není jasné, zda je sblížování dozoru nutné ještě dříve, než bude možné zavést konsolidovaný dozor. EHSV se domnívá, že cíl a možné provádění konsolidovaného dozoru by za krátký čas měly zapůsobit jako katalyzátor pro sblížování dozoru.

3.4.3 Umožnění přeshraničních investic a hospodářské soutěže

3.4.3.1 Odstranění neopodstatněných překážek bránících konsolidaci bude mít za následek ekonomické zisky. Tyto ekonomické zisky pomohou rozproudít dynamiku v evropském hospodářství, výsledkem pak bude EU, která je lépe schopná vytvářet pracovní místa a poskytnout svým občanům vyšší životní úroveň. EHSV tedy podporuje Komisi v jejím záměru odstranit či zredukovat neopodstatněné překážky přeshraničním transakcím, jako například konsolidace prostřednictvím **fúzí a akvizic**. V minulých letech došlo k významnému nárůstu přeshraniční činnosti, přesto však počet fúzí a akvizic v bankovníctví EU zůstává poměrně nízký, ačkoli několik transakcí tohoto typu bylo v nedávných měsících dokončeno nebo jsou ve fázi přípravy. Částečným důvodem tohoto jevu jsou strukturální překážky uvnitř evropského bankovního trhu; mnohé z nich nelze ospravedlnit snahou o lepší zohlednění zákazníka či zvýšení finanční stability a mohly by být odstraněny nebo zredukovány politickou cestou. Restrukturalizace odvětví povede k velkým změnám pro všechny zainteresované strany – zaměstnance, podniky a zákazníky. Je nezbytné mít celkovou strategii jak se vyrovnat s účinky změn.

⁽⁶⁾ Úř. věst C 234, ze dne 22.9.2005.

3.4.3.2 EHSV souhlasí s názorem vyjádřeným v zelené knize, že konsolidace není sama o sobě cílem, ale prostředkem k dosažení úspor z rozsahu a dosahu. Ty pak zase umožní bankám nabídnout svým zákazníkům, ať už jde o soukromé osoby, malé a střední podniky či větší klienty, širší spektrum služeb za lepší ceny. Mělo by se rovněž pamatovat na to, že konsolidace a uskutečňování synergií neznamenají automatické snížení počtu zaměstnanců v bankovní skupině, která uskutečnila fúzi; ve skutečnosti bývá často opak pravdou. EHSV se tedy domnívá, že se jedná o důležitý faktor pro zaměstnanost, neboť sektor financí je již nyní významným poskytovatelem pracovních míst v Evropě. Banky převzou odpovědnost za náklady a rizika spojené s fúzí a akvizicemi pouze v případě, kdy jim bude zřejmé, že je možno těchto ekonomických výhod či synergií dosáhnout. V této souvislosti EHSV napjatě očekává předložení studie Evropské komise o překážkách v oblasti přeshraničních fúzí a akvizic v Evropě.

3.4.3.3 Je tedy logické, že EHSV požaduje, aby Komise předložila „orientační plán“ (roadmap) zamýšlených opatření pro tuto oblast s uvedením předpokládaného časového rámce, v němž těmto opatřením bude věnována pozornost.

3.4.4 Vnější dimenze

3.4.4.1 EHSV vcelku schvaluje tuto část dokumentu a plně souhlasí s Komisí v tom, že sektor financí EU musí být konkurenceschopný na světových trzích. EHSV tedy obzvláště oceňuje iniciativy Komise zaměřené na prohloubení **rozhovorů o finančních trzích** mezi EU a USA a rozšíření jejich záběru a také na posílení finančních vztahů s Japonskem, Čínou a Indií. EHSV se domnívá, že jde o záležitost prvořadého významu, nejen vzhledem ke stále významnější roli, kterou hrají Čína a Indie ve světové ekonomice.

3.4.4.2 Vzhledem k tomu, že neexistují skutečně mezinárodní rozhodující orgány, vedla globalizace kapitálových trhů a finančních služeb k tomu, že v tvorbě politiky pro tuto oblast hrají velmi významnou úlohu **světoví určovatelé standardů**. EHSV se domnívá, že EU neprezentuje své názory dostatečně jednomyslně na některých těchto fórech. V některých případech to může mít vliv na schopnost EU tyto standardy ovlivňovat a tedy vést k rozporu s evropskými zájmy.

3.4.4.3 Vzhledem k tomu, že tato fóra mají různý charakter a roli, by měla být upřednostňována řešení ad-hoc oproti přístupu „jedno řešení pro všechny“ a přitom zajistit, že v mezinárodním určování standardů je Evropa zastoupena jediným silným hlasem. EHSV zdůrazňuje, že cílem v této oblasti je dosáhnout jednotných světových standardů, především vhodných v účetnictví, ve kterém jsou evropské názory dobře zastoupeny, a neurčovat odlišné evropské standardy, které jsou v rozporu se světovými normami. Tento přístup by

jednak zajistil, že evropský průmysl finančních služeb a jeho spotřebitelé budou zastoupeni na světové scéně jediným silným hlasem, jednak by napomáhal vytvářet ve světovém měřítku rovné podmínky pro všechny se všemi ekonomickými výhodami, které by tento vývoj přinesl.

3.5 Případné nové cílené iniciativy

3.5.1 Co se týče případných nových cílených iniciativ, EHSV by především chtěl upozornit na iniciativy v oblasti finančních služeb pro soukromé osoby, neboť je přesvědčen, že kvalita volby má pro spotřebitele stejný, ne-li větší význam než kvantita volby. EHSV se tedy domnívá, že úprava místních trhů je pro poskytovatele služeb pro soukromé osoby hlavní otázkou, bez ohledu na zvolenou metodu distribuce.

3.5.2 S ohledem na doporučení formulovaná skupinovým fórem o **hypotečních úvěrech** je EHSV přesvědčen, že namísto harmonizace hypotečních produktů by byl přijatelnější přístup založený na hospodářské soutěži, neboť by to vedlo k lepší možnosti volby a také k lepší kvalitě produktu. EHSV rovněž oceňuje důkladnost přípravných prací provedených Komisí ve snaze zrevidovat stávající právní předpisy, kterými se řídí průmysl **řízení aktiv**. Co se týká otázky, zda by tato práce měla vést v roce 2006 ke konkrétním iniciativám v oblasti hypotečních úvěrů anebo řízení aktiv poté, co Komise začátkem letošního roku tuto oblast konzultovala, je EHSV toho názoru, že je potřeba nejprve provést účelné hodnocení dopadu, včetně analýzy nákladů a výnosů.

3.5.3 EHSV je i nadále přesvědčen o přínosu takzvaného **26. režimu**, zejména pro spotřebitele. Výbor je s Komisí zajedno v tom, že zbývá prokázat přínos tohoto 26. režimu a že bude obtížné dosáhnout dohody o volitelných evropských standardech určených pouze pro některé produkty. Pro spotřebitele mohou rovněž být zavádějící vnitrostátní normy a nařízení o povinnosti informovat a ty, které platí jinde. Je pravděpodobné, že zavedení 26. režimu bude stejně obtížné prosadit jakožto společné evropské občanské právo, včetně procesního práva, soudního systému atd. Nicméně, nápad zavést 26. režim je výzvou, která by stála za prozkoumáním.

3.5.4 Je však jasné, že jakýkoli dodatečný, alternativní či volitelný režim by neměl vést k tomu, aby nutil poskytovatele zavést standardizaci produktů, což by mělo neblahý vliv na průmysl finančních služeb a jeho schopnost konkurence, inovace a plnění měnicích se požadavků zákazníků.

3.5.5 Vzhledem k pokračující diskusi by tedy EHSV ocenil jakékoli další upřesnění, které Komise bude schopná poskytnout pro lepší porozumění 26. režimu. EHSV vítá oznámení o tom, že bude uskutečněna studie proveditelnosti.

3.5.6 Rozsáhlejší využívání **skupinového fóra** je vcelku pozitivním rysem. Jak už však bylo poznamenáno dříve, mohlo by vytvoření skupinového fóra pro určité maloobchodní produkty do značné míry odčerpat zdroje spotřebitelských organizací.

3.5.7 Oblasti možných budoucích opatření

3.5.7.1 EHSV je potěšen tím, že Evropská komise je ochotná kodifikovat a případně zjednodušit **stávající předpisy o povinnosti informovat**. Výbor se však vyslovuje spíše pro zjednodušení než pro kodifikaci. EHSV chápe zmínku o zjednodušení jako projev úmyslu ze strany Komise zlepšit kvalitu spíše než kvantitu informací poskytovaných spotřebitelům. Ve snaze posílit požadavky na kvalitu by EHSV chtěl požádat Komisi, aby utřídila stávající právní požadavky (jak na úrovni EU, tak na úrovni vnitrostátní) s cílem usměrnit relevantní požadavky zahrnuté do povinnosti informovat a standardizovat poskytování informací (i prostřednictvím kodifikace), s ohledem na spotřebitelem zvolené prostředky.

3.5.7.2 EHSV se domnívá, že by pro spotřebitele bylo užitečné mít lepší standard základních informací, například v podobě srozumitelných, strukturovaných, srovnatelných údajů o všech zásadních aspektech smlouvy. Musí tedy být zaručena vysoká úroveň ochrany spotřebitele, aby bylo zajištěno, že informace jsou odpovídající a srozumitelné a přinášejí přiměřenou právní ochranu.

3.5.7.3 V oblasti **finančního zprostředkování** a vztahů finančních institucí a spotřebitelů se zprostředkovateli EHSV konstatuje, že především finanční zprostředkování na úrovni EU podléhá různým stupňům regulace. Směrnice o zprostředkování pojištění (Insurance Mediation Directive) ⁽⁷⁾ a směrnice o trzích s finančními nástroji (Markets in Financial Instruments Directive) ⁽⁸⁾ stanovují odlišné koncepty a úroveň regulace pro zprostředkování finančních služeb a produktů. Větší koherence a sblížení v této oblasti by měly být povzbuzovány, EHSV se nicméně domnívá, že režimu směrnice o trzích s finančními nástroji, který představuje komplexnější metodu, by měl být poskytnut čas, aby mohl prokázat svou účinnost dříve, než z něj budou vyvozeny jakékoli závěry ohledně možné potřeby další regulace v oblasti zprostředkování úvěrů.

3.5.7.4 Vzhledem k potřebě dalšího přizpůsobení předpisů o chování podniků a pokynů k prodeji by mělo být zváženo stanovení rovných podmínek pro všechny poskytovatele finančních služeb soukromým osobám s tím, že budou zohledněny odlišné vnitrostátní podmínky. Bylo by však prospěšnější zajis-

tit sblížení a harmonizaci domácích předpisů pro marketing a distribuci, spíše než předkládat nové iniciativy k předpisům o chování podniků.

3.5.7.5 Co se týče úlohy profesionálního a nezávislého poradenství, je EHSV toho názoru, že by se mělo jasně rozlišovat mezi (i) poradenstvím jako nezávislou, placenou službou na žádost klienta a (ii) poskytováním informací, které spotřebitel potřebuje k tomu, aby byl schopen učinit uvědomělou volbu.

3.5.7.6 Nejdůležitější ze všeho je mít stanovená jasná pravidla a standardy pro finanční zprostředkovatele, kteří hrají hlavní roli zejména v oblasti investičních produktů, ale také při zprostředkování půjček. Zprostředkovatelé musí rovněž být schopni prokázat dobrou znalost své obchodní oblasti a produktů. Makléři a nezávislí agenti by měli být zodpovědní za to, že klientům poskytují přiměřené, poctivé a spolehlivé rady. Musí být rovněž vytvořen mechanismus umožňující rychlé a účinné řešení neshod. Znalecké posudky musí být specifického zaměření, například mohou být rozděleny do několika částí: úspory, investice, pojištění, hypotéky/úvěry. Řešení těchto otázek by také bylo v souladu s vývojem na vnitrostátní úrovni.

3.5.7.7 EHSV se zájmem konstatuje přání Komise důkladněji prozkoumat skutečnosti vnímané jako překážky k otevření **bankovních účtů** v zahraničí a otázky týkající se jejich obsluhy, přenositelnosti, převoditelnosti a uzavření. Co se týče zmíněných operací, je třeba nepřehlédnout vliv existujících elektronických a informačních systémů.

3.5.7.8 EHSV je pevně přesvědčen, že zelená kniha Komise se měla explicitně věnovat otázkám daní. Od té doby, co byla přijata 6. směrnice o DPH ⁽⁹⁾ a zejména během posledního desetiletí, způsobuje nedostatek neutrality v **aplikování DPH na finanční služby** a nedostatek právní jistoty v současném systému stále více problémů.

3.5.7.9 Skupina expertů v oboru bankovníctví ⁽¹⁰⁾ ve své zprávě o stavu finanční integrace v EU poukazuje na to, že „aplikovat DPH na outsourcing způsobem, který nemá natolik charakter trestu, je hlavní podmínkou pro další integraci funkcí ve střediscích expertizy, které budou poskytovat služby různým částem bankovních skupin EU“. Mělo by být oficiálně uznáno, že současný systém DPH pro finanční služby brání účinnému provádění jednotného evropského trhu. Plán Komise navazující na akční plán finančních služeb by měl sloužit jako rámec pro toto oficiální uznání. EHSV tedy naléhá na Komisi, aby pro tuto oblast stanovila svůj další plán.

⁽⁹⁾ 6. směrnice Rady 77/388/EHS, Úř. věst. L 145, 13.6.1977.

⁽¹⁰⁾ Akční plán finančních služeb: plnění a výhledy (Financial Services Action Plan: Progress and Prospects), Expert Group on Banking, závěrečná zpráva, květen 2004.

⁽⁷⁾ Směrnice 2002/92/ES, Úř. věst. L 9, 15.1.2004.

⁽⁸⁾ Směrnice 2004/39/ES, Úř. věst. L 145, 30.4.2004.

3.5.7.10 EHSV by nakonec chtěl zdůraznit, že spotřebitelé budou schopni zacházet s finančními produkty efektivněji, pokud jim bude poskytnuto profesionálnější a nezávislé vysoce kvalitního poradenství. Spotřebitelům by se mělo dostat co nejlepšího poradenství o produktech a službách, které nejlépe odpovídají jejich potřebám a (finančním) okolnostem. Spotřebitelé se však nemohou zcela vyhnout odpovědnosti, kterou s sebou nese volba (ať už v souvislosti s vlastnostmi produktu nebo s odborníkem poskytujícím poradenství o těchto vlastnostech). Spotřebitel by také měl být vybaven k tomu, aby mohl učinit vědomou volbu a rozumět následkům své volby.

3.5.7.11 EHSV tedy podporuje zásadu vzdělávání spotřebitelů a zvyšování úrovně **finanční gramotnosti** v celé EU. ESHV se domnívá, že především pojmy rizika a návratnosti musí být hlavními tématy vzdělávání pro investory. Výbor se zasazuje také o to, aby zprostředkovatelé měli povinnost poskytovat přiměřené, poctivé a spolehlivé rady. Tato povinnost nabývá na významu s tím, jak pracovníci budou stále více muset činit vlastní opatření pro většinu svých důchodových příjmů. Spotřebitelé musí mít dostatek informací, aby mohli srovnat rozdílné produkty a byli schopni se informovaně rozhodnout a vybrat z řady konkurenčních produktů a spektra rizikových profilů.

4. Závěr

4.1 EHSV se domnívá, že tato celková revize všeho, čeho bylo dosaženo a co je ještě potřeba vykonat v oblasti finančních služeb, je pro EU příležitostí dosáhnout významného pokroku ve snaze oživit evropskou ekonomiku, redukovat byrokracii, vytvářet pracovní místa a posílit nejen prosperitu, ale i důvěru všech Evropanů ve finanční systém. Jinými slovy, je to příležitost udělat skutečný krok vpřed k naplnění cílů, které si EU sama stanovila v lisabonském programu.

4.2 V oblasti finančních služeb může EU podniknout významné kroky k naplnění cílů z Lisabonu tím, že najde

řešení na řadu klíčových otázek. EHSV je toho názoru že mezi tyto otázky patří:

- přísně aplikovat lepší regulační rámec na všechny nové a stávající právní předpisy;
- měřit důvěru spotřebitelů jejich ochotou přijmout daný návrh;
- přimět instituce EU a členské státy, aby pracovali společně na transpozici a provádění právních předpisů včas a v tom smyslu, v jakém byly vytvořeny;
- soustředit se na dokončení zbývajících opatření akčního plánu finančních služeb a případně aplikovat cílená plně harmonizovaná opatření;
- pracovat společně na odstranění překážek bránících optimálnímu rámci dozoru pro evropský konsolidovaný dozor;
- odstranit neopodstatněné překážky bránící zvýšené aktivitě v oblasti fúzí a akvizic v Evropě, zejména v sektoru bankovníctví; a
- uznat, že pro spotřebitele je kvalita stejně důležitá jako kvantita produktů na trhu, ne-li důležitější.

4.3 Vnější dimenze politiky finančních služeb EU na příštích pět let má také zásadní význam pro její dlouhodobou světovou konkurenceschopnost. EHSV se tedy důrazně zasazuje o snahy o posílení a prohloubení regulačního dialogu se světovými konkurenty EU, například se Spojenými státy, Japonskem, Čínou a Indií.

4.4 Úvaha o budoucích prioritách pro finanční služby v roce 2005 dává celé organizované občanské společnosti příležitost podílet se na úsilí naplnit cíle z Lisabonu. Jak pro evropskou ekonomiku, tak pro spotřebitele služeb, které tato ekonomika poskytuje, je v sázce příliš mnoho, abychom této příležitosti nevyužili.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Právním předpisům o hygieně a k řemeslným zpracovatelským podnikům“

(2006/C 65/25)

Ve dnech 9. a 10. února 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k „Právním předpisům o hygieně a k řemeslným zpracovatelským podnikům“.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 9. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan RIBBE.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 15. prosince 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 98 hlasy pro, 1 hlasem proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Nové hygienické předpisy EU ⁽¹⁾, které vstoupily v platnost dne 20. května 2004, mají za cíl poskytnout na základě přístupu zahrnujícímu celý potravinový řetězec („ze statku až na plotnu“) vysokou úroveň ochrany spotřebitele v oblasti bezpečnosti potravin. Kromě toho by jednotné zásady měly zajistit bezproblémové fungování vnitřního trhu.

1.2 Základní zásadou je, že provozovatelé potravinářských podniků nesou plnou odpovědnost za zdravotní nezávadnost svých výrobků. Ta má být zaručena dodržováním základních a zvláštních hygienických norem a uplatňováním zásad systému posuzování rizik (HACCP ⁽²⁾).

1.3 Nová legislativa o hygieně se skládá z **několika nařízeních**:

— nařízení (ES) 178/2002 o obecných zásadách a požadavcích potravinového práva (tzv. základní nařízení),

— nařízení (ES) 852/2004 o hygieně potravin,

— nařízení (ES) 853/2004 se zvláštními hygienickými požadavky na potraviny živočišného původu,

— nařízení (ES) 854/2004 se zvláštními procedurálními předpisy pro úřední dozor nad lidskou spotřebou určitých výrobků živočišného původu,

— nařízení (ES) 882/2004 o úředních kontrolách k přezkoumání dodržování předpisů týkajících se potravin a krmiv a

— nařízení o mikrobiologických kritériích (existuje text návrhu).

1.4 V zájmu pokud možno jednotného provádění nařízení (ES) 852/2004 a 853/2004 vypracovalo generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitelů (SANCO) následující směrnice (guidances). Mají povahu doporučení a obrací se přímo na potravinářské podniky i na úřady na místě:

— směrnice k provádění některých předpisů nařízení č. 852/2004, SANCO/1513/2005 REV.1 z 8. září 2005,

— směrnice k provádění některých předpisů nařízení č. 853/2004, SANCO/1514/2005 REV. 1 z 8. září 2005,

— směrnice k usnadnění uplatnění principu HACCP v potravinářských podnicích (food business) SANCO/1955/2005 z 30. srpna 2005.

1.5 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) zaujal v rámci zákonodárního postupu mj. ve dnech 28. a 29. března 2001 stanovisko ⁽³⁾ k nařízením 852/2004 až 854/2004 a přislíbil svoji výslovnou podporu novým nařízením i principům, na nichž jsou založeny.

1.6 Tímto stanoviskem z vlastní iniciativy chce Výbor podnítit přezkoumání, zda nové hygienické požadavky ve smyslu jednotnosti cílů a opatření přispívají tím nejlepším možným způsobem k politicky žádoucímu trvale udržitelnému rozvoji venkova. Pro ekonomický rozvoj venkova mají malé řemeslné a/nebo tradiční zpracovatelské podniky obzvláštní význam. Bohaté zkušenosti však ukazují, že v minulých letech došlo k radikálnímu úbytku odpovídajících struktur, zejména v oblasti zpracování masa a mléka a jejich uvádění na trh. Dotčené subjekty i příslušné úřady často poukazyvaly na to, že příčinou této strukturální změny je „vysoká úroveň hygienických předpisů EU“.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 226, 25.6.2004.

⁽²⁾ HACCP = Hazard Analysis Critical Control Points

⁽³⁾ Úř. věst. C 155, 29.5.2001, s. 39.

1.7 Na tomto pozadí by se mělo přezkoumat, zda je EU skutečně přímo či nepřímo odpovědná za strukturální změnu způsobenou hygienickými nařízeními. Při tom se přirozeně nijak nezpochybňuje vlastní cíl zamezit ohrožení zdraví člověka. Ovšem zjišťuje se, jestli je k dosažení všech cílů EU (hygiena, vytváření a zachování pracovních míst) zapotřebí diferencovaných norem a jestli existuje nezbytná flexibilita.

1.8 V rámci tohoto stanoviska se má přezkoumat, zda

a) má předpisový rámec pro hygienu brzdící nebo stimulační vliv na malé potravinářské podniky s převážujícím řemeslným a/nebo tradičním způsobem zpracování,

b) provádění zpružňujících opatření v rámci jednotlivých států náhodou nezpůsobuje nevýhody v hospodářské soutěži pro ručně vyráběné výrobky resp. malé potravinářské podniky.

1.9 Jelikož se zvláštní hygienické požadavky v nařízeních 853/2004 a 854/2004 vztahují výlučně na živočišné výrobky, bude zkoumání účinků zaměřeno na potravinářské podniky zabývající se živočišnou výrobou. Zpracovatelé rostlinných produktů (např. pekárny, cukrárny atd.) a jiných živočišných výrobků (např. ryb), kteří rovněž podléhají novým hygienickým předpisům (nařízení 852/2004), se proto nesledují.

1.10 EHSV tímto stanoviskem zamýšlí otevřít diskusi o normách pro bezpečnost potravin a o trvale udržitelném rozvoji venkova, který s tím souvisí. Výbor přitom zastává názor, že cíle ochrany spotřebitele, zachování kulturní rozmanitosti, zajištění řádné hospodářské soutěže a udržení a rozvoj pracovních míst na venkově jsou všechny stejně důležité a musí být uvedeny v soulad.

2. Obsah nařízení

2.1 **Nařízení (ES) 178/2002** stanoví kromě obecných zásad a požadavků na potravinové právo mj. postupy týkající se bezpečnosti potravin, aby se zlepšilo fungování vnitřního trhu a volný pohyb potravin a krmiv. Kromě toho se má sblížením doposud silně národně podmíněných koncepcí, zásad a postupů potravinového práva na úrovni Společenství zaručit vysoká úroveň ochrany spotřebitele.

2.2 **Nařízení (ES) 852/2004 o hygieně potravin** konkretizuje cíle nařízení 178/2002 a stanoví obecná pravidla pro hygienickou výrobu všech potravin. Vztahuje se na všechny

fáze výroby, zpracování a distribuce potravin. Do oblasti působnosti nařízení spadá rovněž „zemědělská prvovýroba“. Na rozdíl od „potravinářských podniků“ nemusejí (ještě) výrobci v zemědělské prvovýrobě uplatňovat žádné postupy stavějící na **zásadách HACCP**, musí však respektovat zásady uvedené v příloze I. Naproti tomu se všechny potravinářské podniky musí nechat **zaregistrovat** a splnit obecné hygienické předpisy z přílohy II nařízení. Postupy, které musí provozovatel při registraci dodržet, určí národní úřady na základě článku 31 **nařízení 882/2004**.

2.3 Všichni provozovatelé potravinářského podniku musí v případě potřeby učinit následující hygienická opatření:

- splnit mikrobiologická kritéria pro potraviny,
- dodržet určité postupy nezbytné pro dosažení cílů,
- splnit požadavky na kontrolu teploty u potravin,
- zachovat systém dopravy a skladování zmrazených potravin,
- odebírat vzorky a provádět analýzy.

2.4 Z oblasti působnosti nařízení jsou vyňaty:

- prvovýroba určená pro domácnosti a domácí zpracování za účelem osobní spotřeby,
- přímé dodávky malých objemů primárních produktů resp. malých objemů masa z drůbeže a zajícovitých porážených v zemědělských podnicích od výrobce konečnému spotřebiteli nebo místním maloobchodníkům.

2.5 Podrobné předpisy ke kritériím jmenovaným v odstavci 2.3 (např. o druhu mikrobiologických kritérií, rozsahu odběru vzorků a druhu analýz) nové hygienické předpisy nestanoví. S ohledem na článek 14 nařízení (ES) 852/2004 již existuje návrh samostatného **nařízení o mikrobiologických kritériích pro potraviny**.

2.6 Jelikož z potravin živočišného původu mohou vyplývat určitá specifická zdravotní rizika, existují v tomto ohledu dvě zvláštní nařízení:

- **nařízení 853/2004 se zvláštními hygienickými požadavky na potraviny živočišného původu a**
- **nařízení 854/2004 pro úřední kontrolu výrobků živočišného původu určených pro lidskou spotřebu.**

2.7 Potravinářské podniky, které pracují s potravinami živočišného původu, musí

- získat povolení. Postupy, které musí provozovatel pro získání povolení dodržovat, určí národní úřady na základě článku 31 **nařízení 882/2004**;
- splnit zvláštní hygienické požadavky uvedené v přílohách k nařízení 853/2004 vztahující se mj. na přepravu, porážení zvířat, bourání a zpracování masa (červené maso, drůbež, divoká zvěř) a produkci syrového mléka, zpracování mléka atd., ale také na vejce, výrobky z vajec, ryby a rybí výrobky, jakož i na mušle a jiné mořské plody;
- získat povolení, což se týká i malých potravinářských podniků, které zpracovávají výrobky živočišného původu. Komise přitom ve své směrnici SANCO 1514/2005/rev. 1 v odstavci 4.2 výslovně stanoví, že „požadavky na povolení by pro podniky neměly znamenat žádnou novou dodatečnou zátěž“.

2.8 Z oblasti působnosti nařízení 853/2004 jsou dále vyňaty:

- přímé dodávky malých objemů masa a drůbeže a zajícovitých porážených v zemědělských podnicích od výrobce konečnému spotřebiteli nebo místním maloobchodníkům,
- maloobchod za určitých podmínek (čl. 1 odst. 5a).

2.9 Směrnice SANCO 1514/2005/REV. 1 v odstavci 3.5 upřesňuje: Maloobchod bude vyňat z oblasti působnosti nařízení 852/2004 a spadat pod nařízení 852/2004 pouze tehdy, bude-li se jednat (a) o přímé uvedení na trh resp. (b) o zanedbatelné, regionální a omezené dodávky výrobků živočišného původu jiným zařízením. Nicméně obecná pravidla pro maloobchod se ponechávají v působnosti jednotlivých států.

2.10 Nové hygienické předpisy kladou zvláštní důraz na flexibilitu:

- a) **Stanovené cíle namísto konkrétních podrobných předpisů.** Ve srovnání s dosavadními platnými právními předpisy zabíhají nová nařízení, zejména nařízení 853/2004 se zvláštními hygienickými požadavky, mnohem méně do podrobností (například u stavebních požadavků na jatka a bourárny).

- b) **Oprávnění k vydání vnitrostátních právních předpisů** (článek 13 nařízení 852/2004, článek 10 nařízení 853/2004 a článek 17 nařízení 854/2004) o přizpůsobení požadavků stanovených v nařízeních v zájmu uplatnění **tradičních postupů** ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce potravin či zohlednění potřeb potravinářských podniků v regionech s **obtížnou zeměpisnou polohou**.

- c) **Oprávnění k vydání vnitrostátních právních předpisů** k řízení přímého uvedení na trh (viz odstavce 2.4 a 2.8) a maloobchodu (viz odstavce 2.8 a 2.9).

3. Malé potravinářské podniky a rozvoj venkova

Pojmy a jejich vymezení

3.1 Spektrum potravinářských podniků je v mnoha členských státech stále ještě bohaté. Zpracování zemědělských surovin a produkce potravin může probíhat jak ve velkých průmyslových podnicích orientovaných na mezinárodní trh, tak i v malých potravinářských podnicích zaměřených více (ale ne výlučně) na dodávky na regionální trhy anebo v mikropodnicích. Tyto mikropodniky mohou být organizačně i prostorově úplně propojeny se zemědělskými podniky.

3.2 Se strukturou a zpracovávanými objemy potravinářských podniků jsou obvykle spojeny specifické výrobní postupy. Také jejich spektrum je široké a sahá od průmyslové/sériové výroby až po výrobu řemeslnou a tradiční. Přechody mezi nimi jsou vždy plynulé.

3.3 Hlavní důraz se bude dále klást na **malé potravinářské podniky a mikropodniky, které častěji pracují řemeslným a/nebo tradičním způsobem**.

3.4 Další důležité téma představují **potravinářské podniky zpracovávající maso (včetně drůbeže a jiných malých zvířat) a mléko**, neboť pro obě tyto oblasti důležité z hlediska zemědělské tvorby hodnot mnoha členských států byly vydány zvláštní hygienické předpisy (viz též odstavec 1.9). Konkrétně se jedná zejména o regionální jatka, řezníky, kteří porážku a zpracování provádějí sami, regionální mlékárny, malé průmyslové sýrárny, soukromé sýrárny a salaše.

Malé potravinářské podniky, venkov, práce a kvalita

3.5 Malé potravinářské podniky ve většině členských států EU převažují, a jsou proto velmi důležité z hlediska vytváření pracovních míst. K malým potravinářským podnikům patří rovněž řemeslné provozy. Ty se často nacházejí ve středu města, vytvářejí vysokou míru produktové a kulturní rozmanitosti a nabízejí – a to by se nemělo opomíjet – mnohdy pracovní místa i etnickým menšinám. Naše zvláštní pozornost však patří těm potravinářským podnikům zabývajícím se výrobou a zpracováním, které mají více či méně úzký vztah k zemědělské prvovýrobě resp. produkci surovin. Hodně takových podniků se nachází na venkově. Jejich význam pro zachování a další rozvoj práce právě na venkově, který je často strukturálně slabý, je do určité míry značný.

3.5.1 **Příklady:** V Evropě samostatně podniká více než 150 000 řezníků a zaměstnává zhruba 1 milion pracovníků. Jen v Německu momentálně existuje zhruba 18 000 podnikajících řezníků (resp. 29 000 řeznictví včetně poboček) a zaměstnává přibližně 168 000 osob. Patnáct procent těchto podniků pořád ještě poráží samo, deset procent nechává svá zvířata porážet na jatkách. Dalším střediskem řeznického řemesla je Španělsko s přibližně 35 400 nezávislými řeznictvími (včetně poboček) a zhruba 70 000 pracovníky, jakož i Francie s téměř 35 000 řeznictvími a více než 55 000 pracovníky.

3.5.2 V posledních letech se sice objevuje trend nákupu masných výrobků ve velkých supermarketech a u provozovatelů diskontů. EHSV však výslovně zdůrazňuje význam a důležitost těchto spíše malých podniků, která se dá vyčíslit nejenom z prodejních statistik⁽⁴⁾.

3.5.3 Rovněž v oblasti mléka se vyskytují četné malé podniky. V Německu tak v posledních letech v důsledku expanze ekologické produkce mléka vzniklo přes 500 nových soukromých sýráren s přibližně 1 500 pracovními místy. K tomu vznikla nová pracovní místa v biomlékárnách a průmyslových biosýrárnách. K nim však bohužel nejsou k dispozici žádné údaje na evropské úrovni.

3.6 V rámci Agendy 2000 Komise a členské státy zdůraznily nejen nezbytnost rozvoje konkurenceschopnosti evropského zemědělství na světovém trhu, ale také sledování politiky jakosti. Proto je třeba zachovat a podporovat **multifunkční povahu zemědělství** (čili „evropský agrární model“). Tím se míní zemědělství, které poskytuje mj. **vysokojakostní**

⁽⁴⁾ V Německu stále ještě 45 % peněžního obrátu masných výrobků připadá na soukromé řezníky. Měřeno na obrátu podle váhy je tento význam o něco nižší, protože soukromí řezníci udržují lehce vyšší úroveň cen, což je dáno např. vyššími náklady na suroviny a na mzdy.

výrobky a zachovává tak **pracovní místa** a vytváří nová. Tato strategie zvýšení tvorby hodnot na venkově je neoddelitelně spjata se zachováním a dalším rozvojem sektoru zpracování potravin, jež se tam přesunul. Těto politice jakosti jsou ku prospěchu rovněž chráněná označení původu.

3.7 Politika jakosti se má v budoucnu provádět prostřednictvím nařízení o Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) s osou „Diverzifikace a ...“, jakož i akčního programu Ekologické zemědělství.

3.8 Malým potravinářským podnikům a zejména malým řemeslným zpracovatelům potravin se v rámci této politiky jakosti připisuje strategický význam. Neboť jsou to tyto malé potravinářské podniky, kdo mohou přispět k diverzifikaci čili k zajištění **vysokého stupně rozmanitosti výrobků** pro spotřebitele. Rostoucí poptávka svědčí o tom, že spotřebitelé si této diverzity stále více cení a že právě tradiční a řemeslné výrobní postupy jsou neoddelitelně spojeny s vysokou jakostí výrobků. Zároveň jsou součástí našeho kulturního dědictví. Tyto potravinářské podniky již po celá desetiletí dokazují, že umí vyrábět bezpečné výrobky.

Diferencovaná rizika vyžadují diferencované koncepty bezpečnosti

3.9 EHSV proto bere se zadostiučiněním na vědomí, že nová nařízení obsahují ve srovnání s dosavadní úpravou **vyšší míru flexibility**. Toto **větší flexibilita poskytuje nové příležitosti** pro malé potravinářské podniky s tradičním řemeslným zpracováním, jelikož jednotná povolení jim přístě umožní účastnit se přeshraničního obchodu. Tyto příležitosti ale musí členské státy také využít.

3.10 Větší flexibilita však zároveň skrývá i **rizika** pro malé potravinářské podniky. Kdysi jen „zaregistrované podniky“ teď musí splňovat vyšší standardy schvalovacího řízení. Některá zvláštní hygienická opatření nařízení 853/2004 navíc kladou podstatně **vyšší požadavky** než doposud. To se týká především podmínek mikrobiologických kontrol, které s tím souvisejí.

3.11 Stanovení hygienických cílů místo pevně daných norem a s tím spojené klauzule o větší flexibilitě umožňují přizpůsobit jak podobu konceptu HACCP (podle nařízení 852/2004), tak i schvalovací řízení specifickým rizikům výrobních postupů různých typů podniků.

3.12 Pro zachování rozmanité struktury potravinářských podniků v Evropě má tato větší flexibilita klíčový význam, neboť hygienická rizika a příslušné hygienické požadavky jsou částečně úzce spjaty s konkrétními systémy výroby, zpracování a distribuce. Malé a řemeslné potravinářské podniky s odbytem převážně v místě či regionu mají vzhledem k bezpečnosti potravin částečně jinak rozložená rizika než průmyslové velkopodniky s nadregionální a mezinárodní distribuční sítí. Je tedy pochopitelné, že ve velkopodnicích s mnoha pracovníky, vysokými počty kusů a vymezeným rozsahem odpovědnosti má smysl zavádět systémy monitorování a řízení kvality, označení dávek a vypilované koncepce prostorového uspořádání, jakož i mikrobiologické testy ve vztahu k šarži. V malých potravinářských podnicích, kde odpovědnost nese jen několik málo pracovníků a které se často neúčastní obchodu uvnitř Společenství, většinou postačí jednoduché koncepce typu namátkových kontrol teplot chlazení nebo teploty varu popř. posouzení zrakem (ohřívání uzeniny, vařené klobásy). Zde se uplatňují tradiční a osvědčené kontrolní postupy. Vyšší technické nebo organizační výdaje zde nijak neovlivňují zvýšenou hygienu, ale odrazí se ve vyšší finanční a časové náročnosti.

3.13 Příkladem přenosu opatření, která jsou užitečná a nezbytná pro oblast průmyslu, do řemeslné oblasti je předpis o zavedení sterilizátorů, který je obsažen již ve směrnici 64/433/ES. Při pásovém porážení, pro které je v dnešních podnicích typická vysoká rychlost běžícího pásu, není čas na čištění nože, kterým se řízlo například do abscesu. Přítomnost sterilizátoru na každém pracovišti, kde se bourá, dává pracovníkovi možnost vzít si kdykoliv nový a sterilní nůž, aniž by musel zastavit pás. Jinak je tomu u soukromých řezníků, kde tělo zvířete bourá jedna osoba a v případě potřeby je vždy dostatek času vzít si nový a sterilní nůž. K dosažení sterility nože postačí, je-li na pracovišti dostatek předem sterilizovaných nožů. Sterilizátor nemusí být na všech pracovištích. Revidovaná směrnice SANCO č. 1514 z 8. září 2005 již zohlednila tuto námitku, kterou EHSV vznesl, a v odstavci 5.3 stanoví, že malá jatka si vystačí s dostatečným počtem nožů dezinfikovaných před započetím porážky.

3.14 Jinými slovy: budou-li se hygienické normy a bezpečnostní požadavky jednostranně řídit riziky hlavních proudů dnešní výroby, t.j. průmyslového zpracování a globalizovaného obchodu, a přenášet se na řemeslné struktury, bude s tím vždy spojeno nebezpečí, že tradičně řemeslně vyráběné výrobky budou v konkurenci znevýhodňovány. Je jim pak částečně přímo, částečně nepřímo (zvýšováním nákladů) znemožněn přístup na trh.

3.15 Pokud se v následujícím textu požadují hygienické koncepce přizpůsobené konkrétním postupům a strukturám,

nejde pouze o zajištění rovných příležitostí k přístupu na trh. Naopak jde rovněž a obzvláště o zachování a podporu inovací na venkově. Jednou z nejvýznamnějších inovací posledních desetiletí byl rozvoj a šíření ekologického zemědělství. Bez stávajících a nově získaných svobod by se s tím související nové oživení tradičních postupů zpracování potravin nikdy nemohlo uskutečnit. Proto je třeba poskytnout i v budoucnosti volný prostor pro regionální zvláštnosti, tradiční řemeslné postupy, zvláštní formy zpracování, zvláštní kvality a zvláštní cesty uvádění na trh a současně zaručit spotřebiteli jednotnou a vysokou úroveň bezpečnosti potravin.

4. Potenciální příležitosti a překážky pro malé řemeslné potravinářské podniky v sektoru masa a mléka podmíněné novým předpisovým rámcem pro hygienu

Nařízení 852/2004

4.1 Některé členské státy využily možnost, kterou poskytovala „stará“ legislativa, rozlišovat podniky zpracovávající maso a mléko na „registrované“ a „povolené“. Registrované podniky se nesměly účastnit obchodu uvnitř Společenství bez toho, že by existovalo odůvodnění podložené různými hygienickými normami. Směrnice SANCO 1513/2005/REV. 1 z 8. září 2005 v odstavci 3.4 výslovně vyzývá členské státy, aby přímým prodejcem na trhu, kteří jsou vyňati z oblasti působnosti nařízení 852/2004 a 853/2004, povolily přeshraniční obchod v příhraničních oblastech. Tím se podnikům v příhraničních oblastech poskytují nové tržní příležitosti.

4.2 Nařízení 852/2004 požaduje uplatnění **koncepce HACCP** na postupy sloužící bezpečnosti potravin. Závazné zavedení koncepce HACCP se vítá, jelikož je vlastně v souladu s řemeslnou tradicí, která spočívá v dosažení maximální bezpečnosti výrobků prostřednictvím malého množství co možná nejúčinnějších kontrol na správných místech. Směrnice SANCO 1955/2005 z 30. srpna 2005 také stanoví způsoby, kterými by koncepce HACCP mohly být přizpůsobeny různým druhům podniků. V jednotlivých členských státech byly rovněž vypracovány příslušné směrnice dobré hygienické praxe. Ty by mohly usnadnit uplatnění HACCP v malých potravinářských podnicích, protože pak by se případně mohlo upustit od provádění vlastní analýzy nebezpečí a rizik.

4.3 Zda koncepce HACCP v tomto smyslu pomohou také řemeslným potravinářským podnikům, bude záviset na tom, jak budou vypadat vnitrostátní směrnice HACCP. Bude-li kladen příliš vysoký důraz na dokumentaci a obsáhlé kontrolní seznamy, může tento nástroj snadno vést ke zvýšení nákladů, aniž by zvýšil bezpečnostní standard.

4.4 S koncepcí HACCP jsou spojeny mikrobiologické kontroly, jejichž kritéria a rozsah musí být ještě určeny (článek 4). Podoba nového **nařízení o mikrobiologických kritériích** bude mít rozhodující vliv na náklady samokontrol. Bude jedním z rozhodujících faktorů budoucí konkurenceschopnosti malých potravinářských podniků, protože ty musí rozložit náklady na kupříkladu daleko menší zpracovávaná a prodávaná množství než velké potravinářské podniky. Vítaná je proto plánovaná úprava, že četnost kontrol mletého masa na menších jatkách a bourárnách resp. řeznictvích lze přizpůsobit vyráběnému množství. Všechny ostatní podniky musí odebírat vzorky jednou týdně.

Nařízení 853/2004: Rizika větší flexibility na příkladu zpracování mléka:

4.5 Větší flexibilitou nezískají **velký prostor pro posuzování** pouze samy členské státy, nýbrž zejména regionální veterinární úřady oprávněné udělit povolení potravinářským podnikům. Již dnes existují velké rozdíly v provádění hygienických předpisů, zejména v oblastech, které veterináři zařazují do kategorie riskantních, jako je např. řemeslné porážení drůbeže, soukromé sýrárny a produkce výrobků ze syrového mléka.

4.6 V mnoha členských státech EU začalo hrát mezitím další zpracování mléka na sýr v zemědělských provozech důležitou roli v zajištění existence. Zkušenosti v polských regionech před a po vstupu do EU ukazují, že veterinární úřady zpočátku zakazovaly budování soukromých sýráren kvůli údajným „normám EU“. Ukázalo se, že neměly naprosto žádné zkušenosti se zacházením s těmito „novými“ myšlenkami a chtěly jít prozatím „na jistotu“, aneb co neexistuje, nemůže způsobit (hygienické) problémy. Je však jasné, že odpovědnost nesou samy národní a regionální úřady a ne EU.

4.7 Mnoho předpisů pro zpracování mléka, které byly ještě ve starých právních předpisech EU podrobně stanoveny, nyní odpadá. Nové nařízení poskytuje právě malým a řemeslným potravinářským podnikům nové příležitosti. Mohou si nechat uznat tzv. „alternativní postupy“. Ty však nařízení nijak konkrétně nevymezuje.

4.8 Existuje proto zcela oprávněná obava, že některé členské státy se při provádění na národní úrovni pokusí prosadit podstatně „užší“ a pro malé potravinářské podniky méně výhodný výklad nařízení, než Společenství zamýšlelo.

4.9 Příklad 1: V Německu existují první návrhy obecného správního předpisu (schvalovací řízení podle článku 31 nařízení 882/2004). Ten požaduje – jako i v minulosti – typovou zkoušku pro povolení pasterizačních zařízení a čistících odstře-

divek. Provozovatelé, kteří používají jiné přístroje nebo postupy, nesou důkazní břemeno a náklady na vypracování vlastního odborného posudku.

4.10 Příklad 2: V členských státech z východní Evropy, jako je Česko, Polsko, Slovinsko, a z Pobaltí probíhaly v rámci přizpůsobení vnitrostátního práva *acquis communautaire* podobné procesy jako po sjednocení Německa v nových spolkových zemích. Mohutnou strukturální změnu v mlékárnách a na jatkách a odpovídající úbytek pracovních míst nezpůsobily jenom ekonomické problémy, nýbrž i zájem velkých zpracovatelů na lepším vyřízení svých provozů často spolurozhodoval o udělování povolení.

4.11 Společenství je proto vyzýváno k **dodržování řádné hospodářské soutěže** v jednotlivých členských státech v tom smyslu, že volný prostor pro výklad v případě kvalitních tradičních a regionálních výrobků úřady poskytnout rovněž místním malým potravinářským podnikům.

Nařízení 853/2004: Překážky pro malé potravinářské podniky v oblasti masa

4.12 Nařízení 853/2004 obsahuje několik jasně definovaných norem, které dalece přesahují dosud platné normy pro malé potravinářské podniky v oblasti masa a budou mít negativní dopad na vývoj nákladů a tím i na malé potravinářské podniky. Mezi nejdůležitější patří:

4.13 Podle nového nařízení musí mít všechna jatka **prostory na ustájení zvířat** ⁽⁵⁾. To by se mělo týkat také soukromých řezníků, i když na malých jatkách se zvířata dlouho nezdržují a celkově se poráží jen několik zvířat týdně. Tento předpis v podstatě nutí malé podniky do značných investic, aniž by byl zřejmý jakýkoli hygienický přínos. Proto je potěšitelné, že se revidované znění směrnice SANCO/1514/2005 začalo tímto problémem znovu zabývat. Odstavec 5.2 zdůrazňuje, že malá jatka by neměla mít povinnost mít vytříbenou infrastrukturu resp. napájecí a krmicí zařízení.

4.14 Na **porážku a bourání** musí být k dispozici **oddělené prostory**. Při časovém odstupu mezi těmito procesy by bylo možné k těmto činnostem využít těchto prostor, aniž by se tím narušila bezpečnost. Při časovém odstupu mají navíc prostory dostatek času na vyschnutí. To zlepšuje hygienu. Zároveň to malým potravinářským podnikům ušetří investice. Upuštění od další místnosti při dodržení dostatečného časového odstupu mezi porážkou a bouráním a přijetí odpovídajících opatření na čištění by proto do přepracovaného znění směrnic mělo být zahrnuto.

(5) Příloha III, část I, oddíl II, odstavec 1 a odst. 2 písm. c).

4.15 Novinkou je, že i malé řemeslné provozy, které měly doposud status „registrovaného podniku“, budou muset v budoucnosti v **místnostech pro bourání udržovat teplotu 12 stupňů Celsia** nebo uplatnit „alternativní postupy“. Nehledě na to, že práce při teplotě 12 stupňů Celsia není bezproblémová, vznikají malým podnikům dodatečné investiční náklady a náklady na chlazení⁽⁶⁾. Přitom by úplně stačilo vybírat maso určené na bourání z chladírny po částech.

4.16 Obzvláště problematické jsou nové **předpisy o teplotě a kontrole mletého masa** v nařízení (ES) 853/2004, neboť mleté maso má velký ekonomický význam i pro mikropodniky a malé zpracovatele masa. Přinejmenším v Německu měly tyto provozy doposud status „pouze“ „registrovaných podniků“, a musely tedy dodržovat vnitrostátní předpisy o mletém masu stanovující požadovanou teplotu 4 stupně Celsia. Jelikož budou nadále existovat jen provozy povolené EU, musí i řemeslné podniky zpracovávající maso dodržovat vysoké požadavky na teplotu (2 stupně Celsia) stanovené novým nařízením⁽⁷⁾. Pokud podniky vyrábějí čerstvé mleté maso a prodávají ho pouze v den výroby (to vyžadovaly staré předpisy), nevyplyvá z nižších teplot žádný hygienický přínos. Stará zařízení však jednoduše nelze nastavit na nižší teploty, je zapotřebí dodatečného odmrzovacího zařízení, a proto musí podniky investovat do nových chladíren. Z hlediska postavení řemeslných provozů v konkurenčním prostředí je problematické, že nové nařízení povoluje výrobu mletého masa ze zmrzlého masa. To umožňuje další cenový dumping.

4.17 Novinkou je rovněž to, že řemeslné podniky vyrábějící maso mají povinnost provádět **mikrobiologické kontroly** mletého masa, i když mleté maso prodají nebo hluboce zmrazí bezprostředně v den výroby⁽⁸⁾. To vede ke značnému zatížení náklady bez viditelného přínosu pro hygienu. Otevřené zůstává, jak často se zde budou požadovat kontroly. Návrh nařízení pouze stanoví, že u malých podniků není třeba odebírat vzorky každý týden (viz dále odstavce 4.18 až 4.20).

Nařízení o mikrobiologických kritériích

4.18 Pro budoucí postavení malých potravinářských podniků v konkurenčním prostředí bude podoba nařízení o mikrobiologických kritériích, na němž se v současné době pracuje, velmi důležitá. Rozsah odběru vzorků a jejich množství musí mít smysluplný vztah k objemu výroby v podniku a současně musí být zajištěna také statistická vypovídací schopnost.

⁽⁶⁾ Příloha III, část I, oddíl V, odst. 2 písm. a).

⁽⁷⁾ Příloha III, část V, oddíl III, odst. 2 písm. c).

⁽⁸⁾ Nařízení (ES) 852/2004, oddíl II, čl. 4 odst. 3 písm. a).

4.19 Játka musela doposud provádět jednou ročně mikrobiologické testy na celkové množství zárodků a na původce nálezů (enterobacteriaceae) a desetkrát za rok příslušné testy pracovních nástrojů a zdí atd. Zamýšlené zvýšení četnosti odběru vzorků u malých podniků povede ke značně vyššímu dodatečnému zatížení náklady. (k mletému masu viz odstavce 4.16).

4.20 Vzhledem k nižším objemům produkce navíc vznikají nejen statistické problémy, nýbrž i problémy spojené s množstvím stanoveným pro odebrání vzorků. Na tuto skutečnost poukázala francouzská zaměstnavatelská organizace CGAD (Confédération Générale de l'Alimentation en Détail) sdružující soukromé výrobce potravin a maloobchodníky. Při zachování stanoveného rozsahu vzorků by podle CGAD v určitých případech nezbylo žádné zboží pro prodej, pokud zcela pomlčíme o nákladech s tím souvisejících.

5. Závěry

5.1 EHSV vítá flexibilitu nových nařízení. Poskytují nové příležitosti pro tradiční a/nebo řemeslné a regionální potravinářské podniky.

5.2 EHSV však dává k úvaze, že tento volný prostor je zároveň spojen s riziky pro řemeslné potravinářské podniky, neboť je možné, že jak státy, tak i místní úřady budou předpisy vykládat ve prospěch těchto podniků. Zkušenosti s prováděním směrnic EU tomu nasvědčují. Pro podniky by v zásadě mělo zůstat otevřené, jakým způsobem dosáhnou stanovených hygienických cílů. To v bodě 4 zdůrazňuje i směrnice SANCO 1513/2005/REV. 1 z 8. září 2005. Komise se proto musí postarat o to, že směrnice budou v členských státech zveřejněny odpovídajícím způsobem.

5.3 U některých bodů nařízení vidí EHSV konkrétní potřebu změny:

5.3.1 Řemeslnému porážení jednotlivých kusů zvířat by se mělo dostat zásadního uznání jako „tradičního postupu“. To se vztahuje na všechny žádosti států o změnu na základě čl. 13 odst. 4 nařízení (ES) 852/2004, čl. 10 odst. 4 nařízení (ES) 853/2004 a čl. 17 odst. 4 nařízení (ES) 854/2004.

5.3.2 Prostory v maloobchodech, které jsou využívány k přípravě a/nebo bourání velkých množství potravin živočišného původu, které mají být dále poskytnuté jiným maloobchodníkům, by měly být bez výjimky zahrnuty do oblasti působnosti nařízení 853/2004⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Viz též stanovisko EHSV z 28. března 2001 (Úř. věst. C 155, s. 39).

5.3.3 Pokud jde o stavební vybavení (příloha III nařízení (ES) 853/2004), měla by být zohledněna doporučení směrnice SANCO 1514 odstavec 5.2, podle nichž řemeslné provozy, které porážku provádějí samy, nemusí bezpodmínečně nutně vlastnit prostory na ustájení zvířat a jejich krmicí a napájecí zařízení mohou být také jednoduchá.

5.3.4 Při prokazatelném časovém odstupu mezi porážkou a bouráním by mělo být možné upustit od další pracovní místnosti (oddíl II odst. 2 písm. c)).

5.3.5 Mělo by se upustit od stanovení teplot pro chlazení místností pro bourání, pokud se maso, jak je tomu běžně v řemeslných provozech, vybírá z chladírny i bourá po částech.

5.3.6 Pokud jde o předpisy o teplotě, mělo by se u řemeslných zpracovatelů masa upustit od požadavku chlazení mletého masa při teplotě 2 stupně Celsia (část V, oddíl III, odst. 2 písm. c)) a převzít „staré německé pravidlo pro registrované

podniky“ (4 stupně Celsia v případě každodenní čerstvé přípravy a prodeje pouze v den přípravy). Dále by se měla sladit četnost mikrobiologických testů mletého masa v provozech, které ho vyrábějí v zanedbatelném rozsahu a také ho v den výroby buď hluboce zmrazí nebo prodají, s množstvím skutečně vyrobeného mletého masa (nařízení (ES) 852/2004, oddíl II, čl. 4 odst. 3 písm. a).

5.3.7 EHSV mimoto vybízí k vypracování srovnávací studie analyzující uplatnění nařízení v různých členských státech, které se pokud jde o řemeslné potravinářské podniky strukturně liší, za účelem rozvoje souvisejících návrhů na zlepšení postavení řemeslných potravinářských podniků v konkurenčním prostředí. Přezkoumat by se měla zejména dostupnost školení a vzdělávání pro malé potravinářské podniky. Rovněž by měly být přezkoumány systémy pro šíření návodů Komise, aby se zajistilo, že malé podniky budou dostatečným způsobem informovány o větší flexibilitě, jež jim byla poskytnuta.

V Bruselu dne 15. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND
